TITUS SUCIU

REVOLUȚIA

PE ÎNȚELESUL DETRACTORILOR

București, 21 decembrie 1989

Editura IIRD

TITUS SUCIU

REVOLUȚIA PE ÎNȚELESUL DETRACTORILOR

M.T., I.C., A.M.S., G.C…
ŞI FALSETURILE PARTITURII KGB&CIA

Pentru sprijinul acordat, materializat în interviuri, materiale documentare, referate – profunde mulțumiri domnilor:

Col. Nicolae Durac, col. Marin Teodorescu, dl. Claudiu Iordache, dr. Traian Orban, dr. Trăilă Nicolae, dl. Virgil Hosu, dl. Florian Mihalcea, dl. Ioan Savu,

Asociațiilor, Societăților şi publicațiilor:

MEMORIALUL REVOLUȚIEI 16-22 DECEMBRIE 1989 TIMIŞOARA,

ASOCIAȚIA LUPTĂTORILOR DIN TIMIŞOARA ARESTAȚI ÎN REVOLUȚIE (ALTAR),

SOCIETATEA TIMIŞOARA,

JURNALUL NAȚIONAL,

ZIG-ZAG.

AVERTISMENT

Volumul **REVOLUȚIA PE ÎNȚELESUL DETRACTORILOR** e necesar, **în special**, pentru două categorii de persoane:

- celor cărora ar trebui să li se retragă dreptul de a se numi români, indivizi care trudesc, de la declanşarea Revoluției Române, la extemporalul cu tema fixată de dictator în şedința CPEx din 17 decembrie 1989: „**descrieți situația din Timişoara, din România, fără a folosi cuvîntul REVOLUȚIE, apelând la termenii *agenturili* străine, CIA, KGB, basarabeni blonzi, înalți şi bine făcuți, unguri, sârbi…"**

- celor incapabile să trăiască cu mândrie statutul de român, ființe care, asfixiate de pâcla fumigenelor mediatice ale celor de sus, derutate de tirul lor subversiv, nu reuşesc să ajungă la adevărul zilelor eroice ce ne-au redat respectul pentru noi înşine şi demnitatea națională.

FAȚĂ ÎN FAȚĂ

Pentru trei concepte vom pune față în față situațiile din două țări, două localități, două obiective.

REVOLUȚIE

Țările: Ungaria, Budapesta 1956; România, Timişoara 1989.

Budapesta. Până în octombrie 1956 ungurii construiau socialismul *biruitor,* în 23 octombrie au loc primele demonstrații protestatare, intervențiile armatelor maghiară şi sovietică sunt dure, se înregistrează aproximativ 2500 de victime, în 11 noiembrie revolta e reprimată, în continuare rămâne la putere acelaşi partid unic comunist, regimul economico-politic de până atunci, restricțiile proprii sistemului *inventat* de Lenin şi Stalin.

Cu toate acestea, orice maghiar foloseşte pentru manifestările respective sintagma **revoluția maghiară din 1956!**

Timişoara. Până în decembrie 1989 românii construiau socialismul *biruitor,* în seara şi noaptea de 16 spre 17 decembrie în Timişoara se consemnează primele mişcări revendicative, în 20 decembrie, în foaierul Operei, e înființat primul partid necomunist de după război, Frontul Democratic Român, la Comitetul Județean de Partid *e desființată* delegația bucureşteană în fruntea căreia se găsea primul ministru de atunci, în 22 decembrie dictatorul iese din Istorie, partidul comunist pierde hegemonia, reapar partidele tradiționale, se înființează altele noi, se deschid granițele, se retrocedează bunurile confiscate în mod abuziv de comunişti, devin reale libertatea presei, a radioului şi televiziunii, se schimbă sistemul economic etc.

Cu toate astea, indivizii de care vorbeam, peren-restanțierii de *Ştefan Gheorghiu,* care *trudesc* cu încăpățânare la *extemporalul* precizat, folosesc formulări ca: evenimentele din decembrie, lovitură de Stat, aşa numita revoluție…

În loc de comentariu, de altfel la îndemâna oricărui cititor, un text scurt: „**schimbare bruscă şi de obicei violentă a structurilor sociale, economice şi politice ale unui regim.”**

Textul, ce se poate găsi în DEX online, reprezintă explicațiile pentru termenul **revoluție**!

O observație nu chiar pasageră. Aş zice că orice maghiar pronunță cuvântul revoluție din patriotism, din respect şi considerație pentru victimele-eroii lor.

Din păcate, în ceea ce-i priveşte pe detractorii marelui nostru moment din Decembrie 1989, se pot folosi cu totul şi cu totul alte cuvinte!

KGB

Oraşele: Iaşi, decembrie 1989; Timişoara, decembrie 1989.

Iaşi. În decembrie 1989, la Iaşi, un grup de patrioți români a încercat să organizeze o manifestare populară antidictatorială pe data de 14 decembrie. Tentativa a eşuat.

Timişoara. În capitala Banatului n-a fost identificat nici un grup, cu atât mai puțin un partid, care să pretindă că a organizat demonstrațiile din 16, 17, 18 şi 19 decembrie. În 20 **manifestările au devenit Revoluție, Timişoara s-a declarat oraş liber de comunism, peste două zile am scăpat de tiran.**

În mod straniu – ar trebui folosite alte cuvinte, sintagme dure, dar, deoarece acestea se vor fi formulat în mintea oricărui cititor instantaneu, nu le inserăm –, când detractorii Revoluției Române se ocupă de Iaşi nu pomenesc, nici măcar în trecere, de KGB, când se referă însă la Timişoara, mobilizarea, coordonarea, reuşita, sunt atribuite – în afara altor agenturi – KGB-lui! Iaşiul este, vorba aia, la o azvârlitură de băț de… *turbinca* cu KGB-işti. Pe de altă parte, membrii grupului de inițiativă ieşean deja se implicaseră în organizarea manifestației. Ce le rămânea de făcut agenților sovietici, măcar din acest moment, dacă până atunci nu li se simțise prezența? Să îi contacteze pe liderii partidului ieşean, să le dea sfaturi, să se asigure că aceştia înțeleseseră indicațiile *date,* după care să-şi aroge meritele reuşitei!

Însă, din materialele detractorilor rezultă că în 14 decembrie, la Iaşi – nici urmă de KGB-işti! Dar peste doar două zile, tocmai în celălalt colț al țării, tipii se dădeau de ceasul morții pentru a organiza, mobiliza şi coordona mişcările de protest din Timişoara!

E ceva de spus? E! Dar mă stăpâneşte o lehamite prea mare ca să pot insera vreun comentariu. Care, fiind de altfel la îndemâna oricui, e ca şi formulat.

Mă obsedează însă două întrebări într-atât de puternic, încât nu pot să nu le formulez. Când spuneai KGB te luau fiorii.

Vorbeai despre cei mai cruzi, cei mai crânceni – sinistrele gulaguri! – apărători ai comunismului. Atunci care e relația dintre acest arhicunoscut adevăr şi *baloanele de săpun Cheia* ale unor scribi incapabili de cel mai simplu demers logic?

CIA

Obiectivele: Cuba; România.

Cuba. Se găseşte în coasta Americii, e agresivă, de când a devenit comunistă le creează americanilor probleme zi de zi, la un moment dat – Criza rachetelor din 14 octombrie -22 noiembrie 1962 – tensiunile au fost la un pas de *momentul critic*. Din fericire, al treilea război mondial a fost evitat. Cu toate astea Cuba este pentru SUA, în continuare, o *rană purulentă*, un *vecin* incomod, imprevizibil, şicanant.

România. Dacă e să ne exprimăm *plastic*, țara noastră e tocmai la *celălalt capăt al lumii* față de America. Pe deasupra, nu dispunem de țiței. Atunci de unde atât interes al americanilor pentru soarta noastră?

Anticipând, evident că ştiți din partea cui, o intervenție *demolatoare* de tipul… *SUA dorea îndepărtarea dictatorului, a comunismului din România, ca să creeze la noi un* ***cap de pod*** *pentru Rusia*, le amintim tovarăşilor respectivi că acesta **deja exista!** De aproape un deceniu! De la începutul anilor ’80! Îl *construiseră* – de când sindicatul *Solidaritatea* se impusese ca forță politică – polonezii, fără ajutorul nimănui. Fără cei de la CIA ori KGB!

Şi lungimea granițelor Poloniei cu fostul URSS era mai mare decât cea dintre România şi colosul sovietic!

Atunci de ce să-şi fi periclitat viața *bravii* agenți la noi, când la ei n-ar fi avut nici o problemă?

În loc de concluzii, o observație elementară, parafrază a unei sintagme celebre: **unde logică nu e, nimic nu e!**

TIMIŞOARA ’89

- prima parte -

Dacă eşti într-o barcă şi vrei să ajungi cât mai departe, te uiți şi la un mal şi la celălalt şi o ții pe mijloc. Cînd vrei să te apropii cât mai mult de adevăr, procedează la fel!
Academician GRIGORE C. MOISIL

DINCOLO DE CLIŞEE

Pagina scrisă poate fi rodul imaginației, al talentului ce transformă faptul de viață în lectură seducătoare, a grafomaniei, al intereselor unor grupuri de oameni, al prezentării unei situații trăite ori prin care au trecut cei de lângă tine, în acest caz fiind însă obligatoriu respectul pentru **adevăr!**

Despre o crimă, un conflict între armate, o mişcare datorată nemulțumirilor celor mulți, trebuie să se scrie însă într-un singur mod!

Din ’89 încoace, Revoluția din România e prezentată pe mii de pagini. Din păcate, de multe persoane incompetente, iresponsabile, corupte, care au scris după ureche, la comandă, ori pentru a (se) disculpa!

E măgulitor că tulburătorul Decembrie român a stârnit interesul comentatorilor străini. Numai că de foarte multe ori demersul nu îi onorează, Istoria nu le poate fi îndatorată! Ignorând normele de deontologie profesională, scriind *ce li se cerea să scrie* ori cine ştie din ce alt imbold, lucrările lor introduc ambiguitatea, confuzia, stupefacția.

George Galloway şi Bob Wylie au publicat – destul de repede, în 1991 – un volum consacrat Revoluției Române. Având o oarecare experiență, am deschis cartea în mod automat la ultimele pagini. Reticența mea nu poate fi taxată negativ. La pagina 292, cei doi autori englezi precizează **sursele.** E vorba de 15 ziare **englezeşti,** de – am îndoieli! – documentele contemporane consultate la Rompres în Bucureşti, de 10 volume semnate de autori englezi şi de 3 – doar 3! – semnate de autori români! Însă cartea lui Pacepa – *Orizonturi roşii* – a fost publicată în 1987! Publicată! Or, înainte de

a fi publicată, cartea trebuie scrisă, corectată, predată unei edituri, unde e citită şi corectată de redactor, nu rareori manuscrisul revenind din nou la autor, şi iar la editor… Ceea ce înseamnă că generalul se va fi apucat s-o scrie cu doi-trei ani în urmă. Deci prin 1983-1984.

Mai mult de-atât, se ştie că Ion Mihai Pacepa a *dezertat* în 1978, *dezertor* rămânând până la lichidarea dictatorului, din motive lesne de înţeles. Mâna lungă a satrapului din Carpaţi nu l-a ajuns, dar nici el nu s-a expus, a trăit retras, în ţară n-a revenit. Atunci, în ce mod le va fi folosit autorilor englezi lectura cărţii fostului securist, ce noutăţi, ce detalii de excepţie, legate de fabulosul Decembrie ’89 timişorean – din 21 decembrie şi al Bucureştiului, de altfel de atunci şi al altor câtorva oraşe – vor fi găsit într-un tom scris de Pacepa pe baza unor amintiri din urmă cu mai bine de 12 ani?

În ceea ce priveşte *sursele* Moses Rosen şi Laszlo Tökes, situaţia e mai simplă. Prestaţiile publice ale acestora, inflexibile, agresive, vădit şovine, nu pot constitui *puncte de plecare* pentru nici un autor serios.

Pe pagina respectivă este inserată încă o frază fără nici o acoperire. O reproduc întocmai. *Multe relatări provin din foarte lungi întrevederi personale întreprinse de autori cu **toţi** protagoniştii din România şi colegi jurnalistici din Marea Britanie.* Dincolo de alte observaţii, preţiozitatea afirmaţiei este evidentă. **Toţi! Toţi?**

Referindu-ne la Timişoara, de fapt la România, **toţi –** sunt doi! E adevărat, prezenţe de excepţie, determinante pentru Revoluţia din Timişoara: universitarul Ioan Lorin Fortuna, impetuoasa personalitate la iniţiativa căreia a luat fiinţă primul partid necomunist de după război – Frontul Democratic Român –, formaţiune ce a preluat coordonarea manifestărilor din oraş conferindu-le statutul de **Revoluţie**, şi poetul Claudiu Iordache, liderul lucid, cumpătat, echilibrat, care şi-a asumat Revoluţia cu mult înainte de a fi îndreptăţiţi să folosim acest termen – e vorba de prestaţia avută în şedinţa colectivului întreprinderii IPROTIM din 18 decembrie 1989 –, domnii Lorin Fortuna şi Claudiu Iordache fiind cele mai importante prezenţe din foaierul şi balconul Operei.

Numai că, în economia evenimentelor din Timişoara, ce s-a întâmplat la Judeţeana de Partid în 20 decembrie este, de asemenea, de-o copleşitoare importanţă, deoarece **guvernul RSR aici a căzut, la Comitetul Judeţean, în urma durelor discuţii –** principalii protagonişti fiind Ioan Savu şi Petre Petrişor! **– cu delegaţia timişoreană** constituită ad-hoc!

Mai mult însă decât aceste precizări arhicunoscute – o afirmație pe care mi-o asum cu toată responsabilitatea - precizarea domnilor George Galloway şi Bob Wylie, că ar fi avut *lungi* discuții cu Ioan Lorin Fortuna şi Claudiu Iordache, este – din motive lesne de înțeles n-o să folosesc cel mai dur cuvânt – un **neadevăr.**

Iată câteva derapaje informatice datorate **surselor** şi **bibliografiei** folosite, din cauza cărora cartea autorilor englezi dezamăgeşte. Mai mult de-atât, face deservicii Istoriei.

- (pg. 126) … *un grup de elevi ce a ieşit* – conform celor doi scriitori evenimentul petrecându-se în 17 dec. – *din Catedrală, purtând în mâini lumânări, a fost secerat cu focuri de armă automată de pe terasele acoperişurilor învecinate*. Realitatea e însă alta. *Episodul Catedrala* a avut loc nu în 17, ci în 18 decembrie; tinerii au urcat pe trepte de pe arterele din jurul lăcaşului, nu au ieşit din biserică; s-a tras în ei nu de pe terasele acoperişurilor, ci din cordoanele forțelor de represiune plasate în față, dincolo de artera rutieră, la distanță de 20-30 de metri!

- (pg. 132) … *în dimineața zilei de marți, 19 decembrie, forța de muncă din Institutul lui Claudiu Iordache (sic!)… că oamenii implicați în tulburări (sic!) erau huligani… şi că forțele de securitate nu avuseseră nici o altă opțiune decât să tragă pentru a restabili ordinea.* Adevărul e, şi de data asta, altul. Şedințele respective s-au ținut, în toate întreprinderile din țară, luni, 18 decembrie, aceea fiind data în care Claudiu Iordache a avut tulburătoarea lui intervenție – episodul e prezentat în *Lumea bună a balconului*, în ediția a doua publicată de editura IRRD în anul 2008, acesta găsindu-se la pg. 40 –, nu 19 Decembrie!

- (pg. 133)… *Acolo (ELBA) fusese o demonstrație pe un pod de acces (sic!) în Timişoara*... Pod de acces… când orice timişorean ştie că podul e în plin oraş, în centrul cartierului Iosefin!

- (pg. 127)… *Unul care a căzut, totuşi* – pagina face parte din capitolul IX dedicat zilei de 17 decembrie, evenimentele din zilele de 18, 19, 20 constituind substanța capitolului X, cu toate astea în capitolul IX autorii precizează ce s-a petrecut în 18 decembrie! –, *a fost un ziarist francez, Jean-Louis Calderon, al cărui trup zăcea pe pământ vizavi de treptele Catedralei după acest tir*... Deranjant, de-a dreptul revoltător să scrii… ISTORIE după ureche. Jean-Louis Calderon a murit de fapt în noaptea de 22 spre 23, nu împuşcat, ci strivit de tancul în spatele căruia se adăpostise, însă nu în Timişoara, ci la Bucureşti!

Mai e nevoie să spunem că semnatarii tomului în discuție nu au avut *lungi* discuții cu Ioan Lorin Fortuna şi Claudiu Iordache, concitadini ce nu le-ar fi furnizat astfel de date? Mai e nevoie să facem precizarea că domnii respectivi nu au fost în Timişoara nici aşa, în trecere? Că nu au catadicsit nici măcar atât, să consulte o hartă a urbei noastre?

Păguboase – ca să nu spunem altfel! – sunt şi prestațiile unor autori, jurnalişti şi oameni de televiziune români! Lista este mare – pe măsura intereselor şi *sarcinilor!* -, o să ne oprim însă doar la câteva nume.

Unul din cei care boceşte încontinuu, de aproape 22 de ani, la *căpătâiul socialismului victorios,* este Ion Cristoiu. Ținând cont de trecutul jurnalistului, faptul nu poate provoca mirare. Tovarăşul Cristoiu a *mâncat* prea mult *lapte socialist* – a se vedea funcțiile de dinainte de ’89! –, pentru a face *alt fel de brânză decât… comunistă*!

Ajunşi aici, e necesară o paranteză. Nu sunt adeptul ideii că societatea capitalistă este perfectă. În august 1990, la Paris – unde încercam să culeg material pentru a treia carte dedicată marelui nostru Decembrie, al cărei titlu ar fi fost *Ecourile Revoluției* –, pentru o întrebare uşor de intuit, Virgil Tănase a formulat următorul răspuns*:* **Socialismul a apărut după capitalism, dar nu este sistemul social ce-l poate înlocui!** Socialismul e de altfel singura formă socială *resorbită* de cea pe care a vrut s-o înlocuiască!

Executând o comandă ori din convingere intimă, Ion Cristoiu începe, disperat, în acelaşi timp furibund, campania de reabilitare a *simbolurilor* vechiului regim din chiar primele zile ale lui ’90. Înființează un ziar – şi chiar aşa *merge* față de drumul pe care ar fi trebuit să se angajeze, în zig-zag: *slujbă* pentru *tătuca, tămâie* pentru fiu, *acatiste* pentru băieții a căror prezență te îngheța! –, în care oferă spații tipografice unor *somități* în analize politico-sociale ca Gh. Olbojan (Zig-Zag, nr. 9/1990), fost securist, Felix Anton Rizea (Zig-Zag, nr. 15/1990), fost informator al Securității etc., **dar nu contactează nici un revoluționar!** Pe nici unul din admirabilii timişoreni care, din balconul Operei, după ce s-au prezentat, după ce şi-au dat adresele, sintetizând dorințele celor de jos, au declarat **Timişoara oraş liber de comunism,** pe nimeni din cei care, la Comitetul Județean, l-au înfruntat pe Dăscălescu şi ai săi cu atâta tenacitate şi prestanță încât, practic, **guvernul a fost descalificat** atunci, în 20 decembrie, la Timişoara**!**

În ceea ce privește editorialele sale…

În numărul 14 al revistei, Ion Cristoiu inserează următorul text: … *Întreaga campanie dusă după revoluție* – cred că e o scăpare, jurnalistul folosește de regulă sintagma lovitură de Stat – *pentru a demonstra că Nicolae Ceauşescu a fost un cizmar analfabet, reprezintă un proces de umilire națională, căci un popor care a fost condus 25 de ani de un ins sărac cu duhul nu poate fi decât un popor de pigmei.*

Cine scrie o astfel de frază nu se poate aştepta la considerație din partea conaționalilor. A insulta un popor pentru un singur ins ține de obtuzitate – ne oprim la acest termen, nu-l folosim pe cel cu adevărat adecvat –, nicidecum de capacitatea de analist! Mai mult de-atât, tovarăşul Ion Cristoiu insultă națiuni mari, puternice. Germania a fost condusă spre cea mai dramatică situație politico-economică de un autor de ilustrate cu vederi din Viena – Hitler –, pe care le vindea prin cafenele, Italia de un ins care, între 1902 şi 1904, când se stabilise în Elveția – Mussolini –, a avut tot timpul probleme cu poliția din cauza vagabondajului, a încăiererilor din localuri, din spațiile publice etc.

Să adăstăm însă asupra textului emis de jurnalistul bîntuit atît de intens de nostalgie după vremurile apuse. Ultimele cuvinte se vor un fel de *concluzie*. Chiar mai mult – **sentință**. Numai că o sentință trebuie precedată de prezentarea unor argumente. Să vedem dacă propozițiile din fața celei finale îndeplinesc acest statut. Nici pe departe. De altfel, întreaga frază reprezintă o mostră a *limbajului de lemn* de odinioară, pe care fostul redactor al oficiosului CC al UTC îl folosește şi în zilele noastre.

Lipsa considerentelor din text e firească. Şi e firească deoarece acestea nu există! Există în schimb celălalt tip de argumente, care dovedesc că, într-adevăr, **dictatorul a fost un ins sărac cu duhul**!

Ceea ce trebuie reținut din capul locului e că socialismul a sucombat prin implozie! Din cauza propriilor slăbiciuni, nu pentru că l-ar fi subminat capitalismul! Nu justificăm afirmația prin modul în care procuram un kilogram de carne ori un litru de lapte spre sfârşitul anilor ’80 – noi, tovarăşe Cristoiu, românii de rînd, care nu aveam acces la alimentarele activului de partid, nu dumneata, redactor-şef al *Suplimentului Literar* al *Scânteii Tineretului!* –, ci prin pozițiile tot mai anti-doctrinare ale unor comuniști neloviți de cecitate marxist-leninistă din Jugoslavia, Polonia, Ungaria… ale

unor şefi de state ca Iosif Broz Tito, fondatorul *Mişcării de Nealiniere*, ca M. S. Gorbaciov, comunistul care n-a ezitat să dovedească, prin măsurile luate, că nu mai credea în dictatura comunistă!

În 17 decembrie – ziua în care dictatorul român a dat dispoziţiile criminale datorită cărora în Timişoara au apărut răniţi şi morţi – nu ne găseam la începutul destrămării lagărului socialist. Comunismul îşi dăduse duhul în toate ţările din jur, la noi era în moarte clinică, cu toate astea dictatorului român i se părea că era la cârma unui *Titanic* indestructibil. Al unuia capabil – vom prezenta argumentele în paginile ce urmează – să *salveze* şi celelalte epave din fosta escadrilă ce navigaseră, mai bine de 45 de ani, sub pavilion stalinist.

Vorbind de situaţia de la finele lui ’89 din ţările în care schimbarea s-a produs în urma presiunilor create de demonstraţiile ample ale salariaţilor din tot soiul de întreprinderi, e util să introducem sintagma **vânt social**. Mai mult de-atât, să facem o paralelă între revoluţiile de la 1848 şi cele din 1989.

În orice societate există nelegiuiţi şi nemulţumiţi. Primii nu produc, însă tâlhăresc bunurile existente, ceilalţi le confecţionează, dar sunt escrocaţi. Când situaţia nu mai poate fi suportată, nedreptăţiţii ies în stradă să-şi ceară drepturile. Ideile unei societăţi echitabile s-au conturat în ţările puternic industrializate în a doua parte a secolului XIX, au migrat spre est, odată cu revoluţia din 1917 centrul de emanaţie a acestora a devenit Moscova. A urmat după aceea un vânt social de la est la vest – să ne amintim puternicele partide comuniste din Franţa, Italia, Spania… manifestaţiile din aceste ţări, să nu uităm drama cunoscutului scriitor român Panait Istrati trăită după o vizită în URSS… –, la finele celui de-al doilea război mondial între cele două sisteme sociale s-a stabilit o graniţă. Mai exact spus, a fost impusă, în urma înţelegerilor de la Potsdam – iulie, august 1945 – dintre Stalin, Truman şi Churchill (înlocuit de Clement Attlee spre sfîrşitul negocierilor).

Un sistem politico-social poate fi menţinut prin forţă, e adevărat, însă doar până când răzvrătirea nu ajunge să sfideze simţul de conservare, stabilitatea fiind asigurată în realitate de relaţiile economice. *Echilibrul* dintre cele două structuri *s-a rupt* acolo unde era firesc să se fi întâmplat. De o parte a zidului din Berlin – Trabant, austeritate şi alimente raţionalizate, de cealaltă Mercedes, opulenţă, tot ce-ţi poţi dori! În aceste condiţii e greu să răspunzi întrebărilor *unde se găseau nemulţumiţii, cine voia schimbarea, în*

care din cele două zone era firesc să iasă oamenii în stradă? După *explozia* din Germania s-a creat, în mod absolut firesc, *vântul social de la vest la est*: Cehoslovacia, România, Bulgaria…

Una peste alta, întrebările de mai sus şi le-au pus îndeajuns de mulți comuniști. Unii foarte, alții mai puțin cunoscuți. Şi doar dacă erai **sărac cu duhul** nu puteai ajunge la ideea că **schimbarea era iminentă!**

În ceea ce-l priveşte pe dictatorul român, se poate spune că *şi-a dat sentința* sigur! Un **conducător** autentic îşi apropie sfetnici înțelepți, unul mărginit tot felul de nulități! Orgolios, obtuz, fixist, fostul preşedinte al României s-a înconjurat de *aplaudaci.* Ineptul său demers, caracteristic unui ins mărginit, poate fi considerat **începutul sfârşitului!** Incapabil să înțeleagă ce se petrecea în jur, neavând în preajmă subalterni care să-i prezinte situația din Europa de Est aşa cum era, nu cum dorea să-i fie înfățişată, tiranul a dat dispoziții criminale care, în mod firesc, s-au întors împotriva lui!

Realitățile ce-ar fi trebuit să-l facă să înțeleagă că Lumea ajunsese la o răscruce pot fi subsumate titlurilor: *Cutremure în Europa, Semnale din țară, Avertismentele Timişoarei.*

Cutremure în Europa

Din chiar prima lună – o paralelă între frământările şi evenimentele sociale din acest an şi cele din 1848 este salutară –, anul 1989 se impune drept **bornă** a schimbărilor social-politico-economice. În Ungaria este legiferată înființarea partidelor politice, a sindicatelor independente, a asociațiilor civice de orice orientare; în Polonia se oficializează pluralismul sindical, se acceptă intrarea controlată a *Solidarității* în Parlament, se prevede democratizarea instituțiilor statului, în cele din urmă *Solidaritatea* fiind înregistrată ca organism politic; în Bulgaria ia ființă primul sindicat independent *Podkrepa;* gardul de sârmă ghimpată de mai bine de 350 km dintre Ungaria şi Austria e îndepărtat, Kadar Janos e exclus din CC al PMSU, guvernul fiind acreditat să numească în funcții şi nemembrii ai partidului socialist; la Tallin reprezentanții țărilor baltice adoptă un *Apel,* prin care condamnă înțelegerile sovieto-germane din 1939-1940 ce au dus la anexarea lor de către URSS; în Cehoslovacia, prin petiția *Câteva fraze,* se revendică democratizarea țării, se cere eliberarea deținuților politici, desființarea cenzurii, dialogul cu Opoziția, se propune dreptul de constituire de noi organizații politice, sindicale…

Şi suntem în august şi manifestările anticomuniste sunt din ce în ce mai energice, mai eficiente. Lech Walesa anunţă că *Solidaritatea* a decis să formeze noul Executiv fără comunişti, Tadeusz Mazowiecki – învestit în funcţia supremă a Executivului – fiind primul premier necomunist din ţările aparţinătoare lagărului socialist; în Ţările Baltice, la împlinirea a 50 de ani de la semnarea pactului Molotov-Ribbentrop, se organizează un lanţ uman de 560 de kilometri în semn de protest faţă de anexarea Estoniei, Lituaniei şi Letoniei de către URSS; Ungaria anunţă Austria că e decisă să deschidă în mod oficial graniţa ce le desparte!

În septembrie, în RDG se formează un grup politic independent, *Noul Forum,* care militează pentru alegeri libere şi pluripartitism. Cum Erich Honecker refuză să înregistreze această formaţiune, în Berlin au loc mari manifestaţii. Dar oamenii ies în stradă şi la est de ţara noastră. În Chişinău, peste 300.000 de demonstranţi cer proclamarea limbii române drept limbă oficială în Republica Moldova!

Luna octombrie debutează cu o destituire de prim-secretar! **Destituire!** O iniţiativă improprie regimurilor dictatoriale, în România imposibilă, nu însă şi acolo unde factorii de decizie politică nu erau marionete! La fel de obtuz ca esticul său camarad de idei, Erich Honecker a fost îndepărtat din funcţie de comuniştii ceva mai lucizi din jurul lui! Pentru demonstraţiile din Berlin, Dresda, Magdenburg, Leipzig… liderul german a dat aceleaşi dispoziţii ca dictatorul din Carpaţi. Numai că factorii de decizie au respectat Constituţia, regulamentele militare, nu ordinul unui descreierat, şi au adoptat măsura ce se impunea cu adevărat!

Spre sfârşit de an convulsiile se precipită, manifestările se înmulţesc, măsurile se radicalizează. În noiembrie, Todor Jivkov este înlocuit de Petăr Mladenov, Milos Jakes de Karel Urbanek, cade *zidul Berlinului,* începe Revoluţia de Catifea! Începe, se încheie, consfinţind o realitate zguduitoare pentru orice comunist mărginit! **În ţările socialiste din jurul nostru - comunismul horcăia! În unele era, deja, cu mâinile pe piept!**

Şi vine decembrie şi România e din ce în ce mai izolată, dictatorul ocolit, ignorat! Lucrurile ajung până acolo, încât la festivităţile organizate în Italia cu ocazia aniversării ziarului *L'Unita,* PCI nu invita PCR! Singurul partid neinvitat – cel al *geniului din Carpaţi!* Mai mult de-atât, în cadrul manifestărilor e organizată o dezbatere în care e expusă, analizată şi criticată, politica dusă de dictatorul român!

Reacția lui la ce se întâmpla în jur? Donquijotească! Visându-se salvatorul socialismului în Europa, trimite un *Mesaj* conducătorilor partidelor comuniste din statele membre ale Tratatului de la Varşovia, în care cere adoptarea unei atitudini care să oprească *cursul evenimentelor ce urmăresc îndepărtarea socialismului în Polonia!* Răspunsul PMUP? Dur, virulent! La urma urmei firesc!

Din ce s-a petrecut în Europa, din ceea ce s-a întâmplat cu liderii politici din țările învecinate, din modul în care a început să fie tratat de Gorbaciov, de şefii principalelor state capitaliste, dictatorul român n-a înțeles nimic.

Dictatorul român n-a înțeles nici…

Semnele din țară

Instaurat prin furt, forță şi teroare, regimul comunist a stîrnit împotriviri de la început. După ce ultimele grupe de partizani au fost anihilate, a urmat o perioadă de acalmie. Dar nemulțumirile s-au înmulțit, tensiunile s-au acumulat într-atât, încât am început să ne revoltăm, colectiv ori individual, după împrejurări.

În 1956 o fac studenții din Timişoara, Bucureşti, Iaşi… în 1977 minerii din Lupeni… în 1981 ortacii de la mina Horăşti-Motru… în 1987 muncitorii de la „Steagul Roşu" Braşov…

Nu sunt singurele forme de răzvrătire. Scăderea continuă a nivelului de trai, regimul polițienesc, cultul deşănțat al personalității, irită într-atât, încât au loc şi răbufniri personale ori de grupuri restrânse.

Aflat în atenția Securității de la vîrsta de 17 ani, prozatorul Paul Goma îl înfruntă pe dictator în 1977 prin *cuvânt scris,* trimițând postului de radio *Europa Liberă* o scrisoare deschisă… Constantin Pârvulescu o face în 1979 prin *cuvânt vorbit,* la Congresul al XII-lea… pictorul Liviu Cornel Babeş în 2 martie 1989 prin gest, dându-şi foc pe pârtia Bradu din Poiana Braşov, poetul Mircea Dinescu în 17 martie 1989 prin atitudine, interviul din publicația *Liberation* fiind – şi nu e aprecierea noastră, e a francezilor! – incendiar.

Acestora li se alătură ziariştii Petre Mihai Băcanu, Anton Uncu şi Mihai Creangă, arestați pentru că intenționaseră să redacteze un ziar clandestin, Ana Blandiana, Doina Cornea, Radu Filipescu, Vasile Paraschiv, Mircea Sevaciuc, Constantin Soare, Gheorghe Ursu…

De faptul că lucrurile nu mergeau cum trebuia ajunseseră de altfel să se convingă până şi unii dintre mamuții politici ai momentului.

În 10 martie 1989, Gheorghe Apostol, Alexandru Bârlădeanu, Corneliu Mănescu, Constantin Pârvulescu, Grigore Răceanu şi Silviu Brucan – doar 6 din peste 500 de membri MAN! –, prin intermediul postului de radio BBC, denunţă consecinţele negative ale politicii din ţară.

Şi 14 Decembrie 1989, Iaşi! De data asta, încercare de manifestare stradală, nu scrisori ori interviuri! În frunte sunt Cassian Maria Spiridon, Aurel Ştefanache, Vasile Vicol, Ştefan Prutianu, Ion Săcăleanu, Valentin Odobescu…

Dictatorul nu acordă acestor manifestări nici o atenţie.

De altfel nu ţine cont nici de…

Avertismentele Timişoarei

În Timişoara anti-comunismul a fost o atitudine fundamentală. După mişcările studenţeşti din ’56, cele mai ample din ţară, un reper important al stării de spirit ce ne stăpânea e Petru Ilieşu. Poetul concepe şi răspândeşte în oraş texte ostile regimului, activitate pentru care e arestat în 1982. Dar, vorba aceea, nu se *astâmpără* şi, în 1989, trimite un material protestatar la *Europa Liberă.* Concret, în august 1989, deci cu patru luni înainte de declanşarea Revoluţiei din Timişoara, la postul de radio *Europa Liberă* e citit pamfletul său politic, *Scrisoare deschisă domnului Gorbaciov!*

În Timişoara s-a strigat *Jos Ceauşescu* şi înainte de 16 decembrie ’89.

După Braşov ’87, spre sfîrşitul anului, pe stradă fiind, te trezeai în urechi cu şoaptele unor tineri în trecere pe lângă tine: *dacă eşti român adevărat, vino în 3 ianuarie în Piaţa Unirii.*

Modul discret în care s-a făcut mobilizarea, confuzia creată, unii timişoreni rămânând convinşi că li s-a vorbit de Piaţa Operei, prezenţa masivă a miliţienilor şi securiştilor în ambele zone, au înăbuşit în faşă tentativa de constituire a unei manifestaţii antidictatoriale.

În 15 noiembrie ’89, după victoria asupra Danemarcei, prin care echipa s-a calificat la faza finală a *Campionatului Mondial* de fotbal *Italia ’90*, tinerii au ieşit în oraş manifestându-şi bucuria, în cele din urmă cântând *Deşteaptă-te române.* Ba chiar…

A doua zi se spunea că în centru se strigase *Jos Ceauşescu!* Timişorenii au ieşit în oraş din nou, între Operă şi Catedrală a fost un adevărat pelerinaj. Dar cum nu s-a identificat nici o dovadă că lozinca fusese scandată, cum nu şi-a asumat nimeni statutul de lider, totul s-a redus la plimbarea aceea, neobişnuită, dar paşnică.

Cea mai curajoasă încercare de a scoate oamenii în stradă s-a consumat în 23 noiembrie la uzina UMT. Cum era greu de crezut că avea să apară un nou Constantin Pârvulescu, cîțiva salariați, crezînd că *sosise momentul*, au încercat să organizeze un miting. Lucrările Congresului al XIV al PCR, demarate în 20 noiembrie, erau pe sfârşite, în 24 urma ceea ce ştia toată lumea, realegerea dictatorului. Fiind siguri că marionetele din Marea Adunare Națională n-aveau cum să-şi depăşească *statutul* de umili aplaudaci, UMT-iştii deciseseră să oprească lucrul, să iasă din curtea uzinei şi, trecând prin dreptul celor mai mari întreprinderi din oraş, să revină la Comitetul Județean de Partid pentru a cere organelor locale să se țină seama de dorința lor – Ceauşescu **să nu fie reales!**

Din păcate, **informațiile** nu deveniseră **premise** pentru suficienți salariați. Iar la intervenția unui şef de secție, din cei 3-400 de inşi rămân în fața porții doar 20, 30. Care, după câteva minute, reintră în secții.

Apoi a fost Decembrie! 16 Decembrie! Când Timişoara, decisă să nu dea înapoi, a ieşit în stradă!

Ce reacție a avut insul pentru care jurnalistul Ion Cristoiu suspină şi suferă ori de câte ori e în fața unui car al televiziunii? **A dat ordin să fim împuşcați şi a plecat în Iran!**

La finele acestor rânduri, nici un cuvînt despre**… duh!**

JURNALISM ŞI SERVITUTE

Poate că Ion Cristoiu ar folosi pentru cele 3 situații adjectivele: inutil… nesemnificativ… derizoriu… Vom reveni, când se va ajunge la faza respectivă, cu observații pe care jurnalistul ori n-a fost capabil să le facă, ori le-a ignorat pentru a-şi susține *teza,* cu evidențieri ce probează faptul că lucrurile stau altfel.

Înaintând consecvent pe bătătoritul drum al servituții – impuse ori asumate! – în articolul din *Zig-Zag* nr. 15/1990, *analistul politic* inserează două fraze – nu sunt singurele! – peste care nu se poate trece cu vederea: *Ne aflăm oare, începînd din decembrie 1989, în fața unei manipulări grosolane aparținând unui scenariu care vizează însăşi ființa noastră națională?... Să fie oare acest scenariu urmarea înțelegerilor secrete de la Malta?*

Cu acest text jurnalistul jigneşte grav națiunea română, pe de altă parte se discretizează**!** Ne crede, cum spunea cu aroganță imposibil de trecut cu vederea, un popor de pigmei, de analfabeți incapabili să descifrăm *semnele* din calendar. E drept, preşedinții celor două mari puteri ale planetei au, în 1989, o convorbire la nivel înalt. Conținutul discuțiilor şi termenii folosiți sunt necunoscuți, subiectul nu! Numai că, deşi jurnalistul are altă părere, pentru nici un român *semnele* din calendar nu au fost hieroglife! Primul reprezintă cifrele 2 şi 3, celălalt numărul 12! Cu asta, fiind obligat să accepte că data întâlnirii celor doi şefi ale celor mai puternice națiuni din lume nu ne este străină – 2-3 decembrie 1989 –, să încercăm să stabilim *valoarea de adevăr* a afirmației comentatorului nostru. Din păcate pentru cel care a formulat-o, e nulă! Bush şi Gorbaciov s-au văzut în Malta nu pentru a juca *barbut* pe țările socialiste! Nu mai aveau pe ce! *Roşul* se degradase, pierise din mai toată Europa răsăriteană. În această parte a continentului *se juca* altceva. Ceva ce începuse să acționeze pe baza unui principiu. **Al dominoului!**

Citind materialele semnate de Ion Cristoiu, audiindu-i intervențiile televizate, te trezeşti cu o observație şocantă. Jurnalistul trăieşte… **fascinația obedienței!** Are nevoie de un conducător – conform crezului mărturisit că ceea ce se petrece în lume se datorează unui conducător, persoană ori instituție, pentru anul 1989 acestea fiind Ceauşescu, Gorbaciov, Bush, KGB, CIA, MOSAD… –, realizările se datorează conducătorilor, nu mulțimii!

Prima propoziție a frazei, reprezentând o chestiune personală a jurnalistului, rămâne în afara discuției. Nu putem trece însă cu vederea ultima ei parte. Pe care o contrazicem cu o formulare fermă. **Istoria e *făcută* de popoare, nu de conducători!**

Ca să blocăm intervențiile, doar aparent demolatoare pentru afirmația de sus, câteva repere coordonatoare. De fapt, din moment ce-am folosit termenul **Istorie**, lucrurile ar trebui să fie clare din capul locului. Douăzeci, treizeci de ani, reprezintă un timp considerabil când vorbim de viața unui un om. Pentru Istorie nu reprezintă însă nimic!

Ajunşi aici e momentul să fixăm idei capitale. **Marile schimbări în Istorie nu se datorează prestațiilor şefilor de stat.** Ei conservă situația existentă la momentul preluării funcției, în timp devin însă frâne pentru progres şi evoluție socială, mai mult de-atât, *îmbătați de putere,* sfârşesc prin a fi despoți! Înglobând cele două idei într-o singură formulare putem spune că **nu dispoziția, ordinul ori inițiativa vreunui şef de Stat au schimbat semnificativ mersul Istoriei, ci răzvrătirile sclavilor, iobagilor, ale popoarelor din fel de fel de colonii… revoluțiile de la 1789, 1848… 1989!**

Revenind la liderii politici de primă mărime ai anului 1989, e de spus că Bush şi Gorbaciov nu s-au întâlnit pentru a pune la cale… *o manipulare grosolană,* cum se exprimă tovarăşul Ion Cristoiu! Simplificând puțin – deşi unii vor avea pe buze cuvîntul *banalizare,* cel cu adevărat potrivit fiind de fapt *esențializare!* –, e posibil ca lucrurile să se fi petrecut astfel: ziarişti, fotografi, blițuri, cameramani, gărzi de corp, drumul spre locul în care urma să aibă loc întrevederea, lume în fața sălii, înăuntru, şi ei, Bush şi Gorbaciov în fotolii… În fotolii privindu-se îndelung, după care unul va fi zis, **ei, asta e…**răspunsul celuilalt fiind, fără îndoială, **da, asta e!**

Sigur, cei doi vor fi folosit alte cuvinte, îşi vor fi împărtăşit şi alte gânduri. Dar, ce s-a întâmplat în Europa pînă în 2-3 decembrie ne îndrituieşte să spunem că Buch şi Gorbaciov s-au întâlnit nu pentru a stabili **ce să facă** unul ori altul dintre popoare, ci pentru a constata ce acestea deja **au făcut**, nu pentru a stabili unde să intervină unul sau celălalt, ci pentru a se asigura reciproc că vor respecta opțiunile politice ale națiunilor.

Se pare că Ion Cristoiu nu ştie un adevăr esențial: **un politician este personalitate istorică până când Istoria nu-l calcă în picioare!**

Din noianul de exemple, doar două. Nu se poate spune că Ceauşescu n-a fost primit, la învestirea sa ca prim om al Statului, cu simpatie, speranţe şi încredere. Şi un timp, chiar dacă se ştia că era responsabil de samavolniciile petrecute în agricultură, lucrurile au mers bine. Era tânăr, îşi exprimase opiniile în legătură cu prestaţiile lui Gheorghiu-Dej, avusese un discurs despre Lucreţiu Pătrăşcanu bine primit, situaţia din ţară se mai destinsese. Ceea ce, firește, i-a sporit capitalul de simpatie. În 1968 acesta a atins cota maximă. Trebuie să admitem că pînă atunci respectase, cât de cât, condiţiile care îţi asigură statutul de lider. Intuiţiile sale fuseseră salutare, **luase câteva măsuri ce se găseau în *orizontul de aşteptare* al celor mulţi, în politica externă avusese intervenţii onorabile.**

Odată cu acest moment – principiul lui Peter! – se poate spune că dictatorul român şi-a atins *pragul de incompetenţă!* Bornele ce marchează **începutul sfârşitului** pot fi considerate vizitele în Coreea şi China. Ce a urmat se ştie. Îndepărtarea tuturor politicienilor neobedienţi, cultul tot mai deşănţat al personalităţii, transformarea vieţii politice a României într-o afacere de familie, impunerea unor măsuri şi directive ce-au dus la scăderea dramatică a nivelului de trai, la instaurarea unui regim poliţienesc, a unui climat de insecuritate şi neîncredere în vecinul de apartament ori prieten etc.

După enumerarea de mai sus, nici o consideraţie pentru prestaţiile tovarăşului Ion Cristoiu, **pentru dictator nimic de spus despre… duh!**

Persoana care îşi numeşte concetăţenii pigmei din pricina unui dictator descreierat, disprețuit în ultima parte a existenţei sale de toţi liderii politici din lume, nu face – oare de ce? – o analiză cât de sumară pentru două situaţii extreme, edificatoare în privinţa… **duhului** idolului său**: momentul 20 decembrie orele 19, mitingul din dimineaţa zilei de 21!**

Bănuim de ce nu abordează aceste subiecte. Şi-ar contrazice enunţurile, n-ar putea ajunge decât la alt raport pentru relaţiile **conducător – Istorie; popor - Istorie!**

În 20 decembrie, dictatorul avea de partea sa toţi generalii – dispoziţiile au devenit ordine încă din ziua de 16, ordinele au fost transmise, unii ofiţeri s-au deplasat la Timişoara pentru a folosi armele ei înşişi, muniţia de război a fost utilizată, am fost arestaţi, împuşcaţi, ucişi! –, toţi miniştrii, întregul aparat politic, administrativ, legislativ etc. **Dar se îndoia de faptul că-l avea şi pe al celui care face într-adevăr Istoria – poporul!**

Să trecem dincolo de nivelul inaccesibil jurnalistului Ion Cristoiu, să mergem la esențe. Intervenția televizată de la orele 19 – miercuri, 20 decembrie – e **rezultanta** a doi vectori. O **direcție** e cea prin care încerca **să se convingă** că (încă) era **lider**, că el hotăra, aprecia şi stabilea ce trebuia să se petreacă în țară, cealaltă reprezentând îndoiala, temerea că lucrurile nu stăteau deloc aşa Altfel spus, sub aparenta sa aroganță se zbuciuma disperarea! Prin gest în sine, prin prezentarea intervenției sale pe post părea să spună **da, e adevărat, voi faceți Istoria, nu eu, am la picioare toți aplaudacii ăştia scopiți, dar fără voi sunt Nimeni, acceptați-mă şi acum conducător pentru că împreună…**

Una peste alta, se poate spune că, pentru dictator, noaptea de 20 spre 21 decembrie a fost teribilă. A fost **noaptea sudorilor reci!** Visul atotputerniciei se destrămase, siguranța şi încrederea se disipaseră, speranța *era în genunchi!* Şi pentru că nu exista altă soluție, a hotărît să ia taurul de coarne. La mitingul din 21 a *lansat* fel de fel de *fumigene* – măriri de salarii, de alocații pentru copii etc. – s-a umilit, şi-a recunoscut greşelile, şi-a cerşit *acadeaua* de până atunci. Era însă târziu. Prea târziu.

Şi **Istoria l-a călcat în picioare!**

În clipele în care încerca să potolească mulțimea ce-l huiduia, va fi înțeles, în fine, un adevăr pînă atunci ignorat. **Mulțimea îşi găseşte liderii în ea însăşi, un lider fără mulțime este un Nimeni!**

Pentru toate acestea, nici urmă de compasiune pentru dictator, tovarăşe Ion Cristoiu!

Cât despre jurnalist, un *gând pasager* conturat când am pus față în față două afirmații din editoriale sale. Concluzia sa, formulată la finele unui articol în care analiza *temeinic* fenomenul, era: *Acum, la un an şi ceva de la afacerea cu teroriştii, ştim precis că, dacă aceştia au existat, ei nu puteau aparține Securității.* Dar nu trece mult timp – o săptămînă, doar o săptămână! – şi, referindu-se la acelaşi subiect, în materialul publicat în Expres Magazin, numărul 23 din 1991, jurnalistul îşi încheie articolul cu următoarea meditație *savantă**:*** *Mult mai plauzibilă e ipoteza că nu toată Securitatea a participat la diversiune* – e vorba de terorişti –, *ci numai o parte a acesteia.*

Gândul pasager despre care vorbeam în paragraful anterior? Mi s-a conturat după ce s-au *asamblat,* de la sine, două sintagme. Una fiind *Logică şi consecvență,* cealaltă *Grafomania şi capcanele ei,* care s-au sublimat în formularea: *scrie, tovarăşe Cristoiu, scrie,*

că pigmeii, aşa cum ne numeşti cu suveran dispreţ comunist, ştiu să citească printre rânduri!

Câteva cuvinte acum, necesare, despre un lider pentru care vocabula **învins** este greşit folosită.

Capacitatea de a înțelege – cu o clipă mai devreme decît ceilalți – ce urmează să se întâmple, poate fi o povară dramatică. Lui M. S. Gorbaciov i-a fost dat s-o poarte. Liderul sovietic este, în cea mai nobilă accepție a formulării, **cavaler al tristei figuri! A acceptat să fie călcat de Istorie dintr-o rațiune supremă. A salvării Omenirii de o catastrofă mondială!**

Un moment de vârf al tensiunilor politice dintre cele două sisteme sociale a fost *criza rachetelor din Cuba.* Declanşată pe 14 octombrie 1962, aceasta a durat 38 de zile. Omenirea a fost atunci foarte aproape de al treilea război mondial. Deşi retragerea rachetelor din Cuba – condiționată de aceeaşi operație pentru armamentul american din Turcia –, inclusiv instalarea unei linii *roşii* telefonice între Kremlin şi Casa Albă, au adus o oarecare destindere, tensiunea politică atinge din nou, la începutul anilor ’80, cote îngrijorătoare. În această situație ne-am *trezit* datorită rigidului Brejnev, kagebistului Andropov, anostului Cernenko. Din fericire, într-un moment critic a situației din țară, în fruntea colosului sovietic ajunge un politician cu vederi largi. M. S. Gorbaciov n-a făcut greşeala de a spune *puiul meu e cel mai frumos.* Scăderea continuă a nivelului de trai, nemulțumirile, deocamdată mocnite, ale producătorilor de bunuri materiale, birocrația, ingerințele *politicului* în viața de zi cu zi, abuzurile lui, imobilismul tehnologic datorat absolutei centralizări etc., erau evidente, ajunseseră la un stadiu îngrijorător. Premierul sovietic a fost politicianul de stânga care a realizat că **duşmanul comunismului este comunismul însuşi! *Moartea* lui (**a comunismului**), prin implozie, nu putea fi stabilită cu exactitate *ca moment*, era însă certă ca eveniment!** Dacă se ignora pe mai departe eficiența, rentabilitatea, implementarea *noului* etc., economia avea să se prăbuşească. Şi-odată cu ea – **sistemul**!

Ca orice şef de stat, avea două alternative. Să pună pumnul în *gura* poporului – cum au vrut să procedeze Honecker, Jakes, Jivkov, cum **dictatorul român chiar a procedat!** –, ori să nu se împotrivească **mersului Vremii!** În 1985, cînd devine numărul unu al colosului comunist, tensiunile din Uniunea Sovietică erau proprii tuturor statelor socialiste. Mai mult de-atât, în unele țări anticomunismul câştigase teren. Polonia era, deja de ani buni,

altceva decât ce fusese o bună perioadă de timp după război, în 1980 valul de greve încheindu-se cu o victorie certă a contestatarilor comunismului: este demis un prim secretar (Gierek), primului sindicat independent de după a doua confruntare mondială, Solidaritatea, i se atribuie statut de organizație legală!

Dar Polonia nu era singura țară în care comunismul *respira astmatic*. Dacă în România, Bulgaria şi Albania aparențele erau liniştitoare, în RDG, Ungaria, Cehoslovacia, cvartetul fiind întregit cu Polonia, opoziția societății civile față de comunism avea deja *trecut!* Şi victorii! Mai mult de-atât, în Iugoslavia se *construia* un altfel de socialism deja de mult timp.

Analizând tumultoşii ani 1989, 1990, Huntington consideră mişcările din această perioadă – datorită amplitudinii lor – **al patrulea val al democratizării pe plan global. Iar** Hall – **al patrulea val al mişcărilor de autodeterminare din lume.**

Orice formulare am folosi, e vorba de **val!**

Şi declanşarea unui val social nu stă în puterea unui singur om! Şi nu stă în puterea unui singur om nici posibilitatea de a-l opri!

E puțin probabil ca M. S. Gorbaciov să fi folosit pentru ce a urmat aceşti termeni. Dar de faptul că **schimbarea** era imperios necesară, a fost convins. Dilema n-a constat în opțiune, ci în metodă. În procedeu.

În unele materiale se găsesc formulări de tipul… *artizanul descompunerii imperiului sovietic… maestrul care a desăvîrşit prăbuşirea colosului de la răsărit…* Sunt neadecvate, inoperante. Dezonorante pentru emitent. Afirmațiile nu pot fi premise, analizele oneste ale prestațiilor liderului sovietic nu pot conduce la asemenea concluzii. Ceea ce e absolut sigur, e că **Gorbaciov a vrut să salveze URSS-ul, nu să-l distrugă!**

Din păcate pentru el, se găsea în situația pilotului care constată că, datorită unei defecțiuni, avionul începe să piardă din înălțime. Că intra în picaj. *Glasnost*, *perestroika*, reprezintă de altfel, dacă e să apelăm pe mai departe la *paralela* propusă, încercările de a remedia defecțiunile motorului în timpul zborului! Numai că *operațiunea* nu se mai putea efectua.

Ajunşi aici, e cazul să ne referim din nou la relația conducător – popor – Istorie, concluzia fiind că şi **M. S. Gorbaciov a fost călcat în picioare de Istorie!** Dar altfel. **Pentru a-şi menține poziția dictatorul român şi-a împuşcat poporul! Pentru a-şi**

salva țara, Gorbaciov şi-a sacrificat funcția! Unul e aruncat peste bord datorită incapacității de a înțelege,celălalt din pricina unei remarcabile perspicacități! Pe care de altfel Lumea întreagă a apreciat-o, premiul *Nobel* pentru pace pe anul 1990 fiind atribuit liderului sovietic.

Ceea ce nu va fi înțeles Mihail Gorbaciov era faptul că nu se mai putea schimba cursul evenimentelor declanşate din chiar prima lună a anului 1989, că imperiul sovietic ajunsese într-o stare pentru care nu exista salvare! ***Valul*** se dezlănțuise, nu i se putea împotrivi nimeni, ceea ce nu mai era dorit de cei mulți urmând să dispară!

De-a lungul vremurilor au fost constituite imperii, imperiile au avut o perioadă de înflorire, după care… au dispărut! Inserarea unor exemple e inutilă, sunt cunoscute. Spre finele secolului XX situația din Eurasia era nefirească. Încă existau imperii! Mai exact spus, două *mini-imperii* şi un colos ce se întindea pe o suprafață de mai bine de 22 milioane kilometri pătrați!

Consecințele primului război mondial sunt paradoxale. La sfârşitul lui imperiile dispar, încep să se dezmembreze (austro-ungar, englez, otoman etc.), dar şi să se constituie! Într-o *Cancelarie* a Europei, *jucându-se* cu creionul pe hartă, *mai marii vremurilor* au *înființat* două state (numite mai sus *mini-imperii*), Cehoslovacia (două popoare), Iugoslavia (şase), în altă parte, cu revolverele pe masă, s-au pus bazele înființării unui colos care, după a doua conflagrație mondială, era constituit din 15 națiuni şi se întindea pe o suprafață de 100 de ori cât a țării noastre!

Dacă primelor le-am putea spune **imperii regale,** pentru ultimul formularea corectă ar fi **imperiu proletar.** Oricum, în esență tot imperii. Sunt constituite… au o perioadă de înflorire… după care… dispar!

Se cade să nu trecem uşor peste un adevăr semnificativ. Datorită lui Gorbaciov, chiar dacă e vorba de țara în care s-au materializat ideile marxiste, comunismul a fost pulverizat fără victime omeneşti!

Pentru aceasta – compasiune şi respect *învinsului!*

Şi o concluzie. Deşi *călcat în picioare* de Istorie, **M. S. Gorbaciov n-a fost sărac cu duhul!**

Discuția cu premierul sovietic din 4 decembrie 1989, de la Moscova, a fost pentru dictatorul român **ultimul avertisment al Istoriei!** Faptul că Ion Cristoiu impută poporului român, cu atîta înverşunare, de aproape 22 ani, evenimentul din 25 decembrie

’89, poate avea două explicații. La una din ele n-o să mă refer din motive pe care orice cititor le poate intui. Celeilalte, căreia i-am putea spune **perspectivă îngustă,** o să-i acord o oarecare atenție.

Dacă pentru un **fapt istoric** nu ții cont de conjuncturi, de context, dacă nu *lărgeşti unghiul* îndeajuns de mult, n-ai cum să ajungi la **adevăr.** Aplicând amendamentul de sus subiectului pe care-l dezbatem, pe buze ni se îngrămădesc, fără să ne dăm seama în ce mod, cuvinte cu care se poate construi doar fraza: **opiniile politice ale lui Ion Cristoiu poartă pecetea recomandărilor dictatorului din săptămâna de foc a României!** Exprimându-ne direct, articolele de fond ale jurnalistului sunt **arpegii de vuvuzele** pe marginea unor fraze formulate de fostul tiran!

Ele aduc aceeaşi *lumină* asupra celor petrecute în Decembrie ’89, ca acuzele şi explicațiile dictatorului!

Dan Voiculescu, alias *motanul* Felix – colaborarea cu Securitatea a fost dovedită, ce-i drept explicația a fost *promptă, n-am avut încotro, trebuia să asigur fetițelor mele o felie de pâine!* –, a scos o publicație – desigur din economiile pe care le făcea când fetițele mâncau altceva decît icre de Manciuria ori de somon american! –, a stabilit *obiectivele,* şi-a găsit omul potrivit, i-a precizat subiectele *temelor pentru acasă!*

Sarcina principală a Jurnalului Național a fost – este! – **terfelirea Revoluției din Timişoara, disculparea Securității, scoaterea de sub urmărirea penală a generalilor şi demnitarilor comunişti care au condus represaliile din Decembrie ’89 etc!** Jurnalistul care a îndeplinit *ordinul* a fost Marius Tucă! Prin prestații directe ori *patronate!*

Metoda? Anunțuri de tipul… *citiți în numărul nostru de mâine un interviu incendiar cu…* Fireşte, persoana care punea lucrurile la punct în ceea ce priveşte Revoluția Română fiind general, fost nomenclaturist ori securist!

Rezultatul? Interviul incendiar se dovedeşte, de fiecare dată, un jalnic… fâssssss!

Ideea, lansată de dictator în chiar primele zile ale tulburătorului Decembrie ’89, devine pentru jurnalist obsedantă. Dă-i deci cu *agenturili* străine, cu instigatori de cine ştie unde, cu CIA, KGB, MOSAD, cu serviciile secrete din toată lumea!

Orice persoană care se respectă prezintă pentru afirmațiile sale probe, ține cont de contraargumentele preopinentului. Nu şi Marius Tucă! Jurnalistul e cu *dictum,* nu cu *demonstratum*! Emite

o idee, specialiştii în domeniu prezintă dovezi că lucrurile stau altfel, nici o problemă, pâinea şi cuţitul sunt în mâinile lui, pe lângă ziar are şi *oglinda* şi, dacă e vorba despre Revoluţia din Timişoara, invită securişti din Constanţa, foşti miniştri din Bucureşti – ehei, ce *uşor* i-ar fi dacă l-ar putea aduce în studio chiar pe dictator!... –, generali din Cluj şi lucrurile sunt clare.

Pe scurt, ce trebuia să ştim e ceea ce voiau el şi invitaţii lui să ştim!

Să ne oprim la un paragraf pe care îl prezentăm în întregime. Procedăm astfel deoarece am citit comentarii ce, luând în consideraţie doar o parte a lui, nu sunt semnificative în adevăratul sens al cuvântului. În plus facem o precizare: materialul din care citäm e semnat de Daniel Racoviţan, nu de Marius Tucă. Jurnalistul nu e doar *producător de fumigene,* e şi *păstor de… fumigenişti!* Paragraful: *Putem admite că au existat conspiraţii, că serviciile secrete puseseră la cale înlăturarea lui Ceauşescu, putem să admitem că ceea ce s-a întîmplat la Timişoara, scânteia, este opera CIA sau KGB. Dar nu putem să admitem niciodată sau, mă rog, n-o să putem niciodată să fim de acord cu cei care pun la îndoială contribuţia populaţiei, a poporului român.*

E drept, frazele nu sunt sentenţioase, *lasă loc* unui echivoc liniştitor pentru autor. Dar asta doar din partea unui ins cu o informaţie precară. Numai că un cititor cât de cât avizat, la finele primei fraze va sări iritat. *Păi de ce să admitem că au fost conspiraţii, tovarăşe Racoviţan, ce urmăreşti, unde vrei să ajungi de fapt,* te va întreba de parcă aţi fi faţă către faţă? *De ce, tovarăşe? Păi ca ziarist, înainte de a scrie un articol nu te documentezi, nu te întrebi dacă subiectul mai este ori nu actual?*

Din păcate pentru dumneata, tovarăşe Racoviţan, cetăţeanul revoltat are dreptate! Dumneata scrii, în 2004, de parcă cineva te-ar fi *întors în Timp şi* ai avea despre subiect doar informaţiile din primele zile ale Revoluţiei! Or lucrurile sunt clare, cel puţin din martie 1990! De ani buni, tovarăşe Racoviţan! De 14 ani! Şi din respect pentru cititor, pentru hârtia de scris, **ceea ce e lămurit nu se mai pune sub semnul incertitudinilor!**

Rupt de realitate de ani buni, neînţelegând nimic din ce se întâmpla în lume, ignorând până şi sfaturile fratelui său mai mare, Marin Ceauşescu, venit de la Viena în mod special pentru *a-i deschide ochii* – chestia cu… **duhul**, mă rog, asta e o remarcă pentru altcineva! –, dictatorul, în primele zile ale Revoluţiei fiind

sigur – atât de sigur încât, după ce a dat ordin să se folosească muniția de război, a părăsit țara! – că avea să ne *aburească* și de data asta, a lansat ideea cu *agenturilii* străine, cu agenți CIA, KGB etc. Pentru admiratori și jurnaliști de mîna a doua stratagema a reușit. Unii s-au *liniştit,* ceilalți, folosind *focosul* pus la dispoziție, au dat, dau cu *fumigene* în dreapta, în stînga, în toate părțile, de vină pentru ce s-a întâmplat în România fiind *agenturilii străine,* CIA-iștii, KGB-iștii… veniți de pe cine știe unde să ne asmută împotriva *marelui cârmaci* din Carpați!

Și procesul de la Timişoara, și mărturiile celor ce-au coordonat – unii participând fizic! – represaliile din oraș!

Cea mai autorizată persoană pe subiectul imixtiunii unor factori externi în Revoluția Română, sper să fiți de acord, tovarășe Racoviţan, **e ofițerul însărcinat cu culegerea de date, cu identificarea de agenți străini implicați în mişcările ce demaraseră în Timişoara începând cu 15 decembrie. Unul, doar unul să-i fi fost dus dictatorului, și acesta ar fi avut alt statut, alt tonus.**

Numai că Filip Teodorescu – colonel de securitate, șeful contraspionajului din vremea aceea –, trimis din Bucureşti cu această misiune, a raportat altceva. Ceea ce conține depoziția în procesul de la Timişoara. Că, în urma cercetărilor, a audierilor persoanelor arestate etc., **nu a fost identificată nici o persoană de altă cetățenie!** Ori textul, tovarășe Racoviţan, a fost difuzat și la radio și la TVR Timişoara atunci, în martie ’90. Dar să ne plasăm în situația că emisiunile respective ți-au scăpat. Nu ai scuze nici în această situație pentru formularea *putem admite*... N-ai, deoarece el se găsește și în cartea semnată de colonel, *Un risc asumat*!

Și totuși, să mergem cu îngăduința și mai departe. Să spunem că Filip Teodorescu nu-ți inspiră încredere, că nu îl agreezi ori că nu merită să fie pomenit într-un material ce-ți poartă semnătura. Orgoliu, opțiune, intuiție, indiferent cărei reacții s-ar datora, atitudinea poate fi trecută cu vederea. Dar obligativitatea documentării *rămâne în picioare.* Cu puțin efort ai fi ajuns la declarația altei persoane competente pe acest subiect. În 1989, Gheorghe Diaconescu îndeplinea funcția de procuror general adjunct al României. Trimis și el de dictator la Timişoara cu *misie* specială, a fost martor ocular al evenimentelor petrecute în oraș, a avut acces la toate datele obținute de la arestații și răniții noștri. Concluziile lui, pe care nu se poate să nu le considerăm autorizate… **Nu este vorba de o acțiune a unor**

forţe străine duşmane (…) **actele de distrugere se petrecuseră în timpul unei mişcări politice îndreptate împotriva şefului partidului şi statului**!

Deci nu forţe străine duşmane, tovarăşe Racoviţan, **mişcări politice îndreptate împotriva şefului partidului şi statului!** Şi afirmaţia e formulată la încheierea unei cercetări efectuate de un expert la faţa locului, la Miliţia, Securitatea şi penitenciarele din Timişoara, nu la sugestia – poate chiar mai mult! – şefului dumitale!

Cu alte cuvinte asta e, *cetăţeanul revoltat* are dreptate. Mai mult de-atât, e îndreptăţit să-şi exprime şi disprețul, fără nici o rezervă. Asta pentru că interviul fostului procuror general adjunct din zilele acelea e publicat nu altundeva, ci în *Jurnalul Naţional,* publicaţie în care e reprodus şi textul ce-ţi poartă semnătura! În numărul din luna martie! Deci despre ce-ar fi vorba, tovarăşe Racoviţan? Renghiul unui coleg, al şefului, probă a disprețului pentru informaţie şi documentare serioasă, impardonabila lipsă de respect faţă de cititor şi adevăr? Nu ne pronunţăm.

Nu ratăm însă ocazia de a incrimina încă o dată formularea… *putem admite.* Păi de ce s-o admitem, tovarăşe Racoviţan, din moment ce în altă declaraţie – persoană autorizată, sper să fii de acord cu mine – locotenent-colonelul de securitate Carască foloseşte aceiaşi termeni ca Filip Teodorescu: **din cercetările efectuate, care au avut loc în Penitenciarul Timişoara, nu au rezultat aspecte care să intereseze organul de securitate?!**

Şi nu ai dreptul să foloseşti formularea – la urma urmei deloc inofensivă, dimpotrivă! – *putem admite*, tovarăşe Racoviţan, deoarece printre cei 843 de arestaţi în timpul revoluţiei din Timişoara – ceea ce ar fi trebuit să ştii înainte de a începe să scrii articolul! – nu se afla nici un cetăţean străin! În nici un raport al securiştilor din Timişoara – întocmit în decembrie 1989! – prezentat la procesul din martie ’90, nu se menţionează identificarea vreunui instigator de aiurea! Ajunşi aici, emit o observaţie ce ea singură ridiculizează neprofesionalista sintagmă *putem admite*: **nici un securist acuzat de săvârşirea de agresiuni în timpul represaliilor nu a invocat clemenţă justificându-şi faptele prin prezenţa agenţilor provocatori de pe cine ştie unde!**

Mai mult de-atât, în această *chestiune* există mărturia unei persoane a cărei competenţă în domeniu n-o poate pune la îndoială nimeni. Nici dumneata. În 1989, şef al CIA pentru Europa de Est

era domnul Milton Bearden. Şi Domnia sa, de la nivelul funcției pe care o deținea, a precizat: *nu neg faptul că CIA ar fi efectuat o anumită activitate de strângere de date, însă (e vorba de un interviu dat Susannei Brandstätter, nu vreunui ziarist român, situație în care curtoazia ar fi fost la ea acasă)* ***am negat întotdeauna ideea că CIA ar fi coordonat sau declanşat în vreun fel Revoluția din România!"***

Mă rog, s-ar putea ca pentru dumneata precizarea înaltului oficial american să nu fie suficient de convingătoare – nu ne pronunțăm asupra motivelor! –, de aceea inserăm afirmația unei alte cunoscute personalități politice. E vorba de domnul Bernard Kouchener, ministru secretar de Stat pe lângă prim-ministrul Franței din acea vreme, cofondator al Organizației *Medicins sans frontiers,* ministru de externe în perioada 2007-2010. Or Domnia Sa spune: **Românii au făcut Revoluția singuri. Fără ajutor din străinătate, fără lovituri de Stat pregătite dinainte!** Acestea fiind spuse – o întrebare. Ne permiți, tovarăşe Racoviţan, să luăm de bun ce au spus cunoscuții politicieni, nu dumneata?

Şi-acum, vorba românului, să stăm strâmb şi să judecăm drept. Cum ar fi putut câțiva agenți străini – câți, tovarăşe Racoviţan, 10, 50, că n-or fi fost o mie!? – să ne determine să ieşim în stradă? Bătând din uşă în uşă? Trecând de la un apartament la altul? Intrând în întreprinderi şi oprind fluxul tehnologic pentru a se adresa muncitorilor? Solicitând directorilor permisiunea de a folosi curtea, cantina ori sala de festivități, ca totul să se desfăşoare în *cadru organizat,* de la prezidiu adresându-ni-se cu îndemnuri de tipul *ieşiți în stradă, tovarăşi, mulți, cît mai mulți, dacă se poate toți, că noi avem o misiune importantă, trebuie să vă scăpăm de Ceauşescu, ieşiți şi scandați lozinci împotriva lui, a comunismului… e drept, o să intervină miliția, securitatea şi armata şi… mă rog, o să vă aresteze, o să vă rănească, ba o să vă şi împuşte, dar nu vă temeți ieşiți, ieşiți cât de mulți… fireşte, noi o să cam dispărem, ăsta e ordinul, să acționăm, dar să nu ne lăsăm prinşi că unchiul Sam ne va abandona, va spune că nu suntem de-ai lui, n-are cum să ne scape, ştiam la ce ne expunem de la început, cu toate astea am venit să vă scăpăm de tartor, deci ieşiți şi lăsați-vă împuşcați şi călcați de tancuri, chiar dacă n-o să ne vedeți să fiți siguri că suntem alături de voi, mă rog, în alt mod, e vorba de planul de rezervă, prescurtat S.I., adică sprijin invizibil, adică o să sărim pe capul tiranului cu fel de fel de comisii internaționale, de protecție a*

spațiilor verzi, de salvare a balenelor albe în curs de dispariție, de apărare ale drepturilor omului şi…

Tovarăşe jurnalist, nu neagă nimeni faptul că vor fi existat *ochi şi timpane* străine. Ştim, din ceea ce numim experiență de viață, că lucrurile stau astfel în marile aglomerări urbane, în locurile în care se produc evenimente deosebite. De altfel, Milton Boarden a recunoscut cu franchețe această stare de fapt. Dar indivizii respectivi vor fi făcut exact ce ştiau şi aveau ordin să facă: **să vadă, să audă, să înregistreze, eventual să fotografieze ori să filmeze – şi să transmită!** Atât şi doar atât, tovarăşe jurnalist! ATÂT! Şi toate astea la modul discret! Că dacă e reperat de Serviciile de Securitate ale statului în care acționează, nu-l scoate de după gratii nimeni. Agenții străini nu au imunitate, tovarăşe jurnalist. Nu au acte în care scrie că John ori Ivan e spionul nostru, nu-l deranjați, lăsați-l să-şi vâre nasul oriunde, să fotografieze orice document pentru a ni-l transmite. Nu, tovarăşe jurnalist, dacă nu e îndeajuns de prudent şi se dă de gol, i se pun cătuşe şi înfundă puşcăria ca orice delincvent autohton!

Dar să *atacăm* subiectul în alt mod. CIA, KGB, MOSAD, basarabenii blonzi, înalți bine făcuți, sârbii, ungurii… Referirea dictatorului s-a făcut la aceste servicii, la aceste prezențe. Să analizăm situațiile pe rând. Spre sfârşitul anului 1989, comunismul s-a prăbuşit de la Berlin la Vladivostok. Ajunşi aici, deoarece singur nu mă descurc, sunt obligat să-ți pun o întrebare, tovarăşe jurnalist. CIA a declanşat căderea regimului comunist şi în fosta Uniune Sovietică? Cum nu suntem față în față, e firesc să analizăm răspunsurile posibile. Sunt două. Da; nu. În primul caz ajungem instantaneu la termenul **număr,** moment însă din care lucrurile se cam încurcă. Referindu-ne la România, se ştie, unii comentatori – de talia… mă rog, renunțăm la cuvintele ce-ar fi încheiat propoziția – au susținut că Revoluția ar fi trebuit să izbucnească la Iaşi, alții la Cluj… Reproducând aceste opinii, simt nevoia să spun **stop!** Adică cum… **trebuia să izbucnească?!** Exprimându-ne astfel, ne găsim în *ipotetic*, nu în *certitudine*. Să tragem deci concluzia că infailibilii CIA-işti sunt ageamii, nu profesioniști? Că lucrează haotic, nu după un plan bine stabilit? Că nu sunt superspecialiştii care, după ce analizează situația, stabilesc ce au de făcut până la cel mai neînsemnat detaliu şi, când pleacă în misiune, se adresează şefului aproximativ astfel: *Domnule… Cutare, ne deplasăm la locul de acțiune de unde, peste şase zile, opt ore, douăzeci şi nouă de minute, o să vă anunțăm că ne-am îndeplinit misiunea.* Or dacă lucrurile nu stau aşa, dacă CIA-iştii acționează…

la nimereală, ajungem, cum spuneam mai sus, la termenul **număr.** Câțiva agenți la Iași, alții la Cluj, Timișoara, Brașov, București… mă rog, în mai fiecare urbe mare, **că nu se ştia unde se va produce scânteia.** Numai că, în această situație, începem să ne gândim la numărul de agenți CIA. Că de la Berlin la Vladivostok sunt multe, foarte multe orașe mari. Pe deasupra, acestui număr imens de agenți trebuie să adăugăm altă mulțime de CIA-işti. Cei împrăştiați în restul lumii, pe unde americanii au într-adevăr interese – țările ce dețin resurse naturale. Şi sunt multe asemenea teritorii, multe asemenea locuri. Numai că, relevând acest adevăr, întrebarea se conturează de la sine: *da' câți inşi lucrează oare în Serviciile Secrete americane, tovarăşe jurnalist?*

Mai mult de-atât, să nu uităm țara spre care americanii privesc, de ani buni, cu îngrijorare zi de zi – Cuba. Aici, în mod absolut firesc, *densitatea* agenților trebuie să fie impresionantă. Însă abia conturată observația, revenim la întrebarea de mai sus instantaneu: *da' câți inşi lucrează oare în Serviciile Secrete americane, tovarăşe jurnalist?*

Al doilea răspuns pentru întrebare este **nu**. Adică CIA nu s-a implicat în răsturnarea regimului comunist din fosta URSS. Însă dacă lucrurile ar sta aşa, suntem obligați să apelăm, din nou, la competențele jurnalistului nostru. Tovarăşe Racoviţan, ne poți determina, dețiii argumente cu care să ne convingi că America se dădea de ceasul morții să pună în ştreang comunismul din România, dar nu şi cel din fosta URSS?

Mi-e îndeajuns de clar însă că, oprindu-ne aici, analiza situației păcătuieşte prin aceea că stârneşte perplexitatea. Adică cum, te vei întreba dumneata? Nici **Da**, nici **Nu?** Exact, tovarăşe Racoviţan, nici **Da** nici **Nu,** chiar dacă şeful dumitale, preluând mecanic sarcina de la idolul său, îți va fi transmis *tema de extemporal* trasată de acesta. Că agentul străin îşi cunoaşte statutul, ştie ce i se permite să facă şi nici unul nu e atât de prost încît să-şi pericliteze libertatea. Ce va fi făcut agentul străin? Doi-trei, hai să spunem cinci-şase, câți vor fi fost prin România, ceva mai mulți prin fosta URSS, vor fi *observat, înregistrat, filmat, fotografiat* ce li se va fi părut neobişnuit, după care vor fi transmis informațiile la sediu! Atât, tovarăşe Racoviţan! Atât! Că agentul străin nu e insul care să se simtă bine după zăbrele.

Şi pentru că am ajuns aici, un sfat prietenesc de la o persoană mai în vârstă, independentă şi cu mai multă experiență

decît dumneata. Dacă Marius Tucă ori Ion Cristoiu îți vor mai trasa astfel de sarcini, refuză-i. Nu ai cum să compui pe această temă un *extemporal* pentru care ISTORIA să-ți acorde notă de trecere!

În fine, după acest demers logic – elementar, îndeajuns de simplu pentru a fi înțeles! –, să revenim la abordarea directă a ideii. Dacă pe americani îi interesa cu adevărat situația din vreo țară, nu a noastră era aceea, ci Cuba! Că-i lângă ei! În *coasta* lor! Şi la orice *mişcare* Casa Albă nu e atât de *albă,* iar Pentagonul *pare să aibă mai multe colțuri,* nu doar cinci. Cât despre noi… Am fi putut reprezenta pentru americani un *obiectiv* doar dacă dețineam rezerve de țiței! Doar atunci! Dar în anii ’40 ni l-au furat nemții, de la război încoace ruşii, după ’90 l-am înstrăinat noi înşine prin nişte ticăloşi ce spun că sunt oameni de afaceri ori politicieni români!

Dar să vorbim *mai la obiect* despre aceşti *grozavi* CIA-işti. Despre *performanțele* lor. A schimbat vreunul din ei, hai să zicem un grup, nu un preşedinte de țară, ci un biet primar, să zicem din Poplaca?

După câte ştim n-au făcut nimic în Cuba, Panama, Venezuela (şi ăştia au țiței!), Haiti, Somalia, Liberia, Nicaragua… N-au făcut nimic nici când au fost sprijiniți de armată în Coreea, Vietnam, Afganistan… Înşiruire de situații ce ne îndreptățeşte să spunem că agenții şi militarii americani sunt *mari* în filme, în desene animate, nicidecum pe câmpul de luptă. Ba şi aceea că soldatul de elită SUA e sub cota unuia obişnuit din Coreea, Vietnam, Afganistan. Dură, şocantă, afirmația nu e deloc teribilistă. E justificată de… nivelul de trai! Unul, cu gândul la curcanul împănat de acasă, nu ține să-şi lase plăcuța matricolă pe cine ştie unde, celălalt, pentru că pumnul de orez e bun doar când nu-ți stă nimic în gât, e în stare de orice ca să îndepărteze osul ce-l jenează!

Despre *infailibilitatea* activității agenților americani ne *convinge,* de altfel, un eveniment ceva mai recent: World Trade Center, 11 septembrie 2001!

Despre a militarilor celei mai puternice națiuni, unul şi mai recent. De ultimă oră. Comandanții militari ai SUA, prin intervenția generalului James Conway, au căzut de acord asupra ideii că **trupele de elită** (*Google: memo.ro/amenintarea-coreei-de-nord.38746.html*) **ale Armatei americane nu sunt antrenate pentru o eventuală debarcare la nord de paralela 38. Washingtonul este incapabil să facă față unei misiuni de debarcare pe coastele nord-coreene în situația în care testele nucleare se vor repeta,**

iar comunitatea internațională nu va mai avea decât varianta unei intervenții armate, apreciază comandanții militari ai SUA**!**

Altfel spus – *deci de o parte e materialul dumitale, de cealaltă opinia generalilor americani!* –, SUA, considerată cea mai mare putere militară a lumii, nu îndrăznește să *deranjeze* micul stat Coreea de Nord! Atunci ce se poate spune despre prestațiile câtorva agenți, tovarăşe analist politic? Poate cinci…şapte…hai să zicem zece inşi risipiți prin Coreea de Nord pe ici, pe colo?

Dar să trecem la treburi concrete. Orice ins, **mai deştept decât Bulă doar cu *o linie***, ştie că KGB-biştii au fost buldogii sistemului comunist. Cei care te luau seara din pat dacă la prânz se întîmpla să spui un banc *interpretabil,* cei care te săltau una-două dacă, ridicând o sprînceană, îți scăpa o înjurătură. Iaşi, decembrie 1989. În capitala Moldovei exista, de cîteva luni, o organizație antidictatorială. Inițiatorul era economistul Ştefan Prutianu, cei 7-8 membri ai grupului fiind ingineri de la diferite întreprinderi din Iaşi. Nu intrăm în amănunte pentru a preciza în ce mod s-a extins organizația, vom marca momentul crucial al existenței ei. Au prevăzut, pentru 14 decembrie ’89, un miting antidictatorial de amploare, dar inițiativa a eşuat. Acest deznodământ nu ne împiedică, însă, să ne punem o întrebare. Unde erau KGB-iştii, tovarăşe Racoviţan? Acțiunea era declanşată de cetățeni români, dacă s-ar fi implicat şi mişcarea ar fi reuşit, ar fi devenit eroii revoluției, numai că nu şi-a oferit serviciile nici un agent străin! Ai, tovarăşe Racoviţan, vreo explicație pentru această situație? La Iaşi, cu toate că KGB-ul era ca la el acasă, chiar dacă inițiativele grupului Prutianu au eşuat, în nici un material nu se pomeneşte de prestațiile agenților americani ori sovietici. În timp ce la Timişoara, dacă manifestările antidictatoriale au reuşit, pui laurii pe frunțile agenților străini. Ai vreo explicație pentru această stare de fapt? Pentru acest comportament civic mizerabil, de un antiromânism incalificabil?

A doua întrebare. Spui că la noi prăbuşirea sistemului comunist s-a datorat (şi) KGB-ului. Dar atomizarea comunismului în fosta URSS e opera cui, tovarăşe Racoviţan? A KGB-ului? Adică CIA şi KGB aveau aceleaşi sarcini, distrugerea sistemului economic pus la punct de Lenin şi Stalin în colosul sovietic?

Vorba aceea – **unde logică nu e, adevăr nu e!**

Aşadar…

Ar fi, totuşi, ceva de adăugat. Parafrazînd o celebră formulare, am spune că, în afara semnăturii**, restul e… grafomanie!**

Greu de precizat prin ce e *național* cotidianul despre care vorbim. Să fie datorită stăruitoarelor eforturi prin care a încercat să demonstreze că Revoluția de la Timişoara a fost opera ungurilor, a basarabenilor, a sârbilor?… Ori a tentativelor de a ne convinge că am fost o națiune unită, securistul, miliția nul ori ofițerul M.A.N. fiind frații buni ai civilului?

Iată de altfel un text – 16 septembrie 2004 –, ce nu poate face cinste nici unei publicații, semnat de Răzvan Belciuganu, un analist la fel de *competent* ca tovarăşul Racoviţan. *Revoluțiile seamănă între ele. Guvernele pică, există încleştări armate şi, cel mai tragic, mor oameni nevinovați. În numărul de astăzi încercăm să mergem pe urmele generalului Iulian Vlad, şeful Securității române, care, înainte cu câteva luni de ceea ce numim astăzi Revoluția din decembrie 1989, a studiat cu mare atenție Revoluția din Ungaria din 1956. (...) Tocmai de aceea ordinul generalului a fost clar în decembrie 1989, toți membri unităților Securității, atât din aparatul informativ, cât şi din cel format de trupe, depunând armele în rastele şi aşteptând, liniştiți (*înduioşarea ce ne cuprinde e sfâşietoare!*), mulți dintre ei de acasă, deznodământul evenimentelor.*

Rar un text aşa scurt, ce spune atât de mult despre lipsa de logică a… Mă rog, nu ne pronunțăm, *serviciul* e asigurat de eşantionul prezentat. *Revoluțiile seamănă între ele...* Terminând de citit ultima frază, revii la propoziție instantaneu. Şi te întrebi ce are în vizor observația? *Întâmplările* din România ’89 şi Ungaria ’56?... Nuuu! Că la unguri a fost revoluție, în timp ce la noi, după părerea *sagacelui* jurnalist, e vorba de-o *cacialma*. Atunci te întrebi, instantaneu, de ce foloseşte pluralul din moment ce…

Şi pentru că nu se poate să nu ştim *de ce* – fiind însă îndeajuns de urbani ca să spunem ce ştim! –, să *forăm* în continuare *filonul* pe care am început să-l *explorăm.* Prima lovitură de târnăcop – *pungă* cu balast: *necunoaştere a semnificației termenilor, logoree, lipsă de logică…* Să trecem la *obiect.*

- Ungaria: până în octombrie 1956 ungurii construiau comunismul, în 23 ies pe străzi revoltați, îşi cer drepturile cetățeneşti, represaliile sunt dure, intervine şi armata sovietică *eliberatoare*, sunt uciși circa 2500 cetățeni, conflictele se aplanează, după 11 noiembrie 1956 se revine la vechea situație, altfel zis construiesc în continuare comunismul, cu toate astea, după savanta concluzie a jurnalistului nostru, ce s-a petrecut acolo e Revoluție!

- România: până în decembrie 1989 construiam comunismul, în 16 ieşim pe străzi revoltați, ne cerem drepturile cetățeneşti, suntem arestați, răniți, în 20 decembrie la Timişoara ia ființă primul partid necomunist de după război şi guvernul RSR e îngenuncheat, în 22 decembrie 1989 comunismul e dat peste cap cu totul prin fuga tiranului, peste 1100 dintre noi suntem uciși, după ce armele *tac* apar vechile partide istorice, altele noi, se deschid granițele, e reală libertatea cuvântului, a presei, radioului şi televiziunii, apar întreprinderile private, se schimbă radical relațiile economice… cu toate astea, *sagacele analist* al *Jurnalului Național* foloseşte pentru noua situație din România sintagma **ceea ce numim azi Revoluție!**

Ceea ce… Păi ce-i cu *ceea ce*, tovarăşe Belciuganu, că textul nu mai are nici o noimă! Şi pe buze ni se îngrămădesc o sumedenie de cuvinte din care, motivele fiind lesne de înțeles, n-o să articulăm verbele, adverbele ori adjectivele, o să enumerăm doar substantivele: competența… sarcina… deontologia… dicționarul… logica… onestitatea… şeful… interesul personal!

Şi pentru că *rebusul* va fi fost *completat* de orice cititor fără nici o problemă, să mai ridicăm o dată târnăcopul. Cum era de aşteptat, altă nestemată… *belciuganiană*! *Mor oameni nevinovați…* Mor şi atât! O observație pasageră, aşa, că prinde bine să vorbeşti despre lucruri grave, dar *dă-i* mai departe, de ce să te opreşti la necunoscuții ce vor fi murit din cauza vreunui sughiț ori pentru că le stătuseră în gât niscaiva icre de Manciuria de calibrul 14,5?! Jurnalistul avea de fapt altă sarcină, *misie importantă, monşer, presant de importantă,* muşinase *urme de dinozaur* şi nu se făcea să le piardă pentru câțiva morți de pe cine ştie unde. Să-l urmăm, deci, în tăcere, pe tovarăşul Belciuganu prin labirintul Istoriei, bucurându-ne de pe acum de viitoarele revelații. *Generalul Iulian Vlad (...) a cerut, în vara anului 1989, de la Arhivele Securității, potrivit mai multor mărturii ale unor ofițeri de informații, Dosarul Revoluției maghiare din 1956. Conform spuselor acestor ofițeri, generalul le-a studiat gânditor (replica modernă a gânditorului de la… Hamangia?) şi a insistat în a observa (sic!) fotografiile făcute atunci, instantanee de o cruzime îngrozitoare. Cei care i-au fost subordonați generalului Iulian Vlad spun că acesta a fost, de fapt, momentul în care Securitatea a ales soluția de non-combat.*

Stop, vorba aceea, că laptele – tupeul! – dă pe delături! Soluția non-combat în vara lui ’89!

Prin cuvântul rostit, prin cel scris, *spunem* ori ni se *spune* ceva. Dar de multe ori, ceea ce e de reținut se găsește printre rânduri!

Deci, în vara lui '89, când, după ce reveneam de la alimentară cu un litru de lapte dacă ne sculam la ora 5, la vremea aceea, construind cu râvnă societatea socialistă multilateral dezvoltată, asupra tovarăşului Iulian Vlad s-a abătut o *iluminare divină!* Atunci, şeful Departamentului Securității Statului se va fi ridicat din pat şi, somnambulic, a apucat spre bibliotecă, a pus mâna pe dosarele Revoluției din Ungaria şi *le-a studiat gânditor.* Gânditor şi îndelung. Din fericire pentru el, dar mai ales pentru noi, poporul român, cu *folos.* Meditațiile s-au concretizat într-o atitudine înțeleaptă – soluția non-combat!... Numai că, ajunşi aici, ne dăm seama că logica tovarăşului Belciuganu a cam luat-o pe arătură! Non-combat la ce?... Şi față de cine?... Că zidul Berlinului era, încă, acolo unde stabiliseră Walter Ulrich şi Nichita Hruşciov să fie ridicat în anul 1961, la Praga… *catifeaua* se găsea deocamdată doar în rafturi, iar Bush şi Gorbaciov nu apucaseră, încă, să se întâlnească în Malta pentru a *preciza* ce avea de făcut fiecare popor!... A, poate că explicația e de altă natură, poate că e vorba de… inițiere ezoterică, de viziune astrală. Dintre credincioşii României – nebănuite sunt căile Domnului! –, Dumnezeu îl va fi ales în mod expres pe Iulian Vlad, dezvăluindu-i lui, nu vreunui baptist evlavios ori călugăr ascet, ce avea să se întâmple în decembrie şi cum ar trebui să se comporte securiştii ca să ne rămână pe mai departe la fel de dragi.

Să *citim* însă, de data asta, printre rânduri. Treabă simplă, pentru că autorul *a folosit litere mari*: Securitatea nu poate fi incriminată pentru represaliile din timpul Revoluției.

După lecturarea acestor rânduri – aşa se vor fi petrecut lucrurile şi la scrierea lor, dar din cu totul alte motive! – e necesară o pauză. Un moment de răgaz pentru…

Pentru ceea ce-l face pe orice demonstrant din Timişoara, Arad, Cluj, Sibiu, Bucureşti… să scrâşnească din dinți!

Într-o primă instanță, întreprinderea jurnalistului pare destul de onestă. Pe undeva prin text se găseşte formularea… *conform spuselor unor ofițeri*… La baza oricărui material predat publicării trebuie să stea însă documentarea, cercetarea factorilor implicați în eveniment. Din păcate, în cazul nostru, lucrurile stau altfel. Ceea ce putea să se constituie într-o prestație ziaristică onestă, se dovedeşte manipulare ordinară! Perfidă! Tovarăşe Belciuganu, dacă tot eşti

drumeț pur-sânge, după ce-ai mers pe urmele primului securist al țării şi ale unor ofițeri, de ce n-ai păşit şi pe cele ale unui timişorean arestat, rănit ori ucis? Ale unuia pentru care nu există loc de veci, deoarece trupul, la căpătâiul căruia s-ar aduna cei ce l-au iubit, după ce-a fost ucis, a fost furat din morga spitalului, transportat, dat pradă flăcărilor, cenuşa fiind aruncată într-o gură de canal?! Ai fi putut afla astfel cât de sinceri au fost ofițerii care te-au asigurat – hotărârea fiind luată cu mai bine de 5 luni înainte ca Revoluția, nu cum te exprimi dumneata, *ceea ce numim astăzi Revoluție,* să fi avut loc! – de atitudinea de non-combat a Securității!

Între jalnicul dumitale articol şi o declarație prezentată unui complet de judecată, eu – şi nu miza pe ideea că aş fi singurul! – am o opțiune pe care nu cred că e nevoie s-o precizez. Iată, aşadar, (doar) patru *înscrisuri* ce-ar trebui să te determine să te uiți la cel din oglindă altfel decât până acum.

- fostul locotenent-colonel de securitate Atudoroaie Gheorghe a declarat, sub jurământ, în fața Curții Supreme de Justiție – documentul poate fi consultat în volumul *Curtea Supremă; Procesele Revoluției din Timişoara*, la paginile 164-167 şi 174-175 –, că **a transmis securiştilor din Timişoara ordinul de a se înarma cu muniție de război!,**

- în Procesul verbal întocmit la 8 ianuarie 1990 de reprezentanții M.Ap.N. care au verificat armamentul cadrelor M.I. din Timişoara, e precizat faptul că, **pe unele arme ale securiştilor timişoreni s-a găsit funingine!,**

- fostul comandant al trupelor de securitate din Timişoara, locotenentul-colonel Bunoaică, a recunoscut, în fața Curții Supreme, că **a primit ordine de reprimare a Revoluției!,**

- Pentru colonelul Sima Traian, şeful Securității Timiş, implicarea în acțiunile de reprimare întreprinse de Securitate a fost dovedită, ceea ce i-a adus o condamnare, formularea juridică folosită de completul de judecată fiind **omor deosebit de grav!**

Două mărturii, o constatare, o sentință! Patru **dovezi** peste care nu e firesc să treci cu vederea, de cealaltă parte găsindu-se nimic altceva decât o insinuare diabetică!

Ceea ce ar fi frumos să se întâmple e mai mult decât evident, şi pentru că gestul se impune de la sine, nu-l precizăm.

Să mai adăstăm însă asupra *soluției* de non-combat a Securității. Şi a celui despre care ofițerii intervievați – nu precizați nici un nume, de aceea credibilitatea e în gravă suferință! – spun

că a stabilit această atitudine. S-o facem printr-un *exercițiu logic.* Declarația fostului locotenent-colonel Atudoroaie Gheorghe nu poate fi tratată cu suspiciune. Aici sper să fim de acord, e un *înscris,* un act ce se găseşte în dosarul nr. 6/1990 la Curtea Supremă de Justiție, Secția Militară, ca şi în volumul amintit mai sus, *Curtea Supremă; Procesele Revoluției din Timişoara*. Or ofițerul precizează faptul că a transmis ordinul de înarmare! Acestea fiind premisele, să *mergem pe urmele* – paternitatea pentru această expresie îți aparține, o folosesc pentru că, desigur, îți place – unei deducții elementare. Cel ce transmite o dispoziție stabileşte un *contact* între cel ce *emite* şi *executant*. Deci Atudoroaie Gheorghe a primit ordinul de la un superior. **Nu-l numim, nu ştim cine e.** Acesta va fi primit, la rândul său, ordinul de la superiorul său. **Nu-l numim, nu ştim cine e**. Însă, continuând raționamentul, ajungem, din *treaptă în treaptă,* la *capătul firului!* La ofițerul care a dat dispoziția! **Nu-l numim, ştim cine e!**

Dacă raționamentul ți se pare greu de urmărit, dacă ai vreo obiecție – un fapt concret!

În noaptea de 21 spre 22 decembrie, Dumitru Mazilu a fost arestat. Nu e vorba de un fapt petrecut înainte ca *gânditorul* să fi ajuns la soluția non-combat. Reținerea nu s-a produs nici foarte repede după aceea, în primele zile de după miraculoasa *iluminare* când, poate, s-ar fi putut invoca scuza că ideea nu apucase să se *implementeze* îndeajuns de trainic. *Non-combat-ul* s-a săvârşit în ultima noapte a *societății multilateral dezvoltate*! Cu câteva ore înainte ca elicopterul să se fi desprins de pe terasa clădirii CC-ului, cînd comunismul n-a mai putut *lua curba* şi a ieşit în decor!

Ce-i drept, pentru că a ordonat acest *non-combat, a ieşit în decor* şi şeful Departamentului Securității, *răsturnându-se* într-o încăpere strâmtă, cu gratii la fereastră şi vizor la uşă! Ceea ce e fapt verificabil, tovarăşe Belciuganu! Există un act, o decizie judecătorească! Probe care l-au incriminat, care au oferit completului de judecată suficiente date pentru emiterea deciziei de condamnare!

După 22 decembrie şi victimele şi ucigaşii – se poate spune în întregime – aparțin MApN-ului. Confuziile, isteria creată de *atacurile teroriste* – iată un subiect care, abordat cu onestitate, s-ar putea să te facă să-ți schimbi părerile despre non-combat-ul Securității! –, ordinele pripite, iresponsabile ori de-a dreptul criminale, i-au pus pe militari în fața altor militari, cei care au apăsat

pe trăgaci cu întârziere fiind uciși! Vorbind despre primele zile ale Revoluției, despre cei împușcați în Timișoara în după-amiaza zilei de 17 şi în noaptea ce-a urmat, lucrurile stau însă altfel. În perioada aceea au fost răniți şi uciși – de purtătorii de uniforme militare ori haine de piele – doar civili! Bărbați, femei, copii! Au fost răniți 21 de minori cu vîrste între 9 şi 17 ani, au fost uciși 5 copii ce aveau între 2 şi 9 ani! Nu toți de securişti, tovarăşe jurnalist. Nu toți. Dar unii dintre ei de securişti! Poate de cei ale căror arme aveau pe țevi urme de funingine! Şi dacă nu ținem cont de acest adevăr…

Dacă nu ținem cont, parafrazând încă o dată una din cele mai celebre replici din lumea teatrului, **restul e… meschinărie!**

Din păcate, *Jurnalul Național* terfeleşte Revoluția Română, mai ales perioada ei timişoreană, 16-20 decembrie, nu doar în aceste materiale. E vorba de o adevărată campanie coordonată de Marius Tucă pe două fronturi. Numai că, ori de câte ori subiectul supus dezbaterii a fost Revoluția Română, redactorul şef al cotidianului bucureştean **n-a avut ca invitat vreunul din timişorenii care au înfruntat delegația de la Bucureşti** – şi guvernul aici a căzut, la Timişoara, Dăscălescu recunoscând că nu era în măsură să soluționeze problemele ce-i fuseseră supuse atenției –, **ori din cei care, în foaierul Operei, au înființat primul partid necomunist de după război din România, şi unii şi alții fiind liderii Revoluției din Timişoara!**

Dar să mergem mai departe, să ne angajăm pe alte piste *deschise* de publicația la timona căreia de găseşte tovarăşul Marius Tucă. Uitând că, prin rândaşii de serviciu, revista a marşat numere la rând pe ideea că Revoluția Română e *opera* serviciilor străine, în special CIA şi KGB, *Jurnalul Național* lansează şi alte fumigene. Bunăoară, că Revoluția Română e o *realizare* a diversioniştilor unguri, ruşi, basarabeni, sârbi…

De cîte ori o *variantă,* avansată cu obstinație, cu încrâncenare, *cade* din pricina datelor oficiale ori a mărturiilor directe, *Jurnalul Național* intervine cu comentarii, care, dacă nu ar fi tendențioase, ar rămâne doar penibile. Pentru că cele spuse de locotenentul-colonel Gheorghe Caraşcă nu se *încadrau* în *scenariu* – evidențiau convingător caracterul spontan al mişcărilor din Timişoara –, publicația intervine cu *precizări* ce încearcă să salveze si *ipoteza* şi *concluzia,* după cum îşi poate da seama oricine, identice! *Da… se pare că nu e vorba de unguri… Dar instigatorii de acolo au apărut, din taberele lor de instruire… Diversioniştii din Timişoara erau*

*români din diferite localităţi – Zalău, Miercurea Ciuc, Cugir… -, care (*după ce vor fi obţinut masteratele în diversiune la unguri!*) au venit în Timişoara şi…*

Mă rog, din cauza unui anumit sentiment, mă opresc aici.

Mă opresc şi datorită altui motiv. În 3 iulie 1989, societatea *România Liberă* din Budapesta, al cărei preşedinte era domnul Doru Staicu, a organizat o demonstraţie anticeauşistă în faţa ambasadei române din capitala maghiară. Pînă aici informaţia n-are cum să-l deranjeze pe nici un detractor al Revoluţiei Române. Tuturor, însă, spre meditaţie – două observaţii: Doru Staicu nu pomeneşte nimic despre *taberele de instruire* din ţara vecină! A doua – reacţia Budapestei vizavi de demonstraţia românilor s-a concretizat în sechestrarea sediului societăţii!

A căzut varianta cu ungurii? Nici o problemă, *pe acelaşi drum tot înainte.* Când eram republică socialistă *umbla* o vorbă: din victorie în victorie pînă la catastrofa finală! Pentru *Jurnalul Naţional* formula e deviză! Normă! *Tot înainte*, adică avansăm altă idee. Bunăoară a basarabenilor! Ei au *făcut* Revoluţia Română, nu noi, românii! Martor? Marius Tucă l-a găsit uşor. Tot un *erou* al Revoluţiei, nimeni altul decât Nicolae Mavru, fostul şef al Serviciului Filaj din cadrul Securităţii judeţului Timiş. Numai că ofiţerul, de la *nivelul* funcţiei deţinute, n-a *văzut* prin Timişoara nici un diversionist de sorginte fino-ugrică! Abia se strecura însă pe străzi – *Jurnalul Naţional*, 2 martie 2004 – din pricina… ruşilor!

Ceea ce se va remarca uşor este incoerenţa mărturiei! Pe care, pentru a nu exaspera cititorul, am structurat-o cât de cât.

- Câţi ruşi aţi văzut în acele zile, tovarăşe Mavru?

- Nu e vorba de ruşi, erau basarabeni.

- Mă rog, basarabeni. Ce puteţi spune despre ei?

- Erau bişniţari.

- Bişniţari…Ce vindeau?

- N-aveau marfă.

- Mda… Câţi erau?

- Mulţi. Vreo 2000. Au fost observaţi, mi s-a raportat verbal cazul lor, comportamentul lor, iar eu l-am informat verbal pe colonelul Sima.

Verbal! Într-o instituţie în care totul se raportează în scris! Nefirescul nu e chiar *nevinovat,* are conotaţie expresă – e *fratele vitreg* al precauţiei! Numai că om fi noi în 2004, dar registrele din vremea Revoluţiei există şi pot fi consultate. Şi noi chiar o vom face-o!

Dar până atunci pe mai departe cu *verbal,* că tovarăşul era martor important, credibil, al Revoluției!

Întrebare, *inocentă,* a *Jurnalului Național* (nu e nevoie să precizăm cine pune întrebările!): *… Acolo, în stradă, cînd s-au declanşat evenimentele, grupurile acestea de basarabeni şi-au părăsit locurile de bişniță şi s-au implicat în violențe?* Răspuns, *ferm,* al şefului Filajului. *Este posibil… da. Au apărut aceşti indivizi puternici, atletici… cam blonzi… aşa… care incitau copiii străzii: Haideți mă, spargeți, nu vă fie frică!... Scenele astea le-am surprins. Însă, neocupându-mă de ei dinainte, nedocumentându-i (sic!), nu am avut cum să ştim precis că provin din grupurile de bişnițari… Jurnalul Național* e nemulțumit, de-a dreptul *iritat! Totuşi, cum s-au spart vitrinele?!* Nicolae Mavru devine docil, cooperant. *Aici, în grupul ăsta violent, am observat basarabenii care incitau copiii şi strigau: Haideți, mă, nu vă fie frică, spargeți!*

Ei, alt răspuns! Nu cu *este posibil,* cu *s-ar putea,* cu afirmații îndoielnice. Direct, hotărât, aşa cum s-au petrecut lucrurile atunci!

Numai că, vorba aceea, entuziasmul călărețului a fost mai mare decît al calului! Memoria i-a jucat tovarăşului Mavru o festă. Pe undeva există, totuşi, un… **scriptum!** O notă! Cu număr: 261653! Cu dată: 19, 12, 1989! Nota nefiind a oricui, ci a serviciului *F*! A Serviciului Filaj al Securității Timişoara! La finalul căreia, ca orice sesizare *serioasă* a instituției despre care vorbim, se găsea un nume! O să-l precizăm la sfârşit, nu imediat, ca martorul nostru demn de toată încrederea să mai spere că e vorba de altcineva. Înainte însă de toate, nota. Publicată, de altfel, în ziarul *Timişoara* din 8 decembrie 1990. *Menționez că spargerea geamurilor şi alte acte huliganice au fost începute de trei copii de 10-12 ani, țigani, fiind urmați la început de 3-4 tineri prost îmbrăcați, apoi de circa 40-60 de alți tineri.*

Să încercăm să ne revenim. Nu basarabenii voinici, nu bişnițarii atletici, nişte puradei, acolo!... Şi cum nimeni n-a *vorbit* de maşini cu copii de peste Prut, de unde or fi apărut copiii ăştia?… Ei, la urma urmei, nedumerirea *propusă* e cochetărie galantă. Firește, se va fi înțeles asta dinainte de a o *mima.* Se va fi înțeles de altfel încă un lucru. Din respect pentru cititor, şi din încă un considerent, n-o să pronunțăm numele promis! Dumneavoastră îl veți fi intuit deja de mult, confirmarea mea ar fi superfluă.

A căzut versiunea cu ungurii, cea cu basarabenii n-a ținut nici ea, nu-i nimic, mergem înainte. Adică, chiar dacă *direcția* se

schimbă, maniera rămâne! După doar două zile – 4 martie 2004 –, *Jurnalul Național*, consecvent cu… inconsecvențele sale, prezintă – firește, materialul fiind precedat de aceleaşi anunț teribilist marca Marius Tucă, *citiți în numărul nostru de mâine dezvăluiri senzaționale în legătură cu Decembrie '89* – alte *incontestabile dovezi* că Revoluția Română a fost *opera* străinilor! De data asta a... sârbilor!

Altă variantă – alt interlocutor! De data asta cel mai slab din *naționala* de detractori a Jurnalului Național!

În Decembrie '89, colonelul Remus Ghergulescu e comandantul Batalionului 404 cercetare-paraşutişti de la Buzău. În urma ordinului primit, soseşte în Timişoara, cu un grup de 40 de subordonați, în 18 decembrie. Rezultatele *cercetărilor* sale şi ale lui Nicoale Mavru se potrivesc ca o pereche de mustăți ungureşti pe chipul Madonei! Unul nu *vede* nici un basarabean, celălalt 2000! Unul *vede* maşini sârbeşti, celălalt nu!

Ofițerii au, totuşi, ceva comun. Numărul 2000! Nicolae Mavru *vede* prin Timişoara 2000 de basarabeni, Remus Ghergulescu apreciază că în Piața Operei erau 2000 de cetățeni, autoturisme cu steaguri care claxonau, printre care multe cu numere de înmatriculare sârbeşti, un TAB pe care erau cățărați demonstranți… Ajunşi aici, stop! Stop, deoarece cu aceste detalii nu suntem în perioada inițială a Revoluției, ci în 20. Poate 21, 22 decembrie, când cele câteva maşini sârbeşti n-aveau cum să declanşeze Revoluția din Timişoara. La data aceea aveam un partid necomunist ce conferise demonstrațiilor – în a şasea zi în care fusesem singuri împotriva dictatorului – statutul de Revoluție asumându-şi conducerea acesteia, dăduserăm peste cap guvernul RSR! Altfel spus, ce se întâmplase în Timişoara nu putea fi *opera* sârbilor! Era **opera** noastră! **A timişorenilor!**

Când eşti forțat să dezvolți un subiect necunoscut, taci ori bați câmpii. Din paragraful precedent e clară varianta, din ceea ce urmează – consecvența. Într-un anumit fel, *a bate câmpii* e sinonim cu a fabula. Şi comandantul batalionului de cercetare îşi dă drumul cu observații personale, în aceeaşi măsură cu referiri la propria-i persoană. La *Europa Liberă*, spune ofițerul, ştirile despre situația din Timişoara erau furnizate cu întârzieri mari, uneori după mai bine de 24 de ore. Cu această precizare – din nou stop! Dacă mişcările din Timişoara erau coordonate de agenții străini, de ce acest decalaj temporal? A transmite câteva cuvinte printr-o stație e, oricum, o treabă mult mai simplă decât a scoate salariații din întreprinderi pentru a-i

face să umble prin oraş. Cum contradicția dintre cele două afirmații e evidentă, nu ne rămâne decât să spunem că a doua, reală, adevărată – cunoscută de orice ascultător al postului din Germania –, elimină categoric tema *flaşnetată* cu atâta insistență de *Jurnalul Național*.

Pentru improvizații e nevoie de imaginație, imaginația nu e un har prea des întâlnit. În consecință, ofițerul a trecut la **eu**. La sine, la atitudinea din 21 decembrie ce, nu e greu de dedus, ar trebui să ne determine să-l considerăm erou al Revoluției din Timişoara. Pentru ziua aceea, Ion Coman i-a trasat generalului Guşe o misiune specială – arestarea liderilor Revoluției din Timişoara ce se găseau în foaierul Teatrului Național. Cui i-a dat Guşe ordin să execute această misiune? Deja veți fi ghicit, firește – colonelului Remus Ghergulescu. Ei bine, din acest moment intrăm în partea lacrimogenă a celor relatate de ofițer. Acesta, printr-o atitudine *îndrăzneață,* a blocat teribila misiune. *Am intervenit atunci şi am făcut o evaluare exagerată a pierderilor umane… Am exagerat, afirmând că ştiu precis că în clădirea Operei exista armament…*

Să auzi, dar să nu-ți vină să crezi. Un colonel, comandantul unei formațiuni speciale de luptă, îl convinge pe Ştefan Guşe că misiunea nu avea sorți de izbândă, deoarece revoluționarii aveau câteva arme, generalul îi prezintă situația lui Coman, care, copleşit de argumentele prezentate, acceptă explicațiile şi, uite aşa, Remus Ghergulescu *e factorul determinant* în victoria Revoluției din Timişoara.

Dar să revenim la colonel. Pentru a preîntâmpina orice suspiciuni, redăm cu fidelitate textul din publicație. Întrebare *Jurnalul Național*: *Cam câți oameni erau în piață?* Răspuns Remus Ghergulescu: *Erau cam 2000 . În balconul Operei şi-au ales un comitet de coordonare şi au început să apară diferite persoane care vorbeau populației…*

Sigur, textul nu se încheie aici, dar bunăvoința da! În Piața Operei, în 20 decembrie – 2000 de timişoreni!? Aprecieri formulate de un specialist în cercetare! CERCETARE! Omul fiind comandant al unui batalion specializat în acest tip de acțiuni!

Aveți pe buze nişte cuvinte? Ştiu care: când eşti forțat să dezvolți un subiect necunoscut, taci ori bați câmpii. Mai mult de-atât, pot preciza care e opțiunea dumneavoastră.

Dacă a avansat această apreciere la comandă e grav, dacă reprezintă o opinie personală e dramatic! Oricum, din partea *Jurnalului Național* – nici o obiecție! E adevărat, ne reîntâlnim cu o semnătură ce deja ne-a convins că nu va reprezenta

nimic în jurnalismul românesc – Răzvan Belgciuganu. Şi cum *Jurnalul Naţional* nu s-a delimitat de cele publicate, concluzia e firească. În privinţa obedienţei publicaţiei, în aceeaşi măsură a profesionalismului semnatarilor materialelor.

Sigur, comentariul s-ar putea încheia aici. Dar penibilul nu are limite. Să revenim la *senzaţionala dezvăluire* furnizată de un specialist în cercetare militară, prin care *Jurnalul Naţional* vrea să convingă cititorul, probabil şi posteritatea, că Revoluţia de la Timişoara a fost opera sârbilor. Redăm textul cu exemplară fidelitate: *am observat că printre autoturismele care circulau cu steaguri şi claxonau aveau şi numere sârbeşti…*

Biata noastră Limbă Română, răbdătorul nostru cititor, *sagacele şi competentul* martor, *bravul* jurnalist *văr vitreg* al gramaticii!

Interviul este în esenţă un dialog. Când te dai însă peste cap să obţii de la interlocutor ceea ce doreşti tu să spună, e vorba de monolog. Sau *lecţie de dictare!* Numai că asta se face în clasele primare, nu în publicaţii ce se adresează persoanelor mature. Iar a afirma – după spuse fiind martor! – că în 20 decembrie, în Piaţa Operei din Timişoara, se găseau 2000 de oameni; a nu face – şi pretinde că e jurnalist! – nici o observaţie la această estimare; a susţine că Revoluţia de la Timişoara a fost declanşată – părerea unui specialist în cercetare militară! – de oamenii din câteva maşini sârbeşti; a nu interveni cu precizarea – în condiţiile în care jurnalistul a mai scris materiale despre Revoluţia din Timişoara! – că această *imagine* aparţine celei de a doua părţi a zilei de 22 decembrie, când, după fuga dictatorului, gloaba socialistă se găsea în şanţ şi ziarişti străini năvăliseră în Timişoara din toate părţile, mă îndeamnă să spun…

Marele Will zicea: *este ceva putred în Danemarca*. Schimbând complementul circumstanţial de loc cu sintagma ce se impune din cele relatate, se ajunge exact la ceea ce voiam să spun!

Adică este ceva putred în publicaţiile în care se terfeleşte un moment de excepţie al Istoriei României. Ceva putred, degradant pentru cel ce o face. Pentru o funcţie, o poziţie socială, pentru cine ştie ce bun material, nu se face să-ţi calci în picioare demnitatea, să elimini logica din afirmaţii, să emiţi exact răspunsurile impuse de persoana ce pune întrebările.

Din păcate, Marius Tucă, Ion Cristoiu şi mai neajutoraţii lor *aghiotanţi* nu sunt singurii care pângăresc Revoluţia Română. Vom adăuga doar două nume ce ignoră, cu incalificabilă suficienţă,

preceptul academicianului Grigore C. Moisil, motiv pentru care nu au ajuns, nu pot ajunge la **adevăr!**

Cei doi publică tomuri de relativ puțin timp, dar sunt *scriitori* cu vechi state de serviciu. S-au *lansat* înainte de Revoluție. Pe vremea aceea discret, într-un anonimat confortabil, asumat cu bună știință. Dacă înainte nu, nici după Decembrie '89 nu și-au adunat *scrierile* respective, pentru ca, girate de vreo editură, să ajungem să le lecturăm. E drept, Grigore Cartianu n-ar fi reuşit să alcătuiască un volum cu doar 9 informări pentru Securitate, dar celălalt scrib, cu cele 100 semnate în doar trei ani – cunoscutul jurnalist N. C. Munteanu îl numeşte Rolls Royce-ul turnătoriei la români, plasându-l, de altfel, pe primul loc în clasamentul celor mai scârboşi informatori! –, Alex Mihail Stoenescu, ar putea alcătui cu uşurință o carte de 250, poate 300 de pagini. Un adevărat tom. Rodul asiduei lui munci de-a lungul anilor la care mă refeream mai sus.

Dacă *raportul* dintre paginile publicate de unul şi celălalt se păstrează, motivația e aceeaşi. Înainte de Decembrie '89 au scris informări la comandă, acum la comandă publică tomuri. Sintagma *la comandă* e în cazul lor complexă. Sub *cupola* ei se găsesc lipsa de caracter, de demnitate, de respect pentru sine, laşitatea, egoismul, parvenitismul… *Schema* prestațiilor acestor indivizi e simplă: înainte *înfierau*, acum *acoperă!* Înainte *vindeau*, acum se *vând!* E vorba, de altfel, de aceeaşi stăpâni. Atunci îi *ascultau* de teama unui viitor amenințat, acum îi *disculpă* pentru a-şi asigura un nemeritat prezent. *Rețeta* funcționează. Lacheul unui potentat nu are problemele insului obişnuit, specimenul îşi însuşeşte – i se permite! – ceva din aroganța stăpânului şi se simte *important*, plin de sine. Numai că **obediența îi asigură această stare atât timp cât rămâne în zgardă!**

Să analizăm cum *merită*, sumar… *cipul* plantat de dictator în cutia craniană a lui Grigore Cartianu. Pornim de la cuvintele de pe copertă. Volumul *SFÂRŞITUL CEAUŞEŞTILOR* are ca subtitlu perfida sintagmă: *Să mori împuşcat ca un animal sălbatic.*

Insinuarea e la ea acasă, rectitudinea ucisă din start. Expresia conține atâta turpitudine, încît mi-e lehamite s-o analizez. Mă *scutur* de ea printr-o întrebare. **Grigore Cartianu, dacă ai fi scris o carte despre Lungu Cristina, Negruțiu Laura, Tako Gabriela Monica, Boțoc Luminița Florina, ființe îngereşti ucise la doi, nouă, zece respectiv treisprezece ani din ordinul ANIMALULUI SĂLBATIC –** în locul acestei formulări mai potrivit ar fi fost cuvîntul **fiară! –, ce subtitlu ai fi dat cărții, tovarăşe?!**

Caracteristicele principale ale cărții? Scrisă după ureche când e vorba de manifestările demonstranților, dezarticulată când folosește pentru analize documentele și mărturiile oamenilor puterii, plină de referiri – probabil pentru… *greutate!* – la mentorul său, Alex Stoenescu. La pagina 10 Cartianu precizează: ... *am pus cap la cap sute, poate mii de mărturii.* În ce privește numărul – se poate verifica – exagerează; vorbind de interlocutori (surse) – păcătuiește! O metaforă potrivită pentru demersurile sale – pentru ale maestrului la fel – ar fi: *stă în barcă și vorbește despre ce se petrece pe fundul oceanului!* Printre *sutele, miile* de mărturii – **nici una a vreunui revoluționar autentic, a unuia care a stat în fața cătării armei, nu cu degetul pe trăgaci ori dând ordine criminale!** Or, dacă vrei să explici cum s-a ajuns de la primele manifestări stradale la Revoluție, e firesc să vorbești cu oamenii în care s-a tras, care au fost risipiți de TAB-uri și tancuri! Cu cetățenii de rând care au săvârșit Revoluția. Ori, cel puțin, să pui față în față arestații și hăitașii, răniții și lunetiștii, liderii Revoluției și *buldogii* comunismului!

Numărul de derapaje, interpretările siluite pentru istoricele situații din fabulosul nostru Decembrie, e prea mare pentru evidențierea, cu atât mai mult, pentru *reașezarea* lor pe calapoadele demersului logic. În consecință, vom analiza doar două-trei eșantioane în care, între prezentarea stării dintr-un anumit moment și explicația oferită, se înșiruiesc… *vorbe, vorbe*, dar nu se poate evidenția firescul parcurs de la ipoteză la concluzie.

Câteva rânduri de la paginile 46-48, citate din *tezaurul* memorialistic al generalului Nicolae Militaru. ... *Rezistența militară se formase cu mult timp în urmă. Am luat contact cu această rezistență în 1983, prin intermediul lui Ion Iliescu… Primul plan de îndepărtare a lui Ceaușescu a fost pus la cale în toamna lui 1984… La Armată se afla generalul Vasile Milea, care fusese informat de ce urma să se întâmple și de sarcina Armatei de a nu deschide foc împotriva poporului…*

Cu cât timp în urmă, tovarășe Cartianu? Și cu ce rezultate? Primele două propoziții sunt de altfel atât de… *sugestive*, încât se concretizează într-un *tablou*: babele Safta și Marta, molfăind prune uscate pe marginea șanțului, pun la cale răsturnarea primarului din comună!

În fine, *în 1984* – a treia propoziție –, *totul e pus la punct*. Nu-i va mai reține deci pe *viteji* nimic, vor aplica binele întocmit – erau specialiști, nu-i așa? – plan de îndepărtare a lui Ceaușescu. Dar se încheie anul, următorul la fel, ba încă trei – **și nimic!** Adică babele

Safta şi Marta tot pe marginea şanțului molfăind prune uscate, de o vreme încoace înmuiate în apă că au îmbătrânit cu câțiva ani, nu intrând peste primar să-l ia de gât. Atunci de ce vorbim despre aceşti… *supermani* scopiți, tovarăşe Cartianu? De ce nu vorbeşti despre timişorenii care, pentru că în noaptea de 16 spre 17 am fost arestați, din 17 răniți şi uciși, în 20 decembrie am îngenuncheat guvernul RSR smulgând Timişoara din comunism? Ce contează cu adevărat, tovarăşe Cartianu, părerea? Fapta? Gândul *ar trebui să merg la râu să prind un peşte*, ori gestul în sine, pescuirea lui?

În ultima frază perfidia e la ea acasă, insinuarea te îngrețoşează. … *Sarcina Armatei de a nu deschide foc împotriva poporului.* Adică tovarăşul Cartianu încearcă să pună pe umerii ministrului hlamida albă a nevinovăției. Or realitatea e cu totul alta. Dictatorul dă ordinul – **neconstituțional, nu avea acest drept!** – de folosire a muniției de război în şedința CPEx din 17 decembrie după orele 17. **Or Vasile Milea** – apropo de sarcina Armatei *de a nu deschide foc împotriva poporului!* –, intuind adevăratele sentimente ale… animalului sălbatic pentru națiunea română, **devansează această dispoziție şi, în Piața Libertății din Timişoara, suntem uciși înainte de orele 17 cu aproximativ două ore!**

Numai că, pentru Grigore Cartianu, folosirea armelor nu e fapt demn de pus în evidență, capital e ceea ce-i spusese un ofițer frustrat, ranchiunos, de ani buni senil!

Altfel spus, hârtiile, mărturiile, *vorbesc* despre porumbei albi, faptele despre realități istorice dramatice. Atunci de la ce-ar fi trebuit să porneşti afirmând că *vrei* să explici Revoluția din România, tovarăşe Cartianu? De la bolboroselile unor indivizi ce vor să-şi *acopere* crimele – cărora le acorzi în mod condamnabil sprijinul! –, ori de la manifestările eroice, sublime, din zilele fabulosului nostru Decembrie ’89?

Să analizăm acum alte *hârtii* ce, după părerea semnatarului volumului, sunt imperios necesare înțelegerii Revoluției Române. E vorba de fel de fel de stenograme inserate de la pagina 407 la 515. Inserate… şi atât. Adăugate pentru… numărul de pagini. Nici un comentariu pentru dispozițiile dictatorului – şi ale consoartei, ce-l *completa* de fiecare dată! –, nici o interpretare a replicilor membrilor CPEx Vasile Milea, Tudor Postelnicu, Silviu Curticeanu, Iulian Vlad… politicieni *adevărați, cu coloană verticală.* Vom reveni la câteva dintre ele mai târziu, acum ne oprim la momentul 21 decembrie ’89, orele 12-13.

….

N. Ceauşescu: *Ce e? Nu, mă. Ho! Alo!... Alo!... Alo!...*

E. Ceauşescu: *Linişte!... Linişte!...*

N. Ceauşescu: *A-lo!... A-looo!...*

…

E. Ceauşescu: *Alo!*

N. Ceauşescu: *Alo, tovarăşi! Alooo! Aşezaţi-vă liniştiţi, tovarăşi!...*

…

Ne rezumăm la aceste eşantioane din intervenţia televizată – nu ţin să *sporesc* în mod fraudulos numărul paginilor cărţii! –, cele câteva replici fiind suficiente pentru o interpretare pe care Grigore Cartianu n-a făcut-o nici la finele celor 48 de rânduri ce constituie caraghiosul – dar cu ce consecinţe! – dialog dintre cei doi.

Să încercăm, deci, să vedem ce se *găseşte* în dosul acestui schimb de propoziţii. Nu e greu, formularea potrivită ne e cunoscută din paginile anterioare: **Mulţimea îşi găseşte lideri în ea însăşi, un lider fără mulţime este un Nimeni!** Pentru oamenii din Piaţă nu mai era preşedinte, conducător de Stat, din acele momente **nu mai stabilea el cursul ISTORIEI,** ce urma să se întâmple trebuia să fie **altceva**, mulţimea nu prea ştia cum să ajungă acolo, e adevărat, dar din moment ce îşi vor cîştiga **LIBERTATEA**…

Cum spuneam, pentru replicile acelea Grigore Cartianu nu face nici un comentariu, le prezintă cum se găsesc în stenograma şedinţei, adaugă apoi *continuarea discursului,* pe care îl copiază din ziarul *Scînteia* de a doua zi, firește cu tot cu inserţiile, la încheierea fiecărei fraze, a sloganurilor – *Ceauşescu PCR!, Vom munci şi vom lupta, pacea o vom apăra!, Ceauşescu România, stima noastră şi mîndria!* –, ce ne-au stat în gât atâţia ani! Dar să dăm din *reţeta* cărţii ceva mai mult. După ce încheie prezentarea stenogramelor, Grigore Cartianu adaugă… *Plângerea* Verei Nicolcioiu împotriva soţului ei, în care aceasta îl acuză că îşi însuşise o geantă diplomat plină cu bancnote – dată de dictator în păstrare pe durata călătoriei în Iran –, omul recăsătorindu-se, nu după mult timp, cu fosta concubină, proaspătul căsătorit alungîndu-şi apoi fiul, în vîrstă de 17 ani, din casă!

Ce să spun, pagini cu adevărat necesare pentru a lămuri ce s-a întâmplat în Decembrie ’89!

Ce se mai poate spune despre volum? E plin de mărturii a fel de fel de persoane: Mihaela Ceauşescu Moraru (nepoată a dictatorului), Mihail Gorbaciov, Constantin Olteanu, bineînţeles

mentorul său Alex M. Stoenescu, Virgil Măgureanu, Nicolae Militaru, Corneliu Mănescu, colonelul Rațiu, Ștefan Andrei… Dar firește – şi am ajuns doar la pagina 71! –, întrerup lista pentru că nu vreau să-mi *completez* în acest mod numărul paginilor cărții.

O mențiune, deşi am mai subliniat acest fapt, mi se pare, totuşi, necesară. Tomul, alcătuit dintr-o succesiune interminabilă de citate şi declarații, **nu conține nici măcar un singur cuvânt al vreunui revoluționar, al vreunui ins arestat, bătut ori rănit** de cei din forțele de represiune, de drept şi de fapt **unul care a făcut Revoluția,** cu toate că subiectul este **Revoluția!**

Una peste alta, Grigore Cartianu ne oferă secretul alcătuirii unei cărți despre Revoluția Română: citate din mărturiile unor generali obedienți fostului dictator ori atinşi de senilitate, dezvăluirile *incendiare* ale indivizilor din fosta nomenclatură, prezentarea oricăror stenograme, eventual o plângere a vreunei tovarăşe răvăşită de infidelitatea soțului. Dar toate astea fără nici un comentariu. Mai mult de-atât – condiție *sine qua non!* –, manuscrisul să nu conțină nici o propoziție formulată de vreun revoluționar autentic, de vreun arestat ori rănit în zilele acelea. Dacă îndeplineşte aceste condiții, *produsul* se poate prezenta, pentru consultare, tovarăşului Alex Stoenescu, din partea căruia poți beneficia de un prolog intitulat *Evenimentul istoric văzut prin ochii jurnalistului,* încheiat cu fraze… *incendiare* ca: … *Din acest moment, la 20 de ani de la evenimente, istoricii au în sfârşit un aliat… un demers jurnalistic coerent, nu lipsit de evadări literare, care oferă cititorilor o imagine mai apropiată de realitatea pe care am trăit-o şi care, în aceşti 20 de ani, a fost acoperită cu rogojina minciunii.*

Nici un comentariu! Dintr-o lehamite lesne de înțeles, absolut nici un cuvânt!

Asta pentru că e cazul să trecem la subiectul pe care ne-am propus să-l analizăm cu seriozitate, cu respect pentru adevăr şi considerație pentru cei care s-au expus cu curaj impresionant în teribilele zile ale lui Decembrie ’89.

Nu cred că ar fi neinteresant un exercițiu imagistic. Să ne închipuim Eurasia altfel decât arată la ora actuală. Pe hartă, de la Berlin la Vladivostok – *roşie* doar țara noastră. Apelând la un *clarvăzător,* iată interpretarea *culorii*: 20 de litri de benzină pe… o duminică da… una nu… rafturile din alimentare înțesate cu… de costițe cu fasole… paşaport o dată la… ani… Astea ar fi *datele*.

Să propunem acum, ca *temă pentru acasă* următorul exercițiu: completați spațiile goale cu cuvintele pe care eram nevoiți să le plasam în locul punctelor înainte de **Revoluția Română din 1989**, extindeți apoi lista, completați şi acele spații libere**!** Precizări. Cea mai mare pondere în apreciere o are numărul de noi propoziții *chestionar.* Răspunsurile corecte vor fi notate cu cel mult 9. Pentru nota maximă *candidatul* are la dispoziție următorul subiect suplimentar. Țineți cont de *evoluția* nivelului de trai din ultimii ani ai deceniului IX, reformulați *ipoteza* şi completați spațiile goale. Model de completarea a formularului: cultul personalității… libertatea cuvântului… drepturile constituționale… etc.

Într-un interviu recent – unde altundeva decât în *Jurnalul Național,* şi intervievat de cine altcineva decât de Marius Tucă, tovarăşul Cristoiu spune: *sper să prind prăbuşirea capitalismului şi revenirea comunismului.* Dacă ceea ce urmează după conjuncție ar fi fost altfel formulat, s-ar fi putut accepta ideea că jurnalistul are momente în care înțelege câte ceva din ce se petrece în jurul nostru. Altfel spus, propoziția de sus a fost formulată de o persoană cu mentalitatea unui pionier din anii ’50! Care, în ’53, la decesul dictatorului sovietic, va fi plâns. Dacă e a jurnalistului e trist, dacă o reproduce e grav. Disjuncția, presupunând că e necesar un *fascicul luminos,* e de natura celei dintre *probitate* şi *servitute!*

Nu trecem însă atât de repede peste cele de mai sus. Dacă propoziția comentatorului reprezintă într-adevăr o dorință sinceră, soluția îi e la îndemînă. Mai sunt țări comuniste, tovarăşe Cristoiu. Bunăoară Coreea de Nord, Cuba. Alegeți-vă una din cele două destinații, emigrați, vă asigur că nu vă va împiedica nimeni! Printre *bunele* şi *relele* realități instaurate de Revoluția Română, circulația liberă e un drept al oricărui cetățean. Deci Cuba ori Coreea de Nord, *ieşiți* odată din nostalgie, tovarăşe Cristoiu, satisfaceți-vă dorința, împliniți-vă visul.

Deoarece îmi dau seama că aveți o replică, vă răspund fără s-o formulați. E adevărat că şi alți români nu sunt mulțumiți de situația din țară, că-şi doresc altceva decât ce le oferă România la ora actuală. De altfel, unii dintre ei, mult mai decişi ca dumneata, pleacă să-şi caute norocul pe aiurea. Un amănunt peste care nu e bine să trecem însă uşor: **cei care se expatriază se opresc în Italia, Spania, Franța… nu în Coreea de Nord ori Cuba!**

Din acest moment vă puteți pune o întrebare, încercați apoi să vă dați răspunsul corect!

Într-un interviu, academicianul Moisil recunoştea: *nu pot fi înțelept 24 de ore din 24, când vorbesc mult mi se întâmplă să spun şi prostii.* Distinsul gânditor nu v-a cunoscut, dar…

În alt interviu – subiectul fiind veleitarismul –, marele matematician a apelat la o parabolă. *Să ne închipuim că ne găsim într-o şcoală. O clasificare ce ține cont de dotare şi ambiție*, zicea Domnia Sa, *împarte elevii în patru grupe. Dotații ambițioşi, dotații indolenți, ambițioşii (sub)mediocrii, apaticii (sub)mediocrii. Problemele mari, în orice clasă, sunt produse de cei din a treia categorie. Care, pentru că nu se pot evidenția prin performanțe şcolare, încearcă să iasă în față prin extravaganțe, tupeu, frondă.*

Pentru maturi, dacă adăugați o doză convenabilă de rafinament, situația e la fel!

Un interviu reuşit depinde în mare măsură de întrebările formulate. E drept, tovarăşe Cristoiu, acestea nu te-au ajutat. A doua intervenție a lui Marius Tucă sună astfel. Marius Tucă*: Domnule* – cred că a greşit apelativul! – *Cristoiu, ați împlinit 60 de ani. Cum i-ați împărți? Cum ar fi împărțeala lor? I-ați împărți înainte şi după Revoluție, sau cum?* Din 22 de cuvinte, de 3 ori *împărți,* de 3 ori *cum*! Plus vocabula cu îndoielnice valențe literare, *împărțeala*! Plus redundanța! Din 4 propoziții, 3, cele interogative, sunt tautologice!

E drept, dacă privim materialul în ansamblu, intervenția tovarăşului Tucă se încadrează în *construcție* perfect. Ceea ce ar trebui să fie interviu de rutină, e de fapt altceva. Un *duet nostalgic!* Sugestia e *potențată* de interlocutor, intervențiile acestuia sugerează întrebări *orientate,* doina de *jele* continuă. Ion Cristoiu: *Eu îi împart (anii trăiți) în două. Înainte de Revoluție şi după Revoluție, dar nu cum fac unii, împărțindu-i în perioadă neagră şi în perioada luminoasă, ci invers. Pentru mine, perioada luminoasă a fost înainte de '89, pentru că aveam timp să citesc, să scriu, să mă mai gândesc la mine, şi perioada întunecată este după decembrie '89, pentru că pierd timpul cu fleacuri de 20 de ani*...Reabilitarea comunismului şi a fostului dictator sunt, într-adevăr, fleacuri, tovarăşe Cristoiu! Stupizenii! Dacă frazele de sus te reprezintă, situația e tristă, dacă le-ai reprodus la *comandă* e blamabil!

Şi atitudinea dumitale e reprobabilă, pentru că Revoluția Română reprezintă momentul în care, odată cu noi, şi românii de aiurea au putut ridica frunțile. În comunitățile în care se găseau, germanii, ungurii, polonezii, cehii… îi priveau pe conaționalii noştri de sus. În

țările lor de baştină comunismul fusese dat peste cap, în România – şi se apropia sfârşitul de an! – nu se întâmpla nimic. Şi 16 decembrie! 16 când am început să umblăm pe străzi, 17 când am fost arestați, răniți şi ucişi, şi 20! 20 decembrie când, aşa cum spunea celebra mezzo-soprană Viorica Cortez plângând de fericire la radio *Europa Liberă*, nu ne mai era ruşine de noi înşine, pentru că *mămăliga explodase!* Ne-am câştigat Libertatea mai dramatic decât popoarele din jur – n-a fost ucis nimeni nici măcar în țara în care teroarea comunistă a strivit personalitatea cetățeanului de rând 72 de ani! –, de aceea avem dreptul să privim în ochi pe oricine, suntem îndreptățiți să fim mândri! O izbândă obținută cu sacrificii e mai merituoasă decît una facilă. Leszek Kolakowski spune că nu se poate să nu fii de acord, deoarece e un gânditor prea mare ca să ne permitem să-l contrazicem cu replici de tipul celor din dialogul cu tovarăşul Tucă. *Comunismul lui Marx conținea în esența lui ispita totalitară!* Tovarăşe Cristoiu, cunoşti cumva vreo țară socialistă cu regim democratic în adevăratul sens al cuvântului? Iar Adam Michnik adaugă. ... *distrugerea ideatică a comunismului a fost opera comuniştilor revoltați. (...) Această biserică putea fi zdrobită din interior doar de eretici, niciodată de cei de altă credință!* Şi-atunci…

Atunci să revenim la academicianul Moisil. Glosând pe marginea unui subiect ce se va contura de la sine, s-a folosit de următoarea parabolă. *Dacă eşti într-o barcă şi vrei să ajungi cât mai departe, te uiți şi la un mal şi la celălalt şi o ții pe mijloc. Când vrei să te apropii cât mai mult de adevăr,* a continuat Domnia Sa, *procedează la fel!*

Altfel spus, pentru că n-ați ținut cont de recomandarea marelui matematician, *v-ați apropiat* – din meschinărie?, datorită unei anumite incapacități? – *prea mult de un mal*. ISTORIA nu ratifică astfel de prestații. Să revenim la Franța, 1789. Şi-au găsit loc în conştiința oamenilor numele denigratorilor? Când vorbim de celebra revoluție burghezo-democratică ne amintim de personalitățile ei, Robespierre, Saint Just, Marat, Danton… nu de scribii *angajați* ori cu vederi înguste ai momentului de atunci!

Mistificarea adevărului e ticăloşie, dar mârşăviile sunt bine plătite! Acest adevăr e cunoscut de mulți, nu puțini trag foloase. Obosit – ar fi fost formidabil să se fi putut folosi cuvântul *scârbit!* –, Marius Tucă *s-a retras*, nu ne mai *stârneşte curiozitatea* cu penibilele anunțuri… … *citiți în numărul nostru de mâine un interviu incendiar cu*...I-a luat locul un om de televiziune de succes, care şi-a câştigat notorietatea în alt mod decât Marius Tucă. Cu audiență

semnificativă, nu *astmatică,* precum a emisiunilor directorului ziarului *Jurnalul Național.* Numai că – să fie vorba de dispozițiile patronului?, de inaderența personală față de subiect? – atunci când subiectul este Revoluția Română, Robert Turcescu face aceleaşi greşeli ca Marius Tucă. Bunăoară, spre sfârşitul lui decembrie 2011, a invitat în studio, pentru o discuție despre tulburătorul nostru Decembrie, chiar pe aceşti foşti turnători, Grigore Cartianu şi Alex Stoenescu, care, firește, au pângărit Revoluția Română cu o frenezie pe care nu voi reuşi s-o înțeleg niciodată. Din păcate, şi Robert Turcescu aplică *rețeta* lui Marius Tucă. A invitat la dezbatere doar denigratori, dar nu şi vreun revoluționar autentic. Iar el, moderatorul, părând extaziat de ceea ce auzea, n-a intervenit cu nici o obiecție!

Nu e cazul să *punem lupa* pe întreaga discuție, ne vom opri – deoarece a fost folosit de foarte multe ori – la termenul **ordin**. Formularea *ordinul se execută, nu se discută* e *celebră* pentru rimă, nicidecum pentru conținut! **Dacă nu respectă prevederile regulamentului, subordonatul are dreptul să refuze ordinul primit!**

Orice purtător de uniformă militară – indiferent cărui minister aparține – trebuie să *pună*, între ordinul superiorului şi disponibilitatea de a-l executa, litera regulamentului! Dacă ordinul *trece* prin *filtru*, dacă e în *litera* acestuia, executarea e obligatorie! Dacă e în contradicție cu vreunul dintre articolele lui, nu! Dar să trecem de la generalități la concret. Regulamentul Militar, articolul 21, aliniatele 1 şi 2.

(1) – Neîndeplinirea unui ordin dat de comandant sau altă autoritate legală nu constituie abatere de la disciplina militară dacă ordinul nu este dat în forma prevăzută de lege şi nu este în concordanță cu actele normative în vigoare, obiceiurile războiului şi convențiile internaționale la care România este parte.

(2) – În cazul prevăzut la aliniatul (1), militarii sunt obligați să raporteze despre neexecutarea ordinului şefului nemijlocit al celui care a dat ordinul.

Şi mai departe, articolul 7, aliniatele 3 şi 4 din acelaşi regulament:

(3) – Militarii sunt răspunzători pentru ordinele date şi legalitatea acestora, pentru modul de executare a ordinelor primite şi pentru faptele care încalcă ordinea de drept sau onoarea şi demnitatea militară.

(4) – Militarii sunt răspunzători de aplicarea permanentă a prevederilor actelor normative specifice în vigoare ce reglementează disciplina militară, în domeniul profesional în care îşi desfăşoară activitatea."

Spre cinstea lor, au fost militari care au procedat astfel, care **şi-au respectat statutul de ofițeri ai Armatei Române!** E drept, nu mulți. Din fericire, litera regulamentului a fost respectată de soldați! Ei nu *țineau* la funcție, la avansare, la carieră, la bunăvoința şefului. În plus, ştiau că printre demonstranți se pot găsi frații ori părinții lor.

Acestea fiind spuse, ne putem exprima tranşant. Ordinele de reprimare au fost anticonstituționale, cei ce le-au dat, transmis ori executat sunt vinovați. **Cele trei instituții** – miliția, securitatea, armata – **erau ale statului, ale poporului, nicidecum *găştile de mardeiaşi* ale dictatorului!** Marius Tucă, Ion Cristoiu, Alex Stoenescu, Grigore Cartianu, Robert Turcescu… şi mai mărunții voştri colaboratori, cine nu a executat ordinele criminale nu e trădător! **Au trădat**, dimpotrivă, **cei care, pentru a-şi păstra funcțiile şi privilegiile, au produs suferință şi moarte în rândul conaționalilor în timp de pace!**

AŞA A FOST

AŞA A FOST

De câte ori se face referire la începuturile Revoluției Române este invocată, mai ales de cei care au folosit forța pentru a înăbuşi mişcările din Timişoara, legalitatea măsurilor luate de organele locale de partid, miliție, securitate, armată şi gărzile patriotice, de delegația militară şi cea guvernamentală venite din Bucureşti. La procesul din martie 1990, general-colonelul Ion Coman declara: *Dat fiind* – Procesul de la Timişoara, volumul 6, pg. XVII – *că era* ***stare de necesitate,*** *declarată de şeful statului Nicolae Ceauşescu la Timişoara, generalul Vasile Milea a simțit nevoia să întărească aceste două ordine – starea de necesitate şi, în consecință militară, folosirea muniției de război – prin parola Radu cel Frumos.*

Fraza din depoziția fostului Şef al Statului Major General – poziție ocupată între anii 1974 şi 1976 – nu-l onorează pe titularul atâtor înalte funcții militare, dimpotrivă. Dacă a formulat-o în cunoştință de cauză a jignit poporul român, în caz contrar ne putem referi la crasa incompetență a aplaudacilor admişi – selecționați! – de dictator în preajma sa. Conține două neadevăruri, peste care nu se poate trece cu vederea.

În primul rând, e vorba de *poziția* fostului preşedinte al țării față de situația din Timişoara. În pofida celora afirmate de Ion Coman, până în 20 decembrie **Nicolae Ceauşescu n-a decretat starea de necesitate pentru oraşul de pe Bega!** N-a emis un astfel de decret în 16 – cu toate acestea, în noaptea de 16 spre 17, s-au făcut arestări! –, nici în 17, când, **împotriva regulamentului militar şi a drepturilor constituționale cetățeneşti, s-a folosit muniția de război!**, nici în 18 ori 19, zile în care ciracii dictatorului au continuat să facă uz de forță şi arme!

Mai mult de-atât, legile războiului, **regulamentele militare ce se referă la uzul armei interzic, indiferent de situația creată, să se tragă** – conform RG 2, anexa 10, articolele 43 şi 47 – **în civilii neînarmați, în special în femei, bătrâni şi copii!**

Referirea la indicativul *Radu cel Frumos* este, de asemenea, o dovadă de incompetență ori, la fel de grav, de dispreț. Asta deoarece respectivul indicativ poate fi decretat doar în două

situații: când **pe teritoriul țării pătrunde, prin surprindere, o armată străină,** ori **când pericolul invadării este iminent!** Mai mult, formularea verbală nu are valoare! Reprezintă, cel mult, o propunere. Care, abia prin decret prezidențial ori vot al M.Ap.N. şi publicarea dispoziției în Monitorul Oficial, devine operațională! Organului emitent îi revine, de altfel, încă o sarcină. Prevenirea celui vizat. Numai că, în 16, 17, 18 şi 19 decembrie, Timişoara nu a fost anunțată de instituirea acestei stări! Cu toate astea, s-au făcut arestări, s-au folosit armele, forțele militare au provocat decese!

După această paranteză să reluăm ideea, să dăm explicațiile necesare. Conform Ordinului General 44-M din 19 martie 1987, indicativul *Radu cel Frumos* prevede intrarea subunităților, unităților şi marilor unități în dispozitive după un plan stabilit dinainte, pe timp de pace. În fişetele comandanților de unități, de mari unități, se găsea un plic special, pe care era inserată precizarea: *se deschide la primirea parolei*… în el fiind stabilite dispozițiile pe unități de timp, pe membrii formațiunii, pe funcții!

Obiectivul principal al acțiunilor declanşate în acest mod era asigurarea condițiilor pentru desfăşurarea mobilizării, care se poate efectua doar dacă înaintarea inamicului e oprită, ori, cel puțin, încetinită. Conform legislației RSR, armata trecea de la starea de pace la cea de război prin ordin elaborat de ministrul Apărării Naționale, Marea Adunare Națională fiind instanța ce declanşa mobilizarea – totală ori parțială –, tot ei revenindu-i sarcina declarării stării de război. Atribuțiile acestei autorități şi ale Consiliului de Stat erau stabilite în Constituția RSR la Titlul III articolul 43, punctele 23, 24, respectiv articolul 64, punctele 7 şi 8.

Pentru a lămuri lucrurile pe deplin, rândurile ce urmează nu sunt inutile. În preambulul ordinului înscris în plic se găsea o precizare. **Indicativul** *Radu Cel Frumos* **se pune în aplicare numai în cele două situații pentru care a fost elaborat!**

Altfel spus, pe cei care au implicat armata în reprimarea demonstrațiilor din Timişoara, Arad, Cluj, Sibiu, Bucureşti, din celelalte localități, îi condamnă, pe lângă cei care au fost arestați, răniți ori nu mai sunt printre noi, pe lângă oamenii de bună credință, Constituția țării! Pentru situațiile conflictuale civile dintr-un oraş, cu atât mai mult cu cât demonstranții n-au acționat *cu mână armată,* aplanarea diferendului se realizează folosindu-se alte pârghii sociale, se apelează la alte forțe, nu la armată!

Pe aceştia îi condamnă, de altfel, Ceauşescu însuşi! Constituția RSR, capitolul II, Directiva Comandantului Suprem: *... militarii, indiferent de grad şi funcție, trebuie să cunoască prevederile legilor generale, să respecte legalitatea socialistă şi prevederile regulamentelor militare întocmite în baza acestei legislații!*

Ar mai fi ceva de spus? Da! Ceauşescu îl condamnă până şi pe… Ceauşescu! Când a fost învestit în funcția de preşedinte al țării, dictatorul – art. 73 din Constituție – a depus jurământ de credință: *...jur să respect şi să apăr Constituția şi legile țării!*

Ar mai fi ceva de spus? Nu!

Cu toate astea, nu vom *întrerupe filmul* evenimentelor ce-au zguduit țara din temelii la finele lui '89. În 17 decembrie, aproximativ orele 16,30, dictatorul îşi adună, de urgență, aplaudacii. Are loc şedința extraordinară a Comitetului Politic Executiv. Printre altele, Ceauşescu a spus: *... Astăzi, spre prânz, de altfel au fost şi ieri, dar tovarăşii n-au înțeles că vor reveni şi astăzi, o serie de elemente declasate s-au adunat din nou şi au provocat dezordine în sediul Comitetului Județean P.C.R. Timiş. Organele noastre de interne s-au purtat slab, pentru că normal era să nu lase pe nimeni să intre în sediul Comitetului. Trebuia pusă pază, pentru că aceasta este regula. Au avut o atitudine defetistă, capitulară, atât organele M.Ap.N., cît şi M.I..*

Aseară am discutat cu ei şi le-am spus ca, în cursul zilei de astăzi, să facă demonstrație cu unități de tancuri. Să fie în centrul oraşului, să facă demonstrație. Aceasta presupune că unitățile militare trebuiau să se găsească în centru. Eu am dat ordin să se facă acest lucru, iar voi ați făcut o plimbare…

Fără a face vreun comentariu în legătură cu construcțiile lexicale, să ne referim la conținut. Dispoziții extreme, dure. Care în ochii unor nostalgici – consecvenți în virulența lor de peste 22 de ani! –, sunt legale. Să trecem dincolo de aparențe. Suntem în cadrul unei adunări a activului de partid. **Or o intervenție verbală în cadrul unei şedințe a C.P.Ex-ului, chiar dacă era a şefului Statului, nu avea statut nici de lege, nici de decret, nici de ordin!** Reprezenta nimic altceva decât o apreciere, de data asta critică, a prestațiilor unor activişti ori instituții. Atât şi nimic mai mult! **C.P.Ex.** nu era Marea Adunare Națională, nu putea emite ordine sau mobilizarea armatei!

E adevărat, putem vorbi de legalitate – dacă vorbim de

procedură, nu de *situație*! – în ceea ce privește **starea de necesitate** din dimineața zilei de 21 decembrie. În 20 decembrie, la orele 19, fostul președinte a susținut o cuvântare radio-televizată. Nu facem nici de data asta vreo referire la conținut, îl cunoaștem. Important e altceva. Având, desigur, îndoieli în legătură cu efectul comunicatului asupra manifestărilor din Timişoara, în seara aceleiaşi zile emite decretul prin care țara intra în regim de stare de necesitate. Decret care, în dimineața următoare, este adus la cunoştința timişorenilor prin vocea generalului Ştefan Guşă, pe atunci şef al Statului Major General.

Realitățile fiind acestea, e limpede că paragraful, ce face parte din declarația lui Ion Coman în procesul de la Timişoara, reprezintă un fals grosolan! Unul prin care încearcă să justifice acțiunile criminale – ilegale! – ale forțelor de represiune, ce au curmat traiectoriile atâtor vieți de copii, tineri, femei şi bărbați!

Nu putem trece mai departe, se cuvine să revenim la cele câteva fraze rostite de dictator în şedința **C.P.Ex**. din 17 decembrie. *... Aseară am discutat cu ei şi le-am spus ca, în cursul zilei de astăzi, să facă demonstrație cu unități de tancuri. Să fie în centrul oraşului, să facă demonstrație. Aceasta presupune că unitățile militare trebuiau să se găsească în centru. Eu am dat ordin să se facă acest lucru, iar voi ați făcut o plimbare...*

Deci tancuri… unități de tancuri…formațiuni militare – în centrul oraşului! În 17 decembrie, când starea de necesitate nu fusese oficializată nici de preşedinte, nici de cealaltă instanță ce o putea decreta, Marea Adunare Națională!

Pentru a ne edifica, să vedem ce spune legea referitor la acțiunile pe care le pot desfăşura unitățile militare. *Regulamentul serviciului de gardă şi garnizoană* prevede două situații:

activități în condiții normale,

activități în condiții de urgență.

Cum starea de necesitate nu fusese decretată, apelăm la *Numărul O.G. 52*, din 4 decembrie 1986, semnat de ministrul apărării naționale, generalul Vasile Milea.

În capitolul XV, la pagina 138, se precizează că unitățile militare pot desfăşura în localități următoarele activități:

- participarea trupelor la stingerea incendiilor,

- acțiuni şi activități de localizare şi înlăturare a urmărilor unor calamități naturale,

- acțiuni în cazul accidentelor nucleare ori chimice,

- acțiuni în cazul căderii unor obiecte cosmice,
- participarea trupelor la activități în economia națională,
- participarea trupelor la demonstrații şi mitinguri, **dar fără armament**,
- retragerea cu torțe,
- salve de artilerie cu muniție oarbă,
- parada trupelor cu tehnică şi armament, **dar fără muniție!**

Aşadar, chiar dacă am admite că ar fi fost cazul să aibă loc o demonstrație ori paradă a trupelor militare, muniția era exclusă, recomandarea dictatorului în şedința C.P.Ex. din 17 decembrie reprezentând, deci, un **abuz grosolan!**

Încălcând legile, regulamentele şi constituția, să precizăm în ce mod a început ilegalitatea în Timişoara.

Ca în orice dictatură, fărădelegile au început de la **vârf. Primul militar care nu a respectat legea a fost generalul Vasile Milea,** la vremea aceea ministrul Apărării Naționale. Cum ştirile din Timişoara erau alarmante, cum dictatorul era tot mai iritat şi generalul se temea că va fi destituit, a emis, în 16 decembrie la orele 21,30 un ordin prin care a sperat să-şi salveze scaunul! **A fost primul abuz al unui ofițer român!**

În condițiile în care implicarea unui singur militar într-un diferend stradal este considerată **intervenție armată,** strict interzisă de regulamente în condiții normale, generalul Vasile Milea ordonă constituirea a 5 patrule de câte 10 militari, care să acționeze pe străzi alături de forțele Ministerului de Interne în vederea dispersării şi arestării demonstranților.

Mai mult de-atât, după aproximativ 20 de minute ministrul revine cu un ordin nou. Dispune să se formeze încă 14 astfel de patrule!

Iar cele 19 formațiuni ale Ministerului Apărării Naționale, alături de cele al Miliției, au făcut atunci peste opt sute de arestări în zonele Piața Maria, viaductul de cale ferată din apropierea Facultății de Construcții, piața Dacia, cartierul Lipova, Calea Girocului, Piața Traian etc.! Arestări care, conform regulamentelor militare şi a Constituției țării, valabile în zilele acelea pe întreg teritoriul României, au fost ilegale!

Procedând în acelaşi mod, adică sfidând reglementările stipulate în *Regulamentul disciplinei militare*, cadrele de conducere din armată, militarii care au executat ordinele, săvârşesc încă un abuz! Plasează o parte dintre arestații din teribila noapte de 16

spre 17 decembrie la Comenduire, la Arestul din garnizoană! Şi fac acest lucru împotriva precizărilor din R.D.M., prevăzute în anexa 3 la articolele 51-53, 58, 60-62, unde se menţionează că în arestul garnizoanei ori ale unităţilor militare pot executa pedeapsa disciplinară cu arest doar:

- ofiţerii, maiştrii militari şi subofiţerii,
- militarii în termen!

Lucrurile nu se opresc aici. Depăşit de situaţie, dar crezând mai departe în steaua sa, dictatorul, înainte de a pleca în Iran, de la nivelul statutului de comandant suprem al armatei, sfidează Constituţia ţării încă o dată. Dispoziţia e verbală şi reprezintă un alt abuz. Dictatorul dă ordin – verbal! – în 17 decembrie la orele 03, pentru o **demonstraţie de forţă pe străzile Timişoarei!** Generalul Vasile Milea, deşi ar fi trebuit să aibă o remarcă de principiu, nu ridică nici o obiecţie, se conformează. Ca urmare, în 17 decembrie la orele 06,45, emite ordinul de constituire a 5 detaşamente de militari de la M. Ap. N., care să facă prin oraş o **demonstraţie de forţă**! Acestea urmau să se deplaseze spre centru, în dimineaţa zilei de 17 decembrie, din 5 puncte diferite. Ordinul a fost executat, operaţiunea desfăşurându-se între orele 10 şi 12, ultima formaţiune fiind o fanfară militară, a cărei apariţie pe arterele principale a stîrnit nedumeriri, hazul, dar mai ales reacţia vehementă a timişorenilor, hăituiţi cu doar câteva ore în urmă de forţele de represiune prin tot oraşul.

Manevra, în care liderii comunişti din Bucureşti îşi puseseră speranţe mari, a fost *tutelată* de fratele dictatorului, prin omul său de încredere, colonelul Teodor Ardelean. Pentru a fi siguri că ordinul generalului Vasile Milea avea să fie îndeplinit, în 17 decembrie, în jurul orei 9,45, a sosit din capitală o grupă de ofiţeri de la Marele Stat Major – coloneii Dumitru Ionescu şi Gheorghe Radu – însoţiţi fiind de un membru al Consiliului Politic Superior, colonelul Teodor Ardelean, care la vremea aceea era adjunctul generalului Ilie Ceauşescu!

Considerând că planul după care urma să se desfăşoare acţiunea era bun, delegaţiei i-a mai rămas un singur lucru de pus la punct – alegerea cântecului pe care să-l interpreteze militarii la intrarea în Piaţa Operei! Prea slugarnici, obişnuiţi de ani buni să formuleze doar *decizii* care să-l măgulească pe dictator, nu să fie adevărate (cât de cât!) soluţii pentru problema pusă în discuţie, comisia bucureşteană optează pentru cântecul *Onor comandantului suprem.*

Alegerea se dovedește catastrofală. Să interpretezi acest cântec în 17 decembrie, după ce în noaptea de 16 pe 17 armata, miliția şi securitatea ne-au hăituit cu cruzime prin tot oraşul, operând peste opt sute de arestări, putea fi considerată salutară doar în mințile începețoşate ale ciracilor comuniști din capitală.

Dincolo de aceste aspecte, e de spus că o demonstrație de forță încălca prevederile Regulamentului de Gardă şi Garnizoană R.G. 2, ediția din 1987, aprobat cu O.G. 52 din 4 decembrie 1986, unde în capitolul 15, la articolele 243-248 se precizează că *la demonstrații şi mitinguri militarii participă sub comandă şi fără armament.*

Dacă n-au anticipat consecințele, comisia bucureşteană le-a constatat! Nedumerirea a glisat spre indignare, aceasta s-a sublimat în revoltă, vociferările au trecut în huiduieli, amenințările cu pumnii strînşi s-au concretizat în gesturi concrete, oamenii au început să arunce cu pietre, cu bucăți de pământ, cu ce aveau la îndemână, s-a creat dezordine, panică, membrii fanfarei s-au retras în cazarma de pe strada Oituz.

În legătură cu ce s-a întâmplat în Decembrie în Timişoara se pot pune o mulțime de întrebări. Cea mai pertinentă pare însă a fi de ce factorii politici – e de subliniat acest adevăr, măsurile au fost luate de **reprezentanții aparatului politic**, nu de forurile legislative ori executive ale puterii de stat civile! – nu au acționat legal, conform Constituției țării?

Să reluăm firul evenimentelor din primele zile ale manifestărilor, care aveau să ducă la Revoluția din Decembrie. În 15 şi 16 decembrie, undeva în Timişoara, în fața unei case, stăteau mai multe persoane. Exprimarea e corectă. Stăteau, nu scandau nici o lozincă, n-aveau placarde, nu erau violenți. Se impunea luarea unor măsuri de către forurile locale, ceea ce se întîmpla acolo sfida legile, Constituția țării? Nu, pentru că oamenii, dacă prezența în acel loc putea fi luată drept manifestație, **manifestau fără mână armată!** Adică legal, conform legii supreme în stat, *Constituția R.S.R.* care, în cea mai proaspătă ediție a ei de dinainte de Decembrie ’89, cea din 1986, conține, la articolul 28, următorul text: **Cetățenilor R.S.R. li se garantează libertatea cuvântului, a presei, a întrunirilor, a mitingurilor şi a demonstrațiilor.**

Să apelăm acum la dicționar – Editura Academiei, 1975 –, pentru a evita interpretările aproximative. *Demonstrație – manifestare (a maselor) cu caracter politico-social. A manifesta – a demonstra.* Ori în Decembrie 1989 în Timişoara, după aceea şi în celelalte oraşe, în cele

din urmă în Bucureşti, oamenii au ieşit pe străzi şi au demonstrat paşnic – până la declanşarea represaliilor, oricum şi atunci au acţionat fără mână armată! – pentru drepturi civile, situaţia deosebindu-se fundamental de felul în care s-a acţionat în 1907, 1929, 1933 ori 1941!

Altfel spus, situaţia din Timişoara în zilele de 15 şi 16 decembrie nu putea fi considerată **excepţională.** De aceea, nici preşedintele ţării nu a uzat de prerogativele pe care le avea pentru a emite decretul de instituire a **stării de necesitate,** nici M.Ap.N!

Şi n-a fost de natură să justifice luarea unei asemenea măsuri de dictator nici în 17, nici în 18, nici în 19, când în Timişoara s-a murit!

Ajunşi aici, să vedem cât de *legală* a fost uciderea femeilor şi copiilor în decembrie 1989. Adunarea Generală O.N.U. din 14 decembrie 1974 a emis o declaraţie privitoare la protecţia femeilor şi copiilor în perioadele excepţionale şi de conflict armat, pe timp de pace ori război.

Ne vom opri la articolul 5.

Formele de represiune şi tratament sângeros, inuman, mai ales

- închisoarea,
- tortura,
- împuşcarea,
- arestările în masă,
- pedepsele colective,

sunt interzise, constituind fapte penale!

Mai mult de-atât, Rezoluţia 3452/XXX a Adunării Generale O.N.U., ce se referă la *Codul de conduită* pentru responsabilii cu aplicarea legilor prevede, la articolul 3:

Folosirea muniţiei de război este o măsură extremă, la ea apelându-se doar împotriva unor delicvenţi care acţionează cu arme de foc şi când mijloacele mai puţin extreme nu sunt suficiente.

Situaţiile conflictuale dintr-un oraş, dintr-o zonă a ţării, conform legislaţiei în vigoare la acea vreme, trebuiau să fie rezolvate de forţele ministerului de interne. Şi se cuvine să se ştie că, în Decembrie 1989, Timişoara dispunea, în afara altor forţe ale aceluiaşi Minister, de aproximativ 2 batalioane de trupe M.I!

E drept, şi în asemenea situaţii se poate ajunge la decretarea **stării de necesitate.** Numai că evenimentele din Timişoara nu îndreptăţeau pe nimeni să ia o astfel de măsură.

Chiar din prima zi a manifestaţiilor din Timişoara, 16 decembrie, s-a vorbit de huligani – sintagma a fost lansată de dictator fiind preluată prompt de *nostalgici* şi folosită de atunci

în continuu! –, derbedei şi elemente declasate, care spărgeau vitrine etc. E adevărat, în seara zilei de 16 decembrie, a doua zi, în 17 decembrie, au fost sparte mai toate vitrinele de pe bulevardul Tineretii, din centru, şi nu numai. Însă percepția timişorenilor e că **patrulele militare** – armată, miliție, securitate – **nu pe acei răufăcători îi arestau, ci pe demonstranții care scandau lozinci anti-ceauşiste, anti-comuniste!**

Nostalgicii vremurilor în care se vorbea de *viitorul de aur al țării,* justifică implicarea armatei în manifestările stradale din Timişoara ca reacție a faptului că civilii ar fi atacat sediile unităților militare. Ori în 15, în 16 decembrie, până spre orele 18, se poate vorbi de demonstranți, de manifestanți, doar în perimetrul Pieței Maria! Iar de la această oră, ca de altfel şi până atunci, dacă e vorba de deplasarea unor civili, aceştia se deplasau spre centru! Spre Piața Maria. Unde au apărut între timp scutierii. Iar de la orele 21,30 patrule mixte, în care se găseau, pe lângă milițieni şi securişti – conform ordinului ministrului armatei! – şi militari! Militari în afara cazărmii, în dispozitive de luptă, fără ca granițele țării să fi fost călcate de forțe străine, fără să fi fost decretată starea de necesitate, *inamicul* fiind populația orașului ce-şi exercita un drept constituțional, nimeni alții decât oamenii ce le asigurau, prin impozitele percepute de către Stat, salariile, uniformele şi tehnica de luptă!

Ce trebuie să mai ştim e că starea de necesitate nu dă dreptul conducerii statului de a emite ordine ori dispoziții contrare legilor în vigoare. Altfel spus, când este vorba de folosirea armelor şi a muniției de război în asemenea situații, comandantul ce ordonă ori execută astfel de ordine **e în afara legii,** iar dacă ordinul se referă la folosirea armelor împotriva civililor, şi cel care dă comanda şi cel care o execută sunt **terorişti**!

Dar să vedem, conform legislației țării, când şi în ce situații se impune trecerea la **starea de necesitate**, stare în care implicarea armatei în conflictul declanşat este justificată. Sunt prevăzute două cazuri:

- starea de război,
- situații interne neobişnuite.

În cazul unui diferend cu o putere străină, în care relațiile se deteriorează într-atât, încât conflictul armat pare iminent, starea de necesitate se poate declanşa înainte ca inamicul să violeze granițele țării.

Această stare poate fi instaurată şi prin indicativul *Radu cel Frumos*, la care se apelează în situația unei agresiuni armate neaşteptate din partea unei forțe străine.

Pentru că de acest indicativ s-a mai vorbit – l-a invocat fostul general Ion Coman! –, e cazul să punem lucrurile la punct. **Indicativul *Radu cel Frumos* poate fi folosit doar în cazul în care o armată străină invadează teritoriul țării pe neașteptate, ori izbucnirea conflictului armat este iminentă!** Altfel spus, prestațiile serviciilor străine de informații și spionaj, orice activități ale acestora – nu le neagă nimeni, dar ce puteau face câțiva agenți în 3 zile, ce credibilitate pot avea inșii care susțin că ei sunt cei care au determinat prezența a peste 150.000 de timișoreni în Piața Operei și în fața Comitetului Județean în data de 20 decembrie!? –, cei pe seama cărora punea dictatorul mișcările revendicative din Timișoara, nu-l îndreptățea pe nici un factor de decizie din România să uzeze de indicativul *Radu cel Frumos!*

E adevărat, starea de necesitate putea fi declarată și în alte cazuri decât cele menționate mai sus, de cele două instanțe abilitate la ora aceea, de Marea Adunare Națională prin elaborarea unei legi, ori de președintele țării prin decret.

Astfel, în aceeași Constituție, editată în 1986, era prevăzut că starea de necesitate poate fi declarată în urma unor dezastre naturale la nivel național – inundații, cutremure etc. –, ba și în cazul unor conflicte stradale dintr-o localitate, dintr-o zonă a țării, **însă numai dacă acțiunile se fac cu mână armată și forțele ministerului de interne sunt depășite de situație!**

Or în 15 și 16 decembrie, pînă spre orele serii, n-ar fi fost îndreptățit să intervină în ceea ce se petrecea în fața locuinței pastorului reformat nici un milițian ori securist. Oamenii stăteau unul lângă celălalt în grup, nu amenințau pe nimeni, nu distrugeau nici un bun public. Când mulțimea a crescut, oamenii au început să scandeze lozinci. Nimic condamnabil nici în situația aceasta, deoarece dreptul la cuvânt, conform articolului din Constituție deja citat, era asigurat. Cu toate astea, forțele de represiune – printre care și reprezentanți ai armatei! – au intervenit în forță, au dispersat mulțimea din Piața Maria, după care în noaptea aceea, de 16 spre 17 decembrie – **noaptea VISULUI Revoluției Române!** – timișorenii au fost hăituiți, vânați, arestați, aruncați în beciurile penitenciarului, în subsolurile sediilor miliției, securității și armatei!

Ca de obicei, în situațiile de criză ori de presiune, graba, incompetența și dorința de a te evidenția în fața superiorilor își dau mîna, urmările fiind, de regulă, catastrofale. Lucrurile s-au întâmplat întocmai și în Timișoara. În 17 decembrie, la ora 13,15,

comandantul diviziei 18 mecanizate, locotenentul-colonel Zeca, primește un telefon. La celălalt capăt al firului – colonelul Popescu, pe atunci șeful Inspectoratului de Interne. Care îl informează pe comandantul diviziei că, pentru Timişoara, s-a declarat **starea de asediu!**

Să rămânem la această sintagmă, **starea de asediu.** Să rămânem pentru *formularea aproximativă* a unuia, şi *crasa incompetență a* celuilalt! Nu e greu să stabilim ce va fi vrut să spună primul dintre ei, la fel de uşor fiindu-ne să precizăm ce a înțeles celălalt. Numai că în armată rigorile limbajului sunt capitale. Dacă ar fi să revenim la o observație formulată nu cu mult timp în urmă, de data asta şi-au dat mâna *rutina nătîngă* şi *râvna prostească!* Din capul locului trebuie spus că în legislația militară socialistă nu exista formularea **stare de asediu!** Sintagma se utiliza înainte de război, după încheierea lui, nu. Pentru folosirea ei de către fostul şef al Inspectoratului de Interne există o explicație. Fiind mulți ani – înainte de a fi ocupat funcția pe care o deținea în decembrie 1989 – ofițer politic, colonelul Popescu a rămas la termenii folosiți în cadrul lecțiilor politice despre perioada interbelică a României. Mai direct spus, *l-a luat gura pe dinainte,* intervenția făcând parte din obişnuitul… **sluj** al celor din preajma dictatorului.

Dincolo de acest amănunt, care nu le face cinste nici unuia nici celuilalt dintre ofițeri, e de semnalat şi o **încălcare** a relațiilor militare! **Între Zeca şi Popescu nu exista starea de subordonare**! Colonelul Popescu nu era îndreptățit să-i dea ordin de acțiune locotenentului-colonel Zeca! Folosind alte cuvinte, se poate spune că unul a vrut să-şi etaleze devotamentul, celălalt să fie remarcat pentru zel!

În condițiile prezentate, locotenentul-colonel Zeca trece, în urma discuției cu colonelul Popescu, la întocmirea unui plan de acțiune. Aşa că, în 17 decembrie, **împotriva tuturor legilor militare şi a articolelor din Constituție, armata e pe străzile Timişoarei** în următoarea dispunere, stabilită de comandantul Diviziei 18 mecanizată.

- unitățile militare 01197, 01125, 01145 urmau să acționeze pe tronsonul cazarma Oituz, strada Michelangelo, complexul studențesc,

- unitatea militară 01115, regiment de tancuri, pe tronsonul cazarma din Calea Girocului, stadionul Păltinişanu, strada Arieş, strada Cluj, Complexul studențesc,

- unitatea militară 01039, divizion de artilerie antiaeriană, pe tronsonul cazarma din Calea Girocului, stadionul Păltinişanu, strada Arieş, strada Cluj, Complexul studenţesc,

- unitatea militară 01185, regiment mecanizat, pe acelaşi traseu, dar având ca punct de plecare cazarma din Chişoda!

Nu se cade să trecem cu vederea însuşi ordinul locotenentului-colonel Zeca. În el foloseşte cuvântul **manifestaţii!** Pentru cetăţenii R.S.R., conform Constituţiei, acţiuni legale! Dacă a apelat la termen în mod inconştient i se poate pune la îndoială calitatea de militar, dacă a făcut-o conştient – cea de om!

În ordinul transmis subordonaţilor, Zeca făcea precizarea că focarul *manifestaţiilor* – acelaşi termen! – erau zonele stadionul Păltinişanu – informaţie falsă – şi Complexul studenţesc.

Dar ziua de 17 decembrie este ziua unui întreg şir de ilegalităţi, comise chiar la vârful ierarhiei militare.

Nu mult după discuţia dintre Zeca şi Popescu, intervine în direct, prin telefon şi radio, însuşi ministrul Armatei!

La orele 13,45 generalul Vasile Milea ordonă, comandantului regimentului mecanizat 01185, să trimită 7 TAB-uri la sediul Comitetului Judeţean de partid!

Peste doar 5 minute, la orele 13,50, ministrul ia legătura cu Regimentul de tancuri 01115, dând dispoziţii ca o companie de tancuri să acţioneze în zona sediului Comitetului Judeţean în cel mai scurt timp!

Nemulţumit de rezultate imediate, alarmat de situaţia din Timişoara, ministrul intervine din nou, la orele 14,05. Când ia legătura cu înlocuitorul la comandă al Regimentului de tancuri 01115, locotenentul-colonel Vişinescu, căruia îi ordonă să trimită în oraş toate unităţile blindate ale regimentului!

Fiind necesară o paranteză, o facem. Ministrul Armatei a luat legătura cu înlocuitorul la comandă, locotenentul-colonel Vişinescu, la vremea aceea locţiitor tehnic al comandantului regimentului, nu cu comandantul, deoarece acesta din urma se găsea, *refugiat,* în cazarma din strada Oituz. Dând curs ordinului dat de Zeca – formulat în urma intervenţiei şefului Inspectoratului de Interne –, comandantul regimentului ieşise, după orele 13,15, în oraş în fruntea formaţiei de tancuri. Numai că prezenţa blindatelor a stârnit nemulţumirea, revolta şi reacţiile ostile ale timişorenilor, manifestări care l-au determinat să se pună, împreună cu subordonaţii, la adăpostul zidurilor cazărmii din strada Oituz, aşa cum de altfel au procedat şi celelalte formaţiuni militare, inclusiv fanfara!

Sediu care nu a fost atacat! Cazarma, timişorenii îi determină pe militari să se retragă între zidurile ei, dar, din moment ce porțile s-au închis, n-a avut nimeni treabă nici cu ei, nici cu clădirea!

Locotenentul-colonel Vişinescu explică situația în care se găsea regimentul, precizează că nu avea conducători de blindate, aceştia fiind blocați în unitatea de pe Oituz. Ministrul nu acceptă explicația, ordonă ca echipajele să fie formate din ofițeri! Locotenentul-colonel Vişinescu se conformează şi… aşa se ridică vălul de pe un *mister* al Revoluției. Se ştie că tancurile acestea au fost blocate în Calea Girocului, în apropierea Liceului de chimie. După ce le-au imobilizat, localnicii din zonă şi-au continuat treaba. I-au scos pe militari din blindate! I-au scos şi s-au uitat nedumeriți unul la altul, dar mai ales la membrii echipajelor, pentru că aceştia nu păreau tineri de 20, de 21 de ani!

Ajunşi aici, e momentul să facem o dezvăluire ce merită toată atenția! Informația la care ne referim este formată de răspunsul la întrebarea *când s-a dat ordinul de a se folosi muniția de război împotriva demonstranților?*

În mai tot ce s-a scris pe marginea acestui dramatic episod al Revoluției Române, momentul emiterii funestului ordin e legat de şedința C.P.Ex. din 17 decembrie, aproximativ orele 17, în care, nemulțumit de situația din Timişoara, de măsurile luate şi de rezultatele aplicării lor, după o caraghioasa scenă a abdicării…

…

- ... Atunci eu îmi dau demisia!

- Asta nu, a strigat Manea Mănescu repezindu-se, urmat de Bobu Emil şi Dăscălescu Constantin, spre a-l reține.

- Lasă, nu te enerva, intervine soția dictatorului revenind cu el la prezidiu, țara are nevoie de tine, tocmai acum să-i lăsăm pe bandiți să distrugă socialismul, cauza noastră de o viață? Hai, liniştește-te, aşază-te aici, lîngă mine…

- Bine, să amînăm această hotărîre, să vedem cum acționează, apoi să reluăm această discuție. Toți tovarăşii sunt de acord. Vom vedea cum acționăm în această situație.

- Am înțeles pe deplin (Tudor Postelnicu) cele spuse de dumneavoastră, tovarăşe secretar general, aşa vom proceda.

- Am înțeles, aşa vom face (Vasile Milea).

- Şi eu am înțeles (Iulian Vlad), tovarăşe secretar general, sarcinile ce revin trupelor de Securitate şi vom proceda întocmai… – apropo de atitudinea non-combat despre care ne vorbea *cercetătorul,*

analistul şi specialistul în Istorie al *Jurnalului Naţional*, Răzvan Belgiuganu în capitolul precedent, acest text fiind înregistrat, deci se poate consulta!

…

… dă, fără să decreteze Starea de necesitate ori să emită ordin **scris** în calitatea sa de comandant suprem al armatei, **dispoziţii verbale** pentru folosirea muniţiei de război! Dispoziţii ce se concretizează în jurul orelor 18 când, în toate unităţile militare din R.S.R., se ordonă aplicarea indicativului *Radu cel Frumos!*

Despre şedinţă se spune că, în cadrul ei, ministrul armatei, generalul Vasile Milea, s-ar fi opus ordinului de a se folosi muniţia de război în Timişoara. Din păcate pentru susţinătorii ei, versiunea cade, stenograma întrunirii respective nu ne permite să susţinem această atitudine a generalului. De altfel, un singur participant la dezbateri are, la un moment dat, un răspuns ce-ar fi putut deveni memorabil – Tudor Postelnicu.

…….

Elena Ceauşescu - N-aţi făcut nimic.

Nicolae Ceauşescu – Din moment ce te duci cu bîta la aşa ceva, înseamnă că n-ai făcut nimic.

Elena Ceuşescu – Dacă nu v-a fost clar, de ce nu aţi întrebat? Trebuia să întrebaţi dacă ies trupele înarmate sau neînarmate.

Tudor Postelnicu – Vă raportez că nici într-un act normativ nu am găsit acest lucru şi nu mi-a comunicat că trebuie să iasă cu cartuşe de război.

…..

O parte a intervenţiei – chiar dacă fraza în întregime e o *exemplară mostră* a nivelului cultural al importantului om politic al R.S.R! –, susţinută cu fermitate pe baza regulamentelor şi legilor ţării, ar fi putut deveni, cum spuneam, replica unui adevărat om de arme. Dar *clipa de bărbăţie* a fost fulgurantă, ceea ce putea ajunge **răcnet** s-a dovedit a fi doar un **sughiţ,** intervenţiile celor care au îndrăznit să deschidă gura, după ce dictatorul a ridicat tonul, fiind nimic altceva decât scălâmbăielile de totdeauna!

……

Iulian Vlad – Este o greşeală fundamentală a noastră.

.....

Vasile Milea – Aşa este, noi suntem vinovaţi.

…..

Tudor Postelnicu – Închei, spre a vă spune că sunt de acord

cu măsurile luate de dumneavoastră. Eu, ca activist al partidului, vă mulțumesc pentru sprijinul primit în toată această perioadă şi vă asigur că voi fi în continuare un ostaş credincios al patriei şi partidului, indiferent că voi rămîne în funcția pe care o am sau nu.

...

Gheorghe Rădulescu – Părerea mea, în legătură cu ministrul Apărării Naționale şi cu ministrul de Interne, consider că nu este cazul pentru că nu este acum momentul potrivit.

...

Tudor Postelnicu – Tovarăşe secretar general, dacă aveți încredere în mine, vă asigur că nu voi precupeți nici un efort zi şi noapte şi îmi voi face datoria, aşa cum voi putea şi cum vor dovedi faptele.

....

Vasile Milea – Garanția pentru mine este că nu am înțeles primejdia de la început, acum îmi este clar cînd ați spus stare excepțională.

....

Iulian Vlad – Vă asigur, tovarăşe secretar general, că ascultînd sarcinile care (sic!) ni le-ați dat, voi face în aşa fel să merit încrederea dumneavoastră...

E oare nevoie să ne amintim articolul *celebrului* ziarist Belciuganu?

În prima fază eram tentat să fac un comentariu pe marginea acestor intervenții, deoarece ele aparțin unora din cei ce stabileau destinul țării noastre în regimul trecut. Rescriindu-le, m-a apucat o lehamite ce nu-mi permite să adaug nici un cuvânt.

Aşadar, în această şedință, dictatorul vorbeşte despre necesitatea folosirii muniției de război, cei de față nu ridică nici o obiecție, dimpotrivă, ordinul este transmis la eşaloanele inferioare, la grupul de militari şi activişti bucureşteni ce se găseau în Timişoara.

Ordinul dictatorului se transmite pe filiera: general-colonel Vasile Milea, general Eftimescu, locotenent-colonel Ilie Marin. Era complet, detaliat.

- muniția se ține pe companii, centralizat, nu pe soldați,

- ofițerii poartă pistoale cu unitatea de foc; când sunt chemați de eşaloanele superioare sau de către organele de partid şi de stat, se deplasează înarmați,

- se cheamă cadrele din concediu,

- funcțiile unicat se cheamă în cazarmă, chiar dacă sunt în economia națională,

- la companiile cu 3 plutoane să se asigure 4 ofițeri,

- comandanții de unitate se cheamă în cazarmă chiar dacă sunt în economia națională,

- subunitățile de intervenție să aibă mijloace de legătură,

- pe fiecare tanc să fie asigurați 3-4 pistolari, ca desant pe tanc, înarmați și în măsură să răspundă la provocări,

- mecanicii conductori să fie mai activi,

- TAB-urile să aibă strictul necesar, pentru a fi mai mobile,

- militarii care sunt numiți în acțiune să aibă hrană rece pentru 1-2 zile,

- demonstranții să fie serios avertizați și, apoi, să se tragă la picioare,

- sunt unii dintre demonstranți care împing bătrâni și copii în față; mijloacele noastre să-i ferească pe aceștia,

- subunitățile de arme să fie pregătite ca infanterişti,

- patrulele în oraş să fie formate dintr-un cadru şi 4 militari în termen, înarmați.

Primeşte Ajutor Ofițer de serviciu principal, maior Vlăduțu Gheorghe. Pentru conformitate, pentru Comandantul U.M. 01024 semnează locotenentul-colonel Balasz Ştefan.

Ordinul a fost transmis în jurul orei 17.

Numai că acest ordin a fost devansat de altul! Scurt, dar în esență același. Inițiativa a fost a unuia dintre participanții la sinistra şedință a C.P.Ex.

În 17 decembrie, nu mult după orele 14, generalul Vasile Milea dă ordin comandantului Diviziei 18 mecanizate să folosească muniția de război împotriva demonstranților timişoreni!

Jurnalul acțiunilor de luptă din 17 decembrie orele 14,15,
Divizia 18 Mecanizată Timişoara.

ORDIN

al ministrului Apărării Naționale, general-colonel Vasile Milea.

Transmite maior Mitruş Dumitru de la Marele Stat Major:
- unitatea militară 01140 Lugoj execută alarmă de luptă parțială *Radu Cel Frumos*!

Din acest moment, problema ce se pune e a **culpabilității.**

Formularea ARMATA A TRAS este inexactă! După cum ştim, spre Timişoara au fost trimise unități militare şi din alte garnizoane, alte localități: Arad, Lugoj, Buziaş, Caracal, Buzău, Vânju Mare etc. Dacă aceste formațiuni ar fi respectat ordinele descreieraților generali de la Bucureşti, ar fi ieşit un carnagiu, oraşul ar fi fost ras de pe fața pământului. Din fericire, comandanții unităților, chiar dacă au îndeplinit o parte a ordinului – au scos formațiile din cazarmă, au comandat şi asigurat deplasarea la obiectiv! –, la fața locului au procedat ca adevărații militari de carieră, în spiritul legilor şi al regulamentelor militare. Altfel spus, **nu ARMATA e incriminată, ci anumite persoane îmbrăcate în haine militare!** De care – prestigiul ei nu ar scădea, dimpotrivă! – ar trebui să se dispenseze!

În decembrie 1989 eram, conform Constituției R.S.R., țară democratică, drepturile de organizare şi participare la demonstrații ne erau asigurate, în Timişoara au avut loc manifestații legale, împotriva demonstranților s-a folosit muniția de război, uciderea unei persoane în condiții de pace – chiar dacă vorbim de militar, angajat al M.I., al Securității ori civil – e crimă, vinovatul trebuie pedepsit conform legii!

Din păcate pentru ei, unii dintre militari, securişti ori milițieni, au săvârşit şi alte acte incriminabile. Comportamentul beligeranților pe timp de război, în situațiile în care se foloseşte arma şi se cauzează moartea, a fost stabilit în urmă cu aproape un secol şi jumătate. În *Regulamentul militar* S1 şi S2, publicat în 5 ianuarie 1872, valabil şi în 1989, se stipulează că:

Nici un cadavru nu se poate transporta ori înmormînta pînă nu a fost studiat de medicul verificator, cel care urmează să elibereze actele necesare înhumării, unde obligatoriu se trece cauza morții.

Nici un cadavru nu poate fi transportat dintr-un județ în altul fără paşaport de cadavru, eliberat de autoritatea legală.

După procedurile legale cadavrul se predă aparținătorilor, pentru înhumare. În situația în care aceştia nu se pot identifica, corpul neînsufleţit se încredinţează autorităților ce au atribuţii legale pentru a prelua un cadavru şi a efectua serviciile funerare.

Regulamentul militar din 1872 prevede şi atitudinea combatanţilor față de persoanele rănite din tabăra adversă.

Răniților ce aparțin forțelor inamice li se acordă primul ajutor în aceleaşi condiții ca propriilor răniți, sunt transportați la cea mai apropiată unitate spitalicească, sunt consultați de specialişti, li se acordă asistență medicală corespunzătoare, sunt identificați după acte, mărturii, informații culese de la camarazii de arme.

Pentru morți identitatea se stabileşte folosindu-se documentele, mărturiile tovarăşilor de arme care pot vorbi, ori după tăblița de identificare.

Odată îndeplinite aceste formalități, unitatea militară e obligată să ia legătura cu aparținătorii, pentru predarea cadavrului.

În situația că demersurile nu se pot realiza în timp util, se întocmesc documentele necesare, cadavrul se înhumează, locul se *marchează,* se precizează numele, ziua naşterii şi a morții, eventual alte date esențiale. Ori, dacă informațiile sunt insuficiente, se precizează că persoana nu a fost identificată. Mai mult decât atât, locul în care a fost înhumat militarul (militarii) străin (străini) se precizează pe hartă, pe un plan al zonei.

Ținând cont de aceste reglementări, pentru ce s-a întâmplat în Timişoara, de la primul cadavru – *Lepa Bărbat, împuşcată mortal în Piața Libertății (!) în 17 decembrie, unde se găsea cu soțul şi o fetiță* –, până la furtul cadavrelor de la Spitalul Județean în noaptea de 18 spre 19 decembrie, pentru ceea ce s-a petrecut în Arad, Lugoj, Sibiu, Cluj, Bucureşti etc. –, reacțiile Puterii concretizându-se în uciderea a peste o mie de civili! –, nu se poate folosi decât cuvîntul crimă, nu se cade să apelăm decât la vocabula justiție!

În România de dinaintea lui Decembrie ’89, prăpastia dintre afirmațiile comuniştilor de la vârf şi starea de fapt din țară a fost imensă. Cu doar câteva săptămâni în urmă, la al XIV-lea congres al P.C.R. – 20-24 noiembrie –, a fost adoptată o rezoluție. Capitolul XIII al acesteia e intitulat *Întărirea legalității socialiste în toate domeniile de activitate,* fraza care reprezintă chintesența secțiunii fiind: *la baza întregii activități (sociale, economice, politice) trebuie să se afle Constituția țării, Carta fundamentală a dezvoltării socialiste.*

Or, în *Carta fundamentală* nu există nici un articol care să îndreptățească un cadru al armatei, securității ori miliției, să folosească arma împotriva civililor care demonstrează în mod pașnic pentru anumite revendicări.

Să ne oprim la ceea ce sublinia dictatorul însuși în *opere,* volumul 3, la pagina 171. „*Nu se poate vorbi despre legalitate dacă legile sunt disprețuite și încălcate. Nimănui nu trebuie să i se permită să violeze aceste legi.”*

Deci nimănui! Adică nici lui, dictatorului! Cu atât mai mult celorlalți factori politici de decizie, **violatori de facto ai Constituției și ale Regulamentelor militare!**

În mod paradoxal – ca să nu folosim alt cuvânt! – în perioada strictă de dinaintea Marelui nostru Decembrie, dictatorul a revenit, în mai multe rânduri, asupra ideii de legalitate și respectare a structurii societății. A făcut-o și cu doar două săptămâni înainte de izbucnirea Revoluției la Timișoara când, în ședința extraordinară a Comitetului Politic Executiv din 1 decembrie 1989, în cadrul cuvântării, inserează fraza: *organele de partid nu înlocuiesc guvernul, nu înlocuiesc Consiliul de Stat, nu trebuie să se substituie activității ministerelor.*

Altfel spus, eram o republică democratică, în care situația socială a țării era gestionată de civili.

Numai că, din chiar primul moment în care i se raportează că la Timișoara au loc demonstrații ale localnicilor**, dictatorul apelează nu la competențele organelor puterii de stat, ci la ale organismelor politice!** În speță, la Comitetul Politic Executiv. Numai că C.P.Ex. nu avea competența necesară legiferării unor dispoziții ori hotărîri. Acestea deveneau operaționale – considerate legi – doar dacă primeau votul M.Ap.N., doar când Consiliul de Stat ori președintele republicii le confereau acest statut prin emiterea unui decret!

Ajunși aici, întrebarea se formulează în mod firesc. De ce a apelat dictatorul, nu doar în 16 decembrie, ci tot timpul, până în ultimele clipe ale statutului său de președinte al țării – 22 decembrie, puțin după orele 12 –, la organisme politice, nu la cele ale puterii de stat?

E posibil să fi acționat astfel deoarece, în sinea sa, va fi admis că **demonstrațiile din Timișoara erau legale!**

Pe de altă parte, e întru totul plauzibil să-și fi dat seama că *obiectul urii* manifestanților era, în primul rând, el însuși, abia apoi sistemul social! De altfel, în Timișoara, după primele strigăte revendicative, la urma urmei întru totul îndreptățite – *Vrem*

căldură!... Vrem pâine!... –, prima formulare, scandată imediat şi de cei din jurul celui care o lansase, a fost *Jos Ceauşescu!*

Ţinând cont de întreaga activitate desfăşurată pe parcursul a 25 de ani, nu se poate spune că fostul dictator nu era stăpân pe mecanismele Puterii. Vom lua ca element de comparaţie prestaţia din martie 1977. După devastatorul cutremur din seara de 4 martie, Ceauşescu convocă, la sediul C.C. al P.C.R., în dimineaţa zilei de 5 martie, şedinţa Comitetului Politic Executiv. În cadrul reuniunii sunt analizate primele estimări ale dezastrului, se schiţează planul de măsuri pentru a se ieşi din situaţia creată. Prompt şi eficient, în aceeaşi zi este elaborat decretul prezidenţial numărul 58, prin care se instituia **starea de necesitate** pe tot cuprinsul ţării**,** la punctul 3 precizându-se: *toate forţele umane şi tehnice din armată, ale Ministerului de interne şi gărzile patriotice, sunt în stare de alarmă în vederea lichidării urmărilor provocate de cutremur*, decretul fiind publicat în Buletinul oficial numărul 18. Data publicării? 5 martie 1977!

Vizavi de această promptitudine şi eficienţă, iniţiativele dictatorului din zilele Revoluţiei sunt mai degrabă… *manevre, viclenii, tertipuri…* Nu se poate spune că nu i-au reuşit. Evitînd să intre în contradicţie fragrantă cu Constituţia, nu a convocat organismele Puterii de Stat, nu a decretat starea de necesitate. A pus în schimb *presiune* asupra membrilor C.P.Ex. Şi aceştia au cedat. În frunte cu Postelnicu, Iulian Vlad şi generalul Vasile Milea. După cum deja ştim, ministrul armatei încalcă regulamentele militare şi Constituţia R.S.R. chiar din seara zilei de 16 decembrie cînd, la orele 21,30, dă dispoziţii pentru formarea a 5 grupe de militari – îi scoate din cazarmă fără a fi decretată Starea de necesitate! –, care urmau să acţioneze alături de patrulele de miliţieni şi securişti pe străzile oraşului, ca, în 17 decembrie, în jurul orelor 14, să dea ordin Diviziei 18 mecanizată să folosească muniţia de război împotriva demonstranţilor din Timişoara! Ordin care-l precede pe cel al dictatorului cu mai bine de 3 ore!

Din data de 19, dar mai ales 20 decembrie, situaţia s-a schimbat. Se poate spune că primele zile ale Revoluţiei Române au divizat persoanele care activau în Securitate, Miliţie, Armată şi aparatul politic-administrativ în trei categorii:

- caracterele,
- indecişii,
- ariviştii.

Din fericire, **adevărate caractere** s-au dovedit a fi **cei mulţi!** Din omenie, instinct, respect pentru litera regulamentelor

sau știind că printre demonstranți puteau fi frații, surorile, părinții, rudele lor, militarii în termen au refuzat executarea ordinelor, evitând un măcel, pe care dictatorul şi acoliții lui l-au pus la cale fără să clipească!

Aici mai e ceva de spus. Au refuzat executarea ordinelor şi militari care, din păcate, **au plătit!** În teribila noapte de 17 spre 18, la Spitalul Județean au fost aduse şi cadre militare împuşcate. Cum demonstranții nu aveau arme, răspunsul pentru întrebarea neformulată e uşor de dat.

Din fericire, curajul şi îndârjirea timişorenilor au înclinat apoi balanța tot mai mult. Dacă în 17 decembrie un TAB strivea o femeie în apropierea podului Decebal, în 20 intram în Piața Operei… *strunind în buiestru* înfricoşătorii mastodonți de metal!

Pe tinerii militari, pe cei cu grade inferioare, i-am simțit într-adevăr alături de noi. Pe ei, nu şi pe cei cu epoleții încărcați doar cu însemnele gradului, nu şi ale caracterului. Înainte de fuga dictatorului, doar maiorul Viorel Oancea a declarat, din balconul Operei, că, alături de unitatea pe care o conducea, fraternizează cu noi, angajându-se să ne apere dacă vom fi atacați!

Doar maiorul Viorel Oancea, nici un comandant de mare unitate, nici un general!

Însă, după ce nu mai aveau de ce se teme…

În 22 decembrie, în jurul orelor 18, un ins, cu căciula trasă până deasupra ochilor, s-a prezentat la intrarea în clădirea Operei voind să urce pentru că… *tovarăşi, trebuie să vorbesc cu membrii comitetului dumneavoastră, trebuie să explicăm populației situația, să arătăm că Ceauşescu a distrus țara şi poporul şi că…*

Cel ce voia să ne *deschidă* ochii, să ne precizeze cauzele pentru care am înfruntat bastoanele scutierilor, gloanțele şi tancurile, era nimeni altul decât insul trimis de dictator să reprime revoluția din Timişoara, generalul Ioan Coman!

Ioan Coman, Mihai Chițac, Victor Athanasie Stănculescu, Ştefan Guşă… inşi vinovați pentru aproximativ 100.000 de ore de umiliri, bătăi şi traume sufleteşti – peste 800 de arestați timp de patru zile şi patru nopți, unii fiind eliberați abia în 22 decembrie! –, autori morali (Chițac şi fizic!) a peste o sută de crime – cinci dintre… *huliganii… bişnițarii… iredentiştii* Timişoarei fiind minori între 2 şi 15 ani! –, după ce satrapul națiunii a ales *pribegia,* şi-au tras *hlamide* albe peste şorțurile de măcelari, voind să-şi pună destoinicia politică în slujba Revoluției, a implementării democrației

în România… *Tovarăşe, trebuie să vorbesc cu membrii comitetului dumneavoastră, trebuie să explicăm populaţiei situaţia, să arătăm că Ceauşescu a distrus ţara şi poporul şi că…*

Aşa a fost, tovarăşe Cristoiu, vorbele nu sunt ale mele, le-a rostit unul din oamenii de încredere ai dictatorului!

Eliminând amănuntele, a fost aşa:

15 decembrie: în faţa unei case din oraş – un grup paşnic de cetăţeni; nimic anticonstituţional;

16 decembrie: aceeaşi situaţie până spre înserare, oamenii au lumânări aprinse, se scandează unele lozinci; nimic anticonstituţional;

orele 17,30-18: manifestarea de solidaritate se radicalizează, pastorul refuză să iasă, timişorenii se regrupează în Piaţa Maria, se scandează lozinci, sunt oprite tramvaiele, numărul protestatarilor creşte de la câteva sute la câteva mii; nimic anticonstituţional; cu toate astea, intervin, brutal, forţele de represiune.

între 18 şi 20: câteva sute de demonstranţi părăsesc Piaţa Maria cu direcţia Căminele studenţeşti, Comitetul Judeţean. Acolo ajung câteva mii. Intervenţii ale forţelor de represiune, altercaţii, geamuri sparte, arestări; încep încălcările de regulament; manifestanţii se regrupează, se îndreaptă spre cămine, apoi spre Piaţa Maria;

orele 20,30 – 23: o parte din demonstranţii dispersaţi din faţa CJ se îndreaptă spre AEM şi Electrotimiş; de aici unii o iau spre Căminele studenţeşti, alţii spre Calea Girocului;

orele 21 - 21,30: în faţa casei pastorului nu mai era nimeni, în Piaţa Maria erau mii de timişoreni, apare dinspre Piaţa Küttl un tun cu apă, altercaţii;

orele 21,30: generalul Milea ordonă constituirea a 5 grupe de militari, care să participe, alături de miliţieni şi securişti, la hăituirea şi arestarea timişorenilor; acţiune neprevăzută în regulamente;

orele 21,30 – 22: în Piaţa Maria apar scutierii, altercaţiile se acutizează;

orele 21,50: ministrul armatei ordonă constituirea a încă 14 grupe de câte 10 militari, acţiune neprevăzută în regulamente;

orele 22-23: demonstranţii din Piaţa Maria părăsesc locul deplasându-se pe bulevardul Tineretului, Tudor Vladimirescu, spre Catedrală (grupul condus de Sorin Oprea);

17 decembrie: după ora 0,00: grupul lui Sorin Oprea (câteva mii, poate 10.000!) revine la Catedrală, de unde se îndreaptă spre cartierul Calea Lipovei;

după orele 0,30: arestări în Piața Dacia, zona Dacia-Service, zona Gara de Nord, Calea Girocului, Piața Traian, Piața 700, în apropierea hotelului Timişoara etc;

bilanț: în noaptea de 16 spre 17 au fost arestați aproximativ 800 de timișoreni, dintre care în jur de 130 erau şcolari!

ora 03,00: Ceauşescu dă ordin (verbal!) ministrului armatei să organizeze o demonstrație de forță în Timişoara; procedură ilegală;

ora 06,45: generalul V. Milea dispune constituirea a 5 detaşamente de militari M.Ap.N., care, între orele 10-12, să se îndrepte spre centru din puncte diferite; ordin abuziv;

după ora 09,30: cele peste opt sute de arestări, vitrinele sparte, felul în care arăta CJ etc., scot practic întreaga Timişoara în oraş;

ora 09,45: soseşte de la Bucureşti o delegație condusă de col. Teodor Ardelean, omul de încredere al fratelui dictatorului, ce trebuia să supervizeze operațiunea ordonată;

orele 10 – 12,30: demonstrația de forță din Timişoara, ultima formațiune fiind fanfara militară; huiduiți, forțați de timişoreni, membrii fanfarei se refugiază în cazarma din str. Oituz;

orele 12,30 – 13,30: timişorenii se îndreaptă spre CJ, se cer explicații pentru arestați; intervin trupe ale Securității, blindate, altercații, se fac arestări;

orele 14 – 15: prima înfruntare dintre demonstranți şi blindate în preajma băilor Neptun, o femeie e strivită de un TAB;

ora 13,15: col. Popescu, şeful Inspectoratului de Interne, îi comunică lt-col. Zeca decretarea stării de asediu pentru Timişoara; formulare inexactă, neprofesionistă;

ora 13,30: lt-col. Zeca scoate armata pe străzi; e vorba de 3 unități militare de infanterie, un regiment de tancuri, un divizion de artilerie antiaeriană, un regiment mecanizat; apariția lor pe străzile Timişoarei incită spiritele, altercațiile sunt tot mai dese, tot mai tranşante;

ora 13,45: generalul Milea comandă trimiterea unei formațiuni de 7 TAB-uri la Comitetul Județean;

ora 13,50: ministrul revine cu dispoziția – la Comitetul Județean de partid - să fie trimisă o companie de tancuri;

ora 14: **ministrul Milea ordonă ca militarii şi tehnica de luptă să aibă în dotare muniție de război,** ordin ilegal;

ora 14,05: din nou ministrul: toate unitățile blindate ale regimentului 01115 – în oraş;

ora 14,40: la Spitalul Județean – primul rănit, victimă a manevrei bruşte a unui TAB; înainte de orele 16 al doilea rănit, apoi unul după altul;

orele 14,30 – 17,30: înfruntări dure în Piața Vasile Roaită, vecinătatea CEC-ul central, magazinul Bega, str. 9 Mai, Piața Libertății; aici, în jurul orelor 16, se înregistrează prima victimă împuşcată mortal – Lepa Bărbat;

ora 15,30: pleacă spre Timişoara generalii Ioan Coman (şeful delegației), Ştefan Guşă, V.A. Stănculescu, M. Chițac, C. Nuță, Mihalea Velicu şi coloneii Filip Teodorescu, Gabriel Anastasiu; îndeplinind ordinele lor, forțele de represiune vor provoca peste 50 de crime;

ora 17,00: şedința C.P.Ex., **Ceauşescu ordonă folosirea muniției de război**; în cadrul teleconferinței, I. Coman raportează că a dat ordin să se tragă în demonstranții timişoreni; ordin ilegal;

după orele 17: demonstranți împuşcați mortal în preajma băilor Neptun, Piața Libertății, Piața 700, Piața Operei, podul Mihai Viteazu, hotelul Banatul, parcul din spatele Catedralei, Calea Girocului; în preajma Liceului de chimie sunt blocate 6 tancuri; la ora 19,40, primul împuşcat mortal din zonă – Dumitru Jugănaru; represaliile, încheiate cu mulți răniți şi morți, continuă până spre orele 03,00;

orele 18,00: la Spitalul Județean e adus primul militar, împuşcat în mână de un ofițer pentru că a refuzat să tragă în demonstranți;

începând cu orele 18: se ordonă, pentru toate unitățile militare din RSR, aplicarea indicativului *Radu cel Frumos* – ordin ilegal;

după orele 20: altercații, împuşcături, răniți, morți în Calea Buziaşului, Calea Aradului, Calea Lipovei, Piața Mărăşti, Poligrafie, Liceul industrial nr. 1, complexul alimentar din Blaşcovici, Piața Unirii, bl. Dâmbovița; în unele zone reprimarea s-a desfăşurat pînă spre orele 04;

bilanț: în noaptea de 17 spre 18 au fost răniți 240 de timişoreni, au fost ucişi 64!

18 decembrie: dimineața: şedințe în întreprinderi determinate de evenimentele din oraş; la IPROTIM scriitorul Claudiu Iordache declară, în plen, că e de partea manifestanților; în orice instituție, chiar dacă oamenii se prezintă la locurile de muncă, producția e perturbată, tensiunea e maximă, *explozia* iminentă;

dimineața: sosesc adjunctul ministrului justiției Nicolae Bracaciu şi procurorul general adjunct Gh. Diaconescu; cei doi stabilesc o echipă de procurori, începe calvarul anchetării arestaților;

dimineața: timişoreni puțini pe străzi, în schimb oraşul e plin de forțe de represiune, de tancuri şi TAB-uri;

aproximativ orele 10,00: Spitalul Județean, în morga cărui se găseau peste 50 de cadavre, e înconjurat de forțe de represiune; activitatea medicilor e supravegheată tot timpul; victimele nu sunt redate familiei, rudele acestora şi ale răniților nu pot pătrunde în unitate;

aproximativ orele 14,00: Cornel Pacoste şi Radu Bălan în *turneu* pe la întreprinderile UMT, Electromotor… pentru a calma spiritele; adjunctul lui Ilie Ceauşescu, venit special din capitală, cere generalilor acțiuni energice ale armatei;

ora 15,00: Piața Operei slab populată, forțe de represiune la Comitetul Municipal;

după ora 15,30: aproximativ 25 de tineri, unii copii, urcă pe treptele Catedralei; numărul lor creşte repede, ajunge la 2-300; deşi ziuă, tinerii, copiii, aprind lumânări;

ora 16,00: un tânăr începe să fluture un drapel fără stemă, grupul începe să scandeze lozinci; prin fața Catedralei 3 TAB-uri în mişcări de intimidare, ambalând motoarele la maxim, de cealaltă parte a arterei două linii ale forțelor de represiune; comanda o are generalul Chițac, care e în mijlocul militarilor cu un automat în mâini;

ora 16,30: se deschide focul, un tânăr – Sorin Leia – cade ucis pe treptele sfântului locaş;

seara, în prima parte a nopții: confruntări cu forțele de represiune în preajma Catedralei, Piața Operei, Calea Buzaşului, Calea Giroculuі, etc.;

bilanț: în 18 decembrie au fost răniți 14 timişoreni, au fost ucişi 3!

19 decembrie: ora 01,30; sub coordonarea generalului C. Nuță – dispoziția fiind a Elenei Ceauşescu! – începe cel mai sinistru episod al Revoluției din Timişoara – **furtul morților;** operațiunea se încheie în jurul orei 04,15,

după ora 09,00: în curtea întreprinderii ELBA apare un camion cu soldați, muncitorii se revoltă; apar Radu Bălan, Moț şi C. Posa, oamenii nu pot fi stăpâniți, practic fabrica e în grevă, în jurul întreprinderii patrulează un grup de tanchete; Bălan pleacă la CJ, generalul Coman îi răspunde cu brutalitate: *problema operațiunilor militare nu e treaba ta*, Radu Bălan revine, nu poate dezamorsa situația, Coman îl trimite la ELBA pe generalul Guşă;

orele dimineții: aceeaşi situație explozivă la Electromotor, Electrotimiş, UMT, în tot oraşul;

aproximativ orele 14: pe podul din apropierea întreprinderii ELBA sunt împuşcaţi mortal o femeie şi un copil;

bilanţ: în 19 decembrie au fost răniţi 7 timişoreni, au fost ucişi 4!

20 decembrie: în dimineaţa zilei, Elena Ceauşescu îi trimite la Timişoara pe primul-ministru Constantin Dăscălescu şi pe Emil Bobu;

dimineaţa: cea mai mare întreprindere timişoreană, UMT, intră în grevă; în cealaltă parte a oraşului primii timişoreni care ies în stradă sunt salariaţii de la IOR, în sensul giratoriu din Calea Buziaşului li se alătură cei de la Electrotimiş, AEM, apoi salariaţii de la toate întreprinderile pe lângă care trec; unul din cei mai activi demonstranţi e Ioan Savu, care încearcă să-i determine pe manifestanţi să aleagă cel mai lung drum spre centru; coloana se opreşte cîteva momente la Consulatul Iugoslav; de aici timişorenii o iau spre Gara de Nord, având în vizor întreprinderile ELBA, Electromotor etc.; coloana trece prin faţa Catedralei, unii manifestanţi se opresc în Piaţa Operei, alţii se îndreaptă spre Comitetul Judeţean, fără probleme pentru că dispozitivele militare…

Ne-am îndreptat fără probleme deoarece *generalul român fără însemne pe epoleţi,* **Măria Sa Soldatul Necunoscut,** în ciuda dispoziţiilor dictatorului, ale lui Milea, Coman, Stănculescu, Chiţac, Zeca… a dat ordinul **Nu trageţi în fraţii noştri!** Şi soldaţii nu au tras, dispoziţia era în conformitate cu Constituţia şi Regulamentele militare, în faţa Operei şi a Comitetului Judeţean am ajuns astfel împreună, timişorenii şi tinerii militari de pe cine ştie, unde umăr lângă umăr, unii chiar pe *cheltuiala* celor din urmă, cocoţaţi ciorchine pe TAB-uri şi tancuri!

În 20, 21 şi 22 decembrie, în Timişoara n-a mai fost ucis nimeni! N-avea cum, n-avea de ce! Pentru libertate se moare doar în comunism. **Ori Timişoara era oraş liber de comunism din 20 decembrie, aproximativ la orele 13!**

În celelalte oraşe s-a murit şi în aceste zile. S-a murit până au devenit şi ele oraşe libere de comunism. E adevărat, nu doar în Timişoara, ci în întreaga ţară, am fost ucişi şi după aceea. Dar *nebunia* declanşată în seara de 22, despre care e posibil să nu ştim niciodată întregul adevăr, poartă aceeaşi *pecete*, a comunismului! Dacă vreţi – a iraţionalităţii comunismului! Doctrina comunistă exclude orizontul, elimină dialogul, striveşte (deformează) individualitatea. Decalajul dintre percepţii e aproximativ acelaşi. **Buldogul** a înţeles abia în 21 decembrie ce se petrecea în Timişoara,

cățelandrii s-au dumirit în privința situației din București, din țară, în 27! Dictaturile *mor* greu, devastator, *rândaşii* doar după ce piere cel ce le-a luat mințile!

Vorbind de ultimele decenii, e de spus că România a fost *zguduită* de două revoluții: comunistă – cea de după război; democratică – cea din 1989. Dacă e să comparăm revoluția ce instaurează dictatura cu o probă atletică, *echivalentul* e maratonul. Aceiaşi lideri de la început la sfârşit, acelaşi mod de a vedea lucrurile, degenerează în intransigență, în *beție* a Puterii, în cele din urmă în tiranie. Echivalentul revoluției ce dorește să instaureze o democrație este, în schimb, **ştafeta,** manifestările nemulțumirilor devenind revoluție treptat, după ce se trece prin mai multe faze.

În Timişoara, solidaritatea față de un asuprit a devenit revoltă față de asupritor de la primele strigăte *Vrem pîine!... Vrem căldură!... Vrem apă caldă!...* cei care au scandat întâia oară sloganurile sunt primii lideri a mişcărilor revendicative, lideri necunoscuți, **de moment,** oricare dintre strigăte a *ordonat* gândurile celor din jur, i-a făcut pe oameni să-şi spună… *păi da, asta e... vrem căldură,* şi în momentele următoare au strigat şi ei *Vrem căldură,* pentru că de ani buni situația aceasta era, nu aveam zahăr, pâine, apă caldă, căldură… De atunci, din mulțime s-au evidențiat tot mai mulți **lideri de moment**, de mai lungă ori mai scurtă *respirație* ca Daniel Zăgănescu, Ioan Monoran, Sorin Oprea… în timpul marşului din 20 decembrie spre centru Ioan Marcu a fost cel mai *spectaculos* lider – mergea în fruntea demonstranților înfăşurat într-un cearşaf pe care scrisese **LIBERTATE! DEMOCRAȚIE!** –, Nicolae Bădilescu cel mai agitat, Ioan Savu cel mai tenace organizator, Ioan Lorin Fortuna cel mai inspirat, Claudiu Iordache cel mai cumpătat protagonist. În fața clădirii Comitetului Județean de Partid, Ioan Marcu a *predat* ştafeta, de aici încolo *schimbul* a fost asigurat de Ioan Lorin Fortuna, Claudiu Iordache, Ioan Savu, Petre Petrişor, Alexandru Ciura… Grupul acesta a fost **ultimul schimb din ştafeta de lideri oneşti a Revoluției din Timişoara.**

Marius Tucă, Ion Cristoiu, Alex Stoenescu, Grigore Cartianu… ce s-a întâmplat după aceea e prea nobil ca să nu vă străduiți să înțelegeți. Chiar mai mult de-atât, e de-o frumusețe morală pe care se cade s-o apreciați cu respect, cu toată considerația. **Majoritatea liderilor autentici ai Revoluției din Timişoara** – numiți mai sus, nu indivizii ce-au apărut în foaierul Operei în 21, 22 decembrie şi după aceea! – **au refuzat orice funcții în**

noile structuri ale Puterii! Atunci de unde până unde sintagmele *lovitură de stat, contrarevoluție* etc? Cei care au apărut ori au fost aduşi şi au devenit lideri au riscat ceva? S-au expus pericolelor de până atunci? Acest statut **li s-a oferit! Liderii din perioada violentă a Revoluției au fost, dacă vreți, geniştii războiului cu comunismul. Care, după ce şi-au îndeplinit misiunea, au cedat locul celorlalte formațiuni de luptă!** Numai că, din păcate, aceste *schimburi* din **ştafeta Revoluției** au fost (sunt!) formate din indivizi cupizi, demagogi, infractori în adevăratul sens al cuvîntului.

Una peste alta, formularea adecvată este **Revoluția a fost *însuşită,*** în nici un caz nu corespund sintagmele *aşa numita revoluție, lovitură de stat, contrarevoluție…* Luată la modul strict, precizarea *conține* o dezamăgire trăită de mai orice român. Plasând-o însă în *timpul istoric,* percepția e cu totul alta, deoarece **orice revoluție democratică este *însuşită!***

Consternanta atitudine a protagoniştilor timişoreni – **cu totul improprie politicienilor şi oamenilor de *afaceri* ce-au hăcuit țara din '90 încoace!** – are la bază un exemplar bun-simț. Cuvintele sunt ale lui Ioan Savu, unul din cei mai cunoscuți lideri ai Revoluției din Timişoara, pe care vi le împărtăşesc nu fără a urmări ceva. Sper să vă pună pe gânduri, să vă determine să revizuiți multe din afirmațiile de până acum. *N-am acceptat nici o funcție* – zicea revoluționarul care l-a îngenuncheat pe primul-ministru comunist Dăscălescu – *fiindcă nu aveam pregătirea necesară şi nu se cădea ca oamenii din Piață, timişorenii, să sufere din cauza incompetenței mele. Ca analist-programator am făcut, fac față sarcinilor de serviciu, dar cum să fi primit să răspund de… bunăoară activitatea culturală din județ, ori de agricultură, ori de… În ceea ce priveşte viața socială sunt un bun observator. Sesizez unde şi de ce lucrurile nu merg cum trebuie, am curajul să spun ce cred, să-i înfrunt pe ticăloşi, dar nu şi disponibilitățile de a face ca activitatea să se deruleze în mod corespunzător. În prima parte a zilei de 20 decembrie eram la întreprindere, în jurul orelor 10 coloana din Calea Buziaşului a ajuns în dreptul întreprinderii noastre* – Detergenți –, *am intrat printre demonstranți… nu mă întreba de ce-am făcut-o, n-am explicații mulțumitoare, după câteva zeci de metri m-am simțit însă ca peştele în apă, din celelalte cărți ale tale se ştie că n-am fost un demonstrant pasiv, ce-am făcut se datorează însă nu… Mă refer la tâmpeniile alea cu tabere de pregătire în Ungaria, cu CIA, KGB… mă rog, ne oprim aici, nu se face să intrăm în ridicol. Deci am intrat în coloană, m-am*

identificat cu manifestanții, numai că, după ce mi-am amintit nişte lecturi, nu m-am mai comportat ca un demonstrant oarecare. Din fericire mi-a reuşit ce-mi propusesem, am mers spre centru pe cel mai lung traseu, pe la Consulatul Iugoslav, ştii de ce, după aceea spre gară pentru întreprinderile ELBA, ELECTROMOTOR… Din cauza difuzoarelor, a firelor dintre acestea şi microfonul de la balcon, n-am rămas în Piața Operei, mi-am continuat drumul la Comitetul Județean de Partid, acolo am intrat în contre cu Dăscălescu şi ai lui, episodul e cunoscut. Ce pot spune despre starea mea din orele acelea? Cu adevărat potrivit e cuvîntul transă. Nu mi-a tremurat glasul nicicând, nu mi-am pierdut şirul ideilor niciodată, intervențiile brutale şi amenințările primului-ministru nu m-au clintit câtuşi de puțin, dar… Ştii când au început să realizez în ce situație eram? După ce delegația bucureşteană a dispărut din clădire, dar mai ales după ce cineva m-a întrebat dacă îmi pusesem familia la adăpost. Am încremenit, fălcile mi s-au încleştat, genunchii m-au lăsat. Soție, trei copii!... Am ajuns în preajma locuinței cu un grup de demonstranți, mi-a fost frică să mă apropii de bloc, a mers după soție un tânăr, când am văzut-o… În fine, am rămas singuri, i-am sfătuit să plece, era bine să nu vadă încotro ne îndreptam că, dacă aveau să fie prinşi şi interogați… Fireşte, acum precauția aceea pare ridicolă, dar în tensiunea de atunci... Ce a urmat după ce tinerii au dispărut în noapte nu se poate pune în cuvinte. Ne-am privit intens, vina şi remuşcările mă gâtuiau, mă uitam la ea şi o vedeam în doliu, pe copii lângă ea privind-o întrebător, neînțelegând de ce nu ieşeam din încăperea cu gratii, de ce la un moment dat nişte brute s-au repezit la ei, altele la mine şi ne-au despărțit… Noaptea aceea a fost cea mai grea perioadă din viața mea. Nu ştiu de ce n-am rămas acasă, adică ştiu, dar… Fapt e că n-am avut suficientă linişte sufletească să urcăm pentru a înnopta, am rugat-o pe Olga să rămânem pe stradă, să băjenim, să tot băjenim prin noapte şi să vorbim… din păcate nu-mi inspira încredere nici un cuvânt, mă apăsa o vină prea mare ca să mi se pară că aveam dreptul să vorbesc şi… Nu-mi amintesc ce vorbe ne vom fi adresat, cu toate astea i-am spus ce aveam pe suflet, după care soția mea minunată, înțeleaptă, fără să se piardă nici ea în vorbe, m-a încredințat că mă înțelegea, că era alături de mine, că nu-mi imputa nimic, iar percepția asta, că o simțeam puternică, în stare să aibă grijă de copiii noştri dacă mie… Din păcate, rudele noastre nu erau acasă, trecuse, dacă bine-mi amintesc, de ora două şi, singuri în noapte – eu fiind convins că plimbarea aceea pentru

mine putea fi ultima alături de Olga dacă bucureştenii nu se ridicau – ne întrebam unde să mergem să stăm măcar pe-un scaun, dacă nu pe-un pat… Ne-am amintit adresa unei prietene, locuia în celălalt capăt al urbei, am străbătut mai tot oraşul ca până atunci, înlănţuiţi, articulând vorbe puţine dar spunându-ne, prin câte o strângere mai puternică a palmelor, a braţelor, prin câte un gest al ei – îşi lăsa capul pe umărul meu –, printr-o manifestare a mea – o sărutam uşor pe frunte – tot ce nu ne puteam împărtăşi prin cuvinte dar trebuia să ne spunem…

Prietena noastră era acasă, ne-a primit fără nici o reţinere – ştiind ce făcusem, ar fi putut, pentru a evita necazuri uşor de bănuit, să nu deschidă uşa –, subiectul au fost copiii de care, dacă avea să fie arestată şi Olga… În fine, la orizontală. M-am întins degeaba, n-am adormit, gîndurile negre m-au agresat în continuare ca, la un moment dat, părându-mi-se… Adică am intrat în baie şi mi-am dat barba jos. Comportament de struţ, desigur, dar în tensiunea aceea… Mi-am luat naivitatea peste picior dimineaţa, imediat ce-am ieşit din casă. Păi cum să fi avut manevra succes la pitonii cu ochi albaştri, din moment ce-am fost recunoscut de primii timişoreni care m-au văzut, de mai toţi cu care mă întâlneam în drumul spre centru?

Pare nefiresc, dar n-am urcat în foaierul teatrului. Nu m-a tras inima, nu mi s-a părut că acolo trebuia să fiu. Auzisem de garniturile cu gărzi patriotice şi am pornit spre gară ca şi cum asta voisem de când ieşisem din casa prietenei noastre. Episodul e cunoscut, nu-l detaliem, ne-am întors în centru împreună ca fraţii, nu cum ar fi vrut spurcăciunea din Bucureşti.

În fine, am urcat în foaier. Am urcat, dar nu mi-am găsit locul. Nici eu, nici Petre Petrişor, nici Sabin Mărieş… Din 22 decembrie, după fuga criminalului, nici atât. Era nevoie de alţi oameni, de persoane cu alte disponibilităţi, de specialişti în economie, industrie, agricultură, învăţământ, sănătate…

Marius Tucă, Ion Cristoiu, Alex Stoenescu, Grigore Cartianu… de la astfel de rânduri ar fi trebuit să începeţi să scrieţi despre Revoluţie! De la acestea şi de la ceea ce v-ar fi spus Ioan Lorin Fortuna, Claudiu Iordache, Petre Petrişor, Nicolae Bădilescu, Alexandru Ciura… **Când vrei să afli cum se construieşte o casă, vorbeşti cu zidarii, nu cu cei ce s-au mutat în ea!** I-aţi pus vreodată faţă în faţă pe liderii Revoluţiei – de oriunde, nu doar din Timişoara – cu Mavru, Belciuganu, Pleşiţă ori alţi comunişti de la vârf vinovaţi

de dramele, de crimele din Decembrie ’89? Pentru că n-ați făcut-o – **revedeți-vă materialele ori cărțile!** – v-ați discreditat ca jurnaliști, pentru că ați scris la comandă, v-ați detonat credibilitatea!

Ce pondere pot avea *înscrisurile* unor politicieni mărginiți, obtuzi, în fața faptelor? Cu toate astea Grigore Cartianu şi Alex Stoenescu – Tucă şi Cristoiu sunt doar *jurnalişti*, nu *istorici* – pleacă numai de la asemenea *surse.* Mai exact spus, nu *pleacă,* doar le prezintă, demersul stârnind în lector nedumeriri concretizate într-o întrebare de tipul: *bun, şi cu asta ce-i, ce să înțeleg eu din chestia asta?*

Eşantionul ales nu e singular, cartea *SFÂRŞITUL CEAUŞEŞTILOR* e constituită în acest mod, din citate şi interviuri inserate pentru *a mări distanța dintre coperți,* numai că judecățile de valoare lipsesc, ori, atunci când par să existe, nu sunt… **de valoare!**

Fragmentul de mai puțin de două pagini (85-87) este intitulat *Nu renunțați, tovarăşe secretar general.* Nu-l redau în întregime, e clar de ce, dar nu voi omite nici o literă din ceea ce-ar putea fi luat drept contribuția *istoricului*. *… După ce i-a invitat pe membrii CPEx să-şi aleagă alt secretar general, Ceauşescu, teatral, a trântit hîrtiile din fața sa… şi s-a îndreptat spre uşă… A început* (observația lui G. Cartianu!) *circul.*

Silviu Curticeanu: Nu aşa, tovarăşe secretar general! Eu niciodată n-am să vă părăsesc…

C. Dăscălescu: Nu se poate, tovarăşe secretar general! Noi nu asta am vrut. Nu vom merge mai departe fără dumneavoastră!

D. Popescu: Dar cine a spus asta?

E. Bobu: Vă rugăm să nu vă supărați, tovarăşe secretar general.

E. Ceauşescu: L-ați supărat pe Tovarăşu. (…)

C. Dăscălescu: Tovarăşe Ceauşescu, nu renunțați. Noi mergem mai departe doar alături de dumneavoastră.

N. Constantin: Tovarăşe Dăscălescu, nu-şi permit să te răsteşti la tovarăşul Ceauşescu!

Toți tovarăşii sunt în picioare, cu fețe speriate şi cu ochii ieşiți din (sic!) orbite.

Cornel Pacoste fuge şi se pune de-a curmezişul uşii, cu mâinile pe clanță, ca să nu plece tovarăşul Ceauşescu.

Lina Ciobanu şi Ana Mureşan încep să plângă.

Plâng şi (sic!) pereții, şi tablourile (sic!), iar ghivecele de flori (sic!) – chiar în hohote (ei, da, talentul literar al lui G. Cartianu dă pe delături!).

Tovarăşul Ceauşescu face paşi şovăielnici spre uşă.

Din vacarm (sic!) se desprinde vocea lui Postelnicu: *suntem cu dumneavoastră!* Şi oferă imaginea a doi ochi (penibilul întrece orice măsură!) languroşi.

Elena: (dar penibilul nu are limite!) Uite ce i-aţi făcut lu' Tovarăşu'!

Bobu: Dacă e aşa, eu zic să-i destituim.

Tovarăşul Ceauşescu se opreşte.

Tovarăşa Ceauşescu îl apucă de mână şi-l convinge să revină pe scaunul său.

Tovarăşul Ceauşescu zice: *Bine, tovarăşi, să mai încercăm.* Acum iertarea e bună, căci vine din partea lui.

Şi – gata! Punct final! Aici se încheie fragmentul! Fără nici un comentariu, fără nici o *notă,* de stai şi te întrebi crucit: ce-i cu ceata asta de prostănaci, unde suntem, la o şcoală de retardaţi mintali?

Pentru că G. Cartianu ar putea formula o obiecţie, venim în întâmpinarea ei. La finele paragrafului, redat în parte, urmează două rânduri albe, un nou titlu, fireşte cu litere îngroşate, alt rând liber – ştim de ce această *spaţialitate!* –, după care urmează un fragment de o jumătate de pagină! Reproducem câteva propoziţii din acesta, nu pentru importanţă, ci pentru a arăta că istoricul nu-şi face simţită prezenţa nici acum: *Rugile şi bocetele se opresc aici (se pare că suntem în plină tragedie greacă, CPEx-iştii fiind corul, dictatorul - corifeul!) – chiar dacă se mai aud suspine – când Ceauşescu, reluându-şi locul, zice: Bine, atunci eu voi pleca mâine în Iran şi vom relua această problemă după ce se vor termina evenimentele de la Timişoara.*

Fragmentul mai conţine câteva fraze, nici una nu reprezintă însă o cât de vagă analiză a situaţiilor descrise. **Istoricul nu doar consemnează, trebuie să interpreteze,** spunea cel mai mare istoric român, Nicolae Iorga. Or, dacă nu o face…

Nu e greu să stabilim de ce G. Cartianu şi A. Stoenescu nu o fac. Folosind, pentru ce s-a petrecut în Decembrie '89, formulările *lovitură de stat, aşa numita revoluţie, îndepărtarea lui Ceauşescu a fost opera KGB-ului, a lui Gorbaciov personal*... nu te poţi încumeta *să tălmăceşti* situaţiile asemănătoare celei descrise în fragmentul de mai sus. Aceea s-a încheiat cu… *vom relua această problemă după*... Or, acest *după* nu e deloc nevinovat, e de-a dreptul infernal. Avea în spate o dramă de proporţii – nimicirea Timişoarei!

Să nu mergem mai departe, să lărgim *unghiul* în mod convenabil. G. Cartianu, A. Stoenescu, în *cănţălările* din Berlin, Praga, Sofia şi Bucureşti, puteţi da peste aceleaşi *importante şi determinante* înscrisuri – **singurele *surse* folosite în mizerabila îndeletnicire de jignire a poporului român!** –, propunerile, dispoziţiile celor patru preşedinţi obtuzi, care **continuau să creadă că ei fac Istoria, nu Mulţimea!** Dar cum s-a încheiat anul revoluţionar 1989, tovarăşilor? A ţinut **Mulţimea** cont de bolboroselile lor? Mihail Gorbaciov *a văzut* **valul** din 1985, la preluarea funcţiei supreme în fosta URSS, cei patru nătângi nici când le-a ajuns *în curte!* **Şi Istoria i-a călcat în picioare!**

TIMIŞOARA, IEŞIREA DIN COMUNISM

- partea a doua -

După fuga dictatorului am început să punem, în locul a ceea ce călcasem în picioare, *Visul* pentru care am fost hăituiți, întemnițați, răniți, uciși!

PRIMUL PARTID NECOMUNIST DE DUPĂ RĂZBOI

Ceea ce s-a întâmplat în Timişoara s-a petrecut apoi în Arad, Sibiu, Cluj, Bucureşti… Oamenii au ieşit în oraş pentru a spune NU comunismului în general, dictatorului în mod special!

Spre deosebire de celelalte oraşe, în capitala Banatului lucrurile s-au desfăşurat atipic. În 20 decembrie, în loc să alegem acelaşi loc pentru a ne manifesta, unii am optat pentru Piața Operei – Victoriei –, alții pentru Comitetul Județean. Sugerăm o explicație, fără a susține că argumentele ar fi irefutabile. Pe cei care au mers la Comitetul Județean i-am putea numi **cetățenii practici** ai Timişoarei. Ieşiseră în stradă fiindcă nu se mai putea altfel, erau nemulțumiți, revoltați, răul se datora politicii dicreționare a dictatorului, a conducătorilor comuniști ai județului care îi executau dispozițiile criminale, deci au mers la ei să-i ia de gât!

Au dat la Comitet de mai mult decât era nevoie. De primul – în absența preşedintelui – om al țării! De o parte primul-ministru susținut de generali şi activişti cu funcții înalte, de cealaltă un grup de timişoreni, care şi-au dat seama în ce-au *intrat* doar după ce Dăscălescu i-a amenințat în fel şi chip, făcându-i răspunzători de ceea ce deja se întâmplase, de tot ceea ce avea să survină de atunci înainte.

Dar cei câțiva timişoreni care intraseră în clădire nu erau singuri, aveau ceva de partea lor. Jertfele urbei, susținerea întregului oraş, hotărârea Timişoarei de a merge înainte cu orice risc!

Şi *au mers*! Au transformat lozincile celor mulți în *platformă a revendicărilor,* au prezentat-o primului-ministru, au fixat un termen în care acesta trebuia să răspundă. Incapabil s-o facă, primul-ministru, guvernul, s-au **auto-destituit**! Marea realizare a **practicilor,** a grupului – Petre Petrişor, Ioan Savu, Ioan Marcu,

Sorin Oprea… – ce a purtat discuția cu delegația de la București, aceasta este, **eliminarea guvernului din viața politică a țării!**

În Piața Victoriei s-au oprit mai mulți timișoreni decât la Comitetul Județean. S-au oprit pentru că acolo, unde de atâtea ori le-a fost rușine de felul în care se comportau, voiau să se *spele* de zoaiele lașităților, să-și recâștige demnitatea, să demonstreze că erau capabili să obțină ceea ce i-a determinat să iasă în stradă!

Pe demonstranții ce-au ales acest loc pentru a se manifesta i-am putea numi **realiștii** urbei noastre. **Realiștii** Revoluției. Ei, dar mai ales timișorenii din balcon, au intuit că 20 decembrie nu însemna **capătul,** ci **punctul de pornire** a unei confruntări îndelungi, dure, pentru care trebuiau să se organizeze, să se mobilizeze, să gestioneze cu pricepere și eficient potențialul revoluționar al momentului.

Istoria primului partid necomunist din România este neobișnuită. FDR nu are trecut, a apărut în urma unei **explozii** miercuri, în a cincea zi a pătimirilor noastre, ne-a *luminat* drumul spre *ieslea* în care se găsea **pruncul** pentru care am înfruntat hăituiri, gloanțe și tancuri, după care, continuându-și traiectoria **pe bolta năzuințelor,** s-a stins…

Frontul Democratic Român s-a *născut* în 20 decembrie, prin *trecerea* unui prag fizic al ușii de la intrarea în Operă, simbolic al condiției noastre de până atunci! După ce-a pătruns în clădire, sus, în foaier, domnul Lorin Ioan Fortuna – ins energic, voluntar, având structură mentală de lider – s-a impus prin inițiativă, curaj și determinare. Realizând că cei aproximativ 150.000 de demonstranți din Piața Victoriei *erau* – unii din seara zilei de 16 decembrie! – *membrii* altui partid decât al comuniștilor, profesorul Fortuna a propus pentru acesta un nume, a insistat să fie ales un birou permanent. Ideile pentru constituirea noului partid și primele măsuri ce trebuiau luate îi erau clare universitarului timișorean dinainte de a fi intrat în Operă. Le-a prezentat celor din jur, oamenilor din Piață, opiniile i-au fost împărtășite cu o obiecție, a denumirii, demonstranții din foaier au optat pentru cuvântul Democratic nu Democrat, sugestia a fost acceptată, din acel moment denumirea noii formațiuni politice fiind Frontul Democratic Român. Așa se face că, la aproximativ o oră de la momentul intrării primilor demonstranți în clădirea Operei, în jurul orelor 14,00, Timișoara avea un partid necomunist – primul de după război! –, al cărui birou permanent era format din 5 persoane: Lorin Ioan Fortuna - președinte, Claudiu Iordache - vicepreședinte, Nicolae Bădilescu și Ioan Chiș – membri, Maria Trăistaru – secretară!

Biroul nu a avut tot timpul acelaşi număr de membri, nici aceeaşi componenţă. Mai ales din 21 decembrie, când, în foaierul Operei au urcat, pe lângă foarte mulţi alţi demonstranţi timişoreni, şi membrii grupului de iniţiativă de la Comitetul Judeţean. Însă 3 din cei mai temerari revoluţionari, universitarul Lorin Ioan Fortuna, poeţii Claudiu Iordache şi Nicolae Bădilescu, cărora li s-a alăturat din primele momente *titulara de drept şi de fapt* a postului de secretară, doamna Mihaela Munteabu, s-au regăsit în orice comitet ori birou ales, reales, confirmat, reconfirmat.

Indiferent însă de alcătuirea acestora, trebuie spus că, **din 20 decembrie, aproximativ la orele 14,00, activitatea din oraş a fost coordonată nu de oficialii comunişti, nu de nomenclaturiştii ori generalii trimişi de la Bucureşti, ci de nou înfiinţatul partid, Frontul Democratic Român!** Şi dacă acesta a decretat greva generală, a doua zi a fost în Piaţa Victoriei întreaga Timişoară; dacă a trimis voluntari în alte oraşe – *voluntari* devenind de fapt toţi salariaţii cu domiciliul în localităţile învecinate, orice cetăţean în trecere prin urbea noastră! –, oamenii au ieşit pe străzi şi acolo.

Implicarea, competenţa, eficienţa prestaţiilor Frontului Democratic Român, au avut recunoaştere imediată. Peste doar câteva ore de la constituirea primului comitet de conducere, în seara zilei de 20 decembrie, postul de radio Europa Liberă vorbea, laudativ, despre noua situaţie din Timişoara.

Individualitatea unui partid se sublimează din programul său. Din chiar primele luări de cuvânt, profesorul Lorin Ioan Fortuna precizează *vectorii* principali pentru mişcarea timişoreană. Putem vorbi însă de o adevărată platformă a partidului din dimineaţa zilei următoare. Folosind drept *borne* ideile lansate de universitarul timişorean în după-amiaza zilei de 20, în noaptea dintre 20 şi 21 decembrie, după dezbateri şi intervenţii, uneori în contradictoriu, Comitetul de conducere a FDR a definitivat un set de obiective pe care a fost de acord să-l considere drept program politic.

Proclamaţia Frontului Democratic Român a fost prezentată prima dată Timişoarei de către univeristarul Lorin Ioan Fortuna în dimineaţa zilei de 21 decembrie, în jurul orelor 9,00. Apoi, cu o oarecare frecvenţă, şi de alţi lideri, pentru a fi cunoscută de toţi locuitorii urbei. Întrunind mai toate ofurile timişorenilor din Piaţă, intervenţiile acestea au fost primite totdeauna cu entuziasm, urale şi lozinci.

Ajunşi aici, e momentul să *mărim unghiul,* pentru a cuprinde cu aceeaşi *privire* prestaţiile celor două Comitete de iniţiativă.

Liderii de la Comitetul Județean au prezentat o listă cu revendicări fostului prim-ministru, cei de la Operă – demonstranților din Piață. Conținutul celor două platforme e, în mare măsură, același. Pornesc de la îndepărtarea dictatorului, prevăd condamnarea celor ce au folosit în mod abuziv armele și tehnica de luptă, manifestări ce s-au concretizat în arestări, răniri și ucideri, impun eliberarea concitadinilor întemnițați, restituirea decedaților, libertatea cuvântului, a presei, eliminarea vizelor…

O primă observație, nu chiar pasageră, e că Proclamația FDR-ului e întocmită cu acuratețe și simț politic, a celor de la Comitetul Județean fiind frustă, sintetică. Diferența se datorează faptului că, poate, cea de a doua a fost întocmită în doar cîteva minute în condiții de stres, de disperare, pe parcursul schimbului primelor replici cu șeful guvernului, Constantin Dăscălescu!

Substanța comună nu poate fi interpretată decât într-un singur fel. Trecuserăm toți peste *pragul suportabilității*, simțeam și gândeam la fel, dorințele erau practic aceleași.

Nu cred că e lipsit de interes să adăstam câteva clipe asupra prestațiilor celor două Comitete Cetățenești – denumirile inițiale – în teribila zi de 20 decembrie. Setul de propoziții ce a devenit Platforma Timișoarei, datorită grupului de demonstranți ce a purtat tratativele cu delegația guvernamentală condusă de Constantin Dăscălescu, este radicală. Nu îndeajuns însă de coerentă! După primele două puncte – demisia dictatorului și demiterea guvernului –, urmează, punctual, solicitările: constituirea unui guvern al *Salvării Naționale*, eliberarea deținuților, predarea decedaților familiilor aparținătoare, comunicarea numărului decedaților și răniților, deschiderea granițelor țării…

Logic vorbind, cele două seturi de propoziții ale Platformei sunt incongruente. Satisfacerea primelor două le transformă pe celelalte în sintagme formale. Cine să asigure îndeplinirea lor din moment ce factorii decizionali sunt eliminați?

Din păcate, *inversarea* celor două seturi de revendicări ar fi *iradiat* și ea *nuanțe* utopice. Ce președinte de țară ori guvern ar fi asigurat înfăptuirile solicitate, ca apoi să părăsească Puterea?

Dacă privim lucrurile din acest unghi, se poate spune că demonstranții din balconul Operei au fost mult mai aproape de *adevăr*. Au avut reacții, intuiții, inițiative constructive. Ceea ce se întâmplase în Timișoara, începând din 16 decembrie, trebuia continuat în alt mod, la *alt nivel,* coordonat cu responsabilitate și curaj.

Constituirea unui comitet de conducere pentru un partid *născut* în chiar acele momente şi asumarea rolului de coordonator al Revoluției sunt ideile remarcabile, de *vârf,* ale liderilor din balconul Operei.

Revoluția e sora bună a schimbării, nu a dialogului! E forța care îndepărtează *vechiul,* care înlocuieşte *ce a fost* cu *ce se vrea să fie!* Din păcate şi platforma FDR prevedea un dialog. În loc să **impună**, dorea să **obțină.** În urma unor discuții cu cei care distruseseră industria, agricultura şi relațiile dintre producători şi consumatori.

FDR dorea să dialogheze cu guvernul. Or, în urma schimbului de replici de la Comitetul Județean, acesta nu mai *exista!* Dar chiar dacă lucrurile ar fi stat altfel, discuțiile cu reprezentanții guvernului n-ar fi schimbat situația cu nimic. În RSR, primul-ministru, cu atât mai puțin orice altă persoană – ca de altfel orice autoritate! –, nu puteau angaja o convorbire la finele căreia să-şi prezinte propriul punct de vedere. De acest privilegiu dispunea în România socialistă o singură instanță – dictatorul!

Nu putem trece mai departe fără a insera o observație legată de ultimul cuvânt al frazei anterioare, de fapt de sintagma *dictatura proletariatului.* Rar o formulare mai nefericită, de-a dreptul ineptă, care să fi făcut în lume atîta vâlvă. Dacă într-o comunitate deciziile sunt luate de o singură persoană – grup restrâns –, e vorba de dictatură. Când acestea întrunesc sufragiile majorității membrilor ei, termenul potrivit e democrație. Aşa stând lucrurile, expresia cu pricina ar putea fi reformulată astfel: *dictatura celor mulți!* Numai că, exprimându-ne astfel, adică, fără a mai face nici un comentariu, este justificată şi incongruența celor doi termeni şi justețea folosirii celui mai dur dintre adjectivele folosite în a treia frază a paragrafului!

Dar să apelăm la DEX, îndreptar al termenilor ori formulărilor folosite într-o limbă. Dictatura proletariatului – *putere de stat a clasei muncitoare întemeiată pe alianța dintre clasa muncitoare şi țărănimea muncitoare, rolul conducător deținându-l clasa muncitoare prin partidul ei marxist-leninist.* Democrație – *formă de organizare a unei societăți în care poporul îşi exercită (direct sau indirect) puterea.* Între cele două entități, *clasa muncitoare în alianță cu țărănimea muncitoare* şi *popor, diferența* e intelectualitatea. Pe care, conform explicațiilor, **dictatura proletariatului o elimină!** Ce-i drept, în prima fază lucrurile aşa s-au petrecut. După război, director al unei întreprinderi era numit portatul, frânarul devenea şef de stație

CFR, pantofarul îndeplinea funcția de… Consecințele se cunosc, nu insistăm. Şi tocmai datorită consecințelor, proletarii cu funcții au cam fost obligați să devină intelectuali! Să părăsească pozițiile ori să fie înlocuiți de intelectuali! Dar a mai vorbi în această situație de rolul conducător al clasei muncitoare e o întreprindere caraghioasă!

Revenind la explicația dată în DEX, nu ne scapă faptul că e oarecum *scrâşnită.* Înțelegem de ce. Textul e *moştenit,* elaborat în anii socialismului, în noul dicționar fiind introdus fără nici o intervenție. Oricum, sintagma nu are sens! În nici una din țările socialiste n-a existat, în adevăratul sens al cuvintelor, o dictatură a proletariatului! Formularea e de sorginte mafiotă! Dictatura a fost de fapt a unui grup restrâns! A activiştilor grupați în jurul celui mai influent om al partidului! În esență a secretarului general! Au existat astfel dictaturile lui Stalin, Gh. Gheorghiu-Dej, Erich Honecker, Todor Jivkov, Milos Jakes, Nicolae Ceauşescu… Cu excepția lui Mihail Gorbaciov, primii secretari comuniști au comis abuzuri. Au comis crime. Mai mult decât atât, dacă le-ar fi fost executate ordinele, s-ar fi ajuns la adevărate carnagii! Sfidând constituțiile, regulamentele militare, ar fi fost în stare să pună în fața demonstranților armata cu întreaga tehnică de luptă! Pentru că solicitările le-au fost respinse de comuniştii lucizi, descreierații Honecker şi Jakes au solicitat intervențiile în forță ale trupelor sovietice! Răspunsul lui Gorbaciov? *Sarcina Armatei Sovietice nu e să vă extermine popoarele!* La noi, înainte de a pleca în Iran, dementul din Carpați a dat dispoziții ca în Timişoara să se folosească muniția de război! El n-a fost refuzat de comuniştii de la vârf, de generali, ordinul s-a transmis, a fost executat. Şi în România s-au înregistrat peste o mie de morți! Bărbați, femei, copii! Până şi copii! În aceste condiții întrebarea e firească: ce dialog se putea închega cu un astfel de smintit?

Vom mai insera o observație ce susține ideea că *dictatura proletariatului* nu a fost cu adevărat a clasei muncitoare niciodată, ci a clicii infracționale din jurul primului secretar al țării, in facto a lui! De la Berlin la Vladivostok – **regimurile de dictatură a proletariatului au fost date peste cap de proletariat!**

Scurta, dar temerara activitate a FDR-ului, s-a desfăşurat între pasagera idee de a purta un dialog cu Puterea şi manevrele politice tenebroase din luna ianuarie, care au determinat conducerea partidului să anunțe, în 8 februarie ’90, autodesființarea sa.

În economia evenimentelor din Timişoara, 20 decembrie reprezintă o bornă importantă. Un moment de cotitură. Ceea ce

până atunci fusese, pe rând, manifestare de solidaritate față de un concitadin, turbulență stradală, manifestare a nemulțumirilor din ultimii ani, reacții față de acțiunile în forță ale Puterii, consternare şi acumulare de încrâncenări pentru morții noştri, încet-încet s-a sublimat în una din cele mai copleşitoare demonstrații revendicative, după care, datorită nouă înşine, datorită celor ce ne-au devenit lideri, s-a înființat în **tulburătoarea Revoluție timişoreană!**

Adjectivul este meritat. Ba într-o oarecare măsură, nu îndejuns de strălucitor. Cu toate că în 20 decembrie, pentru celelalte localități exista un secretar general al partidului, un preşedinte al țării, noi îl consideram **criminal** şi voiam să-l judecăm – *Să fie judecat, aicea în Banat!* Mai mult decât atât, nerecunoscând nicio autoritate de sorginte leninist-stalinistă, ne-am declarat **oraş liber de comunism!**

20, 21 şi 22 decembrie sunt **zilele de glorie ale FDR!** FDR, primul partid necomunist din țară de după război – în zilele acelea a fost singura formațiune politică ce s-a opus politicii PCR – a condus Revoluția din Timişoara, a declanşat Revoluția din România!

Constituit mai degrabă în mintea universitarului decât în fapt, domnul Lorin Ioan Fortuna anunță principalele obiective ale noului partid de la primele luări de cuvânt! Practic, din 20 decembrie, începând cu ora 14,00, activitatea din oraş e coordonată de FDR. Pentru a doua zi – dacă avea să fie nevoie şi pentru următoarele! – Timişoara urma să intre în grevă generală, în întreprinderi trebuia să se constituie Comitete FDR, acestea erau îndreptățite de Biroul permanent al FDR să înlocuiască organele de conducere ce continuau să manifeste ostilitate față de Revoluție; conducerea FDR a trimis demonstranți în gările CFR ale oraşului, la autogară, ca pasagerii ce plecau din urbea noastră să dezvăluie concitadinilor, consătenilor, ce se petrecea în Timişoara; a apelat la reprezentanții Consulatului Iugoslaviei pentru o informare onestă a mediilor internaționale despre mişcarea revoluționară din oraş; a încercat să aibă o discuție cu delegația guvernamentală venită de la Bucureşti; în noaptea de 20 spre 21 membrii marcanți ai FDR au conceput platforma partidului.

În 21 decembrie, înainte ca la Bucureşti să se desfăşoare cunoscutul miting al oamenilor muncii, înainte ca pe ecranele televizoarelor să *apară* figura dictatorului dezorientată, uluită, din cauza huiduielilor, FDR şi-a onorat, din plin, statutul de instanță conducătoare a revoluției din Timişoara. Într-o după-amiază şi o noapte ideile se clarificaseră, se sedimentaseră, se esențializaseră.

Proclamația FDR e adusă la cunoştința celor peste 150.000 de demonstranți în 21 decembrie, dimineața, de preşedintele partidului, domnul Lorin Ioan Fortuna.

Proclamația are 4 secțiuni. În prima se fac referiri la Frontul Democratic Român, în a doua se precizează că discuțiile cu guvernul sunt condiționate de eliminarea dictatorului – e prezentat setul de revendicări generale vizate de partid -, în a treia sunt formulate pretențiile noastre, ale singurului oraş din România în care se efectuaseră arestări, se înregistraseră răniți şi morți, în a patra partidul din Timişoara se adresa țării. FDR propunea greva generală pe întreg teritoriul României, constituirea de Comitete FDR în toate întreprinderile, declanşarea mişcărilor anticomuniste în orice localitate pînă la victoria definitivă a Revoluției Române.

Nu scăpăm ocazia să facem o comparație între Proclamația FDR şi FSN, aceasta din urmă prezentată României o zi mai tîrziu. Diferența de mai mult de 24 de ore între conceperea celor două proclamații se *răsfrânge* asupra lor în mod semnificativ. Revoluționarii timişoreni i-au dat forma finală în noaptea de 20 spre 21 decembrie, când dictatorul era, încă, preşedinte al țării, şi guvernul, cel puțin teoretic, *funcționa,* în timp ce feseniştii au elaborat-o după fuga lui, când, practic, ne găseam într-o situație de *vid de putere!*

Se poate spune că platforma-program a revoluționarilor timişoreni e bine concepută. Formulările diferă, lucru firesc, în esență ideile sunt însă aceleaşi. E adevărat, există o deosebire. S-ar putea zice de atitudine. De *prestanță!* FDR *vedea* atingerea obiectivelor ca rod al dialogului cu guvernul comunist, FSN ca rezultat al propriilor acțiuni!

Nu vom ascunde faptul că un paragraf din Proclamația FDR a stârnit controverse şi în timpul conceperii ei şi după aceea. Cei mai vehemenți revoluționari considerau contactarea guvernului în vederea stabilirii unui dialog drept dovadă de slăbiciune, de imaturitate politică, adepții – singura modalitate prin care se putea obține ceea ce ne doream. Argumentele? FDR nu dispunea, cel puțin deocamdată, de specialişti loiali partidului, *noul* trebuia implementat treptat, pentru început, până partidul avea să dispună de oameni competenți profesional, sarcina principală a membrilor FDR fiind *supervizarea* activităților persoanelor dispuse să îmbrățişeze ideile proclamației etc.

Ce putem spune despre realitățile postrevoluționare? FDR, îndepărtat şi brutal şi repede din *sferele Puterii*, nu şi-a putut impune punctele de vedere şi, pentru ce a urmat, singurul cuvânt potrivit

este **jaf național!** Mii de ani, de când ne ştim, chiar dacă i-am *avut în cârcă* pe turci, austrieci, nemți ori ruşi, bogățiile subsolului au fost ale țării! Ale poporului! Cum-necum, ni le-am păstrat. Din păcate însă, ceea ce n-au *făcut* străinii în secole, *românii au reuşit* în mai puțin de 20 de ani! Pentru blestematul de comision, pentru contraservicii şi avantaje materiale ce-ar trebui să-i ducă după gratii – la urma urmei în fața plutonului de execuție pentru acte de înaltă trădare! –, indivizi fără scrupule, cocoțați în funcții importante, şefii de departamente, miniştrii etc., au **vândut țara!** Au vândut aurul, petrolul, gazele, marile întreprinderi, telefonia fixă, termocentrale, pădurile țării…

Dar devalizarea României e un subiect prea vast pentru puterile unei singure persoane, revenim de aceea la ziua de 21 decembrie.

După prezentarea datorată domnului Lorin Ioan Fortuna, Proclamația FDR a fost împărtăşită demonstranților şi de alți lideri ai Revoluției timişorene. Era o acțiune necesară, dar preocuparea de bază a biroului permanent consta în rezolvarea problemelor curente. Tot mai multe, din ce în ce mai dificile. S-au luat astfel măsuri pentru evitarea oricărui conflict cu eşaloanele de gărzi patriotice trimise din Oltenia; s-a asigurat legătura telefonică, prin centrala CFR, cu restul țării; a continuat să coopteze în activitatea de conducere a Revoluției reprezentanți de la mai toate întreprinderile din oraş; a susținut pe mai departe constituirea de Comitete FDR în întreprinderi; a asigurat distribuirea de apă şi alimente demonstranților din Piață; şi-a prezentat dezacordul față de informația potrivit căreia, la nivelul central al PCR, se preconiza trecerea Puterii în mâinile fiului dictatorului; a asigurat alimente şi locuri de cazare, până pe 24.12.89, pentru membrii gărzilor patriotice ce-au dorit să rămână în Timişoara; a pus la dispoziția celor ce voiau să se întoarcă în localitățile de baştină garnituri CFR; a susținut manifestările anticeauşiste din Arad, acesta devenind primul oraş capitală de județ, după Timişoara, în care s-a declanşat Revoluția Română.

În 22 decembrie, pe lângă rezolvarea situațiilor relativ asemănătoare cu cele din zilele precedente, pe lîngă soluționarea celor nou ivite, semnalate de demonstranți prin trimiterea unor notificări, FDR a asigurat tipărirea şi difuzarea sub formă de manifest a Proclamației FDR, a prezentat demonstranților din Piața Victoriei documentul intitulat **Rezoluția finală a Adunării populare din Timişoara referitoare la instituirea adevăratei democrații şi libertăți în România**; a încercat să ia contact,

prin trimiterea unei delegații condusă de Lorin Ioan Fortuna, cu conducerea FSN; a preluat, după fuga dictatorului, în colaborare cu reprezentanți ai Garnizoanei din Timişoara şi ai fostei autorități comuniste, administrarea oraşului, a județului etc.

Rezoluția finală a Adunării populare din Timişoara!

Redactată, prezentată Timişoarei în dimineața zilei de 22 decembrie, **înainte ca dictatorul să fi părăsit CC-ul!** Materialul reprezintă, în cea mai strictă accepție a sintagmei, o piesă de rezistență la *dosarul* FDR! Primul paragraf: *Adunarea Populară a tuturor locuitorilor din Banat şi din alte părți ale țării, adunați între 20-22 decembrie 1989 la Timişoara, DECLARĂ INSTITUIREA ADEVĂRATEI DEMOCRAȚII ŞI LIBERTĂȚI PE ÎNTREG CUPRINSUL ȚĂRII!...* Adevăratei Democrații… pe întreg cuprinsul țării!... Frază formulată în Timişoara, cu toate că dictatorul era, încă, preşedintele RSR!

Şi, de parcă asta n-ar fi fost îndeajuns, secțiunea a II-a: *În legătură cu aceasta, Adunarea Populară din Timişoara HOTĂRĂŞTE*: ***demiterea din funcțiile de partid şi de Stat a dictatorului Ceauşescu Nicolae şi a soției sale!***

Hotărât lucru, liderii FDR au dat dovadă de luciditate, promptitudine şi curaj demne de remarcat.

Şi amiaza zilei, şi fuga dictatorului, şi descătuşarea românilor după 44 ani de umilințe, după 7 zile de teroare!

Dar seara lui 22 decembrie…Momentul ce-ar fi trebuit să deschidă FDR-ului calea spre **zenit,** a reprezentat, din păcate, *intrarea* pe un drum de smârcuri, surpături, meandre politice. În *scurta sa istorie,* FDR *învățase* să lupte cinstit, cu pieptul dezvelit, privindu-şi inamicul în ochi! Şi a învins! Nu ştia însă nimic despre perfidie, manipulare, interese de grup, denigrare, rețele de informatori, diversiuni.

Constituirea FSN, cu ignorarea *imperială* a FDR, a surprins, a stârnit nedumeriri, a nemulțumit. A fost **prima nedreptate în noua Românie**! În comunicatul către țară al Consiliului Frontului Salvării Naționale din seara zilei de 22 decembrie – **nici un cuvânt despre ce s-a întâmplat în capitala Banatului! Nici o vorbă despre arestații, răniții şi morții oraşului erou! Nimic despre cele 5 zile fabuloase (16-20 decembrie),** în care oamenii din lumea întreagă, datorită televiziunilor şi presei străine, au învățat să pronunțe corect cuvântul Timişoara! **Nicio referire la partidul ce-a condus, timp de 3 zile** (20-22 decembrie), ceea ce a devenit **Revoluția Română din Decembrie '89!**

Desconsiderarea, ignorarea Timişoarei, a sacrificiilor şi meritelor ei, este de-a dreptul consternantă. În noua structură de conducere a țării e cooptat un singur timişorean, Laszlo Tokes!

Ajunşi aici, tentația formulării unei întrebări e ireprimabilă. Numai că, din păcate, *construirea* răspunsului nu poate trece dincolo de nivelul speculativ al unui demers logic. După fuga dictatorului, după primele imagini din studioul de televiziune de la Bucureşti, conducerea FDR a dat dovadă de maturitate politică. De înțelepciune. Trecând peste impolitețile deja amintite, conştientizând faptul că impactul imaginii e incomparabil cu al zvonurilor, că potențele mobilizatoare şi decizionale ale Bucureştiului sunt altele decât ale Timişoarei, hotărăşte să trimită în capitală o delegație de revoluționari, în frunte cu deja cunoscutul lider timişorean.

Domnul Lorin Ioan Fortuna e revoluționarul care, în 20 decembrie, a bătut cu pumnul în porțile Operei, însoțitorii lui, asemeni profesorului, sunt cei care s-au expus oricăror repercusiuni când dictatorul încă era în posesia prerogativelor sale şi *funcționau* toate structurile comuniste de reprimare! Ținând cont de aceste date, de impetuozitatea, intransigența şi caracterul ferm al liderului timişorean, putem formula, în fine, întrebarea anunțată în rândurile de mai sus. Revoluția Română ar fi încăput oare, pe mâna eşalonului doi comunist, dacă delegația timişoreană, preşedintele FDR, ar fi ajuns la Bucureşti în seara zilei de 22 decembrie?

Greu de enunțat un răspuns ferm, nu ne putem reprima însă ideea că era posibil şi altfel. Îndoielile se referă la **rezultatul** final, nu la **prestații**. E evident că domnul Fortuna s-ar fi implicat fără nici o reținere în procesul de democratizare al țării. Că ar fi reuşit să dejoace maşinațiile murdare ale *rechinilor* puşi pe jaf şi căpătuială. Cum, însă, şansele de a se implica în ceea ce se petrecea la Bucureşti nu i s-au oferit, observația de mai sus e un epilog mai degrabă prezumțios decât cert.

Rolul **întâmplării** în soluționarea unei situații e arareori **întâmplător!** În decembrie ’89 a fost atât de cald, încât s-a putut sta în Piața Operei şi noaptea. Nu vom şti niciodată cât de mult a contat acest *capriciu* meteo în obținerea Victoriei! Tot aşa după cum nu vom afla nicicând în ce mod ar fi evoluat **ieşirea** din sistemul dictatorial-ceauşist în situația în care zborul de Bucureşti n-ar fi fost anulat la Arad – cine poate oare stabili rolul **întâmplării** în acest caz?… –, din cauza *intrării în scenă*, dacă nu a teroriştilor, a **serviciilor comunist-teroriste!**

Grupul de revoluționari ce trebuia să ajungă la Bucureşti revine la Timişoara în seara zilei de 22 decembrie, domnul Fortuna dă explicațiile de rigoare, biroul permanent al FDR analizează situația în care se găsea orașul, țara, după fuga dictatorului, ia două decizii de importanță capitală. Stabileşte să trimită la Bucureşti, în cel mai scurt timp, o delegație ce avea misiunea să asigure FSN de cooperarea noastră, de integrare, temporară, a FDR în FSN şi, pe de altă parte, se mobilizează pentru preluarea administrației orașului şi județului!

Cel mai important document întocmit de partidul din Timişoara, după constituirea FSN în capitală, este Declarația Comitetului FDR din data de 23 decembrie '89. Trecând peste ingratitudinea forumului bucureştean, dând dovadă de o responsabilă înțelegere a situației, punând interesele țării deasupra umorilor de moment, Comitetul FDR ia decizia de afiliere a partidului la programul FSN, de integrare a FDR în FSN, de includere a Comitetului din Timişoara în Comitetul Național al FSN. Declarația este transmisă telefonic Consiliului FSN, trimisă la TVR Bucureşti pentru difuzare, înmânată, cu alte documente făcute publice de către FDR, domnului Ion Iliescu prin membrii delegației ce a plecat din Timişoara în 24 decembrie.

Din păcate, inițiativa FDR nu a avut ecou. Nu s-a referit la această *ofertă* nici un membru marcant al FSN, pentru Bucureşti Revoluția din Timişoara nu *exista*, liderii din urbea noastră au fost pe mai departe ignorați.

Încheierea Revoluției politice însemna debutul revoluției sociale în toate domeniile de activitate. FDR era însă un partid tânăr, abia format, nu dispunea de specialişti ori cadre de conducere. Mai mult decât atât, cum din seara zilei de 22 decembrie spațiile publice din oraşe au devenit poligoane de tragere, partidul a atras – a fost nevoit! – în structurile de conducere reprezentanți ai fostei administrații comuniste şi ai Garnizoanei militare. Astfel, primul Consiliu de conducere FSN – FDR-ul fiind integrat în FSN –, Consiliul Județean, a fost definitivat în 26 decembrie '89, Consiliul Municipal fiind constituit o zi mai târziu.

Consiliul Județean era format din 51 de persoane. 27 dintre aceştia aparțineau FDR-ului, fiind membri devotați ai partidului. Funcția de preşedinte a fost atribuită profesorului Lorin Ioan Fortuna. Raportul era confortabil, dar în ceea ce privea capacitatea de a te *orienta* prin viroagele politicianiste…

Şi pentru Consiliul Municipal exista o majoritate favorabilă. E adevărat, la limită. Din cei 35 de componenți ai acestuia, 18 erau

federişti. Se poate spune însă că raportul *real* era mai mare decît cel aritmetic. Preşedintele şi unul dintre vicepreşedinţi erau membri FDR.

De acum încolo, chiar dacă în acte, comunicate, decizii, pentru organul emitent al acestora va apărea doar atributul FSN, în concepţia hotărârilor decretate *pecetea* FDR este vizibilă. Uneori în mod pregnant. De fapt, în prima perioadă în proporţie covârşitoare, după care, însă, *degradarea* a survenit mult prea repede – **peste** doar câteva zile! – şi nefiresc de intens – **în** numai câteva zile! –, ideile federiste, cunoscute, mobilizatoare, asumate din trepidantele zile de 20, 21 şi 22 decembrie, regăsindu-se în materialele publicate din ce în ce mai rar!

Dar până la această constatare să menţionăm câteva Comunicate importante ale Consiliului Judeţean, în care *amprenta* FDR este, încă, identificabilă. Zilele Crăciunului '89, ale sfârşitului de an, au fost tulburi, dramatice. Dictatorul era eliminat din 25 decembrie, guvernul nu-şi mai exercita prerogativele din 20, Revoluţia învinsese! Cu toate astea, în România se murea! În 27 decembrie – materialul e publicat în cotidianul *Luptătorul bănăţean* din 27 decembrie 1989 – Consiliul Judeţean emite o hotărâre ce reglementa controalele filtru pe străzile din Timişoara, din localităţile judeţului, paza imobilelor fiind asigurată de echipe formate din locatarii acestora.

O zi mai târziu, în acelaşi periodic, ţinând cont că activitatea din întreprinderi se relua în cu totul alte condiţii decât înainte de sfintele sărbători, Consiliul Judeţean dădea publicităţii o dispoziţie prin care *intram* în *Lumea nouă!* În aceasta erau precizate noile raportări ale oricărui factor faţă de proprietatea obştească dar mai ales privată, atitudinea Statului, instituţiilor şi a individului faţă de cetăţean, de domiciliul său, de viaţa şi integritatea sa corporală.

Bazele noilor relaţii dintre instituţie şi cetăţean, producător şi comerciant, comerciant şi consumator, transportator şi călător, cele ce priveau sectorul edilitar, gospodăresc-administrativ etc., sunt prevăzute în Decretul Lege ce se referea la organizarea şi funcţionarea Consiliului Frontului Salvării Naţionale şi a Consiliilor teritoriale ale Frontului Salvării Naţionale, publicat de presa locală – *Luptătorul bănăţean* – în 29 decembrie 1989.

Interpretând dispoziţiile centrale, forul politic judeţean publică Circulara nr. 1! – în 29 decembrie '89 –, ce cuprindea 12 norme ce trebuiau să intre în atenţia organelor de administraţie locale.

Din cei patru semnatari ai materialului – în frunte găsindu-se numele domnului Lorin Ioan Fortuna – trei sunt membri FDR.

Primul partid necomunist din România postbelică reprezenta, încă, cel puțin pe plan local, o forță politică importantă.

Amprenta forumului politic necomunist constituit în ilegalitate, *confirmată* de semnăturile membrilor FDR, a preşedintelui partidului Lorin Ioan Fortuna, se regăseşte pe dispozițiile – şi în conținutul lor! – emise de Consiliul Județean până în jurul datei de 9 ianuarie ’90.

Ceea ce trebuia să asigure continuitatea, implicarea tot mai consistentă a federiştilor în actul de conducere al activităților din Timişoara şi județ, la urma urmei implementarea ideilor FDR în viața socială din zona noastră, se consumă în 7 ianuarie ’90. Ordinea de zi a sesiunii Consiliului Județean Timiş al Frontului Salvării Naționale prevedea, printre altele, alegerea Biroului executiv al Consiliului Județean FSN.

În urma dezbaterilor s-a obținut un *scor* mai mult decât măgulitor pentru partidul înființat în Timişoara. Din 9 persoane câte urma să aibă Biroul, au fost nominalizate 8, dintre aceştia 6 fiind membri marcanți ai FDR. Mai mult de-atât, raportul putea creşte. Cel de-al nouălea component al forumului urma să fie preşedintele viitorului Birou Executiv al Consiliului Municipal FSN. Exprimându-ne altfel, de la 66,(6)% *concentrație federistă,* se putea ajunge la 77,(7)%, ceea ce de-altfel s-a şi întâmplat. În şedința Consiliului Municipal al FSN din 13 ianuarie ’90, preşedinte al Biroului executiv al Consiliului a fost ales un foarte cunoscut membru FDR, Ioan Marcu.

Din păcate, evenimentul evocat în rândurile anterioare reprezintă un fel de *cântec de lebădă* al partidului timişorean. În pofida confortabilității statistice şi a faptului că membrii FDR ocupau posturi însemnate în cel mai important organ politic – ori tocmai de aceea! –, inițiativele federiste au început să fie tot mai des, şi mai eficient, sabotate.

Nu tăgăduieşte nimeni că, în acel început de an ’90, perioadă de frământări şi convulsii puternice, în care *vechiul* era schimbat de *nou* din mers, în care voiam să scăpăm de *ce a fost,* însă nu prea ştiam nici *ce* nici *cum* trebuia s-o facem, nemulțumirile erau generale. Cum din cauza neajunsurilor timişorenii ieşiseră pe străzi şi pe vremea terorii comuniste, au început să iasă şi acum. De data asta cu alt *statut!* Cu altă *prestanță!* Conferite de suferințele din decembrie, de arestații, răniții şi morții urbei. Față de care, dincolo de respectul pios, aveau o **datorie!** Să obțină ceea ce **ei** plătiseră, *în avans,* cu viața!

Au început de aceea să *bată,* din nou, drumurile spre locul unde se găseau vinovații! Şi cum la actuala Prefectură omul numărul 1 era Lorin Ioan Fortuna, cum cei mai mulți membri ai Consiliului Județean FSN erau federişti – iată încriminații, persoanele din cauza cărora lucrurile mergeau prost, indivizii ce trebuiau să părăsească instituția!

Domnul Lorin Ioan Fortuna şi FDR sunt *entități* inseparabile. Profesorul e creatorul, partidul e creația. Folosind sintagma Frontul Democratic Român, vorbeşti de revoluționar, pronunțând numele universitarului, te referi la partid. Au trăit gloria împreună, au ieşit din conul de slavă laolaltă! Silogismul trecerii domnului Lorin Ioan Fortuna, de la statutul de erou al Revoluției la cel de indezirabil, este următorul: Timişoara nu a agreat nici o clipă FSN-ul.

Prin integrarea partidului timişorean în FSN, formațiunea urbei noastre a fost percepută ca fesenistă.

Ostilitatea, manifestată față de FSN din chiar momentul constituirii lui, a *învăluit* în cele din urmă FDR-ul!

Vom adăuga acestui demers logic o observație pe care mulți, deja, o vor fi făcut-o. Soarta FDR a fost asumată de fondatorul partidului cu demnitate. *Pe puntea vasului ce se scufunda, căpitanul, deşi apa îi trecuse de brâu, saluta, cu mâna la chipiu, Neantul!*

Partea submersă a aisbergului neocomunist a lovit cala *navei FDR* în seara zilei de 12 ianuarie 1990. Impactul a fost puternic, despre consecințe nu îndrăznim să ne pronunțăm, e posibil de altfel să nu ştim niciodată în ce fel ar fi evoluat situația din țară dacă FDR-ul n-ar fi fost îndepărtat, atât de brutal şi de repede, de pe scena politică a țării. Ca un adevărat comandant de navă, domnul Lorin Ioan Fortuna n-a părăsit *puntea*. A rămas cu mâna la *chipiu salutând,* îngândurat, în mare măsură derutat, Istoria!

Valurile au fost *stârnite* de foştii securişti, de vechii activişti, de tinerele *hiene* în venele cărora se infuzase, deja, sângele negru capitalist. Zvonul, insinuarea şi colportările au reprezentat *muniția;* presa, radioul şi televiziunea – *lansatoarele!* Din 7 ianuarie '90, când domnul Lorin Ioan Fortuna a fost ales preşedinte al Biroului executiv al Consiliului Județean Timiş al Frontului Salvării Naționale, când în acest for fesenist s-a ajuns la o *concentrație* federistă de 77,(7) %, datorită abilelor manevre ale celor ce uitaseră – unii *neavându-le* niciodată! – idealurile revoluției, din pricina tertipurilor folosite de unii ofițeri superiori din armată s-a ajuns, în doar 5 zile, la o situație explozivă. Numărul contestatarilor din fața Prefecturii a crescut de la o zi la alta, violența în aceeaşi măsură, şi, cum dialogul dintre

conducerea județului şi demonstranți nu a mai fost posibil, domnul Lorin Ioan Fortuna şi-a oferit demisia.

Era amurgul zilei de 12 ianuarie 1990. Moment în care intransigentul revoluționar timişorean Lorin Ioan Fortuna, erou al Revoluției Române din Decembrie '89, a *îmbrăcat* țundra aspră, tragic-eroică, a Crăişorului din Apuseni!

Fie că şi-au dat seama prea târziu, fie că, în împrejurările acelor zbuciumate zile post revoluționare, n-ar fi avut nici o şansă să se impună, federiştii asistau, neputincioşi, la erodarea imaginii partidului lor. În 13 ianuarie are loc şedința Consiliului Municipal, în care urma să fie ales preşedintele Biroului executiv al Consiliului, iar funcția revine unui vechi membru FDR, domnul Ioan Marcu.

Victoria partidului timişorean e aparentă. Reprezintă o manevră a forțelor anti-federiste, nu un succes. Un *şiretlic* ce viza, ca atâtea altele, compromiterea pe mai departe a FDR-ului!

Pentru revoluționarul Ioan Marcu – respect profund, întreaga considerație - în 20 decembrie în timpul marşului spre centrul oraşului, în balconul clădirii actualei Prefecturi, domnul Ioan Marcu s-a manifestat cu un curaj ce ne tăia răsuflarea. Ne-a însufleți, ne-a mobilizat, ne-a întărit convingerea că vom învinge. L-am urmat atunci orbeşte, împărtăşindune, unul altuia, admirația pe care ne-o stârnea, fiind într-un anume fel cuprinşi şi noi în celebrul cearşaf cu care se înfăşurase.

Pentru politicianul Ioan Marcu, însă, rezervele sunt mai mult decât justificate. Fără studii superioare, de profesie electrician, cu o cultură precară – curajul din 20 decembrie i-a adus o binemeritată celebritate, din păcate drastic ştirbită, în seara zilei de 12 ianuarie '90 datorită (şi) formulării „*Mesele* mă vor"! –, domnul Marcu n-avea cum să corespundă exigențelor funcției încredințate în detrimentul profesorului Ştefan Ivan, cadru didactic universitar.

Dar cei care au făcut să fie *uns* aveau alt obiectiv decât al numirii unui om competent în cea mai importantă poziție a forului administrativ orăşenesc. *Principiali,* au folosit principiul lui Peter! Federiştii, pentru care *dedesubturile* acțiunilor erau inaccesibile, au radiat. Ioan Marcu, simbol al Revoluției, membru fondator al partidului, admirabilul lor tovarăş de luptă, devenea *primul om al urbei!* În fine, îşi vor fi zis ei, lucrurile păreau să se îndrepte, implicarea necondiționată şi curajul din zilele revoluției începeau să fie recunoscute, apreciate, recompensate.

De aici până la *otrava* de sub *glazura* ornată cu pricepere de colportori, *drumul* a fost scurt. S-a încheiat în stația *Discreditare!*

Preşedintele ales aparţinea unei grupări, formaţiunea pretindea că îndepărtase ceea ce ne scosese pe străzi pentru a aduce, prin oamenii ei, ce ne dorisem, ori dacă unul din cei mai reprezentativi membri ai partidului…

Altfel spus, scopul a fost atins, incompetenţa persoanei s-a răsfrânt asupra partidului, încrederea în FDR a fost încă o dată zdruncinată!

Din păcate, după mijlocul lunii ianuarie ’90, FDR pierde tot mai mult teren, membrii autentici ai partidului timişorean sunt, rând pe rând, îndepărtaţi din funcţiile deţinute.

În 20 ianuarie ’90, în cadrul sesiunii extraordinare a Consiliului Judeţean Timiş al FSN, primul punct al ordinei de zi a fost *Discutarea ofertei de demisie a domnului Lorin Fortuna din funcţia de preşedinte.* Demisia a fost *acceptată*, fireşte! FSN îndepărta astfel de la conducerea politică a judeţului pe cel mai energic, cel mai important membru FDR!

Îndepărta, in facto, **Frontul Democratic Român, singurul partid ce l-a înfruntat pe dictator!** Partid care a condus Revoluţia în cele mai teribile zile ale ultimilor ani, 20, 21, 22 decembrie ’89!

De acum încolo…

Nu mai sunt multe de spus. Poate doar că gruparea pro-Consiliul Central FSN devenise atât de puternică, încât îşi permitea orice. Aprobarea demisiei domnului Lorin Ioan Fortuna impunea organizarea de alegeri. S-a convenit ca acestea să se desfăşoare la sfîrşitul lunii ianuarie. În 27 pentru Consiliul Municipal, în 29 pentru Consiliul Judeţean.

Dar FDR-ului nu i s-a permis să desemneze candidaţi!

În condiţiile acestea, din raţiuni etice, de imagine, de posibile exhibiţii politice, domnul Lorin Ioan Fortuna propune temerarilor lui colaboratori, celor cu care a înfiinţat un for anticomunist în plină teroare dictatorială, dizolvarea Frontului Democratic Român.

Pe *bolta* României **meteoritul** ce ne-a *iluminat drumul* în cele mai eroice zile din decembrie ’89 s-a *stins* în 8 februarie ’90.

Pe cea a tulburătoarelor noastre trăiri de atunci – fulguranta lui dâră continuă să *strălucească!*

LUPTA DE DUPĂ… LUPTĂ

Primele arestări în Revoluția din Timişoara – în final 843 de persoane, dintre care 130 minori –, s-au săvârşit în noaptea de 16 spre 17 decembrie. Aceasta e **noaptea hăituirii noastre!** Dar şi cea în care s-a înfiripat **VISUL!** Primii răniți – la sfârşit peste 480, morți 103 – apar în 17 decembrie în Piața Libertății. Înainte de orele 17! Înainte de ora la care dictatorul, în atât de cunoscuta şedință a CPEx., determină conducerea Armatei să folosească împotriva demonstranților timişoreni muniția de război!

Cel mai important succes al Timişoarei în disputa cu Puterea comunistă este legat de soarta concitadinilor arestați şi azvârliți în închisoarea Popa Şapcă, în beciurile Miliției şi Securității. În 20 decembrie, când în toate localitățile din țară se *construia socialismul biruitor* fără să se ştie ce se întâmpla în Timişoara, urbea noastră s-a declarat **oraş liber de comunism!,** liber însemnând că ceream demisia dictatorului, demiterea guvernului, alegeri libere… Liber însemnând că **impuneam eliberarea fraților, părinților, copiilor noştri, că nu mai acceptam să nu ne vizităm prietenii şi rudele din spitale!**

După ce structurile vechi au fost înlocuite, victimele fostului regim, rudele acestora, au încercat să-i identifice pe criminali, pe agresorii care i-au arestat, bătut şi întemnițat, s-au îngrijit de osemintele celor ucişi, au făcut tot ceea ce era posibil ca, prin *însemnele* plasate în *punctele fierbinți* ale Timişoarei, jertfa lor să nu fie dată uitării.

Una din asociațiile de revoluționari, a cărei activitate impresionează prin varietatea şi complexitatea inițiativelor, este **Memorialul Revoluției 16-22 Decembrie 1989.**

Preşedintele asociației este revoluționarul dr. Traian Orban. Dacă există vreo îndoială că ordinul ministrului armatei Vasile Milea, privind folosirea muniției de război, a devansat cu aproape 3 ore pe cel al dictatorului, domnul Orban este o **probă!**

În 17 decembrie se găsea în Piața Libertății, nu departe de Biblioteca județeană. La un moment dat, din garnizoană au ieşit 3 bărbați în haine civile, 3 în militare, la piept cu arme Kalaşnikov de calibru 7,62, care, fără somație, au început să tragă. Nu în plan orizontal. S-ar fi săvîrşit un adevărat carnagiu. Dar nici doar în aer, pentru că în perimetrul acela s-a murit. După mărturiile şi

datele culese, doamna Lepa Bărbat e prima timişoreancă ucisă în tulburătorul nostru Decembrie. Crima s-a comis cu doar câteva minute după orele 16!

Domnul Traian Orban îşi aminteşte că în zona în care se găsea au fost împuşcaţi încă doi timişoreni, unul prăbuşindu-se nu departe de dânsul. Era un om înalt, masiv – nu-i cunoaşte numele, nu are nici un fel de date despre el – şi a fost lovit, după toate probabilităţile, în carotidă. Presupune că e vorba despre o astfel de rană deoarece, când şi-a revenit cât de cât, domnul Traian Orban a constatat că avea pe haine pete de sânge.

În zilele acelea solidaritatea timişorenilor, spiritul de sacrificiu, actele de curaj ale demonstranţilor, au fost impresionante. Căzut pentru că femurul îi fusese perforat de… – dar amănuntul mai târziu, pentru că-şi are *povestea* lui! –, într-o primă fază crezându-se pierdut deoarece tirul armelor stârnise spaima, semănase panica, îi împrăştiase pe demonstranţi, e salvat de 4 necunoscuţi. Într-un moment de acalmie a sinistrelor şuiere produse de arme, spre *necunoscutul* Traian Orban se reped patru tineri *necunoscuţi* care, fără să întrebe cine era, fără să pretindă ceva pentru gestul lor, îl iau pe braţe, îl duc la maşină, îl transportă la Spitalul Judeţean, în momentele următoare retrăgându-se – poate stingheri, poate mobilizaţi de gândul unei alte intervenţii de acelaşi fel! – dar devenind – rămânând pentru totdeauna! - **necunoscuţii** care i-au salvat viaţa!

Cei care cunosc situaţia din acele zile, ştiu că domnul Orban a avut *şansa* de a se număra printre timişorenii care, deşi la internare au avut răni vindecabile, **în Spitalul judeţean au devenit cadavre!** În Timişoara, în noaptea de 18 spre 19, s-a săvârşit un fapt abominabil. Sfidând Convenţiile internaţionale, regulamentele militare, Constituţia RSR, ciracii dictatorului român au **răpit,** transportat şi, în cursul nopţii de 19 spre 20 decembrie – peste doar câteva ore după cutremurătorul episod, în intervenţia televizată de la orele 19 tiranul vorbea despre legalitate şi… *cele mai largi condiţii ca în cadrul societăţii noastre să dezbatem şi să soluţionăm, în deplină unitate, toate problemele privind viaţa, munca şi bunăstarea întregii naţiuni…* – incinerat 43 de trupuri în crematoriul Cenuşa!

Şirul întâmplărilor fericite ce-au urmat împuşcării în Piaţa Libertăţii a continuat. După ce admirabilii tineri l-au predat personalului de la Urgenţe, după ce a fost pansat, deoarece saloanele erau pline de răniţi, un timp a fost plasat, aproape dezbrăcat, pe coridor. Amănuntul i-a fost favorabil. Un brancardier l-a întrebat dacă-i era

frig, au schimbat câteva replici în urma cărora, deoarece sanitarul era din Şipet, iar domnul Traian Orban lucra ca medic veterinar într-o localitate din apropiere – comuna Tormac, mai exact la C.A.P. Cadăr – între cei doi s-a stabilit o oarecare relație de solidaritate. Din fericire pentru rănit, sanitarul a avut o inițiativă salutară. Nu se poate merge pe ideea că ştia ce avea să se întâmple. Dar faptul este fapt, prin gestul său medicul veterinar a rămas în viață, nu a **devenit cadavru** în spital, nu a fost încărcat în maşina frigorifică pentru a fi dus la crematoriul Cenuşa. Profitând de harababura din ziua aceea, de *statutul* lui, sanitarul l-a plasat într-o maşină ce adusese nişte răniți şi se întorcea în oraş pentru a reveni cu alți timişoreni împuşcați, rugându-l pe şofer să îl lase la Spitalul ortopedic.

Intervenția de aici a fost asigurată de medicii Petrescu Pompiliu şi Vermeşan Horea. După operație, piciorul i-a fost imobilizat într-un semi-înveliş din ghips, pe care l-a purtat nouă zile. Din păcate, starea de sănătate nu s-a îmbunătățit, durerile persistau, rana nu se vindeca. În această situație *norocul dă peste* Traian Orban din nou. În 26 decembrie soseşte din Austria un tren sanitar. Cu personal de specialitate, cu medicamente, cu aparate de ultimă generație. Colectivul de specialişti era condus de profesorul Johannes Poigenfurst, de la unitatea spitalicească Lorentz Böhler Krankenhaus din Viena. Cunoscând limba franceză, domnul Traian Orban schimbă câteva cuvinte cu renumitul medic, datorită cărora, în ziua următoare – 27 decembrie – devine primul pacient al colectivului format din medici români şi austrieci.

Operația este coordonată chiar de profesorul Johannes Poigenfurst, din femurul medicului veterinar este extras un glonț. Pentru imobilizarea piciorului se apelează la un fixator extern, i se plasează 2 şuruburi în genunchi, 2 în coapsă – dedesubtul şi deasupra rănii –, între acestea fiind plasată, în exterior, o tijă.

Din păcate nu se poate vorbi de recuperare, cu atât mai puțin de vindecare. Durerile persistă, rana nu se vindecă, în jurul tăieturii pielea îşi schimbă culoarea. În zilele acelea de sfârşit de decembrie, petrecute în spital, începuse să creadă că avea să-şi piardă piciorul.

Deşi starea de sănătate i se înrăutățea de la o zi la alta, nu face parte din primul grup de timişoreni transportat cu trenul cu care veniseră specialiştii din Viena. Au avut prioritate cei ce se găseau într-o stare şi mai critică decât el. Cu toate acestea, va ajunge în capitala Austriei după doar câteva zile, cu un convoi de 4 maşini ale Salvării.

Acesta a plecat din Timişoara în data de 11 ianuarie, în jurul orei 10. Din cauza zdruncinăturilor de pe drum îi este atât de rău, încât la Budapesta se apelează la serviciile specialiştilor din capitala Ungariei. Odată intervenţia încheiată, convoiul îşi continuă drumul ajungând la destinaţie noaptea, după ora 1.

Aici i se acordă asistenţă cu promptitudinea caracteristică specialistului ce se respectă ori, am putea spune, tipic… nemţească. Din păcate medicul radiolog îi dă o veste deloc îmbucurătoare. *Domnule Orban, ne pare rău, dar ne găsim în neplăcuta situaţie de a vă informa că e necesară o nouă operaţie. Filmul probează faptul că aveţi în femur încă un glonţ!* Încă un glonţ!… Adică în Piaţa Libertăţii fusese împuşcat de doi ciraci ai dictatorului. Ori de unul care folosise însă comanda foc automat!

Operaţia a fost condusă tot de profesorul Johannes Poigenfurst. Când şi-a revenit din anestezie, pe tija ce-i susţinea piciorul – o punguţă de plastic transparent cu **dovada** că în Timişoara, în toate celelalte oraşe în care populaţia ieşise în stradă pentru a-şi manifesta nemulţumirile, miliţia, securitatea şi armata ne-au *respectat* dreptul constituţional al demonstraţiilor, au *asigurat… cele mai largi condiţii ca în cadrul societăţii noastre să dezbatem şi să soluţionăm, în deplină unitate, toate problemele privind viaţa, munca şi bunăstarea întregii naţiuni!*

După operaţie, de data aceasta reuşită, starea sănătăţii ameliorându-se continuu, domnul Traian Orban rămâne în spital – condiţiile fiind excelente, pe lângă asistenţa de specialitate şi meniurile zilnice ireproşabile, în rezervă se găseau doar doi pacienţi! – până la începutul lui martie. Rămâne, dar nu-şi pierde timpul, la revenirea în ţară – după mai bine de 4 luni petrecute în spitalele din Austria – are în mâini… Dar şi acest amănunt la vremea lui.

Fire practică, ins stăpînit de curiozitate, de dorinţa de a fi la curent cu ce se întîmpla în ţară, medicul veterinar Traian Orban solicită pe de-o parte favorul de a-i fi repartizaţi în rezervă pacienţi de origine austriacă – pentru a-şi exersa cunoştinţele de limba germană! –, pe de alta citeşte tot ceea ce găseşte în presa vremii referitor la Revoluţia din România, la schimbările social-politice survenite după Decembrie 89.

La începutul lui martie este transferat, starea de sănătate înscriindu-se în parametrii prevăzuţi de specialişti, în Clinica de recuperare-reabilitare Karinthya, din Hermagor, o localitate ce se găseşte la aproximativ 300 de kilometri de Viena.

Aici are aceleaşi preocupări. Din punct de vedere material nu are nevoie de nimic, cere însă familiei, rudelor, prietenilor, pachete cu… ziare, reviste, cărți, fotografii. Tot ce-l putea pune la curent cu situația din România.

Aşa se face că, la începutul lui mai 1990, când revine în țară, domnul Traian Orban aduce cu sine **nucleul viitoarei arhive a Centrului de documentare, cercetare şi informare publică despre Revoluția Română** din cadrul **Asociației Memorialul Revoluției 16-22 Decembrie 1989 Timişoara – două valize burduşite cu publicații** citite şi răscitite în perioada spitalizării sale în Austria!

Prima asociație în care se înscrie, după doar câteva zile de când redevine timişorean, este **Asociația 17 Decembrie 1989 a răniților şi a membrilor familiilor îndoliate**. Nu e membru fondator, asociația era, deja, înființată. I s-a oferit însă chiar de la început funcția de secretar. Preşedinte era Viorel Catargiu, vicepreşedinte Ioan Bânciu.

Principalul obiectiv al asociației – încă în faza de constituire, de întărire a ei prin identificarea şi cooptarea celor îndreptățiți să devină membri – era sprijinul acordat în vederea obținerii drepturilor ce le reveneau ca victime ale represaliilor din Decembrie ’89.

La început, sediul Asociației se găsea în clădirea primăriei, după aceea în imobilul în care funcționase fostul Centru de colectare a sângelui.

Cum peste câteva luni, în decembrie ’90, se împlinea un an de la Revoluție, Asociația şi-a propus să demareze, pentru cinstirea memoriei revoluționarilor ucişi de aparatul terorist comunist, realizarea unor obiective comemorative. Proiectul, ambițios, pentru care Traian Orban – singur ori însoțit de colegi din conducerea Asociației – a bătut la porțile prefecturii, a fost ridicarea unui Complex memorial în incinta Cimitirului Eroilor pentru martirii timişoreni.

După ce a fost obținut acceptul din partea prefectului Cârpan, s-a apelat la specialiştii de la IPROTIM. Din lucrările prezentate, membrii asociației au optat pentru **Monumentul cu flacăra nestinsă** propus de arhitectul Ionel Pop şi pentru **Capela deschisă a eroilor** şi **Cenotafele Timişoarei**, acestea fiind propunerile arhitectului Pompiliu Alămorean.

În ceea ce priveşte numărul cenotafelor ce se găsesc în cimitir, erorile sunt posibile. Mizând pe mai mult decât au putut obține, ciracii dictatorului, plasați în Spitalul Județean, au distrus mai toată

documentația întocmită în acele zile. Aceasta lipsind, reconstituirea s-a făcut pe baza mărturiilor, a declarațiilor timişorenilor implicați în situațiile dramatice dar care, din fericire, au supraviețuit acelor încercări. Diferența dintre numărul real şi cel reconstituit pentru persoanele dispărute în timpul Revoluției nu poate fi mare, dar ținând cont că în Timişoara lucrau mulți tineri din alte zone ale țării, că nu toți angajații aveau domiciliul în oraş şi practic erau necunoscuți, e posibil să existe mai mulți inşi dispăruți decât cei identificați. Îndoielile sunt legate şi de cutremurătorul episod – **furtul morților** – petrecut în noaptea de 18 spre 19 decembrie! Unii susțin că din morga spitalului au fost furate 40 de cadavre, alții 41… 43.

Din moment ce opțiunile au fost precizate, s-a trecut la cea mai dificilă parte a proiectului – obținerea fondurilor necesare realizării acestuia. Din fericire acestea au fost asigurate de prefectură, de Consiliul local al primăriei, de diferite regii – drumuri, apă-canal, gaz, electricitate… –, de unele societăți de construcții, de anumite firme din domeniul comerțului.

Constructorii au respectat termenul, ansamblul a fost predat asociației la data stabilită – sfințit şi inaugurat aşa cum trebuia în 17 decembrie ’90 – la împlinirea unui an de când în Timişoara s-a folosit muniția de război şi s-a murit!

În 1991, Traian Orban intră în contact cu membrii altei asociații de revoluționari. E vorba de **Asociația Memorialul Revoluției 16-22 Decembrie 1989 Timişoara**, înființată în 26 aprilie 1990. Ceea ce-l atrage este obiectivul principal – **cinstirea memoriei victimelor represiunii din timpul Revoluției Române din Decembrie 1989.**

Atunci, sediul asociației se găsea pe strada Paris, în clădirea ce găzduia birourile IPROTIM-ului. Alături de membrii fondatori ai acesteia – printre care şi cei cu funcții, inginerul Soss Wilmoş, preşedinte; arhitectul Mihai Botescu, vicepreşedinte; arhitectul Popa Dan, secretar – se implică în activitățile colectivului, se distinge, se impune. Acordându-i-se încredere totală, la alegerile ce au loc la începutul anului 1992 devine preşedintele asociației, vicepreşedinți fiind aleşi Ioan Bânciu şi Mihai Botescu.

Un timp, Traian Orban activează în ambele colective. Din păcate, în **Asociația 17 Decembrie ’89 a răniților şi a membrilor familiilor îndoliate,** odată cu demararea procesului din martie ’90 intentat politicienilor şi militarilor vinovați de crimele din Timişoara, unitatea de vederi dispare, se conturează două grupări: una a membrilor care

considerau că asociația trebuia să rămână apolitică, să nu se amestece în lucrările procesului, a doua susținând că implicarea era obligatorie!

Cum între cele două grupuri tensiunile erau tot mai mari, dezbinarea s-a produs. Au părăsit asociația, la sfârşitul anului 1991, Traian Orban, Marius Mioc, Kali Adrian, Bânciu Ioan, în mare, **Comisia de adevăr şi dreptate**.

După ce părăseşte **Asociația 17 Decembrie '89 a răniților şi a membrilor familiilor îndoliate,** domnul Traian Orban devine, în 1992, membru al asociației neguvernamentale **Alianța Civică.** Sediul ei se găsea la vremea aceea pe strada Eugeniu de Savoia, 18. Aproximativ în aceeaşi perioadă, împreună cu domnul Bînciu Ioan, devin membrii asociației **Memorialul Revoluției 16-22 Decembrie 1989 Timişoara**. Cum ocupanții funcțiilor de conducere erau salariați la diferite instituții, sarcinile, în cele din urmă şi funcțiile, au trecut pe umerii domnilor Traian Orban şi Bânciu Ioan, primul devenind preşedinte, cel de al doilea vice-preşedinte.

Ca membru, ca secretar al **Alianței Civice Timiş**, în cele din urmă preşedinte, apoi membru în Consiliul Național, domnul Traian Orban a activat în această asociație până în anul 1997, când s-a retras din rațiuni personale, deoarece, indiferent în ce acțiuni se implica, oricât de variate şi interesante erau, cu adevărat mulțumit era doar când **aduna materiale referitoare la Revoluția Română,** la Revoluția din Timişoara, la ceea ce s-a întâmplat în urbea noastră în acele tulburătoare zile ale lui Decembrie 1989.

A adunat mărturii de la timişorenii arestați în primele zile ale Revoluției, date statistice şi documente de la ALTAR, depoziții ale răniților, consemnările specifice de la Institutul medico-legal, spitalul județean, ortopedic, de chirurgie toracică, de copii etc.; declarații ale rudelor celor care au fost ucişi; a colecționat ziare locale şi centrale, reviste, suporturi cu imagini video, audio de la revoluționari, fotografii, cărți, copii după acte oficiale de la Curtea Supremă de Justiție... A adunat, a tot adunat şi, cu timpul, încăperile de care dispuneau au devenit şi neîncăpătoare şi neadecvate. În 1998 se adresează administrației locale, solicitând un spațiu corespunzător pentru ceea ce, între timp, devenise un adevărat **patrimoniu**, un reprezentativ **Muzeu al Revoluției,** un veritabil **Centru de documentare şi cercetare!**

Răspunsul a fost favorabil, Memorialului Revoluției i s-a repartizat clădirea din strada Emanuil Ungureanu numărul 8, în folosință gratuită.

Trebuie spus însă că imobilul, vechi, în avansată stare de degradare – construit în 1748 de un etnic francez, un timp crama de vin *Palatin*, apoi vestitul restaurant *Spielhur* - nu putea fi folosit fără ample lucrări de restaurare. Alături de colectivul de conducere, de cei mai întreprinzători membri, se angajează să le execute. Rezultatele apar după mai puțin de un an de zile, când sunt date în folosință primele spații:

- capela **Învierea,**
- sediul administrativ,
- sala care adăpostește arhiva,
- sala în care poate fi consultată **presa,**
- spațiul în care e expoziția de fotografii din timpul Revoluției.

Datorită continuării demersurilor către organele administrative, coroborate cu aprecierile pentru acest prim rod al activității, în anul 1999 **Asociația Memorialul Revoluției** este declarată, prin Ordonanță de Guvern, **Obiectiv de importanță națională,** iar peste doar câteva luni, în anul 2000, i s-a acordat, prin lege, titlul de **Obiectiv de importanță națională!**

Începând cu acest an, asociația a beneficiat de subvenții de la bugetul de stat, ceea ce a permis efectuarea lucrărilor de recondiționare ale clădirii şi finalizarea proiectelor fixate în alt ritm.

Realizările asociației sunt remarcabile. Se circumscriu generoasei idei de a transforma Timişoara în oraş muzeu, oferind vizitatorilor *argumente* suficiente, expresive, convingătoare, că în urbea noastră s-au împlinit evenimente deosebite, că timişorenii au avut atitudine, curaj, spirit de sacrificiu, şi că a fost Revoluția noastră, a românilor, nu a activităților serviciilor de spionaj străine.

Seria monumentelor, începută cu Complexul Memorial din incinta Cimitirului Eroilor – sfințit şi inaugurat în 17 decembrie 1990 –, a fost continuată cu 12 monumente – executate între anii 1992 şi 1999 – plasate în preajma locurilor în care în Timişoara **s-a murit.**

- statuia **Sfântul Gheorghe** e plasată în Piața Sfântul Gheorghe (Silvia Radu),

- Fântâna Martirilor, în spatele cinematografului Capitol (Victor Gaga),

- Omul Țintă, în Piața 700 (Bela Szakas),

- Omagiul Studenților, în campusul universitar (Ştefan Kelemen),

- Clopotul, în Piața Traian (Ştefan Călărăşanu)

- Deschidere, în apropierea Casei Tineretului, la începutul Căii Girocului, actualmente Calea martirilor (Ingo Glass),

- Eroica, în Calea Lipovei (Paul Vasilescu),

- Evoluție, în preajma hotelului Continental (Gheorghe Iliescu),

- Pieta, la băile Neptun**,** lângă podul Decebal (Peter Jecza),

- Învingătorul, pe actualul bulevard Tache Ionescu (Constantin Popovici),

- Fântâna plângătoare, în apropierea fostei Mitropolii din Piața Küttl (Marian Zidaru),

- Martirii, lângă Muzeul Banatului (Peter Jecza).

Pentru a da o imagine reală asupra ansamblului de monumente din Timişoara, trebuie spus că, în preajma catedralei, au fost plasate 3 troițe de lemn, donate primăriei de către meşterii din Maramureş la foarte scurt timp după căderea comunismului, în 1990, tot acolo găsindu-se şi monumentul cunoscutului artist Paul Neagu, pe care marele sculptor l-a oferit oraşului erou Timişoara în anul 1999.

În ceea ce priveşte clădirea muzeului **Memorialul Revoluției 16-22 Decembrie 1989 Timişoara,** Centrul Național de documentare, cercetare şi informare publică despre Revoluția Română, oferă vizitatorilor o bibliotecă, o sală audio-video, arhiva de documente scrise, oficiale şi personale, memorii ale martorilor, victimelor şi participanților la revoluție, săli expoziționale-muzeu, sală cu colecții de presă, capela eroilor.

Intențiile conducerii asociației, a activității membrilor ei, au fost materializate în anul 1995. De atunci se poate spune că Centrul de documentare din cadrul Memorialului Revoluției a devenit, prin valorificarea informațiilor istorice româneşti**,** un adevărat **Centrul național de documentare, cercetare şi informare publică despre Revoluția Română!**

Trebuie spus că activitatea de arhivare, de strângere a materialelor referitoare la Decembrie 1989 este, pe mai departe, obiectiv principal. Mai mult decât atât, asociația şi-a propus ca materialele, care deocamdată se găsesc pe suport celulozic, audio, video şi electronic, să devină o bază de date integral digitalizată.

O altă direcție pe care asociația a acționat consecvent, a fost implicarea în procesele militarilor şi oamenilor politici vinovați de crimele din Decembrie 1989.

După cum se ştie, în anul 1999, generalii Stănculescu şi Chițac au fost condamnați, primul pentru că a dat ordin să se

folosească muniția de război, celălalt deoarece, în afara faptului că a dat aceleaşi inumane dispoziții, a apăsat pe trăgaci el însuşi! A urmat un recurs în anulare, procesul a fost reluat, asociația a pus la dispoziția completului de judecată dovezi noi, verdictul s-a pronunțat în anul 2008, cei doi generali fiind condamnați, în fine definitiv, la 15 de închisoare.

Nu totdeauna demersurile întreprinse s-au soldat cu reuşite. Unele cadre militare ori vechi activişti de partid au beneficiat de toleranță din partea judecătorilor, au fost protejați, procesele lor fiind întrerupte din varii motive, mai ales pe perioada campaniilor de alegeri, urmate de regulă de amnistieri ori de întrerupere a urmăririi penale.

Astfel, precizează domnul Traian Orban, maiorul Paul Vasile din Lugoj, responsabil de masacrul din Calea Martirilor, nu a suferit nici o condamnare. La fel, maiorul Bulai, militarul care a condus dispozitivul de represiune din apropierea băilor Neptun. Ori colonelul Zeca Constantin, comandantul care o ordonat ieşirea formațiunilor militare din cazărmi cu tehnică de luptă şi muniție de război, la ordinul ministrului armatei Vasile Milea, cu mai bine de 3 ore înainte ca dictatorul să fi dat această dispoziție!

Or, în ciuda acestor adevăruri, militarii amintiți nu că nu au fost traşi la răspundere ci, dimpotrivă, au fost avansați în grad!

Lor li se adaugă alte persoane vinovate de sângele vărsat în Timişoara. E drept, generalul Rotariu, coloneii Păun şi Gheorghe Constantin au fost condamnați, însă, la puțin timp de la comunicarea sentinței, au fost grațiați, iar după aceea avansați în grad.

Având în vedere aceste cazuri, şi nu numai, asociația va continua să culeagă informații despre faptele celor ce se fac vinovați de curmarea atâtor vieți, pentru a le prezenta organelor juridice în vederea pedepsirii lor.

Mai puțin abordat până acum, dosarul crimelor comise după data de 22 decembrie va fi şi el în atenția membrilor asociației, pentru pedepsirea vinovaților fiind hotărâți să folosească, la orice nivel, toate mijloacele legale.

Nu mai puțin importantă şi laborioasă este hotărârea de a trece, de pe benzile magnetice pe hârtia tipografică, – altfel spus de a tipări – lucrările şedințelor procesului de la Timişoara, intentat oamenilor politici şi militarilor vinovați de crimele din Decembrie 1989.

Procesul de la Timişoara a apărut până la ora actuală în 6 volume – format mare, fiecare din ele având între 600 şi 800 de pagini –, activitatea de editare fiind în derulare.

Primele 2 volume au apărut în anul 2004, cu sprijinul Agenției pentru strategii guvernamentale.

Volumul 3 a fost editat în anul 2005, prin contribuțiile Consiliului Județean Timiş, al Centrului de cultură şi artă Timiş şi al IRRD.

Volumele 4, 5, şi 6 au apărut în anii 2004, 2005, 2006, sponsorizarea fiind asigurată de Ministerul Culturii şi Cultelor.

E în lucru volumul 7, care are aproximativ 400 de pagini, fiind într-o fază de finisare destul de înaintată şi volumul 8, care va avea peste 800 de pagini.

În total, cele 8 volume însumează peste 5200 de pagini.

Pe lângă aceste preocupări de anvergură, asociația publică, bianual, un *Buletin ştiințific şi de informare,* revista **Memorial 1989**, în care sunt inserate mărturii ale participanților, răniților şi rudelor acestora la (în) Revoluția Română, studii ale cercetătorilor, sinteze ale istoricilor.

Proiectul, pentru realizarea căruia este mobilizată acum asociația, se numeşte **Biserica de lemn suspendată.**

Se ştie că, în noaptea de 18 spre 19 decembrie, din Spitalul județean au fost sustrase peste 40 de trupuri neînsuflețite care, la crematoriul Cenuşa, au fost incinerate. Pentru aceşti martiri nu există morminte, cenuşa fiind deversată, din cele 4 tomberoane cu care a fost adusă de la crematoriu, într-o gură de canal de pe raza comunei Popeşti-Leordeni!

Biserica de lemn suspendată este un monument închinat lor. Va fi o construcție suspendată în adevăratul sens al cuvântului, fiindcă va fi ridicată deasupra gurii de canal unde a fost aruncată cenuşa,

Asociația depune eforturi ca monumentul să fie inaugurat în decembrie 2009, la împlinirea a două decenii de la declanşarea – şi victoria! – Revoluției Române.

Lucrarea este opera arhitectului Mihail Donici. În momentul de față, problema cu care se confruntă asociația este strângerea fondurilor necesare pentru demararea lucrărilor. Cu doar câteva zile în urmă, anunțului publicat în Jurnalul Național i-au răspuns favorabil şi Mitropolia Banatului şi Biserica romano-catolică din Popeşti-Leordeni.

Cea mai impresionantă coloană de demonstranți din 20 decembrie ’89 a venit în centrul orașului de pe platforma industrială din Calea Buziaşului. Ea s-a format când, în sensul giratoriu din zonă, au apărut salariații IOR-ului. Au ieşit atunci oamenii de la Electrotimiş, A.E.M., cei de la Autoturisme, Spumotim, Detergenți etc.

Deoarece acolo s-a petrecut ceva esențial, pentru că de acolo a început **marşul asupra centrului Timişoarei,** asociația intenționează să plaseze un monument în sensul giratoriu din Calea Buziaşului. Proiectul aparține aceluiaşi arhitect, domnul Mihail Donici, obeliscul urmând a fi inaugurat tot în decembrie 2009.

Între timp, din motive ce nu se cade să fie prezentate, asociația *Memorialul Revoluției 16-22 decembrie* şi-a schimbat sediul într-o clădire din apropierea Facultății de Arte Plastice.

AVENTURA… TIMIŞOARA

Una din cele mai frumoase *nebunii* a fost aceea a unor cenacliști *pavel-danişti*, studenți grupați în jurul revistei *FORUM STUDENȚESC*, şi a câtorva tineri scriitori timişoreni. Dictatorul *abandonase corabia* încercând să-şi salveze pielea şi *academiciana,* comunismul căzuse, dar după părerea lor, nu-şi frânsese într-adevăr gâtul. Începuseră schimbările, numai că, credeau ei, nu îndeajuns de radicale. Se simțeau marginalizați, ignorați, entuziasmul le era considerat iresponsabilitate juvenilă, inițiativele – dovezi ale lipsei de experiență, disponibilitatea de a se implica în rezolvarea problemelor curente – arivism!

Şi zilele treceau, treceau şi săptămânile, şi **cuvântul** – *la început a fost cuvântul!* – era folosit în continuare de cei care îl folosiseră şi până atunci. Din păcate în acelaşi mod!

Deşi scăpaserăm de dictator, în Timişoara se edita un singur cotidian, fostul *DRAPELUL ROŞU*, devenit *LUPTĂTORUL BĂNĂȚEAN, RENAŞTEREA*, apoi *RENAŞTEREA BĂNĂȚEANĂ.* Parafrazând cunoscuta formulare *afară-i vopsit gardu' înăuntru-i leopardu',* se putea spune, *renaşterea-i bănățeană, sub aceeaşi roşie flamă!* Şi, cum *bătrânii* nu făceau nimic pentru a împiedica răspândirea cuvântului comunist, cu alte *straie* dar tot comunist, ei, tinerii…

N-a existat un proiect inițial, *Societatea Timişoara* a luat ființă *din mers,* datorită entuziasmului, nevoii de exprimare, de atitudine a tinerilor literați şi gazetari ai urbei. Scriitorul Claudiu Iordache, unul din cei mai importanți lideri ai Revoluției din Timişoara era, prin prestațiile din Decembrie '89, un adevărat reper civic. Mai mult de-atât, şi politic, deşi, după ce dictatorul abandonase puterea, poetul revenise la locul său de muncă. Apreciind că-şi făcuse datoria, îl anunțase pe profesorul Ioan Lorin Fortuna că se întorcea la biroul său de la *IPROTIM.*

Având acest statut, un grup de tineri membri ai Asociației Scriitorilor i-au solicitat o întrevedere. S-au întâlnit într-o încăpere de la parterul Institutului de Proiectări Timişoara, instituție la care era angajat poetul, discuțiile circumscriindu-se, pe de o parte, ideii că trebuiau aduse modificări statului Asociației Scriitorilor, pe de alta, nevoii elaborării unui proiect, care să permită tinerilor să-şi exprime opiniile în noua situație social-politică din țară. Au făcut parte din

grup Vasile Popovici, Daniel Vighi, Viorel Marineasa, Ion Monoran, căpitanul (pe atunci) Viorel Oancea, pictorul Mihai Teodor Olteanu.

Pentru a pune lucrurile în adevărata lor lumină, trebuie spus că George Şerban – numele căruia în mod automat e asociat cu celebra *Proclamație de la Timişoara* – va participa la această construcție mai târziu.

Întâlnirea s-a încheiat cu rezultate destul de bine conturate. E vorba de constituirea unei ligi a scriitorilor independenți din Banat – prima încercare din țară de acest tip! –, de desprinderea lor din Asociația Scriitorilor din Timişoara, la urma urmei din Uniunea Scriitorilor din România, pe care le considerau prea puțin receptive la schimbările din țară. Odată stabilită schița Ligii, grupul se prezintă la sediul revistei Orizont, cerând celor doi şefi ai publicației, prozatorul Ion Arieşanu şi poetul Anghel Dumbrăveanu, să abdice. Tinerii scriitori – cei mai determinați fiind Claudiu Iordache şi Vasile Popovici – reuşesc să se impună, conducerea revistei e *decapitată*, organizația în care aveau să-şi desfăşoare activitatea având de atunci drumul deschis.

19 ianuarie ’90 e *ziua ei de naştere!* Se face primul pas spre **prestigiul** pe care asociația avea să şi-l câştige în mai puțin de două luni de zile!

Dintre scriitorii şi gazetarii ce participaseră până atunci la acțiunile *Societății Timişoara a tinerilor scriitori şi gazetari din Timişoara* – titulară imposibilă! –, încheiate cu rezultate mai mult modeste decît notabile, răspund convocării 64 de membri. De data asta e o şedință ce respectă întregul protocol: proces-verbal, consemnarea prezenței, prezentarea scopului, a obiectivelor.

Procesul-verbal devine Anexa numărul 1 într-un dosar ce, la ora actuală, cuprinde importante succese profesionale şi cetățeneşti, scopul este constituirea *Societății Timişoara* – ce titulatură potrivită! –, obiectivele propuse fiind:

- promovarea şi susținerea unei reale democrații,
- editarea unui cotidian, în paginile căruia să fie avansate, susținute şi prezentate principiile democratice, manifestările civic cetățeneşti ale societății,
- afilierea *Societății Timişoara Organizației Mondiale pentru apărarea drepturilor omului*, cu sediul la Geneva.

După constituirea asociației, membrii proaspetei *Societăți Timişoara* aleg un Comitet de conducere format din 15 persoane, cei investiți fiind: Claudiu Iordache, Vasile Popovici, Daniel Vighi,

Marcel Tolcea, Viorel Marineasa, Lucian Vasile Szabo, Ioan Crăciun, Ion Monoran, lt.-col. Viorel Oancea, Marcel Sămânță, Mircea Pora, cpt. Gheorghe I. Sânmartinean, Ion Haiduc, Doina Pașca Harsanyi, Harald Zimmerman.

Singurul punct al ordinei de zi a fost demararea procedurilor pentru obținerea aprobărilor necesare publicării cotidianului *TIMIŞOARA*.

Cum de câteva zile Claudiu Iordache deținea o funcție importantă în Consiliul Județean – responsabil al *Departamentului de Presă şi Cultură* –, poetul a sprijinit *construcția* Societății şi în mod *oficial*. A semnat – şi aprobat! – documentele necesare intrării ei în legalitate. De altfel, semnătura sa se găseşte pe toate aprobările de funcționare ale redacțiilor ziarelor şi revistelor ce şi-au început activitatea în 1990.

Câteva zile sediul societății a fost sala de şedințe a *Asociației Scriitorilor* din Timişoara. Numai că, în foarte scurt timp, au apărut fel de fel de inconveniente. Pe de o parte, atitudinea jurnaliştilor vechii publicații, ce devenea din ce în ce mai ostilă, pe de alta nu aveau acces la informații. În mod neaşteptat, societatea avea să primească un sprijin consistent de unde nu se aştepta – din partea unor ziariști arădeni de origine maghiară.

În Timişoara, luna ianuarie ’90 a fost extrem de tensionată. Prestanța FDR-ului era în continuă scădere, manifestările stradale nu conteneau, oamenii îşi manifestau nemulțumirile cu tot mai multă violență. După cum se ştie, în 12 ianuarie FDR-ul a fost alungat de la conducere. Din acel moment, instanțe mai mult ori mai puțin îndreptățite, au demarat organizarea de alegeri pentru cele două foruri de conducere – județ şi oraş –, formula adoptată consemnând un rezultat de-a dreptul consternant. FDR-ul, primul partid necomunist din România postbelică, formațiunea ce şi-a asumat – onorându-şi angajamentul în mod exemplar! – conducerea revoluției începând cu 20 decembrie ’89, a fost eliminată – cu două excepții! – din ambele foruri politico-administrative! Au *supraviețuit* Claudiu Iordache la județ, Vasile Popovici la municipiu.

Deşi avea o activitate din ce în ce mai apreciată, *Societatea Timişoara* era, încă, într-o situație dificilă. Nu avea sediu, nu dispunea de resurse materiale, logistica lipsea cu desăvîrşire. Mai mult de-atât, conflictul cu fosta publicație comunistă *Drapelul Roşu*, care era prea *fesenistă* ca să fie obiectivă şi mistifica adevărul acelor zile în mod grosolan, se acutizase.

Ziua de 22 ianuarie 1990 reprezintă momentul ieşirii în arenă a tinerilor *lupi*. Dacă nu se putea altfel, dacă exista o singură cale de a înlocui *cuvântul otrăvit* cu cel aşteptat şi atât de necesar, aveau s-o urmeze cu impetuozitatea caracteristică vârstei lor.

Se ştie că, în prima perioadă de după căderea dictatorului, presa era devorată. Se citea rămânând în picioare la cîţiva paşi de chioşc, stând pe bancă în parc, în tramvai, acasă. Şi eram mai toţi pe străzi şi, citind, ne manifestam adeziunea ori revolta, când parcurgeam articolele din *RENAŞTEREA BĂNĂŢEANĂ* revolta, deoarece în Timişoara se murise, şi criminalii…

Vociferările, vehemenţa exprimată fără nici o rezervă, cuvintele de ocară, înjurăturile celor mulţi pe străzile oraşului, se disipau în van. Gestul grupului de entuziaşti ce reprezentau *SOCIETATEA TIMIŞOARA* s-a constituit însă într-o importantă bornă a publicisticii urbei noastre. Şi nu numai. Ştiind că timişorenii de afară îi susţineau, tinerii au pătruns în clădirea redacţiei fostului cotidian comunist, au cerut schimbarea conducerii ziarului, dreptul la semnătură în coloanele publicaţiei, reorientarea politică.

Iniţiativa, solicitările grupului, nu au fost rodul unei reacţii spontane, nu era un gest nepregătit. Aveau pentru postul de redactor şef o propunere – poetul Marcel Tolcea.

S-a dovedit însă că nu numai conducerea ziarului era profesenistă – în esenţă, comunistă! –, ci întreaga redacţie, care s-a solidarizat cu cei incriminaţi. Susţinerea colectivului de conducere s-a concretizat în întreruperea dialogului cu protestatarii. De fapt, în grevă! Redactorii au părăsit sala, n-au prezentat materialele, publicaţia timişoreană n-a apărut, *RENAŞTEREA BĂNĂŢEANĂ* din 23 ianuarie 1990 nu se găseşte în nici o colecţie!

23 ianuarie e însă ziua în care a apărut primul număr al ziarului ***TIMIŞOARA!***

După ce redactorii cotidianului au abandonat discuţiile, grupul de tineri scriitori şi gazetari au rămas în încăpere fără nici un reprezentant al cotidianului timişorean. Nu le-a fost totuna. N-au anticipat o astfel de situaţie, câteva clipe s-au privit derutaţi, dezorientaţi. După care…

După care s-au apucat de treabă! Se găseau într-o redacţie, dispuneau de tot ce-şi poate dori un ziarist, erau scriitori, gazetari, de fapt de-asta intraseră în clădire, ca omul din stradă să găsească în pagină *cuvântul* de care avea nevoie, când deschiseseră discuţia pretinseseră că ştiau ce *cuvânt,* îşi doreau cei ce nu ezitaseră să

înfrunte armele şi tancurile cu mîinile goale, hârtia tipografică le stătea la dispoziție, ce-şi puteau oare dori mai mult?

Aşa că, după o minimă organizare… la lucru! Tu scrii articolul de fond… tu tratezi problema aia… tu aia… tu mergi la prefectură, la generalul Popescu să-i explici care e situația şi să obții aprobarea pentru publicare, tu…

La tipografie au mers Florian Mihalcea şi Marcel Sămânță, au prezentat aprobarea de la prefectură şefului de la secția Ziare, a doua zi la chioşcuri *RENAŞTEREA BĂNĂȚEANĂ* nu, cotidianul *TIMIŞOARA* da! În 70.000 de exemplare! Şi ziarul s-a citit… *rămânând în picioare la câțiva paşi de chioşc, stând pe bancă în parc, în tramvai, acasă,* pe chipurile lectorilor conturându-se, cu cât lectura înainta, alte expresii decât în zilele precedente, pentru comentarii folosindu-se formulări noi, ton ponderat.

Pentru cele petrecute la redacția cotidianului în 22 ianuarie, administrația locală a adoptat o poziție salutară. Textul a fost publicat în următorul număr al ziarului TIMIŞOARA. *În urma numeroaselor sesizări, reclamații, proteste, datorate unor erori repetate, informări insuficiente şi părtinitoare, cât şi a faptului că anumiți redactori ai fostului ziar DRAPELUL ROŞU, compromişi moral, semnează încă articole în paginile ziarului RENAŞTEREA BĂNĂȚEANĂ, precum şi datorită nemulțumirilor exprimate public în fața Consiliului Județean Timiş al Frontului Salvării Naționale, a redacției ziarului RENAŞTEREA BĂNĂȚEANĂ şi a întreprinderii poligrafice Timişoara, Biroul Executiv al Consiliului Județean al Frontului Salvării Naționale, analizând situația astfel creată, hotărăşte înlocuirea redactorului şef al ziarului RENAŞTEREA BĂNĂȚEANĂ cu un comitet provizoriu de conducere desemnat de Societatea Scriitorilor români din Banat. Semnează: Biroul Executiv al Consiliului Județean Timiş al Frontului Salvării Naționale.*

Pe redactorii vechiului cotidian, izbânda tinerilor membri ai Societății TIMIŞOARA i-a descumpănit. Declanşarea grevei fusese altceva decât capitulare. Gândiseră astfel: mâine nu o să apară ziarul, cititorii fideli se vor revolta, ei vor da explicații, vor arăta cu degetul timişorenii care îi împiedicaseră să-şi onoreze prestațiile, lumea se va dezlănțui, îi va pune pe împricinați la zid şi…

Numai că lucrurile, după cum se deduce din rândurile de sus, s-au petrecut altfel. Şi-atunci, colectivul redacțional al cotidianului timişorean *a aplicat varianta de rezervă*. L-a denigrat pe cel propus de tineri pentru postul de conducere în primul număr de

după incident! Revoluția îl *prinsese* pe poet în funcția de redactor la editura FACLA, tatăl poetului fusese activist la Jimbolia. Deci, dacă lor li se imputa trecutul comunist, lui Marcel Tolcea… Mai mult de-atât, au apelat la proteste stradale, sub *comanda* lui George Boeru, în fața redacției și a prefecturii, adresându-li-se cetățenilor din fața acestor instituții, în cele din urmă generalului Popescu, prefectul județului!

Decizia acestuia? Din 24 ianuarie, Timişoara urma să aibă două cotidiene!

După explozia de bucurie, au apărut îngrijorări, priviri întrebătoare. Sediu nu, birouri nici vorbă, fonduri la fel, cît despre hârtia tipografică…

Tinerii scriitori şi ziarişti s-au descurcat. Fiind membri ai Asociației Scriitorilor, au *transformat* sala de şedințe a revistei *ORIZONT* din Piața Sfântul Gheorghe nr. 3 în spațiu redacțional, au scris materialele, au alcătuit conținutul, domnul locotenent-colonel Viorel Oancea – primul militar care a vorbit din balconul Operei dând asigurări, în 22 decembrie, înainte ca dictatorul să fi fugit, că formația pe care o conducea va riposta armat împotriva oricărei persoane care va iniția vreo agresiune asupra demonstranților timişoreni – şi pictorul Mihai Teodor Olteanu, au adus bani de acasă… şi ziarul a apărut! În concepția grafică a specialistului care a asigurat coordonatele artistice şi pentru primul număr, domnul Traian Abruda.

Începuturile întreprinderilor ce ajung să reprezinte reuşite de excepție stau sub *semnele* intuiției, meditațiilor, entuziasmului, dăruirii totale şi, chiar dacă se *concretizează* în condiții improvizate – subsol, garaj sau vreo cămăruță la mansardă… –, o retrospectivă asupra acelor momente e totdeauna încărcată de nostalgie, de gânduri şi stări ce te fac să-ți spui: *da… a fost greu… dar a fost atât de frumos încât…*

Tinerii editori ai ziarului *TIMIŞOARA* au avut redacția în sala de lectură a revistei *ORIZONT* din 24 ianuarie pînă spre sfârşitul lui martie 90. De atunci au lucrat în alt sediu, şi anume în apartamentul poetului Ion Monoran!

Altruist, generos, inimos, Ion Monoran şi-a împărțit spațiul familial cu colegii de gazetărie pentru aproximativ 2 luni de zile. Când, în fine, primăria a acordat tinerilor două apartamente în clădirea bazarului – strada Proclamația de la Timişoara numărul 5 –, cel de la parter devenind redacția ziarului *TIMIŞOARA*, cel de la etaj sediul societății *TIMIŞOARA*.

Primul redactor şef al ziarului *TIMIŞOARA* a fost Ludovic Vasile Szabo. Majoritatea membrilor redacției noului ziar se cunoşteau de la revista *FORUM STUDENȚESC*, lucraseră împreună ani buni, alegerea şi numirea lui Lucian Vasile Szabo a fost o opțiune firească.

La vremea aceea – ianuarie 90 –, George Şerban era în *căutarea drumului său*. Activa la Societatea *EUROPA* a studenților publicişti din Timişoara, ce se constituise în jurul publicației *FORUM STUDENȚESC*. În 21 decembrie, susține prozatorul, *balconul nu-l primise,* i se spusese că serviciile unui scriitor nu interesa pe nimeni, cotidianul *RENAŞTEREA BĂNĂȚEANĂ* avea altă orientare politică, nu constituia un spațiu tipografic potrivit…

Şi timpul trecea, se scurgea fără să identifice o modalitate prin care să-şi expună ideile, fără să aibă cum să ofere *cuvântul* de care, credea el, era nevoie în oraş, în țară

Apariția primului număr al ziarului *TIMIŞOARA* pune capăt frământărilor, George Şerban se prezintă la redacție, îşi oferă serviciile, devine editorialistul cotidianului. Şi, prin prestațiile jurnalistice, se impune într-atât, încât i se oferă şi lui postul de redactor-şef. De altfel de mai târziu, din octombrie ’90, ziarul *TIMIŞOARA* va avea doi redactori-şefi.

Analist competent al fenomenului politic, bun observator al frământărilor sociale, interpret sagace al corelațiilor şi implicațiilor evenimentelor ori inițiativelor, George Şerban era convins că ştia unde s-a greşit, că era capabil să precizeze ce trebuia făcut.

În după-amiaza zilei de 20 decembrie, în foaierul Teatrului se constituise prima formațiune politică necomunistă, *Frontul Democratic Român*. Inițiativă curajoasă, necesară, dar cu o platformă-program – după părerile lui – ce-ar fi trebuit să *sune* altfel! Revendicările formulate de membrii noului partid, fie din cauza stresantelor împrejurări în care fuseseră elaborate, fie din atâtea alte motive, scriitorului nu i se păreau îndeajuns de radicale. Şi nu era vorba de-o părere personală – posibil subiectivă – ci de-o observație obiectivă. Timişorenii din Piața Operei erau mai vehemenți decît fondatorii F.D.R.-ului! Într-o intervenție din ziua de 21 decembrie, un lider al partidului a încercat să determine mulțimea să scandeze cuvântul perestroika, numai că reacția demonstranților a fost categorică: **Jos comunismul!**

Jos comunismul!... Criminal de Scorniceşti, pentru morți ai să plăteşti!... Să fie judecat, aicea, în Banat!... Vrem

alegeri libere!... Libertate!... Fără comunişti!... se striga de jos. George Şerban considera datoria celor din foaier destul de simplă – sloganurile timişorenilor trebuiau să devină puncte ale programului noului partid! Numai că intervenţiile celor din balcon i se păreau comune, stereotipe, vorbitorii se refereau la trecut, la sacrificiile celor ce nu mai erau printre noi, la fărădelegile şi crimele ciracilor dictatorului, înşirau multe cuvinte dar nu şi cele ce le-ar fi întrunit aşteptările. Şi-atunci timişorenii, din nou cu… **Jos comunismul!... Criminal de Scorniceşti, pentru morţi ai să plăteşti!... Să fie judecat, aicea, în Banat!... Vrem alegeri libere!... Libertate!... Fără comunişti!...** Şi după câteva cuvinte ale altui vorbitor… **Jos comunismul!... Criminal de Scorniceşti, pentru morţi ai să plăteşti!... Fără comunişti!...** Ca peste nu mult timp sloganurile să fie scandate din nou… Şi-apoi iarăşi şi iarăşi, deoarece cei de la microfon…

Jos comunismul!... Fără comunişti!... Jos comunismul!... Fără comunişti!... Acestea, şi celelalte lozinci dar mai ales acestea, rămâneau în memoria lui George Şerban vii, îl obsedau. *Conţineau* ceva esenţial… păreau să-i sugereze idei, atitudini… i se impuneau din ce în ce mai insinuant ca *punct de plecare* pentru…

Între timp, George Şerban devenise membru al societăţii, notorietatea sa era în creştere. Frământat de aceleaşi probleme ca toţi membrii ei, într-una din zile îl caută pe Claudiu Iordache şi, în discuţia ce s-a închegat, îi spune că i se părea oportună – chiar mai mult de-atât, necesară – organizarea unui miting de sprijin al Mişcării CADA. Claudiu Iordache consideră ideea potrivită, de strictă actualitate, îl asigură de tot sprijinul. Discuţia nu se încheie însă aici, ceea ce urmează constituindu-se într-un adevărat **moment istoric**. Foile pe care i le oferă spre consultare poetului sunt ciorna viitoarei **Proclamaţii de la Timişoara.**

După o lectură atentă, după reluarea unor pasaje, Claudiu Iordache îi prezintă impresiile. Are obiecţii în legătură cu două puncte ale textului. Prima frază care i se pare interpretabilă, la urma urmei nu întrutotul potrivită, era formulată astfel: *dacă ţara nu se grăbeşte, Timişoara nu mai aşteaptă România.* Claudiu cere explicaţii, *ce înseamnă asta, cum nu aşteptăm ţara? Ţara suntem noi, asta e Revoluţia ţării. Chiar dacă a pornit la Timişoara, Revoluţia e a României, a tuturora…* Din păcate Claudiu Iordache n-a reuşit să-l convingă să reformuleze fraza, George Şerban n-a avut argumente să-l determine s-o accepte…

Al doilea text ce i-a pus pe poziții diferite a fost celebrul punct 8 al *Proclamației.*

În percepția lui Claudiu Iordache, acesta nu se referea la blocarea intrării în noile structuri ale Puterii a nomenclaturiştilor comunişti în general, ci a unuia singur – Ion Iliescu.

Fraza de sus impune deschiderea unei paranteze. Claudiu Iordache l-a cunoscut pe Ion Iliescu în 1973, într-o perioadă dificilă pentru poet. Devenise timişorean **în mod forțat**, venind de la Târgovişte – probleme cu Securitatea, situația e cunoscută din cărțile sale, din fericire ofițerul a fost ins de suflet, i-a spus că, dacă părăseşte oraşul, va închide dosarul –, în oraşul de pe Bega ajunsese colaborator al revistei *Orizont,* începuse să publice poezii. Într-una din zile, Ion Iliescu, pe atunci secretar adjunct al Comitetului județean Timiş, îl cheamă la el. Discuția n-a fost nici formală, nici acută, constituindu-se însă, încet-încet, într-una memorabilă! Poetul – nu era membru PCR, n-a devenit nici mai târziu – a vorbit deschis, fără nici o reținere, *da, părerea mea este că partidul comunist nu-şi face datoria față de țară…* secretarul cu propaganda nu l-a întrerupt, nu i-a făcut semn că discuția alunecase pe o pantă periculoasă, l-a ascultat cu atenție, cu răbdare, în cele din urmă convenind să reia discuția cu altă ocazie.

S-au mai văzut o dată, însă în treacăt, într-o împrejurare ce nu le-a permis să reia discuția, cum stabiliseră la prima întâlnire.

A treia oară l-a văzut în zilele Revoluției, la televizor. Dar amintirile *vizuale* erau atât de palide – trecuseră 16 ani –, încât l-a confundat cu Mirel Brateş. Din moment însă ce şi-a dat seama cine era, situația a fost cu totul alta. S-a bucurat că omul, care-i lăsase impresie deosebită în 1973, care intervenise de câte ori fusese cazul, în favoarea Asociației Scriitorilor din Timişoara, care îi sprijinise pe literați totdeauna, care ajutase mulți intelectuali să se strecoare prin cunoscuta birocrație comunistă, se implica în destinele Revoluției. Considera că, dintre comuniştii *la vârf* care începuseră să se îmbulzească în fața camerelor tv. – Ilie Verdeț, Manea Mănescu, Alexandru Bârlădeanu, Paul Niculescu Mizil… –, cât de cât îndreptățit să preia *frâiele* României era Ion Iliescu. Claudiu Iordache admitea că Ion Iliescu nu era un Vaclav Havel ori Lech Walesa, i se părea însă lesne de înțeles că era, totuşi, altceva decât oricare din celelalte *nulități* comuniste ce încercau să se impună atenției românilor.

Dezbaterea punctului 8 n-a putut fi *negociată*, George Şerban n-a renunțat la forma pe care i-o dăduse, Claudiu Iordache n-o putea accepta. N-o considera *constructivă,* aplicabilă. La întrebarea *este*

cumva vinovat pentru crimele din timpul Revoluției răspunsul a fost categoric – *nu*, la următoarea, *pe cine vezi în locul lui,* replica a rămas în suspensie. Pentru Claudiu Iordache vinovat era **sistemul**, important era să nu pătrundă în structurile de conducere marea masă a comuniștilor, nu Ion Iliescu.

Exista o variantă optimă dar imposibilă: preşedinte, parlament şi guvern – inşi ne-nomenclaturişti. Alta, exclusă din start, preşedinte unul din dinozaurii citați mai sus, însoțit de legislativ şi executiv cum aveau să stabilească urnele. Şi, în fine, două versiuni cu Ion Iliescu preşedinte al României. Într-una, în tandem cu structuri definitivate prin vot fără aplicarea punctului 8, în cealaltă, impunându-l din start. Oricum, Claudiu Iordache nu vedea pe altcineva în fruntea statului, nu-i inspira încredere nici un alt politician, intelectual ori persoană publică.

Considerând că argumentele colegilor l-ar fi determinat să vadă lucrurile altfel, l-a sfătuit să afle opiniile lor. George Şerban a ignorat recomandarea, a rămas la formularea sa, relația dintre ei s-a alterat, în cele din urmă a apărut ruptura. Ruptura dintre ei, dintre el şi societate şi, cu toate că la vremea aceea, de fapt de la înființare, Claudiu Iordache era preşedinte, la urma urmei factorul determinant în crearea societății, poetul s-a îndepărtat de ea – cu regrete fireşti dar cu convingerea că nu el greşea – pentru totdeauna.

George Şerban recunoaşte că ideile fundamentale ale **Proclamației de la Timişoara** aparțin demonstranților, atitudinii şi determinării lor, platforma politică nefiind altceva decât *prelucrarea* lozincilor scandate de ei în perioada 16-22 decembrie!

Spre deosebire de Cehoslovacia şi Polonia, România nu a avut disidenți politici de marcă. E drept, în 1979, la al XII-lea congres al PCR, Constantin Pârvulescu a uluit asistența, întreaga țară, s-a pronunțat împotriva realegerii dictatorului ca prim om al statului, acuzându-l că punea interesele personale înaintea celor ale partidului şi țării. Căzut în dizgrație, pus sub supraveghere 24 de ore din 24, practic arestat la domiciliu, se poate spune că era disident politic. Dar, la vîrsta de 94 de ani, n-avea cum să reprezinte o soluție viabilă pentru redresarea situației din România de după Decembrie ’89. Iar disidenții din sfera culturii şi artei, Paul Goma, Mircea Dinescu, Ion Caramitru, Sergiu Nicolaescu, Doina Cornea, Dan Petrescu… ori cei care se angajaseră să-l înfrunte de dictator bazându-se doar pe ei înşişi, Radu Filipescu, Vasile Paraschiv... anticeauşişti, anticomunişti declarați, dar nu şi politicieni în

adevăratul sens al cuvântului, n-au reuşit nici ei să se impună în vâltoarea acelor circumstanțe de excepție.

Claudiu Iordache, unul din cei mai cunoscuți revoluționari români, avea experiența balconului timişorean. Au urcat – vorbim de zilele de 20, 21, 22 decembrie – în balconul Operei şi al Comitetului Județean, scriitori, ingineri, medici, militari, preoți, muncitori. Din păcate, nimeni, pe termen mai lung de câteva zile, nu a dominat masele de demonstranți într-atât, încât să fie acceptat drept lider unic al Revoluției.

După părerea lui George Şerban – e drept, contestată de mulți revoluționari – n-a reuşit acest lucru nici formațiunea politică timişoreană, *Frontul Democratic Român*! Scriitorul face următoarea remarcă. *Lista de revendicări a FDR,* elaborată şi citită mulțimii în 20 decembrie*, transformată în Proclamație a acestuia* în 21 decembrie, prezentată demonstranților din oră în oră*, era un program sumar, de răscoală, nu de revoluție. Revendicările erau minimale, nu vizau schimbarea sistemului social ci crearea de condiții pentru reformarea celui de până atunci. Transpăreau din ele spiritul şi visul lui Gorbaciov, încercarea de a da o față umană comunismului…*

Nevoia de conducător era stringentă. Peste 100.000 de oameni pot forma *o adunătură,* ori o armată! În clădirea Operei, în a Comitetului Județean, au urcat timişorenii entuziaşti, vulcanici, cei mai revoltați concitadini. Printre ei, şi mulți neaveniți care, însă, când s-a pus problema prezentării de la balcon, a dezvăluirii adresei şi a situației familiale, au coborât şi s-au *pierdut* printre demonstranți discret şi repede.

După consumarea euforiei declanşată de faptul că porțile Operei se deschiseseră, că bătuseră şi ele se deschiseseră, a urmat teribilul moment al conştientizării gestului lor. Pentru că se găseau acolo, în foaier, aveau, dintr-o dată, alt statut decît în urmă cu câteva minute! Şi pe umeri, tot mai grele… *tresele* unei responsabilități imense! Dacă ar fi rămas printre demonstranți, ar fi strigat în continuare lozinci, s-ar fi despovărat de zgura umilirilor şi constrângerilor de pînă atunci, manifestîndu-se în acel mod, poate şi-ar fi spus şi alte vorbe, câte-o glumă, câte-o noutate, ori s-ar fi retras în vreo parte pentru a privi ce părea să nu fie adevărat cu toate că… Sau ar fi tras o fugă pînă acasă pentru o supă, pentru a lua o haină mai groasă, urmând să revină că, după cum decurgeau lucrurile, lumea n-avea să părăsească Piața prea repede… Din moment însă ce urcaseră în foaier…

Nici în balconul Operei, nici în al Comitetului Județean, nu au ajuns membrii vreunui grup care să fi anticipat situația în care se găseau, să fi ştiut ce trebuia făcut, în ce ordine, prin ce mijloace. Se vedeau pentru prima dată, nu erau personalități publice, nu se cunoşteau decât cel mult din vedere, rezervele au fost vădite, suspiciunile fireşti, relațiile ce începuseră să se lege se dovedeau fragile, un ton ridicat bloca, un gest energic intimida ori te determina să te răsteşti şi tu, şi atunci foloseai cuvinte nu tocmai potrivite, scuze nu se cereau, presiunea era mare, nervii întinşi la maxim, hotărâri se luau, dar consensul lipsea mai totdeauna. Una peste alta, e greu de presupus că atmosfera, tensiunile, stările prin care au trecut liderii Revoluției de la urcarea în balcon până la fuga dictatorului, vor putea fi descrise convingător prin **cuvânt.** N-o pot face ei înşişi, temerarii acelor momente teribile. Afirmațiile unuia erau – sunt şi acum! – contrazise de altul, ale acestuia de un al treilea. Deşi se mişcau într-un spațiu de doar 70-80 de metri pătrați, percepțiile erau diferite, subiective, în zilele şi nopțile acelea fiind impetuoşi, şovăitori, decişi, derutați, inspirați, refractari, autoritari, concesivi, exuberanți, apatici… Au fost, la urma urmei, oameni, care au însă meritul că şi-au depăşit condiția de *pioni* şi au făcut tot ce au crezut de cuviință pentru ca sacrificiile timişorenilor să nu fie în van.

Dar atunci a fost greu, consumul nervos mare, reuşitele organizatorice nu tocmai mulțumitoare, pentru că bunele intenții nu se substituie competenței, entuziasmul şi vocația nu sunt sinonime, voluntarismul nu asigură reuşita,

Claudiu Iordache, Nicolae Bădilescu, Ioan Savu… au fost primii care au realizat că lucrurile nu *mergeau* bine. Nici unul din liderii timişoreni nu avea prestanța lui Václav Havel ori Lech Valesa, nu reuşea nimeni să se facă ascultat fără să fie întrerupt de scandarea vreunei lozinci. Iar pe de altă parte – şi erau abia la început! –, problemele gospodăreşti, organizatorice, dar mai ales cele economice, îi blocau. Pentru astea era nevoie de persoane competente în domeniile respective, de specialişti! *Aeronava **MARELE VIS*** se umpluse până la refuz, semnalul de decolare fusese dat, ei, cei din foaier, se găseau în cabina de comandă… numai că nici unul nu era pilot în adevăratul sens al cuvântului! Iar dacă ratau **decolarea**, lucrurile erau clare pentru toți. În *jurnalul de bord, specialiştii* dictatorului aveau desigur să înregistreze – fără a acorda atenție *cutiei* negre! – *constatarea* pe care o consemnaseră şi la *încercările de zbor* din 1977, 1981, 1987!

Se poate spune că atunci s-a făcut prima concesie… comunismului! Nu e un secret faptul că directorii de întreprinderi aveau şi alte *prestații* decât cele legate de bunul mers al procesului tehnologic. Cu toate astea, s-a apelat la serviciile lor, pe de o parte deoarece aveau prestanța profesională, pe de alta pentru că Timişoara trebuia să *funcționeze*!

Ajunşi aici, e necesară o paranteză. Pentru o privire *contre-jour*, insistentă însă până la reliefarea teribilului moment prin care a trecut România în urmă cu 44 de ani. 1945 şi 1989 sunt ani de răscruce. Atunci a căzut capitalismul, în 1989 a căzut comunismul. Cum au procedat comuniştii când au pus mâna pe putere? Au decapitat cultura, industria, agricultura! Au îngrămădit între ziduri şi au țintuit în lanțuri **luminile** neamului, iscoditoarele minți ale celor cu mâini îndemânatice, stăpânii şi robii pământului! Numărul celor care au pierit în închisorile comuniste? Peste un milion de concetățeni, din mai mult de 2 milioane de oameni privați de libertate! Şi pentru că e mai mult decît necesară – o *paranteză* în paranteză, în al doilea război mondial, pe frontul răsăritean au căzut 251.515 militari ai României, pe cel din vest – 18.730! Ce a pus noul partid în locul elitei societății româneşti strivite cu sălbăticie inimaginabilă?... Nulități! Salahori, acari, rândaşi! Care au devenit directori de întreprinderi, şefi de gări, preşedinți de C.A.P! Doar cei foarte tineri nu ştiu că, până spre sfîrşitul anilor 1960, *înalți* funcționari din ministere, directori de întreprinderi, cadre din M.I., se prezentau la examene de bacalaureat!

În ’89 nu se putea proceda astfel. În ’45 a fost posibil pentru că se instaura o dictatură. Acum respiram descătuşarea, muşinam libertatea, visam democrația! Liderii timişoreni n-au procedat precum iacobinii, comuniştii ori khmerii roşii, nu şi-au împărțit funcțiile în virtutea statutului de care se bucurau datorită faptului că urcaseră şi rămăseseră în balconul Operei. Riscul exista, firește, dar mizând pe o presupusă dorință de reabilitare, au făcut apel la şefii întreprinderilor timişorene. Răspunsul n-a fost al unor specialişti integri, ci al ocupanților *fotoliilor* PCR-iste! Eram, la urma urmei, în 20, 21, 22 decembrie! Înainte de fuga dictatorului! Şi după 45 de ani de perfidă depersonalizare comunistă a ființei umane!

Cum inițiativa nu dăduse rezultatul scontat, deoarece presiunea exercitată de mulțime era tot mai greu de gestionat, iar ideea că timişorenii n-aveau să mai vină în fața Operei îi îngrozea, pentru că începuseră să înțeleagă de ce lucrurile nu mergeau cum

trebuia, liderii lucizi din balcon au avut altă inițiativă. Condamnată de mulți, e adevărat, întreprinsă însă fără gânduri ascunse, cu bună credință. Balconului îi lipsea, după părerea lor, un *organizator*. Şi cum nici unul din ei nu părea să posede acele calități…

Atunci se poate spune că i s-a făcut comunismului a doua concesie! De la balcon s-au pronunțat nume de activişti care fuseseră percepuți altfel decât cei obtuzi. E de precizat, din capul locului, că liderii respectivi n-au încercat să impună un nume ori altul. N-au făcut-o din calcul, interes ori sub presiune. Cuvintele potrivite sunt *test, consult*, nu şi-a permis nici unul să înfrunte mulțimea, ceea ce se obținuse până atunci li se datora lor, celor de jos, dar continuând să scandeze lozinci nu se obținea nimic şi cum ei nu păreau capabili să…

Florentin Cârpan, directorul Complexului de la Beregsău Mare, trecea drept un *gospodar* bun. Ca primar în Timişoara, înainte de-a fi prim-secretar în Hunedoara, Radu Bălan lăsase o impresie nu tocmai proastă… Şi cum – cu toate că dictatorul mai credea, încă, în steaua lui – gândurile timişorenilor erau pe *cai mari… că nu se poate să nu mişte şi ei, iar cum noi deja am trecut prin astea şi nu se cade să nu-i scutim de bâlbâieli, pentru că atunci o să fie vorba de toți, de țară, nu doar de Timişoara, ar fi bine să…*

Se cunoştea impresionanta lui intervenție, dar, cunoscându-se şi celălalt amănunt – vârsta –, de la balconul Revoluției din Timişoara n-a pronunțat nimeni numele activistului Constantin Pârvulescu. Dintre politicienii de la vârf, un statut oarecum aparte aveau şi ceilalți 5 semnatari ai *Scrisorii celor 6* din 11 martie 1989, Alexandru Bârlădeanu, Gheorghe Apostol, Corneliu Mănescu, Grigore Răceanu, Silviu Brucan. Oarecum aparte, dar nu **aparte** cu adevărat! Trecutul lor era *roşu.* Mult prea roşu. Şi, cum prin textul respectiv nu se dovediseră nimic altceva decât reformişti – *cosmeticieni!* –, nu contestatari reali ai comunismului, nu oponenți virulenți ai dictatorului, pentru Timişoara n-au reprezentat nici un reper, nu le-a rostit numele nimeni.

La Timişoara, mulțimea a fost, totuşi, *testată* cu numele unui activist de la vârf. La fel ca în celelalte cazuri, s-au auzit şi huiduieli şi aplauze. Ceea ce dovedea – fraza reprezintă un preambul pentru paginile ce urmează – că **punctul 8 al viitoarei Proclamații făcea parte din Proclamație dinainte ca George Şerban să-l fi formulat!** Ca şi faptul că absența unei adevărate personalități politice era resimțită de mulți demonstranți!

De altfel, poetul Nicolae Bădilescu, unul din cunoscuții revoluționari timișoreni, referindu-se la această idee, ca și la consecințele lansării ei, a formulat o frază memorabilă: **criza de personalități politice a dus la ratarea Revoluției Române.**

În Timișoara, Ion Iliescu era destul de bine cunoscut. Fusese, în perioada 1971-1974, secretar adjunct al *Comitetului Județean Timiș* și lăsase impresia unui om cu vederi largi. Anii ce-au urmat i-au conturat apoi, încet-încet, statutul de… **neobedient** dictatorului. Nu-l considera nimeni dizident autentic, contestatar violent al fostului președinte. Era perceput, totuși, în alt mod decît cerberii comuniști Dăscălescu, Coman, Dincă, Verdeț… De altfel, cei care prin 1985 aveau cel puțin 30, 35 de ani – când, după momentul de *vârf* din 1968, popularitatea dictatorului a scăzut –, nu se poate să nu-și amintească faptul că activistul de care se *legau* oarecari speranțe de redresare a situației din țară era Ion Iliescu.

Ei bine, și în tumultosul Decembrie 1989, Ion Iliescu era singurul politician la vârf perceput în acest mod de demonstranți – nu de toți! –, de lideri, e drept, nu de toți!

Lunile ianuarie și februarie ale anului 1990 au fost zbuciumate. E adevărat, conducerea administrativă se găsea în mâinile liderilor Revoluției. Lorin Fortuna devenise primul om al județului, Pompiliu Alămoreanu primarul municipiului, Claudiu Iordache răspundea de cultură… Numai că nemulțumirile se țineau lanț, producția stagna în orice întreprindere pentru că oamenii erau pe străzi vociferând, protestînd, la Bucureşti lucrurile mergeau și mai prost, cei care conduseseră represaliile în Timișoara erau considerați eroi, fuseseră avansați și ocupau funcții importante. Chițac – șef la Interne, la Armată – Stănculescu… Or trupele din Timișoara acționaseră la comanda lor. În 18 decembrie, la catedrală, reprimarea fusese condusă de un Chițac furibund cu pistolul automat în mâini. Deci CPUN-ul nu ne reprezenta, la Timișoara se murise pentru că voiserăm să scăpăm de comuniști, de securiștii perfizi și milițienii aroganți. Numai că ei se găseau tot acolo, *acolo sus,* sprijiniți, promovați, ocrotiți de *emanați,* emanați din cuvântul cărora nu *ieşeau* nici… *emanații* Timișoarei! Or dacă lucrurile stăteau așa…

Și suntem în februarie 1990, după frământări și convulsii în toate orașele din țară, după manifestația din capitală organizată de membrii P.N.Ț. și P.N.L., după descinderi ale minerilor în capitală!

În Bucureşti, în 17 şi 18 februarie bastoanele vâjâie şi schilodesc, populaţia capitalei, de pretutindeni, e debusolată, nedumerită, revoltată. De ce toate astea? Ce se întâmpla în ţară? Cine era de vină? Iar la redacţia ziarului *TIMIŞOARA*, spune George Şerban, soseau scrisori, chiar şi persoane din diferite oraşe, multe din Bucureşti, cu unul şi acelaşi mesaj: **Timişoara trebuia să ia atitudine faţă de maşinaţiunile neocomuniste de la Bucureşti!** De ce Timişoara, întreba scriitorul. Pentru că, spuneau ei, **Timişoara e oraşul care are un ascendent moral asupra FSN, întrucât a început Revoluţia în numele căreia ei guvernează.**

Încrederea te onorează, dar te şi împovărează! Nu era greu de observat că, în capitală, de fapt peste tot, lucrurile nu mergeau bine, ce începuserăm în 16 decembrie nu se terminase în 22, din păcate nu se încheiase nici acum, spre sfârşitul lui februarie. Şi pentru ceea ce simţeam noi înşine, pe de-o parte, pe de alta pentru speranţele pe care şi le puseseră alţii în noi…

La Timişoara, în 22 februarie, *SOCIETATEA TIMIŞOARA* organizează un miting de protest împotriva celei de a doua incursiuni a minerilor în Bucureşti! Manifestarea din urbea bănăţeană nu s-a redus la un gest de solidaritate cu bucureştenii, la o luare de poziţie faţă de brutalităţile săvârşite în capitală de oamenii din Valea Jiului. Era mult mai mult. Marca **primul pas *public* al Proclamaţiei de la Timişoara!** În alocuţiune, George Şerban propune redactarea unei Proclamaţii a Timişoarei către ţară, în care să se amintească ce-am dorit noi, timişorenii – la urma urmei toţi cei care ne-am răzvrătit şi l-am alungat pe dictator –, să obţinem prin revolta declanşată în 16 decembrie 89, prin Revoluţia din 20 Decembrie 1989!

De acum lucrurile se precipită, suntem tot mai aproape de un moment extrem de important din viaţa politică a României, ziua de **11 martie 1990!**

După intervenţia din 22 februarie, peste doar câteva zile, în numărul 15 al ziarului *TIMIŞOARA*, scriitorul inserează acest fragment: *Revin asupra propunerii făcută la mitingul din 22 februarie, care a întrunit adeziunea participanţilor: redactarea unei PROCLAMAŢII CĂTRE ŢARĂ a cetăţenilor oraşului Timişoara. Ea ar avea menirea de a aduce la cunoştinţă opiniei publice româneşti idealurile originare ale Revoluţiei timişorene, aspiraţiile ei autentic europene. (...) Propun ca textul Proclamaţiei să fie redactat de un grup de participanţi la Revoluţia timişoreană, dintre cei care au fost din prima până în ultima zi printre demonstranţi.*

Formularea *propun ca textul să fie redactat de un grup…* este încărcată de o exemplară camaraderie şi altruism, deoarece Proclamația, era, deja întocmită! O concepuse, de unul singur, George Şerban!

Ceea ce avea să se întâmple în toată țara, s-a petrecut din chiar prima şedință în cadrul *Societății Timişoara!*

Proclamația de la Timişoara are 13 puncte. Pentru 12 paragrafe observațiile şi intervențiile membrilor societății au fost nesemnificative, explicațiile oferite de scriitor acceptate, textele şi-au păstrat conținutul şi sensul inițial. Punctul 8 în schimb – ce urma să devină celebru pentru controversele dintre adepții şi contestatarii lui – a stârnit discuții aprinse. Nu atât pentru conținut în sine, cât pentru modul în care urma – dacă avea să se ajungă acolo – să fie aplicat.

Anticomunist, anticeauşist învederat – să nu uităm că şi-a asumat Revoluția Română în mod public din 18 decembrie, când, în cadrul şedinței din întreprinderea la care lucra, a declarat că era de acord cu manifestațiile din Timişoara în acelaşi timp încriminând reacția Puterii; să nu uităm că în 20 decembrie, în fața Operei străjuită de militari cu armele în cumpănă, prin **cuvânt anticomunist** a *blocat* arătătoarele şi gloanțele n-au mai pătruns în trupurile noastre! –, Claudiu Iordache, pentru care criza de personalități politice continua să constituie o îngrijorare majoră, a încercat să dea un conținut realist punctului 8 al *Proclamației* până în ultimul timp.

Asta pentru că aplicarea rigidă a acestuia nu era exclus să compromită Revoluția din Timişoara, din România. Schimbarea unui sistem social se poate face de la o zi la alta, ori în timp. Dictatura se instaurează peste noapte, democrația în ani de zile. Vorbind despre *model* de revoluție, mai oricine pronunță sintagma: *revoluția franceză de la 1789*. Răspuns prompt. Corect. Lucrurile stau însă altfel pentru întrebarea: *cum s-a încheiat* – formulare deloc adecvată – *revoluția franceză?*

Stau altfel pentru că s-a *încheiat* cu un imperator! Cu Napoleon!

Stau altfel pentru că s-a **încheiat** cu adevărat peste aproape o sută de ani, odată cu introducerea în Constituție a dreptului la vot pentru orice cetățean!

Pentru liderii timişoreni – statut ce se cade a fi atribuit doar celor ce au apărut în unul din balcoane în 20 decembrie dezvăluindu-

şi identitatea, asumându-şi un risc la vremea aceea real! – e posibilă o disociere. Cei ce *trăiau momentul,* cei ce-l *gândeau.* Lorin Ioan Fortuna, Claudiu Iordache, Nicolae Bădilescu, Ioan Savu Petre Petrişor au fost preocupaţi de *ziua întâia de după victorie* din primele clipe ale condiţiei de *capi* ai revoluţiei. Domnul Fortuna a fost întreprinzător, Iordache profund, Bădilescu vulcanic, Petrişor pragmatic, Savu practic.

Universitarul Lorin Ioan Fortuna s-a implicat în actul de conducere al activităţilor din judeţ cu impetuozitate, a *mers* cu gândul cel mai departe. A eşuat, precizează comentatorii, deoarece, în condiţiile în care pentru Timişoara FSN *însemna* PCR, a *înregimentat* FDR-ul FSN-ului. Nicolae Bădilescu, unul din cei mai exuberanţi revoluţionari timişoreni, realizînd şi el faptul că se bătea pasul pe loc din cauza absenţei unei autentice personalităţi, recunoaşte că a *lansat* două nume: Florentin Cârpan şi Ion Iliescu. Nu a întreprins nimic concret, doar a pronunţat aceste nume pentru a sonda opinia mulţimii.

O iniţiativă, într-un fel finalizată, a fost cea a lui Ioan Savu. Bănăţean de origine, ins realist, iubind oraşul, revoluţionarul s-a gîndit înainte de toate la Timişoara. Cum nici unul din ei nu părea în stare să domine mulţimea, se impunea să se *uite* în afara *cercului* lor. Persoana de care aveau nevoie trebuia să îndeplinească 3 criterii: să întrunească adeziunea demonstranţilor, să prezinte garanţii pentru funcţia supremă în judeţ, să accepte propunerea.

Preocupat de acest gând, mai ales de cînd intră în contact cu grupul de revoluţionari din foaierul Operei – 21 decembrie –, Ioan Savu face, încă de joi, sondaje printre demonstranţi. Încurajat de reacţiile acestora, lansează lozinca de la balconul Operei, iar vineri aduce *personajul* în foaier! Radu Bălan, fost primar al urbei – pe timpul mandatului lăsase o destul de bună impresie –, o vreme prim-secretar la Hunedoara, pe aceeaşi funcţie în Timişoara de doar câteva săptămîni, s-a dovedit însă a nu fi un adevărat personaj politic! Deşi suntem în 22 decembrie, deşi dictatorul abandonase ca şobolanul nava socialismului victorios, primul om al judeţului continua să se teamă de *mâna lungă* a dictatorului! La insistenţele celor ce credeau în el iese în balcon, se adresează mulţimii, dar, cu toate că e bine primit, revenind în foaier se comportă de parcă la celălalt capăt al mesei se găsea idolul jurnalistului Ion Cristoiu! Că familia sa se găsea în judeţul Ialomiţa… că deşi fugise dictatorul era, încă, tare... că structurile create de el, fidele lui…

Nu putem trece mai departe, fără a contura o observație. Dacă ar fi să dăm un titlu paragrafului abia încheiat, acesta ar fi: *Nulități!* Mai explicit spus, *Nulități politice!*

Radu Bălan era politician comunist. Constantin Dăscălescu, cei ce l-au însoțit, de asemenea. Aparent adevărate, afirmațiile sunt false! Ei, ca de altfel toți peceriștii cu funcții, erau **zerouri politice!** Putem vorbi de politicieni comuniști dacă ne referim la Germania, Cehoslovacia, Bulgaria. Cînd descreieratul Honecker a decis să folosească armele împotriva demonstranților, politicienii comuniști germani i-au luat *hățurile teleguței socialiste* din mîini şi l-au pus în genunchi pe cioburile idealurilor lui politice! La fel au procedat politicienii comuniști cehi, bulgari. În timp ce la noi… La ședința CPEx. din 17 decembrie ’89, iritat, dictatorul a vrut să părăsească sala. N-a reuşit să iasă. Din cauza *înaltelor conştiințe comuniste* ce s-au postat în fața uşii. *Nu ne abandonați, tovarăşe preşedinte,* l-a implorat *trio-ul* Manea Mănescu – Emil Bobu – Constantin Dăscălescu, *rămîneți să ne conduceți în continuare, vă vom îndeplini de acum înainte orice ordin!*

Cele 3 inițiative au fost întâmpinate, şi atunci şi după aceea, deseori cu suspiciune, uneori cu duritate. După trecerea anilor, e cazul să ne referim la inițiativele de atunci cu *detaşare!* Și detaşarea cu *înțelepciune!* Zilele 20, 21, 22 decembrie au fost teribile. În locul a ceea ce fusese înlăturat trebuia *pus* ceva! Întrebările erau: ce?, cum? Pentru prima, cel puțin la *modul general*, putea formula răspuns oricine. Dar la a doua… Liderii timişoreni nu se deosebeau de demonstranții din Piață prin cine ştie ce studii politice ori atestate în domeniul administrativ-gospodăresc. Se *procopsiseră* cu alt statut decât cei mulți prin faptul că urcaseră şi se găseau în balcon! Şi deoarece presiunea era mare, întrucât vremea scandărilor de lozinci trecuse, fiindcă nerăbdarea mulțimii creştea, cei mai îndrăzneți dintre revoluționarii din balcon au încercat să ofere soluții pentru situația în care se ajunsese. **Or pentru ce au încercat, pentru ce-au făcut, chiar dacă nu s-a ajuns la ce speram, Timişoara trebuie să le fie recunoscătoare!**

Ultima frază, întregul paragraf, se adresează celor mai cunoscuți revoluționari timişoreni. Un motiv pentru care a fost scrisă cartea e **reconcilierea liderilor**! Respectați-vă, *îngăduiți-vă* pentru **ce ați fost atunci!** Ştim că la baza inițiativelor voastre au stat gândul curat, dorința de bine, speranța în reuşită, ştim că nu sunteți **marii profitori ai Revoluției,** că nici unul din voi nu se

regăseşte în topul celor mai bogaţi oameni din România, că n-aţi întreprins nimic în interes personal ori al unui grup, că şi acum lucraţi la o întreprindere de stat, ca înainte, ori particulară, că sunteţi pensionari. Pentru toate astea, în acelaşi timp pentru momentele în care aţi fost MARI, în care aţi impresionat prin curaj şi iniţiative intrând în ISTORIE, vă suntem îndatoraţi, vă iubim.

Respectaţi-vă, *îngăduiţi-vă* pentru ceea ce aţi fost atunci!

Claudiu Iordache s-a dovedit a fi cel mai echilibrat lider timişorean. N-a încercat să se impună, n-a lansat de la balcon vreun nume, ceea ce i s-a propus a acceptat atât timp cât acceptul său n-a inclus compromisul. Într-un interviu, revoluţionarul preciza: *de la 35 de ani am încercat să nu mă mai mint, să nu-i mint pe cei din jur, să acţionez în conformitate cu principiile mele*. **Pentru a fi democratică, o revoluţie trebuie să-şi schimbe liderii!** Contraexemple? Revoluţia rusă şi Stalin. Revoluţia cubaneză şi Castro etc. Din 22 decembrie, România avea alt for conducător decât cel de pînă atunci. Altul mai mult ori mai puţin, deoarece în el se regăseau protagonişti ai măcelului din urbea noastră. Timişoara nu putea accepta situaţia şi, în timp încă util, înainte de alegerile din mai – *Proclamaţia de la Timişoara*, punctul 8!

Punctul 8 al *Proclamaţiei* avea să devină, după părerea lui Claudiu Iordache, **nodul gordian** al Revoluţiei Române. Revoluţionarul lucid şi anticomunistul din el vor fi avut în zilele premergătoare lansării *Proclamaţiei* o *discuţie* dramatică. Ne lipsea un Havel, un Walesa! Care, din păcate, n-a *apărut* nici după victoria fazei violente a Revoluţiei! Pe de altă parte, deşi contestat de bănăţeni, în restul ţării Ion Iliescu avea sprijinul maselor. Aplicarea punctului 8 – dacă Proclamaţia ar fi fost validată –, ar fi lăsat calea spre preşedinţie liberă. Cui? Altui demnitar comunist? Exclus. Din cauza lor se murise, românii îi voiau în boxe, după gratii, nu în fruntea ţării! Vreunui politician din vechea gardă? Nu se impusese nici unul. Prestaţiile politice ale lui Radu Câmpeanu, Ion Diaconescu şi Ion Raţiu au fost modeste. De fapt, lamentabile, deoarece din PNL s-au tot desprins... *aripi, aripioare...* iar din PNŢ, devenit PNŢCD, a rămas o formaţiune politică nesemnificativă. Cuiva din primul partid necomunist de după război? Imposibil, FDR nu mai exista!

Se poate spune că ziua de 27 februarie 1990 reprezintă o **bornă** importantă în activitatea societăţii. Nu pentru toţi în acelaşi mod. Nu e vorba de *cotitură,* de *reorientare.* Termenul potrivit e **acutizare.** Claudiu Iordache şi camarazii lui se găsesc,

definitiv, pentru totdeauna, de o parte şi cealaltă a unei falii abisale, insurmontabile! Claudiu Iordache *privea* în jur cu îngrijorare, dezamăgit, ei în față cu entuziasm, exuberanți.

Textul îi reprezenta! Îi definea! Aveau convingerea că, prin el, se **personalizau** ca *Societate*! Şi-l asumă, după cum precizam mai sus, în şedința extraordinară din 27 februarie, orele 16**,** întrunire în care fac mai mult decît să adere. Se angajează să susțină lansarea şi promovarea *Proclamației*, s-o multiplice, s-o traducă în trei limbi – engleză, franceză şi germană – pentru a o face cunoscută în străinătate, stabilind totodată calendarul acțiunilor ce urmau să fie întreprinse până la lansarea ei oficială.

În zilele rămase până la cea stabilită pentru prezentarea Proclamației în cadrul unui miting popular, acțiunile Societății Timişoara au un singur obiectiv – promovarea Proclamației.

Societatea *EUROPA* a studenților publicişti din Timişoara, grupați în jurul publicației *FORUM STUDENȚESC*, e prima asociație din oraş care adoptă, în 1 martie, textul *Proclamației***.**

A doua zi, 2 martie, textul e prezentat în fața Consiliului Municipal. Membrii acestuia nu se pronunță imediat, cer un răgaz de o săptămână, în 9 martie la primărie are loc o şedință extraordinară, 45 de consilieri votează *pentru*, 3 se abțin, nu se înregistrează nici un vot nefavorabil, *Proclamația* este adoptată.

Se înregistrează, din păcate, şi insuccese. În 8 martie, în fața Biroului executiv al *C.P.U.N.* Timiş, textul e citit de însuşi George Şerban. Din motive mai mult decât evidente, componenții biroului nu-şi dau votul. Care era paragraful ce-a determinat această poziție? Punctul 8 al *Proclamației*, cel ce le-ar fi blocat accesul la funcțiile de conducere în noile structuri politico-administrative.

Cu trei zile înainte de a avea loc mitingul, în numărul 19 al ziarului *TIMIŞOARA,* în articolul *APEL* este inserat următorul anunț. *Duminică, 11 martie, ora 11, sunteți invitați în Piața Unirii (n.n.: Comitetul de organizare face în continuare demersuri pe lîngă forurile locale spre a obține totuşi Piața Operei ca loc de desfăşurare a adunării), la Adunarea populară prilejuită de citirea PROCLAMAȚIEI DE LA TIMIŞOARA. Este un act important, prin care se aduc la cunoştință întregii națiuni idealurile Revoluției de la Timişoara.*

Între timp aderările continuă. În 8 martie se pronunță favorabil Asociația *TOT BANATU-I FRUNCEA* şi *UNIUNEA DEMOCRATĂ A MAGHIARILOR DIN ROMÂNIA*, în 9 martie *ASOCIAȚIA DE PRIETENIE ROMÂNO-MAGHIARĂ, SOCIETATEA TINERILOR*

GAZETARI, LIGA APĂRĂRII DREPTURILOR OMULUI, ORGANIZAȚIA TINERILOR MAGHIARI DIN TIMIŞOARA – TIMESZ.

Cum era de aşteptat, în 9 martie primăria oraşului aprobă Piața Operei ca loc de desfăşurare a Marii adunări populare pentru lansarea *PROCLAMAȚIEI DE LA TIMIŞOARA*, considerând că *manifestarea reprezintă, prin conținut, o evocare spirituală a Revoluției de la Timişoara.*

Dorind să evite interpretările greşite ale paragrafelor, să preîntâmpine reproducerile tendențioase, în 10 martie, în numărul 20 al ziarului *TIMIŞOARA*, comitetul de organizare al mitingului face o precizare, pe care, mai târziu – de fapt *procesul* fusese, deja, declanşat! – detractorii Proclamației o vor folosi drept… sugestie! *(...) Atragem atenția că Proclamația nu cuprinde nici o idee referitoare la autonomia Banatului. Dimpotrivă, noi ne opunem cu fermitate unei asemenea aberații. Zvonurile sunt răuvoitoare, dorind să discrediteze manifestația.*

Cu această ocazie, se face şi rectificarea cuvenită: mitingul va avea loc în *Piața Operei,* nu în *Piața Unirii,* cum fusese inițial formulat anunțul.

Ziua de 10 martie e cea în care Proclamației i se conferă **cariera** internațională! Tradusă în limbile de circulație internațională – engleză, franceză, germană -, după ce a fost difuzată agențiilor de presă din țară şi străinătate, e prezentată la postul de radio… *EUROPA LIBERĂ*!

Carieră internațională înainte de cea națională! Întreprinderea e una din admirabilele *nebunii* – o vom dezvălui curând – a unei *candele umane!*

Mai mult de-atât, în aceeaşi zi este prezentată şi la simpozionul *EUROPA – CASĂ COMUNĂ*, care avea loc în Cehoslovacia, la Komarnó, manifestare la care au participat reprezentanții tineretului din Cehoslovacia, România şi Ungaria. *SOCIETATEA TIMIŞOARA* a fost reprezentată de publicistul Florian Mihalcea, care, în alocuțiunea susținută, a dat citire *PROCLAMAȚIEI DE LA TIMIŞOARA,* făcând în acest fel cunoscută opțiunea tineretului din țara noastră pentru democrație şi europenism.

Şi, în fine, ziua de 11 martie! Ziua în care, după Decembrie 1989, cuvântul Timişoara e din nou în atenția întregii țări – şi nu numai! –, pe prima pagină a publicațiilor, pe buzele prezentatorilor de ştiri ale tuturor televiziunilor!

Conform părerilor emise de cei mai cunoscuți comentatori politici – nu doar din România! – după declanşarea şi victoria Revoluției, cel mai important eveniment politic este **PROCLAMAȚIA DE LA TIMIŞOARA!**

Au participat la mitingul din Piața Operei peste 15.000 de oameni, textul citit de scriitorul George Şerban a fost primit cu entuziasm, în propozițiile şi frazele acelea manifestanții se regăseau, în fine, pentru asta ieşiseră şi-i înfruntaseră pe ciracii dictatorului, fiindcă se săturaseră de ei şi nu mai voiau să-i vadă, asta *strigaseră* din 16 pînă în 22 decembrie, *Jos Ceauşescu, Jos comunismul,* asta ar fi trebuit să li se *spună* de la balcon de către liderii lor, pentru că ei, timişorenii…

PROCLAMAȚIA DE LA TIMIŞOARA a devenit de atunci a întregii **TIMIŞOARE!**

După aceea, dacă nu ne referim la **hienele ce hăcuiau avutul țării –** a tuturor românilor! A tuturor celor ce nu s-au lăsat înşelați de *tălmăcitorii* textului, intriganți subversivi şi abili, obedienți pragmatici, colportori eficienți!

Referindu-se la *soarta Proclamației*, George Şerban spune: *cel mai mare regret al meu este că* ***susținătorii au redus-o la punctul 8, adversarii la punctul 11.***

Punctul 8. *Ca o consecință a punctului anterior, propunem ca legea electorală să interzică pentru primele 3 legislaturi consecutive dreptul la candidatură, pe orice listă, a foştilor activişti comunişti şi a foştilor ofițeri de Securitate. Prezența lor în viața politică a țării este principala sursă a tensiunilor şi suspiciunilor care frământă astăzi societatea românească. Până la stabilizarea situației şi reconcilierea națională, absența lor din viața publică este absolut necesară.*

Cerem, de asemenea, ca în legea electorală să se treacă un paragraf special care să interzică foştilor activişti comunişti, candidatura la funcția de preşedinte al țării. Preşedintele României trebuie să fie unul dintre simbolurile despărțirii noastre de comunism. A fi fost membru de partid nu este o vină. Ştim cu toții în ce măsură era condiționată viața individului, de la realizarea profesională pînă la primirea unei locuințe, de carnetul roşu şi ce consecințe grave atrăgea pierderea lui. Activişti au fost însă acei oameni care şi-au abandonat profesiile pentru a sluji partidul comunist şi a beneficia de privilegiile materiale deosebite oferite de acesta. Un om care a făcut o asemenea alegere nu prezintă garanțiile morale pe care

trebuie să le ofere un Preşedinte. Propun reducerea prerogativelor acestei funcţii, după modelul multor ţări civilizate ale lumii. Astfel, pentru demnitatea de Preşedinte al României ar putea candida şi persoane marcante ale vieţii culturale şi ştiinţifice, fără o experienţă politică deosebită.

Tot în acest context, propun ca prima legislatură să fie de numai 2 ani, timp necesar întăririi instituţiilor democratice şi clarificării poziţiei ideologice a fiecăruia dintre multele partide apărute. De-abia atunci am putea face o alegere în cunoştinţă de cauză, cu cărţile pe faţă.

Punctul 11. *Timişoara este hotărâtă să ia în serios şi să se folosească de principiul descentralizării economice şi administrative. S-a şi propus experimentarea în judeţul Timiş a unui model de economie de piaţă, pornind de la capacităţile sale puternice şi de la competenţa specialiştilor de care dispune. Pentru atragerea mai uşoară şi mai rapidă a capitalului străin, îndeosebi sub formă de tehnologie şi materii prime speciale, şi pentru crearea de societăţi mixte, cerem şi pe această cale înfiinţarea la Timişoara a unei filiale a Băncii de Comerţ Exterior. O parte din câştigurile în valută ale părţii române din aceste societăţi mixte va intra în salariile muncitorilor, într-un procent ce va fi negociat, de la caz la caz, cu liderii sindicali. Plata unei părţi din salariu în valută va asigura o bună cointeresare materială a muncitorilor. În plus, paşapoartele nu vor mai fi carnete bune doar de ţinut în sertar. O altă consecinţă pozitivă ar fi scăderea cursului valutar la bursa neagră, ceea ce ar atrage după sine creşterea imediată a nivelului de trai.*

Trebuie spus că ecourile evenimentului din capitala Banatului au fost puternice. Au stârnit entuziasm, nelinişti, ataşament necondiţionat, îngrijorări. Şi-au însuşit ideile Proclamaţiei peste 150 de organizaţii judeţene de partid, asociaţii ale foştilor deţinuţi politici, ligi sindicale şi de apărare ale drepturilor omului, grupuri de salariaţi de la diferite întreprinderi, redacţii ale ziarelor şi revistelor, cadre didactice din şcoli şi facultăţi, primari, oameni politici şi personalităţi din străinătate, asociaţii ale românilor din America, Canada, Australia, Franţa…

În ziarul *TIMIŞOARA* din 24 martie 1990, sub titlul SUNTEM CU TIMIŞOARA, este inserat textul: *Considerând că Proclamaţia de la Timişoara este adevărata emanaţie a Revoluţiei din 16-22 decembrie 1989, Revoluţie înfăptuită cu mari jertfe*

omeneşti nu doar împotriva înlăturării unui dictator şi a acoliților săi, ci în scopul răsturnării definitive a regimului comunist, care vreme de 45 de ani a patronat demolarea materială şi spirituală a poporului nostru, aderăm întru totul la acest important document şi cerem imperios aplicarea lui punct cu punct, ca unică garanție a instaurării unei democrații reale, care să ne deschidă larg accesul în Casa Europei şi reintegrarea noastră într-o lume modernă, liberă, civilizată.

Mulțumim încă o dată Timişoarei pentru modul demn în care continuă cu clarviziune şi tenacitate Revoluția în numele unor idealuri democratice inalienabile. Semnează… nu mai puțin de 57 de scriitori din Bucureşti! Printre care Constantin Abăluță, Denisa Comănescu, Grete Tartler, Constanța Buzea, Ana Blandiana, Gellu Naum… Toate astea pe lângă mesajele personale ele unor personalități de primă mărime ca: Petre Mihai Băcanu, Constantin Ticu Dumitrescu, Cornel Nistorescu, Ştefan Augustin Doinaş, Nicolae Manolescu, Doina Cornea, Victor Rebengiuc…

Citirea Proclamației în cadrul mitingului din 11 martie 90 nu a marcat încheierea unui *proces.* A reprezentat, dimpotrivă, demararea unor ample, superbe, incredibile acțiuni subsumate promovării ei**,** care a culminat, la 16 aprilie 1990, cu…o **flacără!**

Cu o superbă, dacă vreți, trăsnită, dar copleşitoare, **declarație de credință!**

Pictorul Mihai Teodor Olteanu e asemeni unei văpăi ce te învăluie, ce te *aspiră* în vâlvătaia arderilor lui. Te *înlănțuie* cu cuvinte mustind de căldură sufletească, priviri încărcate de azurul sincerității, gesturi ce-ți amintesc de îmbrățişările materne. Crede în **muncă, frumos** şi **cinste.** Când l-am căutat prima dată la locul de muncă, m-a blocat o nedumerire nu tocmai comună. Care, după explicațiile primite, s-a convertit în considerație statornică. Atelierul se compune din două încăperi plasate în holul unei instituții publice. După ce-am intrat în clădire, văzând uşa atelierului deschisă, lucrările de pe pereți, cele stocate într-un colț al încăperii, m-am liniştit. Trebuia să fie pe aproape. Venisem fără să-l anunț. M-am întors în dreapta, în stînga şi, pentru că nu-l vedeam, m-am adresat unei femei de serviciu. *Nu e aici… Cum nu, uşa e deschisă…Aşa e totdeauna. Intrați, luați ce vă place, puneți banii pe masă şi… Ce bani, doamnă?... Păi n-ați venit să cumpărați un tablou?... Nu… Atunci faceți tot aşa. Intrați, pe măsuță se găseşte numărul de telefon, sunați-l. Pregăteşte, nu ştiu pe unde, o expoziție…*

Nedumerirea de care vorbeam atunci s-a conturat. Uşa atelierului dată în lături, tablouri peste tot, câte ceva scris sub fiecare exponat, totul la îndemâna oricui. L-am sunat, încă nedumerit, mi-a spus unde-l puteam găsi, am privit îndelung uşa, tablourile, am plecat spre el. Când ne-am văzut – răspunsul în stilul lui, care a transformat nedumerirea în considerație. *Doamne Dumnezeule, cum de ce? Nu pot fi acolo tot timpul şi dacă vine cineva şi vrea un tablou, îl poate lua. Am precizat prețul sub fiecare din ele, dacă omul e interesat, lasă banii, dacă nu, pleacă… Doamne Dumnezeule, de ce să mă tem? Până acum nu s-a întîmplat niciodată… Doamne, prietene, şi chiar dacă ar face-o, pentru mine nu e o nenorocire. Ar însemna că omul e într-adevăr nevoiaş şi…*

Generozitatea lui Mihai Olteanu e incredibilă. E în stare să dea o mână de ajutor chiar dacă ştie că gestul va avea repercusiuni grave. În 1989, în noiembrie, în zilele congresului, pregătea o expoziție la Casa Universitară. Unul dintre prietenii şi ucenicii lui, Gorbonos Mihail – evreu născut în fosta Uniune Sovietică, stabilit în Israel, în perioada aceea student al Facultății de Medicină din Timişoara – nu reuşea, din motive politice, să obțină spațiu de expunere. Fără să țină cont de urmări, Mihai Olteanu i-a *întins* mâna. Adică, *uitând* să anunțe organele de partid, să ceară consimțământul cuiva – firește al partidului! – a inclus în spațiul pus la dispoziție şi lucrările lui Gorbonos. Creațiile lui Mihai erau de esență metafizică, subiectul obsedant fiind arcadele, bolțile, ale lui Gorbonos aparțineau curentului abstract, noutatea fiind în aceea că folosea culori naturale obținute din ceaiuri de diferite plante. Expoziția a fost prezentată de regretatul critic de artă Deliu Petroiu.

Vernisajul a fost urmat de un scandal de proporții. Cineva de *sus* s-a supărat, a ridicat tonul, activistul care răspundea de manifestările culturale a aplecat capul spăşit promițând că *aşa ceva nu se va mai întâmpla,* Mihai Olteanu a fost chemat la partid, *s-a tăiat în carne vie,* urma ca de atunci înainte… Noroc că Revoluția a învins şi amenințările tipic comuniste n-au ajuns să se concretizeze.

Dar Mihai Olteanu e omul care rămâne alături de tine şi când amenințările sunt extreme. A rămas lângă un timişorean împuşcat chiar dacă se trăgea în continuare, a plecat doar fiindcă a fost amenințat, a revenit însă de două ori şi, cum doar atât mai putea face…

În Timişoara – duminică, 17 Decembrie ’89 – s-a tras cu muniție de război de pe la orele 16,00, dar în mod susținut după orele 17,00. Pictorul se găsea în apropierea Catedralei. Întâmplarea a făcut să schimbe câteva cuvinte cu un tânăr care, peste câteva minute, avea să fie împuşcat mortal, trupul dispărând, pentru că a făcut parte din lotul de cadavre răpite de la Spitalul Județean în noaptea de 18 spre 19 decembrie, transportate şi incinerate la Bucureşti, cenuşa fiind aruncată într-un canal din apropierea comunei Popeşti-Leordeni!

Erau tineri, Vasile Balmuş – de loc din comuna Arbori – fiind proaspătul tătic al unui copilaş de 6 luni, el, Mihai Olteanu, al unuia de un an. Nu-şi aminteşte ce-şi spuneau, fapt este că, pe neaşteptate, au început să răpăie armele. Când şi-au dat seama că se folosea muniție de război, au început să fugă, pentru a ieşi din bătaia armelor. Fugeau, aşa îşi aminteşte pictorul, alături de vreo 30 de timişoreni. Majoritatea tineri. Cum se trăgea dinspre Piața Operei – actualmente Victoriei –, se îndreptau spre podul Maria. În stânga lui se găsea un chelner de la restaurantul Bulevard, în dreapta Vasile, proaspătul lui prieten. Nu era vorba de o fugă tip cursă de maraton, ci de *salturi.* Trecuse de orele 21. Fugeau aplecați ori se târau de la un copac la altul spre pod care, în ochii lor, însemna salvarea. Vasile Balmuş a căzut când se apropiau, făcând numărătoarea de la Catedrală, de la al 14-lea copac. De după un pom pictorul l-a strigat de mai multe ori, Vasile n-a răspuns, Mihai şi-a dat seama că prietenul său murise, nu ştia ce să facă, se trăgea în continuare, n-avea cum să-l ajute, dacă stătea ar fi putut avea aceeaşi soartă, şi-a continuat, cu inima îndoită, salturile spre pod.

Pentru Mihai Olteanu e foarte importantă seninătatea sufletească. Or faptul că în preajma lui fusese ucis un tânăr, el neputând să facă pentru acesta nimic, îl consuma. Îl măcinau tot felul de regrete, îşi imputa faptul că-l părăsise, că îşi căutase un adăpost în timp ce Vasile… De aceea, după miezul nopții, când *lătratul* armelor în zona centrală – în Calea Girocului, acum a Martirilor, în Calea Lipovei etc. continua să se tragă! – părea să se fi oprit, pictorul a apucat spre al 14-lea pom dinspre Catedrală, înspre pod din nou. Vasile era în locul în care căzuse, cu creierul în afara țestei! Nu avea cum să-l ajute. Dar nici să-l lase acolo nu putea. Şi-a rupt cămaşa, i-a legat capul şi, sperând că avea să predea trupul soției – o tânără de abia 19 ani –, a început să-l tragă spre Maria, pictorul locuind în apropierea acestei Piețe. Nu şi-a putut împlini

inițiativa. S-a trezit cu un grup de milițieni în preajmă. Care, din fericire, n-au fost violenți. Dar nici binevoitori. Întrebări de rigoare, *ce făcea… cine era cel împuşcat… unde voia să-l ducă…* răspunsuri improvizate, dialogul încheindu-se cu amenințări. *Să lase cadavrul pe loc… va fi luat de salvare… dar el să plece, să dispară imediat, că altfel vor face uz de armă!...*

N-a avut ce face, a plecat. Dar a revenit, de data asta cu câinele. Vasile Balmuş se găsea, aşa cum presupusese în pofida asigurărilor milițienilor, în locul în care-l lăsase. Obsedat de gândul că trebuia să predea cadavrul familiei, a început să-l tragă spre casă din nou. N-a avut noroc nici de data asta. După doar câțiva paşi, a fost somat de doi tipi în civil, unul fixându-i lanterna în ochi, celălalt țeava armei în ceafă. Şi întrebări exacte şi răspunsuri aproximative, şi demonstrație de forță*, ia să vedem cît de curajos e câinele tău* şi un foc în aer, *fireşte câinele a fugit*, după aceea a apucat spre casă şi el, la urma urmei situația ar fi putut avea şi alt deznodământ, cu totul altul, pentru că în noaptea aceea în Timişoara au fost împuşcați bărbați, femei, tineri, copii…

Spre sfârşitul nopții – timişorenii care au fost în oraş îşi amintesc, desigur, acest amănunt nefiresc ori, dimpotrivă, premonitoriu! – s-a declanşat peste urbea noastră o ploaie ca de vară. Cu tunete, cu fulgere, de parcă am fi fost în luna iunie. Căreia i-am spus, poate dintr-o nestăpînită dorință, poate datorită unei nestăvilite încrederi, **ploaia izbăvirii noastre.** Atunci, spre dimineață, în jurul orelor 6,00, Mihai Olteanu a făcut încă un drum – al treilea – spre pomul acela, al 14-lea, începând de la Catedrală înspre pod. Pictorul ştia ceea ce milițienii nu observaseră, iar el, pentru că amănuntul îi era cunoscut, n-ar fi putut să nu se întoarcă unde fusese ucis Vasile. Şi-acolo s-a aplecat, copleşit de întrebări fără răspuns, de meditații pe care nu le poate duce la capăt nici un muritor, şi a strâns fragmentele de creier ale celui cu care a fost prieten câteva minute, dar la care se gândea de mai bine de cinci ore. Le-a adunat, a dus pachețelul acasă, l-a păstrat în frigider un an de zile, până în 16 decembrie 1990. Iar de atunci pune, pe pomul în apropierea căruia el a scăpat dar Vasile Balmoş a fost ucis, câte o iconiță şi o coroniță de flori în ziua de 17 decembrie a fiecărui an…

Ceea ce e copleşitor în întîmplarea relatată se încheie aici. Dar sublimul e însoțit deseori de sordid. Activistul de partid – nu-i pronunțăm numele deoarece nu mai e printre noi –, care în noiembrie 1989 îl amenințase cu cele mai aspre sancțiuni pentru *incidentul*

Gorbonos era, de când postul îşi reluase activitatea, redactor la Radio Timişoara. Aflând câte ceva din diferite surse, impresionat – ori pentru că asta era *noua linie!* – de cele auzite, îl invită pe pictor în studio, pentru a relata tulburătoarea întâmplare ascultătorilor!

Pictorul Mihai Teodor Olteanu se dăruieşte cu acelaşi devotament celui din preajma lui, dar şi ideilor frumoase, nobile.

Deşi se *adresează* oamenilor prin culoare, tuşe şi linii, în lungi discuții – de regulă nocturne, purtate în *tovărăşia* celei ce dezleagă limbile şi anulează inhibările –, cu tineri prozatori şi poeți timişoreni, vorbea despre **cuvânt.** Despre rolul, rostul şi stringenta necesitate de a-l folosi cu responsabilitate. În revista şi cotidianul local **cuvântul** era *schingiuit*, ei vroiau să-l folosească în alt mod. E drept, în Forum Studențesc aveau oarecare *libertăți,* dar ei îşi doreau mai mult de-atât şi cum *cadrul* nu exista, însemna că…

Ideea editării ziarului Timişoara s-a conturat înainte de Revoluție. Într-un cadru aparte în care s-a vorbit însă şi despre Revoluție!

În toamna lui 1989 a avut loc, la Crivaia, o tabără mixtă de creație, la care au participat prozatori, poeți, jurnalişti şi artişti plastici din județ. Pictorul Mihai Olteanu a fost însoțit de 8 studenți de la *Arte Plastice*. Dezbaterile diurne dintre tinerii creatori se încadrau, mai mult ori mai puțin, în *tipicul oficial.* Dar în cele purtate seara târziu, noaptea, în grupul format din George Şerban, Ion Monoran, Marcel Tolcea, Mihai Olteanu, Daniel Vighi, Viorel Marineasa… pentru că ştiau, prin intermediul televiziunii iugoslave şi a postului Europa Liberă, ce se întâmpla în vestul continentului, se schimbau şi altfel de gânduri, se formulau şi altfel de propoziții decât cele *oficiale*, cea mai plastică fiind… *poate că de Crăciun vom beli porcul şi noi!*

Şi ne-a fost dat ca prorocirea să se-mplinească la *data stabilită!* Iar dacă s-a întâmplat…

În 19 ianuarie are loc şedința de constituire a *SOCIETĂȚII TIMIŞOARA,* peste trei zile grupul de inițiativă al societății se prezintă la redacția fostului cotidian *DRAPELUL ROŞU*, în 23 apare primul număr al ziarului *TIMIŞOARA*, în 22 februarie, la mitingul de protest organizat în Timişoara împotriva celei de a doua descinderi a minerilor în București, George Şerban propune să se redacteze o Proclamație către țară în care…

Pictorul Mihai Olteanu e unul din cei mai entuziaşti promotori ai promovării Proclamației. Aceasta urma să fie făcută

publică, conform celor stabilite de membrii societății, în 11 martie. Când avea s-o prezinte timişorenilor George Şerban, scriitorul care îi dăduse prima formă. E cazul să se ştie însă că nu autorul a făcut-o cunoscută prima dată, ci Mihai Olteanu! Nu oriunde! Nu în Timişoara, nu la Bucureşti – la *EUROPA LIBERĂ!*

Întâmplarea a făcut ca, pe 10 martie, Mihai Olteanu să fie invitat să expună la *Galeria Universității* din Freiburg. Avea destule pe cap cu transportul, cu plasarea tablourilor în sală, şi-a găsit însă timp să facă ceva şi pentru Proclamație. Dacă tot se potrivise să meargă în Germania, putea ajunge prima dată în alt oraş decât Freiburg unde, deoarece cuvântul Timişoara era pe buzele întregii Europe…

Pictorul îi cere lui George Şerban mai multe exemplare cu textul Proclamației scris în 3 limbi şi, în 8 martie, se îndreaptă, cu autoturismul unui student de cetățenie germană şi naționalitate română, la volan fiind proprietarul, nu spre Freiburg, ci spre München!

Cei doi ajung la studioul postului *EUROPA LIBERĂ* în aceeaşi zi, după orele 23. Mihai Olteanu păşeşte spre portar, îi *prezintă paşaportul,* adică spune: *Timişoara…Revoluția… Proclamația…* Omul repetă înseninat *Timişoara… Revoluția… Timişoara…* recunoaşte adică pe loc *că actul era în regulă, ridică* pălăria, îi precizează uşa, bate în ea, îl poftește să intre. În birou – directorul instituției, Nicolae Stănişoară Stroescu, Max Bănuş şi poetul Emil Hurezeanu. Pictorul îi cuprinde în brațele exuberanței sale, le spune dintr-o suflare de ce venise, ce voia să facă, le citeşte textul, după care, din cauza atitudinilor celor trei, tace, îi priveşte, îi iscodeşte cu privirea pe rând, pe toți deodată, pe rând…

Cel care rupe tăcerea e Max Bănuş. *Domnule Olteanu, ai copii?... Doi. Unul de doar un an şi 4 luni… Ți-s dragi?... Sunt tot ce am mai scump pe lume!... Ți-e frică?... Poftim?... Nu te temi să faci ceea ce spui că vrei să faci?… Poftim?... Domnule Olteanu, situația e încă tulbure, incertă… Mă tem… Ştii că pentru aşa ceva poți fi eliminat, într-o clipă, de vreun nenorocit de securist?...* În momentele acelea, a precizat pictorul, nu cred că vreunul din cei trei mi-a intuit gândurile. De fapt, *tablourile*. Copiii, în spatele lor soția cu mâinile pe umerii lor, alături de ea prietenii şi cunoscuții mei, **eu nu**!… Trupul lui Balmuş, întins în dreptul celui de al 14-lea pom de la Catedrală înspre pod, un ins aplecat culegând cu atenție ceva într-o batistă, **eu nu**!… *Ştiu.*

Mihai Olteanu a ştiut ce i se putea întîmpla. Şi s-a temut. Cu toate astea la miezul nopții, prin intermediul postului de radio *EUROPA LIBERĂ*, ascultătorii din lumea întreagă au făcut cunoştință, în premieră absolută, cu textul *PROCLAMAȚIE DE LA TIMIŞOARA!*

Temerara acşiune a pictorului Mihai Olteanu nu-i singura acțiune întreprinsă pentru popularizarea ei. La revenirea în țară, îngrijorat de răstălmăcirile şi manevrele foştilor activişti ce începuseră să practice altfel de jaf decât cel comunist, după ceva mai mult de o lună de zile…

Dar s-o luăm pe îndelete.

În 11 martie, Proclamația a fost lansată în mod oficial. Cei vizați de punctul 8 au reacționat virulent. N-a *ieşit în față* vreunul din ei, *partitura* a devenit *sarcină de partid* pentru un *papagal cu pene roşii la gât!* Bine ales, acesta a *interpretat variațiunile noilor ideologi* cu obediența deprinsă trainic pe vremea când fusese *vajnic apărător al idealurilor socialiste!* În telejurnalul de seară şi de noapte din 11 martie, Cornel Roşiianu înşiră cele mai *alese* formulări izvorâte din nesecata mânie proletară: *… şleahtă de derbedei din Timişoara… golani fără căpătâi… agenturi străine… rege… revenirea regelui… separarea Banatului de țară…*

Din păcate, intervenția *flecarului,* susținută de răstălmăcirile tot mai aberante ale celor *vechi* ce nu voiau să-şi piardă *noile* privilegii, a avut efect. În decembrie 1989, cuvântul Timişoara fusese pe buzele tuturor, timişorenii erau întâmpinați oriunde cu simpatie şi căldură, în urma atacurilor furibunde ale indivizilor vizați, ori *angajați,* situația s-a schimbat într-atât, încât un voiaj cu o maşină de Timişoara prin anumite zone ale țării putea să se termine prost!

Proclamația a produs îngrijorări la cel mai înalt nivel. La patru zile de la difuzare, în capitala Banatului soseşte o delegație din Bucureşti, condusă de Virgil Măgureanu – pe atunci consilier prezidențial – pentru o discuție cu liderii *SOCIETĂȚII TIMIŞOARA*. Domnul Ion Iliescu, preşedintele *C.P.U.N.*-ului, dorea un dialog cu populația Orașului Martir. Considerând, în condițiile în care starea de spirit din oraş se acutizase, că prezența liderului ar fi putut provoca tulburări stradale, demonstrații ostile, conducerea societății nu-şi asumă responsabilitățile solicitate. Propune, în schimb, ca dialogul dintre o delegație a societății şi domnul Ion Iliescu să se deruleze în capitală.

Manifestările de promovare ale Proclamației sunt abia la început.

După ce, în 16 martie, apare o ediție specială cu textul Proclamației de la Timişoara**,** Ardealul e prima zonă din România care se ridică şi spune **prezent!** Mitingul de la Cluj are loc în 18 martie, textul proclamației e citit de actorul Călin Nemeş, din partea Timişoarei participând la eveniment domnul Ioan Uibar, membru al Societății *EUROPA*!

A doua zi, 19 martie, conform unei înțelegeri configurată cu patru zile în urmă, **Timişoara *discută* cu Bucureştiul!** Delegația din Banat este formată din George Şerban, Vasile Popovici, Daniel Vighi şi Dorel Mihiț. Întâlnirea are loc la sediul Parlamentului din dealul Mitropoliei, domnul Ion Iliescu având alături doi consilieri, unul dintre ei fiind Virgil Măgureanu. Subiectul confruntării? Ideile cuprinse în Proclamația de la Timişoara.

În aceeaşi zi, delegația urbei noastre obține dreptul de a prezenta, la Televiziunea *Română Liberă* – deci în fine, întregii țări! –, textul proclamației. Inițiativa era lăudabilă, prestația, ținînd cont de perfida intervenție susținută de Cornel Roşiianu în cadrul telejurnalului din seara zilei de 11 martie 90, mai mult decât necesară. Preşedintele de atunci al TVR, istoricul Răzvan Theodorescu, a acceptat citirea integrală a proclamației la o oră de vârf, cu o condiție: delegații să nu facă nici un comentariu pe marginea textului. Cum precizarea a fost fermă, cei patru timişoreni au fost obligați s-o accepte.

Aşa se face că, după emisiunea *Actualități TVR* din 20 martie, pe postul național a fost difuzată, în lectura scriitorului George Şerban, videocaseta ce cuprindea lectura integrală a *Proclamației de la Timişoara*.

Peste o zi, în Timişoara se consemnează un fapt ce vorbeşte de la sine de modul în care au *rezonat,* vizavi de **spiritul** Proclamație, diferiți factori de decizie din administrația municipiului. Deşi, în 8 martie, Biroul *C.P.U.N.* respinsese textul proclamației, în 21 martie, Consiliul Provizoriu al *C.P.U.N.* îl adoptă!

Urmează mitingul de solidaritate cu *Proclamația de la Timişoara* din municipiul Lugoj, care are loc în 25 martie, cel din Bucureşti din aceeaşi zi, la care participă, printre alții, domnii Stelian Tănase, Ion Rațiu, Dumitru Iuga… ca la împlinirea unei luni de la lansarea Proclamației, în 11 aprilie 1990, în Timişoara să aibă loc un nou miting de amploare. Un miting în care se dă curs, din

nou, unei inițiative ce face cinste orașului de pe Bega. Acțiunea a avut drept scop **strângerea de semnături pe o PETIȚIE** prin care se cerea *C.P.U.N.*-ului să adopte punctul 8 al proclamației drept amendament la legea electorală!

Mai mult de-atât, cu această ocazie a fost anunțată constituirea, în zilele de 28 şi 29 aprilie, a **ALIANȚEI NAȚIONALE PENTRU VICTORIA REVOLUȚIEI,** numită mai târziu **ALIANȚA NAȚIONALĂ PENTRU PROCLAMAȚIA DE LA TIMIŞOARA.**

Mitingul din 11 aprilie s-a încheiat cu formularea unui MEMORIU adresat *C.P.U.N.*-ului, în care se preciza:

Noi, cetățenii orașului martir Timişoara, îngrijorați de conservarea şi chiar folosirea unor instrumente de represiune ceauşiste, precum şi de absența unor măsuri ferme şi eficiente pentru identificarea autorilor genocidului din decembrie 1989, declarăm, începând de astăzi, 11 aprilie 1990, veghe de protest zilnic, între orele 17 şi 18, în fața Catedralei din centrul orașului.

Şi între 11 şi 28 aprilie, pe treptele catedralei, membrii *Societății Timişoara*, cărora li se alăturau timişoreni de toate vârstele, şi-au manifestat şi în acest mod dezacordul față de politica promovată de *C.P.U.N!*

Mihai Olteanu era la curent cu toate manifestările de acest gen. În Timişoara lucrurile mergeau… *relativ.* Din păcate în țară, în Bucureşti… prost! Şi gânduri împărtăşite prietenilor, unor membri ai societății, meditații solitare. Spiritul proclamației era important. Şi important şi necesar transformărilor pe care le doream, pentru care în 17, 18 şi 19 în Timişoara s-a murit, din 20 decembrie fiind curmate vieți şi în alte localități.

Ideea asupra căreia se oprea din ce în ce mai des, i se părea uneori o nebunie! Îi era însă peste puteri să se împotrivească seducției pe care aceasta o exercita asupra lui. Şi cum Mihai Olteanu nu e omul care să dea înapoi la greu, o adoptă. Îşi întocmeşte planul, caută tineri entuziaşti, face rost de materiale, de ce avea nevoie pentru ce-şi pusese în cap să facă şi, în dimineața zilei de 16 aprilie…

Grupul era format din el şi şase tineri, mezinul abia împlinind 14 ani! Aveau doi saci cu Proclamații, puieți de pomi, răsaduri de flori. Proclamațiile erau **cuvântul,** puieții şi răsadurile **sentimentele curate!** Pe care, de la Timişoara până în Bucureşti, **mergând pe jos,** aveau să le *înmâneze,* să le *sădească!* În trecere, aveau să ofere Proclamații celor cu care se întâlneau întâmplător, în orașe să se oprească la sediile celor mai importante partide,

PNL, PNŢ şi FSN pentru a sădi câte un pom ori floare, oferindu-le politicienilor broşuri cu textul Proclamaţiei!

Au plecat în acea incredibilă… **misiune apostolică** de la Catedrală. În jurul orei 9,00, Î.P.S. Nicolae Corneanu a oficiat o **slujbă de pavăză,** de binecuvântare şi protecţie pe drum, după care, însoţiţi de părinţii tinerilor, de prieteni, de mulţi timişoreni, s-au îndreptat spre ieşirea din oraş înspre Lugoj. S-au despărţit când au ajuns la kilometrul 20, în tot acest timp grupul de tineri şi însoţitorii vorbindu-şi cu afecţiune, cu căldură, unii dând sfaturi, încurajând, ceilalţi asigurându-i că vor reuşi, că totul se va încheia cu bine.

Până la Lugoj, după ce-au rămas singuri, membrii grupului au dus în spate tot ce luaseră cu ei. Cînd a stabilit traseul, Mihai Olteanu s-a consultat cu maiorul Viorel Oancea – şi el membru fondator al *Societăţii Timişoara* –, şeful poliţiei locale, de atunci cei doi fiind în contact până la final. Având graficul deplasării – pictorul făcând, de la sediile partidelor, *ajustările temporale* când era cazul –, maiorul lua legătura cu sediile poliţiilor din localităţile prin care treceau tinerii, solicitând echipaje care să asigure, dacă ar fi fost nevoie, securitatea celor şapte timişoreni-apostoli. Din păcate, într-o localitate a fost…

În această perioadă, mai exact în 18 aprilie, a luat fiinţă, sub egida *Societăţii Timişoara*, Asociaţia **Forumul Cetăţenesc**. La adunarea de constituire au fost prezenţi 45 de lideri sindicali. După încheierea lucrărilor, veghea de la catedrală a fost continuată de o demonstraţie mută în faţa sediului S.R.I.. Spre seara aceleiaşi zile, membrii *Societăţii Timişoara* au şi veşti reconfortante: delegaţia condusă de Mihai Olteanu a ajuns, din localitate în localitate, la Turnu Severin!

Însufleţiţi de această reuşită, în 19 aprilie se organizează alt grup, care urma să ajungă în capitală – de data asta cu maşinile – pe traseul: Timişoara – Deva – Sibiu – Braşov – Bucureşti! Obiectivul? Identic cu cel al grupului condus de pictorul Mihai Olteanu!

Încet-încet, temerara lor întreprindere s-a sublimat… în legendă! *Artizanul* – postul de radio *Europa Liberă*. *Din Timişoara au plecat cu Proclamaţii şi puieţi de pomi şapte tineri… la Lugoj au ajuns câteva zeci…la Caransebeş aproximativ o sută… la Băile Herculane mai mult de două sute…*Şi numărul s-a schimbat mereu, a crescut, a tot crescut, bucureştenii fiind anunţaţi că pictorul Mihai Olteanu avea să intre în capitală în fruntea a peste 10.000 de demonstranţi! Mă rog, entuziasmul manifestărilor are, la nivelul limbajului, un corespondent – exagerarea!

La Craiova au fost primiți regește. Au fost întâmpinați la intrarea în oraș nu doar de un echipaj al Poliției, ci și de reprezentanți ai PNL și PNȚ. Li s-au oferit pentru noapte două camere la hotelul din apropierea Palatului Culturii, au fost invitați la restaurant. A fost prima masă protocolară de la plecarea din Timișoara. Deși în perioadă de post, pe care pictorul Mihai Olteanu o respectă, și el și tinerii lui companioni au mâncat tot ce le-a fost pus pe masă, s-au simțit bine, au fost înconjurați cu simpatie, cu o copleșitoare căldură sufletească. Au fost vedetele serii. Ad-hoc ori pregătită din timp, a avut loc o acțiune pro-Timișoara susținută de 3-400 de simpatizanți. Deoarece Radio *EUROPA LIBERĂ* vorbea despre ei de 3-4 ori pe zi, Mihai Olteanu a dat fel de fel de amănunte în legătură cu intervenția la acel post în ziua de 8 martie, a citit Proclamația, a dat explicații, au scandat lozinci împreună, s-au îmbărbătat reciproc, da, gândeau la fel, visau la fel, aveau aceleași obiective și… Și dacă aveau, trebuiau să-și continue drumul pentru a *duce cuvântul* peste tot, în cele din urmă la București, acolo unde se părea că era nevoie de el mai mult decât în orice altă parte a țării!

Faptul că postul de radio *EUROPA LIBERĂ* – pe care, după Revoluție, nu era nici o problemă să-l asculți – *monitoriza* traseul, precizând unde se găseau în fiecare zi, când ajungeau în localitatea următoare, le-a fost de folos. Nu totdeauna. De Alexandria s-au apropiat spre dimineață, în jurul orei 5,00. Așa cum stabilise cu Viorel Oancea, un echipaj al Poliției locale i-a întâmpinat înainte de a intra în oraș, însoțindu-i pînă în centrul localității. Numai că, după ce mașina s-a îndepărtat, timișorenii au fost înconjurați de un grup de țigani înarmați cu cuțite pe care, spuneau ei, aveau să le folosească dacă tinerii nu le dădeau proclamațiile, tot ce se găsea asupra lor. Din fericire, Mihai Olteanu era în față, gata să intre în sediul FSN. Norocul cel mai mare a fost însă faptul că Poliția se găsea în apropiere și, între intenția de a reveni la prieteni și ideea de a apela la organele de ordine, a făcut alegerea potrivită. Ofițerul de serviciu a apelat la polițiștii din preajmă și țiganii, imobilizați de 5 agenți, au fost arestați, dezarmați, înainte de a se fi întâmplat ceva grav.

Din păcate, incidentul nu poate fi considerat *fapt divers.* Țiganii fuseseră *montați.* Mihai Olteanu nu știe cât de departe au mers investigațiile, n-a putut rămâne până când lucrurile s-au (dacă!) clarificat. Atunci, în grabă, țiganii au mărturisit că îi atacaseră deoarece cineva le spusese că timișorenii umblau să stârnească altă revoluție. Asta pentru a-l aduce pe rege înapoi, ceea ce însemna...

Aşa-i, atunci n-am mai fi primit înapoi aurul confiscat şi… Păi ce să fi făcut… da, primiseră ceva bani pentru treaba asta, nu mulți, să moară mama noastră, nu mulți, oricum n-o făcuseră pentru ei, o făcuseră deoarece de rege nu voiau să audă, că el dăduse ordinul să le fie luat aurul şi să fie trimişi în Siberia…Deci pentru asta o făcuseră, pentru aurul lor, pentru care, dacă era cazul, că acum era democrație, nu-i aşa, ar fi în stare…

Destul de repede au apărut şi câteva personalități ale oraşului, preşedintele FSN şi-a cerut scuze în numele întregii administrații, nu, nici el nici ceilalți factori politici nu erau implicați, gestul țiganilor trebuia pus pe seama vreunei dispoziții de la cine ştie ce bulibaşă, de la… Datorită nemărginitei sale încrederi în oameni, pictorul a acceptat scuzele, i-a asigurat că pentru el, pentru ei, incidentul era ca şi uitat, *haideți să ne comportăm*, le-a propus pictorul, *ca şi cum abia acum ne-am întâlnit. Suntem aici,* a continuat după ce spiritele s-au mai liniştit, *pentru a vă oferi Proclamația de la Timişoara. Acesta e textul. După cum vedeți… Aşa-i, nu e vorba de separare, de despărțirea de țară. România e unică. E mama noastră, a tuturora. Numai că noi vrem să nu ne fie mamă vitregă, ca în anii dictaturii. Or pentru asta cerem ca lichelele comuniste ce au dus țara la sapă de lemn…*

Cu asta relațiile au intrat pe făgaşul dorit, timişorenii au depus *mărturie de dragoste frățească* – un arbust sădit în fața fiecărui sediu ale celor trei partide –, s-au despărțit după ce şi-au strîns mâinile bărbăteşte, şi-au făcut bezele până s-au văzut, ei continuându-şi drumul spre Bucureşti cu aceeaşi încredere în rostul misiunii lor, ca în momentele în care au părăsit oraşul Revoluției Române.

Şi, în fine, Bucureştiul!

Primirea făcută de bucureştenii e imposibil de *recreat* cu ajutorul cuvintelor. Nerăbdarea îi stăpânea şi pe unii şi pe alții. *Unde sunt? Îi vezi?…Nu, dar vin!… Ai dreptate, vin. Sunt pe aproape. Trebuie să sosească din moment în moment… Din moment în moment numai că… Şi la urma urmei de unde ştii că vin?... Cum de unde?! De la Europa Liberă!... De la Europa… Păi ăia de unde să ştie ce noi nu ştim, fiind aici? De unde?... Cum… de unde?! De la Europa Liberă! Că asta-i treaba lor, să ştie tot ce se întâmplă pe ici, pe colo. Păi ce, înainte de 1989 nu ştiau ce se întâmpla în România fără ca noi să ştim?... Da, ai dreptate… Păi am. Sigur că am. Că ei ştiu tot şi acum!... Mă, dacă aşa zici tu… Aşa zic. Şi ca să nu rămâi cu gura căscată când o să-i vezi, află că Mihai Olteanu vine cu 10.000 de timişoreni!... 10.000 de timişoreni?...*

Şi momentele în care s-au văzut şi s-au repezit unii spre alții! *Tu eşti Mihai Olteanu?... Da…Şi restul?... Poftim?... Păi restul! Că voi sunteți şapte, da' ştiam că veniți 10.000!... A, restul,* a încercat pictorul să iasă din încurcătură, *da… restul e pe drum, vin… Vin. Vin şi ei, dar până atunci…*

Întâlnirea a avut loc în *Piața Romană*. Printre entuziaştii capitalei se găseau şi ziarişti care se impuseseră în jurnalism după căderea dictatorului, cei mai cunoscuții fiind Sorin Roşca Stănescu, Mărculescu… Şi, firește, cei mai importanți lideri ai revoluției din capitală, Gheorghe Dincă, Dan Iosif, Cazimir Ionescu, Nica Leon…

Piața Romană a fost atunci cel mai important spațiu din București! De pretutindeni! Pentru că locul unde oamenii se adună pentru a *asculta cuvântul* e cel mai însemnat punct din lume! Şi l-au ascultat şi l-au primit cu entuziasm! Deoarece era *cuvântul* care-i exprima şi pe ei! Care se zbătuse şi în mintea lor! Cu asta, PROCLAMAȚIA DE LA TIMIŞOARA a devenit şi a lor. Au adoptat-o cu urale, cu frenezie. Cu atâta înflăcărare, încât, avându-i pe timişoreni în mijlocul lor, au pornit spre televiziune ca s-o împărtăşească întregii Românii! Mai mult de-atât, îşi puseseră în gând să-l cheme în emisiune şi pe Roşiianu, pe *tovarăşul* care, din cauza propriilor dioptrii, ori pentru că folosise *lentile de contact comuniste*, citise altceva, comentase alt text. Voiau să-l facă să… *roşiiască* în văzul tuturor! Să-l pună să repete ceea ce susținuse în seara de 11 martie, că **albul** era **negru,** după care ei aveau să arate întregii Românii cât de imaculat era **albul!**

Numai că Roşiianu *a apucat-o în altă direcție,* n-a acceptat confruntarea. Când a fost singur în fața camerelor de luat vederi n-a avut probleme, a chinuit **adevărul** cum a vrut, dar de față cu cei ce aduseseră **cuvântul** de la Timişoara, aşa cum fusese pus pe hârtie în oraşul în care se murise pentru el încă din 17 decembrie…

Din păcate, *colbul* stârnit de *fuga* Roşiianului, în loc să fie *stâmpărat,* a fost *învolburat* în mod *oficial!* Istoricul – oare printre calitățile unei persoane care îşi arogă acest statul nu trebuie să se găsească şi clarviziunea? – Răzvan Theodorescu, pe atunci omul numărul 1 în Televiziunea Română, a refuzat contactul cu demonstranții din fața instituției. Spațiile de emisie erau ocupate – cele mai multe, desigur, cu prezentarea unor ştiri *importante* de tipul: *vipa X* i-a dat papucii *vipului* Y–, nu, nimic nu putea fi mai important decît ceea ce stabiliseră ei că trebuia să fie prezentat, mă rog, pentru viitor era posibil, cu o programare făcută din timp… Da, îi va anunța când vor putea să se adreseze națiunii şi atunci…

Firește, *mesajul* a fost înțeles, au *văzut* rezoluția toți. Deasupra *semnăturii* istoricului se *găseau* doar două cuvinte, *sine die!* De aceea, la propunerea liderilor bucureşteni Nica Leon, Gheorghe Dincă… au pornit spre Piața Universității cu hotărârea de a declara acel loc **primul spațiu liber de comunism din capitală,** suprafață pe care îşi puseseră în cap s-o *mărească,* s-o lărgească, s-o tot extindă până avea să *acopere* întreaga țară!

Sigur că erau dezamăgiți de condamnabila, imputabila atitudine a lui Răzvan Theodorescu, dar erau tineri şi credeau în capacitatea lor de a trece peste orice obstacol. Drumul înspre Piața Universității a fost întremător. Cota optimismului a crescut, din balcoanele de pe Magheru se scanda numele urbei bănățene, le erau adresate încurajări, erau îndemnați să nu cedeze, unii, deşi se întunecase, li s-au alăturat. Au coborât şi au întrat în rândurile lor cu hotărârea de a rămâne alături pînă la capăt.

Acțiunea a demarat bine. Profesorul Emil Constantinescu, pe atunci prorector al Universității Bucureşti, a deschis fereastra, cei de jos i-au spus că ar fi fost bine dacă clădirea ar fi avut balcon, viitorul preşedinte le-a oferit loggia, a fost bine şi aşa, de acolo li s-au adresat celor de jos George Şerban, Nica Leon, Vasile Popovici, Gheorghe Dincă, Mihai Olteanu, Marian Munteanu, Cazimir Ionescu, Ioan Raab…

Mihai Olteanu – alături de tinerii lui! – a rămas în Piața Universității din 22 pînă în 29 aprilie, acolo a dormit, acolo a visat, acolo s-a tot *înălțat pe vârfuri pentru a privi spre Viitor!* Şi cum ceea ce întrezărea i se părea frumos, nu uşor de atins dar îndeajuns de tentant ca să merite orice sacrificiu, a revenit în capitală cu maşina pictorului Emil Ollei, însoțit de George Şerban şi Vasile Popovici, deoarece Piața Universității – ceea ce s-a întâmplat acolo numindu-se mai tîrziu **fenomenul Piața Universității**! – devenise **cel mai fervent susținător al Proclamației de la Timişoara!**

Amintindu-mi zilele acelea, a continuat Mihai Olteanu, *nu pot să nu fac o remarcă asupra căreia revin des. Pentru că Revoluția a început la Timişoara, pentru că Proclamația – considerată de cei mai avizați comentatori* **adevărata Platformă a Revoluției Române! –** *a fost propusă de Timişoara, în viața politică din zilele acelea prestațiile noastre ne-au conferit un ascendent bine cunoscut în toată lumea, numai că, din păcate, nici FDR-ul, nici Societatea Timişoara nu au fost capabile să le gestioneze cum ar fi trebuit. La un moment dat, ceea ce se petrecea în Piața Universității nu mai putea*

fi ignorat. Pentru a detensiona situația, se impunea un dialog. Știi ce s-a întâmplat atunci. Domnul Ion Iliescu a considerat că la masa tratativelor trebuiau invitați nu reprezentanți ai contestatarilor din Piața Universității, ci ai Timişoarei! Ai Societății Timişoara! Ce vremuri!... Doamne Dumnezeule, ce vremuri!...

Dialogul Iliescu – Timişoara a avut, totuşi, loc. De-o parte preşedintele FSN-ului, consiliat de N.S. Dumitru, de cealaltă George Şerban, Vasile Popovici şi Ioan Raab.

Nu-mi amintesc prea multe amănunte despre schimbul lor de replici. Din păcate n-ai cum să le obții nici de la prietenii noştri. Unul nu mai este, ceilalți doi au domiciliile în Portugalia, respectiv Germania. E însă sigur că N.S. Dumitru i-a furnizat viitorului preşedinte doar informații iritante, cum că delegații noştri, toți timişorenii, eram oamenii regelui.

În ceea ce priveşte regele… Titus, eu nu sunt omul care să-mi reneg ideile ori faptele. Se spune că sunt repezit, că mă inflamez uşor. Mă rog, aşa e. Ceea ce scapă însă tuturora e faptul că în timpul, pentru unii foarte scurt, dintre momentul în care mi se prezintă o situație şi cel în care iau hotărârea, identific argumente convingătoare, pentru mine temeinice şi după aceea. Deci recunosc – aştept ca Timpul, Istoria, să mă judece şi să dea verdictul! –, am fost partizanul ideii de a-l readuce pe rege în fruntea țării. Argumentele de atunci par să stea în picioare şi acum. ***Era singurul om care ne-ar fi putut scăpa, într-adevăr, de comunism!*** *N-avea nici o obligație, nu făcuse parte din vechiul sistem social, deci nu putea fi şantajat, ceea ce-ar fi însemnat că putea ține la distanță de pârghiile politice şi economice pe orice activist ori securist. Iar pe de altă parte,* ***credibilitatea lui în Vest e totală****. Ți se pare cumva că lucrurile nu stau aşa şi acum?*

Aceste considerente, pe lîngă altele, pe care nu are rost să le înşir, m-au determinat să fiu partizan al aducerii regelui în țară. Şi nu platonic. Ştii ce-am făcut? I-am scris la Versoix, în Elveția! Adică eu, Mihai Teodor Olteanu din Timişoara, nu chiar oricine dar la ora aceea un pictor tânăr, cunoscut doar într-un cerc restrâns, i-am scris unui rege! L-am rugat, i-am făcut o invitație! Nu am primit răspuns personal. Însă, poate din alte considerente, poate datorită scrisorii mele, Casa Regală a dat un comunicat de presă, pe care l-am receptat drept răspuns adresat mie. În el se preciza că regele Mihai era de acord să vină în România, numai că, ținând cont de situația politică din vremea aceea, Casa Regală considera că onorarea propunerii nu era oportună.

Şi, din păcate, n-a venit în luna mai, când, zic eu, sosirea Majestății Sale ar fi fost oportună, şi au avut loc alegerile din 20 şi ne-am ales cu ce ne-am ales!

Cred că e cinstit să inserez încă un gând. Că situația din țară ar fi mai bună decât cea de-acum dacă ar fi luat regele putere, e doar o ipoteză a cărei valoare de adevăr e greu de stabilit. Cu toate astea îmi asum inițiativa de atunci. Fie că e lăudabilă, fie că nu, mi-o asum…

Expediția lui Mihai Teodor Olteanu şi a tinerilor lui camarazi rămâne în *istoria* manifestărilor din urbea noastră drept una din cele mai *frumoase nebunii* postrevoluționare, stârnită de şi întru păstrarea spiritului Revoluției din Timişoara!

În noaptea de 22 spre 23 aprilie, deoarece se simțeau bine, tinerii bucureşteni s-au instalat în **primul spațiu liber de comunism din capitală** cu corturi, cu saltele, cu ghitare! Pe termen lung, până, îşi promitea unul altuia, aveau să se simtă la fel şi acasă, în orice instituție, oriunde în țară!

Reacția Puterii abia instalate în locul unui dictator ce folosise Forța împotriva celor ce-şi ceruseră drepturile? Acțiuni în forță ale trupelor USLA!

Numai că eforturile noilor ciraci – ori poate că tot cei din 1989! – au fost zadarnice! Deşi nu erau *echipați* corespunzător, *bombardele* manifestanților au funcționat perfect! O lozincă, lozincă după lozincă, slogan după slogan şi *vestele de protecție* ale uslaşilor *străpunse, sfârtecate!* Şi ei au plecat din Piață, bodigarzii *emanaților,* nu manifestanții, că bucureştenii, cu timişorenii în mijlocul lor, au rămas pe *aliniamentele* Pieții Universității fără să cedeze o palmă de teren! **Au rămas pentru că oamenii care cântă nu pot fi învinşi.** Or manifestanții din Piața Universității aveau mai mult de-atât! Un imn! Al Golanilor! Şi un *aruncător de flăcări* letal**: Ne întrebați ce vrem aici? Dar ştie toată țara. Susținem punctul opt. De la Timişoara!**

La mijirea zorilor zilei de 23 aprilie, uslaşii au atacat Piața Universității din nou, **la ordinul celor ce ajunseseră la Putere în urma victoriei Revoluției din 1989!** Numai că bravii bucureşteni, *călițiîn iureşul* luptelor din noaptea ce tocmai trecuse, şi-au păstrat *pozițiile* folosind acelaşi tip de *obuze,* **„Ne întrebați ce vrem aici? Dar ştie toată țara. Susținem punctul opt. De la Timişoara!"**

Bucureştenii au rămas pe *fortificații* aproape două luni de zile, demonstrația maraton din centrul capitalei începând atunci, în 23 aprilie. Contribuțiile Timişoarei, a SOCIETĂȚII TIMIŞOARA,

în declanşarea fenomenului PIAȚA UNIVERSITĂȚII, au fost importante. A **Proclamației de la Timişoara** – esențială. Scandările, placardele, lozincile plasate pe clădirile din jur, aveau unul şi acelaşi subiect, punctul 8 al proclamației!

Căutând modalități noi de promovare a ideilor cuprinse în textul scriitorului George Şerban, sub egida SOCIETĂȚII TIMIŞOARA se desfăşoară, la 28 aprilie – în sala cinematografului Capitol –, o întrunire cu reprezentanții tuturor formațiunilor ce aderaseră la Proclamație. Se spera să se ajungă la constituirea unei **Alianțe naționale pentru Proclamația de la Timişoara.** Data şi intenția se cade să fie reținute. Inițiativa SOCIETĂȚII TIMIŞOARA reprezintă **prima încercare de constituire a unei alianțe a asociațiilor societății civile, a opoziției politice!**

Din păcate, Alianța n-a funcționat. Pe de o parte cei din eşalonul doi comunist – şi nu numai! – se regrupaseră şi dețineau poziții cheie, pe de alta opoziția, în loc să-şi strângă rîndurile, se *automăcina,* marile partide istorice se… *divizau* în… *aripi tinere… şi mai tinere… cele mai tinere…*

Una peste alta, Radu Câmpeanu – orgolios, inabil, dispus să accepte orice *ciozvârtă cepeunistă!* – a distrus Partidul Liberal, Ion Rațiu – în ’90 candida pentru funcția supremă în România, dar fiul său nu cunoaşte limba română! – Partidul Țărănesc!

Inițiativa *Societății Timişoara* s-a concretizat, totuşi, într-un anumit fel. Peste nu mult timp, folosindu-se acelaşi *pârghii,* s-a constituit **ALIANȚA CIVICĂ.**

Dar până se va ajunge la constatarea că acțiunea din 28 aprilie nu şi-a atins scopul, în 29 aprilie SOCIETATEA TIMIŞOARA a organizat o manifestare consacrată evenimentului din ziua precedentă. La adunarea din Piața Operei s-a dat citire programului ALIANȚEI NAȚIONALE, structurat pe cel al **Proclamației de la Timişoara**. Cu acel prilej se consemnează o luare de poziție a ALIANȚEI NAȚIONALE vizavi de situația de la Bucureşti – se difuzează o declarație de susținere a manifestărilor bucureştenilor din Piața Universității.

Mai mult de-atât, după miting, o parte a demonstranților rămân în Piața Operei. Se instalează în spațiul *simbol* al Revoluției din Timişoara, declarându-l, la fel ca în 20 decembrie 1989, **zonă liberă de comunism!**

Manifestarea de solidaritate a timişorenilor cu tinerii bucureşteni din Piața Universității continuă până în data de 18 mai

’90. Gestul e frumos, camaraderesc. Mai mult de-atât, e încărcat de gînduri deschise şi recunoştinţă, pentru că ***fenomenul*** **Piaţa Universităţii reprezintă cel mai tenace şi hotărât promotor al Proclamaţiei de la Timişoara!**

Acţiunile de promovare a Proclamaţiei întreprinse de membrii *Societăţii Timişoara* încep să dea roade. În 1 mai, la Sibiu, are loc un miting de susţinere a ei, manifestarea debutând cu o veghe de sprijin, după modelul celei din urbea noastră.

La manifestare, printre alţii, participă şi membrii grupului pentru *Dialog Social* din Piatra Neamţ, care îşi manifestă solidaritatea şi acordul faţă de obiectivul tinerilor bucureşteni din *Piaţa Universităţii*, legiferarea punctului 8 al Proclamaţiei.

Aplicarea punctului 8 a Proclamaţiei întruneşte adeziuni peste tot. În 5 mai, Consiliul Municipal Timişoara îşi reafirmă asentimentul, în mitingurile tumultoase din Arad, Ştei, Lugoj, Oradea, Cluj, Sibiu, Piatra-Neamţ… demonstranţii îşi exprimă susţinerea prin sloganuri şi aclamaţii, *decretând* şi aceste localităţi **zone libere de comunism;** un grup de entuziaşti se angajează să difuze Proclamaţia organizând o caravană automobilistică pe ruta: Timişoara – Arad – Oradea – Satu Mare – Baia Mare – Zalău – Cluj – Turda – Sibiu – Sighişoara – Deva – Lugoj – Timişoara; un grup de răniţi în revoluţie iniţiază marşul Timişoara – Petroşani; în mai toate oraşele ţării se constituie filiale ale Alianţei Naţionale pentru Proclamaţia de la Timişoara; în 9 mai o demonstraţie de adeziune se desfăşoară la Paris, în faţa Ambasadei Române…

Aventura Timişoara n-a fost aventură! A fost, este, o importantă **forţă civică,** un **reper moral** al vieţii noastre politice. De-a lungul anilor a sprijinit acţiunile altor asociaţii non-profit, şi-a manifestat solidaritatea faţă de persoanele nedreptăţite ori nevoiaşe, a acordat burse studenţeşti, a organizat expoziţii de pictură, caricatură, sculptură, a girat lansări de cărţi, s-a implicat în ridicarea monumentelor dedicate Revoluţiei, a trimis reprezentanţi la conferinţele internaţionale dedicate drepturilor omului, şi-a manifestat poziţia faţă de promovările în funcţii ale persoanelor cu trecut politic maculat de ideologia comunistă, a acordat premii onorifice personalităţilor angajate în procesul de democratizare al ţării, a contribuit la redeschiderea unor procese intentate celor vinovaţi de crimele comise în timpul Revoluţiei…

Aventura Timişoara n-a fost aventură!

ÎN *CĂTARE*… ARMATA!

Manifestările de nemulţumire şi revoltă din 16 pînă în 19 decembrie, marea demonstraţie anticomunistă din 20, de atunci **Revoluţia din Timişoara**, apoi din ţară, au fost descrise şi interpretate pe mii de pagini de istorici, ziarişti, scriitori, oameni politici, securişti, militari etc. Din păcate, nu totdeauna *dezinteresat!* Iar în ceea ce priveşte Victoria… În mod paradoxal – ori poate că totuşi nu! –, meritele reuşitei şi le arogă vechii politicieni, Securitatea, Armata! Adică cei care au încercat s-o înăbuşe. Nu oricum, nu prin tratative democratice, ci prin ordin, glonţ şi tanc! Şi o fac nu doar în scris, ci şi, fără pic de jenă, *în direct!* Prin viu grai în faţa privirilor *în transă* ale unui Marius Tucă, Ion Cristoiu…

Să ne închipuim că suntem la finele lui Decembrie 1989 în Timişoara, după ce armele *au tăcut*, în fine. Bilanţul la momentul acesta? Fără a aminti de arestaţi şi răniţi, în Timişoara au fost ucişi 103 demonstranţi – printre ei şi copii! –, 43 de cadavre fiind **furate** şi incinerate, cenuşa fiind aruncată într-un canal. Şi-au fost răniţi şi morţi şi-n alte oraşe, mai ales în Bucureşti!

Răniţi… ucişi… cadavre incinerate!... Adică ordin şi executanţi!

De arme dispuneau doar miliţia, securitatea şi armata!

În faţa glonţului, pieptul dezvelit nu are nici o şansă. Cu toate astea, *a câştigat* pieptul!

Numai că, după ce s-a consemnat această situaţie, cei ce ne-au sfârtecat piepturile şi-au pus lauri pe fruntea şi hlamide albe pe umeri, încercând să-şi *acopere* fărădelegile cu petale *smulse*, pe furiş, din *platanul* **Armata a pactizat cu demonstranţii.**

Armata a pactizat cu demonstranţii! Formularea, din cauza verbului, e *gângăvită!* Pactul, *înţelegerea,* e o stare ce poate apărea între două entităţi ce se află în conflict. Între popor şi armată nu există, nu pot exista conflicte! Armata e parte a poporului! De aici trebuie să pornim, de la constituţie, în care se precizează că e a poporului, nu gaşca de mardeiaşi a celui din fruntea statului, parte întreţinută de cei ce le asigură condiţiile necesare activităţii! Nu preşedintele

țării, nu un general anume le garantează salariile, ci contribuabilul de rând! Cine spune că persoana cutare e comandantul suprem e ori arierat, ori meschin. **Comandantul suprem al Armatei este Constituția!**

Că Armata n-a tras în plin, nu e un merit! Că s-au înregistrat decese, e condamnabil! Dincolo de vină în sine, situația poate fi sintetizată astfel: **întreținutul îl ucide pe întreținător!**

Dar să folosim termenii întrebuințați de cei ce-ar trebui să se afle după gratii. Afirmația lor poate fi întâmpinată cu propoziția de bun simț: **armata nu trebuia pusă în situația de a pactiza!** Dacă există un asemenea moment, acesta reprezintă o bornă c**e desparte perioada de vinovăție, de cea în care a acționat în conformitate cu statutul ei!**

Afirmația lor e contrazisă de altfel de un adevăr peste care se trece prea ușor**. Armata a fost alături de popor de la început, în pofida atitudinii generalilor şi comandanților de unități!**

Nu se cade să trecem mai departe, fără a dezvălui prestațiile *ştiințifice* ale altui mistificator al Istoriei Revoluției Române. Modest nevoie mare, pe o pagină de internet se prezintă astfel: … născut în 1953… absolvă Facultatea de Istorie în 1972, după care… Poate că alt cititor va fi trecut, îşi va fi continuat lectura cu seninătate dornic să afle cât mai multe detalii despre istoric. Eu însă, profesor de matematică, m-am blocat. Din cauza datelor. Deci persoana respectivă a absolvit facultatea la 19 ani!

Mă rog, după un timp mi-am continuat lectura. Cu circumspecție sporită, firește. Am aflat astfel că tânărul istoric şi-a *desăvârşit pregătirea profesională* absolvind, în 1978… Facultatea de Utilaj Tehnologic!

Odată ce şi-a încheiat studiile, omul îşi prezintă activitatea profesională. Secretar general de redacție la *Viitorul românesc,* revista literară a *Asociației Foştilor Deținuți Politici din România,* consilier… Stop! Matematicianul din mine s-a *răzvrătit* din nou! Revista foştilor deținuți nu exista înainte de revoluție! Atunci unde sunt cei 12 ani, dintre ’78 şi ’90? Google, întrebarea cu pricina, răspunsul! Ei da, din acest moment nu mă mai putea mira nimic!

Dar să revenim la persoana cu pricina. Consilier de presă al Ministerului Apărării – hopa, un *led* a început să pâlpîie! –, şef Birou Informare Internațională din M.Ap.N. – să pâlpîie mai des! – 1992. A lucrat apoi în cadrul Armatei în funcțiile de subsecretar de stat în guvern – Departamentul Informațiilor Publice, 1997 – să

ardă continuu! –, apoi şef al Direcției de Relații Publice a Armatei, 1997-1998. De asemenea, a îndeplinit funcția de director general-adjunct al Teatrului Național *I.L. Caragiale* – na, acum *a explodat!* – din Bucureşti, 2003-2004. O privire fulger pe *ecranul de control,* motivul bubuiturii – INVIDIA! Cu litere mari. Am lăsat fruntea în pământ. Afurisita asta de electronică ce nu greşeşte, ce merge la *fix* totdeauna. Dar cum să nu mă contorsioneze invidia, cum să nu devin sârmă ghimpată în fața unei persoane atît de înzestrate? Istoric, specialist în utilaj tehnologic, şef al unor reviste, fel de fel de funcții ocupate în ministere, şi-acum iată – guru în viața teatrală, maestrul de care *aveau* atâta nevoie Olga Tudorache, Radu Beligan, Mircea Albulescu, Victor Rebengiuc…

Deşi hotărâsem să trec mai departe, matematicianul din mine s-a *scandalizat* încă o dată. *Consecvența!... Poftim?... Consecvența, distratule!... Aaa!...* Şi trebuie să recunosc, *celălalt eu al meu* avea dreptate. Un an-doi ici, un an-doi acolo… Adică… *Nu te grăbi, nu trage concluzii…*a *intervenit* omul cifrelor. *Explicația poate fi următoarea: omul e aâtt de eficient, încât rămâne într-un loc doar până pune lucrurile la punct, după care redresează situația în alt sector, apoi în altul…E, nu ți se pare logic ceea ce spun?...*

Deşi mă *înțeleg* bine cu celălalt *eu,* de data asta *i-am întors spatele.* Motive aveam. Între 1978 şi 1990, deci şi pe vremea dictatorului, Alex Mihail Stoenescu a fost – oare de ce *sare* peste această perioadă din viață? – şef al Direcției de Relații Publice al Armatei! Al Armatei RSR! Q.e.d!

Ultima concluzie e pronunțabilă – mă adresez cititorilor *masochişti!* – şi la finele lecturii volumelor sale! Date multe, informații ce se contrazic, *demonstrații* ridicole, logica remarcându-se prin lipsă! În mişcarea de la Iaşi din 14 decembrie *distinge* mâna KGB-ului, peste câteva pagini înşiră însă cuvintele *... dovadă a caracterului românesc al acțiunilor Frontului Popular Român… consulul sovietic de la Timişoara comunica cu ambasadorul sovietic anunțându-l că nu sunt încă gata de acțiune…* Numai că în Timişoara nu exista Consulat al URSS! Nu exista, nu există! Atunci?... Mai departe: ceea ce se întâmplă la Bucureşti, în 22 decembrie 1989 e… *lovitura de stat a Armatei,* Stănculescu, Vlad… fiind considerați eroi. Însă instanțele de judecată, specialiştii abilitați în a încadra faptele comise de o persoană, au stabilit vinovățiile lor pe baza unor documente, tovarăşe colonel, a unor probe ce n-au putut fi ignorate deşi, se ştie, intențiile n-au lipsit! Dar să ne referim la alte câteva

rânduri din volumul său. Bine *informat*, Alex Stoenescu, istoricul specialist în utilaje tehnologice, admite că, între 16 şi 19 decembrie, pe străzile Timişoarei vor fi umblat aproximativ 2000 de timişoreni. 2000! Doamne, de ce mi-am amintit, brusc, de tovarăşul Mavru? Cum 2000, tovarăşe director general-adjunct al Teatrului Naţional I.L. Caragiale din Bucureşti, că dacă am lua în consideraţie doar arestaţii, răniţii şi morţii în Decembrie 1989 – pentru care sunt *înscrisuri,* acte ce nu pot fi ignorate! –, deci dacă am aduna numai aceste numere, ar fi vorba de mai bine de 1400 de timişoreni. Ceea ce-ar însemna…

Dar nu insist, se subînţelege de ce.

Numai că a-mi tăinui *experienţa* mi-e imposibil. Mă adresez celor ce intenţionează abia acum să deschidă primul tom semnat de colonel. Nu după multe pagini, pe ecranul *computerului culturii generale personale* o să apară o *fereastră* cu textul: *prea multe greşeli pentru a le mai consemna.* Nu vă alarmaţi, nu e un virus. Propoziţia e *sinteza datelor statistice!*

La urma urmei, bluful întreprinderii nu-l dezonorează în aceeaşi măsură ca iniţiativa în sine. Insuccesul e neplăcut, nu înjositor. Însă încercarea de a prezenta o *însăilare* de cuvinte drept argumente logice e degradantă! Cine ia o carte în mână are o oarecare cultură, cunoştinţe şi judecată!

Ce vrea, ori, poate, ce i s-a cerut tovarăşului colonel să facă? Să-i disculpe pe generalii şi comandanţii de mari unităţi. În condiţiile în care, la ordinele lor – uneori acţionând personal! – unităţile au ieşit în oraş cu armament, TAB-uri, tancuri, înregistrându-se răniţi şi morţi.

Sau, altfel spus, **să salveze uscăturile.**

Cu mult înainte, într-un mod care le face cinste, cunoscând *fenomenul din interior,* un grup de ofiţeri au decis **să salveze pădurea,** nu copacii crescuţi strâmb ori găunoşi!

E greu de stabilit ziua, din intervalul cuprins între sfârşitul lui decembrie ’89 şi prima săptămână a lunii februarie ’90, în care *s-a născut* Mişcarea C.A.D.A. (*Comitetul de Acţiune pentru Democratizarea Armatei*). Data de pe *certificatul de naştere* e însă certă, **8 februarie 1990**. Ca şi locul *înregistrării,* Casa Armatei din Timişoara.

Au participat, pe de o parte, reprezentanţi ai tuturor unităţilor militare din Garnizoana Timişoara (aviaţie, infanterie, grăniceri, artilerie, antiaeriană, geniu, transmisiuni, tancuri, etc...), iar pe de alta, comanda garnizoanei reprezentată de general-

locotenentul Gheorghe Popescu, comandant al diviziei mecanizate şi al garnizoanei, locotenent-colonelul Constantin Zeca, şef de stat major al diviziei, locotenent-colonelul Nicolae Predonescu, locţiitor al comandantului diviziei, câţiva foşti ofiţeri politici.

Nu era prima tentativă de *a spune lucrurilor pe nume* şi a propune soluţii pentru ieşirea din situaţia conflictuală în care se găsea Armata. Aviatorii avuseseră, deja, în ianuarie ’90, o întâlnire la nivel naţional, în care au cerut schimbarea conducerii aviaţiei militare. Cu toate astea, ţinând cont de amploarea întreprinderii cât şi, mai ales, de participarea reprezentanţilor tuturor armelor, se consideră că data oficială a declanşării mişcării C.A.D.A. este 8 februarie ’90.

Pentru întâlnirea de la Casa Armatei, comanda garnizoanei şi ofiţerii politici au întocmit o informare ce *prezenta* acţiunile militare din perioada 16-22 decembrie din Timişoara. Material a fost publicat a doua zi, **9 februarie**, în ziarul „Renaşterea Bănăţeană”:

Armata a fost alături de populaţia din Timişoara, dar cu ce risc?

Poate că prea puţini dintre cei ce urmăresc şi citesc cu atâta aviditate articolele ce au apărut şi apar în presa locală, cu referiri directe la evenimentele petrecute în Timişoara, începând cu data de 16 decembrie 1989, şi-au pus întrebarea: Care a fost, totuşi, situaţia de fapt a unităţilor militare, a sutelor de cadre şi militari în termen, în acele zile fierbinţi ale Revoluţiei ?

Nu avem de gând să facem referiri privind specificul statutului de militar, dar, oricum, este necesar să se înţeleagă că întreaga funcţionalitate a sistemului nostru militar se bazează pe principiul executării ordinelor primite de la eşaloanele superioare – **FALS!** –*, deci de sus în jos, minister, armată, mare unitate, unitate, subunitate, deci, prima concluzie: toţi militarii cuprinşi în verigile inferioare ocupă poziţia de executanţi.*

Începând cu data de 16 decembrie 198, a fost declarată starea de necesitate – **FALS!** – *numai pentru unităţile militare din Timişoara, situaţie necunoscută populaţiei. S-a primit, pe data de 17 decembrie 1989, indicativul alarmei de luptă, armata intrând, astfel, sub incidenţa ordinului dat, devenind instrument al puterii, legat prin jurământul faţă de fostul comandant suprem* – **FALS!** – *al Armatei, odiosul dictator* – Doamne, ce formulare pe un subordonat?! – *Ceauşescu*

A urmat, apoi, o perioadă de totală dezinformare, când de fapt eram îndoctrinați cu informații complet ireale ce ascundeau adevărul despre mişcările şi cererile revendicative ale cetățenilor din Timişoara. Nici unul din factorii de răspundere şi decizie din unități nu a avut posibilitatea să întreprindă o hotărâre corectă. Nu ne rămânea decât neşansa de a executa – **FALS**, ofițerii cu coloană vertebrală au făcut-o, bunăoară căpitanii Eugen Gheorghioiu, Viorel Oancea, Nicolae Durac… într-un anume fel chiar generalul Stănculescu, e clar la ce mă refer! – *ordinele ce veneau în ritm amețitor. Se făcea un joc periculos. Încet, dar sigur, armata din Timişoara era condamnată la moarte. De ce spunem acest lucru? Armata, în acele grele clipe, nu avea decât posibilitatea de a refuza executarea ordinelor primite şi azi nici unul dintre militarii acestui oraş martir nu mai era în viață.* **FALS**, ofițerii mai sus amintiți sunt în viață, iar în ceea ce privește urmările, pentru Timişoara n-am fi nevoiți să folosim sintagma **oraş martir!** *Consecința era determinată de existența stării de necesitate, situație în care refuzul executării ordinelor era considerată ÎNALTĂ TRĂDARE, urmând a fi condamnați cu toții la moarte şi executați* – **FALS**, dacă ați fi refuzat ordinele toți ofițerii superiori cine v-ar fi executat; câți militari au fost executați în RDG, Cehoslovacia, Bulgaria, la urma urmei în URSS? – *chiar şi fără a fi judecați în fața unei Curți Marțiale. Au fost zile şi nopți grele. Timp în care mulți dintre noi au albit, îmbătrânind cu zeci de ani* – de-a dreptul înduioşător, atunci ce să spunem despre demonstranții pe care i-ați hăituit, arestat, anchetat şi împuşcat?! –, *pentru că acolo, în oraş, erau familiile, copiii şi prietenii noştri, despre care nu ştiam aproape nimic.*

Dar a răsunat, în noaptea de 19 spre 20 decembrie 1989 – **FALS**, a răsunat încă de la primele focuri, iar după 22 decembrie v-ați împuşcar voi între voi! –, *chemarea "OSTAŞI VENIȚI CU NOI! ARMATA E CU NOI!" Acesta a fost momentul declanşării simțirilor drepte şi adevărate* – păi dacă erau **drepte şi adevărate** de ce nu le-ați dat curs de la sine, din proprie inițiativă? –, *păstrate în ascuns* – de ce ați păstrat în **ascuns** ceva drept şi adevărat, dând în schimb frâu liber instinctelor primare, criminale?! – *în inimile noastre de militari, consimțind, chiar trecând peste ordinele primite* – hallo, tovarăşe, păi dumneata, ofițer, nu cunoşti, articolul 21, alineatele 1 şi 2 din Regulamentul militar?! – *să ne alăturăm oamenilor de bine din Timişoara.*

Da, armata a fost de partea voastră, dragi concetățeni, dar nici nu vă puteți imagina cu ce risc – mi-e lehamite să mai

fac vreo observație, ipocrizia frazelor mi-a pus un nod în gât! – *şi tocmai aceasta dorim să înțelegeți. La acea dată, existența în țară a marilor unități şi a unităților înzestrate cu tancuri şi rachete, avioane şi elicoptere, armata ar fi putut declanşa, la ordinul dementului dictator* – demenți au fost şi Honecker, Jakes şi Jivkov, dar în țările respective **Armata nu a tras în popor**! –*, un adevărat război civil cu consecințe catastrofale pentru națiunea română.*

Adăugați acestei imagini numeroasele obiective industriale de pe teritoriul județului Timiş, cu un înalt grad de periculozitate, care, în urma distrugerii lor ar fi provocat mii de victime în rândul populației civile.

În data de 17 decembrie 1989, având în vedere armamentul şi muniția din dotarea trupelor din Timişoara, până a doua zi, prin forța de nimicire a acestora – hallo, tovarăşe colonel, cu ce drept constituțional ori prevăzut în Regulamentele militare?! –*, oraşul putea fi distrus. Că nu s-a întâmplat aşa se datorează înțelegerii de către toți militarii* – de cei în termen da, de căpitanii cu coloană vertebrală Eugen Gheorghioiu, Nicolae Durac, Viorel Oancea, da, nu însă şi de Vasile Joițoiu, Vasile Paul, Mihai Bulai, căpitanul Căşeriu… – *a situației reale existente în oraş. Mai mult, văzând fraternizarea armatei cu populația Timişoarei, clica ceauşistă a încercat mişeleşte să trimită armata la frontieră, lăsând municipiul Timişoara la cheremul forțelor represive, lucru ce nu s-a întâmplat, datorită poziției ferme a armatei de a apăra cu orice preț Timişoara.*

La Bucureşti, dictatorul şi clica lui erau la putere. Prin atitudine luată, de fraternizare cu populația din Timişoara, armata din județ era considerată trădătoare. Ministrul apărării naționale, Vasile Milea, a fost amenințat cu plutonul de execuție de către dictator. Şi, totuşi, deşi aparatul represiv exista iar pericolul ca mulți dintre militarii garnizoanei Timişoara să fie reprimați era prezent, armata s-a menținut ferm – cât de ferm din moment ce la podul Decebal, în Calea Girocului, Calea Lipovei… am fost răniți şi ucişi de cei din față, iar în fața noastră erau unități ale Armatei?! – *pe poziție.*

A început teribila luptă cu elementele teroriste, au căzut militari la datorie. În aceste condiții, armata din Timişoara a rezistat pe 19, 20 şi 21 decembrie 1989, când abia atunci, în capitala țării, revoluția a luat amploare, întreaga armată alăturându-se, de ce să nu spunem, având şi exemplul armatei din Timişoara, acțiunilor revoluționare.

Deci, dragi concetățeni, faceți apel la conştiinţa şi sufletul dumneavoastră, desluşind adevărul aşa cum a fost el. Asta dorim noi, să se cunoască şi să se recunoască faptul că situaţia cea mai dificilă au avut-o revoluționarii din Timişoara, alături de care armata, considerată acolo sus trădătoare, a ştiut să slujească interesele – oare răniții şi morții intră în această categorie? – *poporului.*

Alături de oraşul martir Timişoara, armata acestuia merită să fie considerată EROU.

Dorim, dragi concetățeni, să nu uităm niciodată că revoluția a învins având alături armata, iar noi, cei din armată, prin riscurile prin care am trecut, am câştigat ce nu visasem niciodată, libertatea de sub o politică dementă şi închistată, în care am fost permanent ținuți, precum şi certitudinea că abia acum – inabilitate?, scăpare?, în orice caz sintagma **abia acum** dă frazei alt sens decât cel la care se va fi gândit generalul! – *apărăm în mod real interesele patriei şi ale poporului.*

Ofițerii, pentru care Adevărul şi Onoarea sunt norme ale statutului de militar, şi-au declinat susținerea *sugestiilor* din material, au refuzat să-l certifice prin semnătură. Textul, *scrâşnit*, redundant din cauza *tezei (auto)impuse*, capabil să convingă un ins de cine ştie unde, dar să stârnească revolta oricărui participant la Revoluția Română, reprezenta o perfidă încercare de manipulare a opiniei publice. Eluda un adevăr ce trebuia asumat cu responsabilitate, militărește.

Să ne oprim, chiar dacă la un anumit moment m-a cuprins o anumită stare, asupra câtorva extrase.

Spune raportorul… *întreaga funcționalitate a sistemului nostru militar se bazează pe principiul executării ordinelor primite de la eşaloanele superioare, deci, de sus în jos, minister, armată, mare unitate, unitate, subunitate; ca atare prima concluzie: toți militarii cuprinşi în verigile inferioare ocupă poziția de executanți…* **Fals!** Mai presus de orice ordin sunt Regulamentele militare şi Constituția! În care, la capitolul II se precizează … *militarii, indiferent de grad şi funcție, trebuie să cunoască prevederile legilor generale, să respecte legalitatea socialistă şi prevederile regulamentelor militare întocmite în baza acestei legislații!* Ca să nu vorbim de RG 2, anexa 10, articolele 43 şi 47, ce reglementează uzul de armă pe timp de război: **e interzis să se tragă în civilii neînarmați, în special în femei, bătrâni şi copii!** Or în noaptea

de 17 spre 18 au fost ucise 12 femei şi 6 copii, în condițiile în care România nu era în dispută armată cu nimeni! Iar în după-amiaza zilei de 18 decembrie, forțele de represiune aflate sub comanda generalului Chițac, au tras şi au ucis tineri, adolescenți, chiar dacă aceştia se găseau pe treptele Catedralei!

Spune raportorul… *începând cu data de 16 decembrie 1989 a fost declarată starea de necesitate numai pentru unitățile militare din Timişoara, situație necunoscută populației…* **Fals!** Dictatorul a decretat-o abia în 20 decembrie, după intervenția televizată, fiind adusă la cunoştința Timişoarei în dimineața zilei de 21 decembrie, de către generalul Ştefan Guşă, pe atunci şeful Statului Major General!

Spune raportorul… *armata, în acele grele clipe, nu avea decât posibilitatea de a refuza executarea ordinelor primite şi azi nici unul dintre militarii acestui oraş martir nu mai era în viață…* **Fals!** Generalul Eugen Gheorghioiu, pe atunci căpitan, a refuzat ordinul neregulamentar de a comanda o demonstrație de forță în 17 decembrie; colonelul Viorel Oancea, pe atunci căpitan, când dictatorul încă era preşedinte al țării, a declarat, din balconul Operei, că unitatea sa decisese să respingă orice atac ce-i viza pe demonstranți! Ambii militari sunt în viață!

Spune raportorul… *dar a răsunat, în noaptea de 19 spre 20 decembrie 1989, chemarea "OSTAŞI VENIȚI CU NOI! ARMATA E CU NOI!" Acesta a fost momentul declanşării simțirilor drepte şi adevărate, păstrate în ascuns în inimile noastre de militari, consimțind, chiar trecând peste ordinele primite, să ne alăturăm oamenilor de bine din Timişoara…***Fals!** În noaptea aceea nu s-a umblat pe străzi, nu s-au scandat lozinci! În ceea ce priveşte a doua frază, insolența e la ea acasă! *Simțurile drepte şi adevărate, păstrate în ascuns…* Păi unde erau *simțurile* acelea când au fost împuşcați copii de 2 ani, când s-a tras în tinerii de pe treptele Catedralei? Şi cum se face că s-au *declanşat* aşa, dintr-o dată, în liniştea nopții dintre 19 şi 20 decembrie?

Spune raportorul… *armata a fost de partea voastră… dar nici nu vă puteți imagina cu ce risc… armata ar fi putut declanşa, la ordinul dementului dictator, un adevărat război civil cu consecințe catastrofale pentru națiunea română…* Exprimare bombastică, parşivă! Ce război civil? Cu cine? Cu civili cu mânecile suflecate, cu tineri cu piepturile dezvelite, cu copii pe care părinții îi țineau de mânuțe? Şi încă o observație. Când îşi va fi dat seama

politrucul nostru că dictatorul era dement? Acum, în 8 februarie ’90, în timpul Revoluției fiind comandant suprem, față de care era *legat* prin jurământ miliar?

Spune raportorul… *a început teribila luptă cu elementele teroriste… au căzut militari la datorie… armata din Timişoara a rezistat pe 19, 20 şi 21 decembrie 1989…* Plăsmuiri sfruntate! E drept, au căzut militari. Ostaşi, nu ofițeri! Dar nu la datorie, din isterie! **Împuşcați din spate!** Ştim de cine, ştim de ce! Dar nu în zilele menționate, ci în noaptea de 17 spre 18 decembrie! Şi încă o observație. Tovarăşe politruc, până în seara lui 22 decembrie, termenul terorist nu s-a pronunțat nici în Timişoara, nici în Bucureşti, niciunde!

Spune raportorul… *certitudinea că abia acum apărăm în mod real interesele patriei şi ale poporului…* Cuvinte jalnice, definitorii însă pentru mai toți ofițerii de grad superior din Armata română. Tovarăşe politruc, **un adevărat militar apără interesele patriei şi ale poporului totdeauna, nu doar când dementul comandant dispare cu elicopterul pentru a-şi slava pielea!**

Ofițerii ce puteau ține fruntea sus aşa vor fi gândit, că în acțiunile de reprimare din Timişoara armata a fost implicată din 16 decembrie, în celelalte orașe de când au ieşit oamenii pe străzi, în Bucureşti din 21 decembrie. De aceea ei au *folosit* arătătorul, politrucii şi cadrele lipsite de discernământ – tonul. Discuțiile au fost aprinse, nu s-au încheiat, colectivul din comanda garnizoanei şi *purtătorii de epoleți însângerați* au părăsit sala.

Pe cei rămaşi, gestul conducerii, al acoliților pentru care un inventar al *plumbilor* i-ar fi pus în încurcătură, nu i-a surprins. Îl prevăzuseră. Consfătuirea pentru care se adunaseră începea cu adevărat abia atunci! Nu de la *zero.* Anticipând reacția colegilor de serviciu – nu de ținută morală! – doi ofițeri, ce-au purtat uniforma cu cinste şi pe vremea dictatorului, au prezentat câteva idei, un set de propuneri, menite să ducă la reformarea sistemului militar. Locotenent-colonelul Cornel Şurcu şi maiorul Octavian Chiriac au gândit materialul ce trebuia dezbătut sub formă de *Apel.*

În ziua ce-a urmat, **9 februarie ’90,** orele 17,00, membrii grupului de inițiativă s-au întâlnit la Casa Armatei din nou. Datorită ecourilor tumultoasei şedințe din 8 februarie, înțelegând că, după 45 de ani de *bolşevism* militar, sosise momentul ce permitea să se ajungă la alt statut pentru un cadru al armatei, ofițerii, pentru care *trecutul* nu era ca blana unui dalmațian, au umplut sala.

Întrunirea s-a constituit într-o ședință de lucru. Maiorul Octavian Chiriac a dat citire unei prime forme a textului, s-au purtat discuții pentru fiecare propunere, s-au consemnat amendamentele şi corectările ce întruneau adeziunea plenului, în fine, s-a ajuns la o structură asumată de toți participanții.

CEREM:

1. Desființarea actualei structuri a armatei şi înlocuirea ei cu noi structuri care să țină seama de specificul armei.

2. Restructurarea învățământului militar pe principii care să corespundă următoarelor cerințe :

- şcolile militare de ofițeri să fie transformate în institute de învățământ superior, cu durata de 4 ani, iar programa să fie elaborată de comun acord cu Ministerul învățământului, astfel ca, la absolvirea institutului, ofițerii să aibă o echivalare cu pregătirea în institutele de învățământ civil.

- şcolile de maiştri-militari, de subofițeri, să aibă o structură asemănătoare şcolilor postliceale, iar programa de învățământ să fie stabilită de comun acord cu Ministerul învățământului, astfel ca, la absolvirea şcolii, să poată avea echivalarea cu şcolile de profil postliceale.

3. Restudierea statutului elevului de Liceu militar, în sensul adoptării lui la cerințele democrației.

4. Introducerea de urgență a informaticii în armată, la toate nivelurile.

5. Revizuirea noțiunilor de secret în armată.

6. Stagiul militar să fie redus la 12 luni.

7. Fiecare armă să facă propuneri concrete de restructurare şi de drepturi specifice, prin consultarea fiecărui colectiv de militari.

8. Desființarea Direcțiilor şi a Birourilor de educație patriotică din armată.

9. Deputații care reprezintă armata să fie aleşi prin vot direct, universal, secret, ca şi cei din viața civilă.

10. Revizuirea statutului cadrelor militare din armată, în raport cu noile cerințe democratice.

Odată adoptat de plen, a doua zi, 10 februarie ’90, *Apelul* a fost citit în toate unitățile militare din garnizoană.

În după-amiaza aceleiaşi zile, grupul de ofițeri s-a întâlnit la Casa Armatei din nou, încercând să găsească o formulă potrivită intrării în dialog cu eşaloanele superioare.

Opiniile, observațiile, informațiile, au relevat un adevăr deloc confortabil. Erau singuri! Contestatarii aparțineau, exclusiv, unităților militare din Garnizoana locală. Nici o veste din restul țării, nici o reacție a omologilor din alte zone. Participanții la dezbateri n-au abandonat inițiativa. Timişoara fusese singură şi-n Decembrie ’89 şi, pentru că n-a dat înapoi, a câştigat. În urma discuțiilor, ofițerii au hotărât înființarea unui nucleu organizatoric, **Grupul de Inițiativă pentru Democratizarea Armatei**, a cărui sarcină era difuzarea propunerilor cuprinse în *Apel*, atragerea unui număr cât mai mare de ofițeri în mişcarea protestatară.

Din păcate, eşalonul doi comunist îşi strânsese rândurile deja de mult, se organizase perfect, îi stătea în putere să riposteze în forță, prompt şi eficient. Din Bucureşti – o veste proastă. Aviatorii primesc, de la colegii din capitală, o informație ce justifică afirmația de sus din plin. Ministrul apărării urma să trimită, în **11 februarie** – deci prompt, a doua zi! –, o echipă de ofițeri superiori cu misiune specială – blocarea acțiunilor rebelilor din Timişoara!

Ținând cont de manevra omului numărul 1 din Armată, cunoscând capacitatea neocomuniştilor de a difuza date false în *ambalaj credibil,* mai mult decât atât, provocator, de a lansa zvonuri alarmante, de a-i eticheta pe contestatari *unelte* ale serviciilor străine de spionaj, grupul de inițiativă încearcă să *fure startul!* Decide să difuzeze Apelul în mass-media imediat, ca opinia publică să afle conținutul lui înainte de a-i fi prezentat, în mod distorsionat, de cei ce trebuiau să le vâre pumnul în gură!

Deoarece e ceva ce merită să fie relevat, să reluăm, punctual, ultimele evenimente. În **9 februarie** se stabileşte forma finală a Apelului, în **10 februarie** textul e citit în toate unitățile din Garnizoana Timişoara, în **11 februarie** urma să vină, cu *cartonaşul roşu* pentru răzvrătiți, delegația din Bucureşti. Cum au *furat startul* membrii grupului de inițiativă timişorean? Între zilele lucrătoare de 10 şi 11 a existat un interval de odihnă! L-au folosit! **Au lucrat noaptea!**

Ofițerii au avut trei *ținte: c*ele două ziare din oraş şi nou înființatul post local de televiziune, *Televiziunea Liberă Timişoara.*

Porțile studioului televiziunii s-au *deschis, Apelul* a fost citit, telespectatorii cu acces la semnalul emițătorului din urbea noastră **l-au audiat** în noaptea de 10 spre 11 februarie, a doua zi **l-au citit**, în paginile gazetei *Timişoara*.

Nu şi în *Renaşterea Bănățeană,* conducerea cotidianului refuzând solicitarea ofițerilor protestatari.

Conform informațiilor primite de la ofițerii-**colegi** din Bucureşti, delegația ofițerilor-**necolegi** din capitală soseşte la Timişoara în 11 februarie după-amiază.

Înainte de a prezenta evenimentele în succesiunea lor, e necesară – pentru cele două substantive compuse din fraza anterioară – o paranteză. Opinia generală e că în Aviație ofițerii sunt solidari, uniți, integri, mai fățiș decât în orice altă armă. La nivel internațional, nu doar local. Supoziția a fost de altfel verificată nu peste mult timp, când membrii C.A.D.A. se găseau în sediul guvernului pentru o întrevedere cu factorii de decizie ai Puterii. Pentru că exista un precedent – o delegație de ofițeri din București a fost arestată din cauza unei inițiative în care nu exista nici o *componentă* protestatară, când a prezentat ministrului Militaru cereri de înființare a *Cluburilor militare!* –, pentru că timpul trecea şi delegația nu ieşea din sediu, aparențele sugerând mai degrabă sechestrarea decât un dialog colocvial ce nu se încheia din cauza unui interminabil schimb de amabilități, dar mai ales pentru că majoritatea membrilor delegației le erau colegi de armă, în fața ambasadelor, din mai toată lumea, aviatorii şi-au manifestat solidaritatea cu colegii din Timişoara!

Numai că proverbul cu pădurea şi uscăturile e general. Echipa ministerială era constituită din generali şi ofițeri superiori ai Comandamentului Aviației militare! Din păcate, ofițeri-**necolegi!**

Discuțiile dintre grupul de inițiativă, personalul militar din aviația timişoreană şi colectivul de la Bucureşti condus de generalul-locotenent Dumitru Puiu, au avut loc în sala de conferințe de la aeroport. Generalul cunoştea Timişoara bine, pe timişoreni de asemenea, fusese un timp comandant al diviziei de aviație din Timişoara.

Funcția profesională se păstrează prin… disfuncții morale! Generalilor li se încredințase o dispoziție, se conformaseră, conta ordinul nu soluționarea democratică a diferendului, dialogul a fost de fapt un monolog moralizator, la urma urmei, tipic comunist. Destabilizare… diminuarea capacității de apărare a țării… *jocul* serviciilor străine de informații etc.

Rechizitoriul aparține generalului-locotenent Dumitru Puiu, tonul dur dictatorului, acuzele – unui ins incapabil să facă distincție între adevăr şi interesul de grup.

Fără a renunța la ideile de fond, grupul de inițiativă ia în considerație, în cadrul unei viitoare întâlniri a membrilor C.A.D.A., reformularea unor propoziții din textul *Apelului*.

După furtunoasa şedință cu delegația condusă de general-locotenentul Dumitru Puiu, sancțiunile, măsurile represive împotriva cadrelor contestatare, erau iminente. Preîntâmpinînd pronunțarea lor, colectivul de inițiativă *fură startul* din nou! **Înainte de miezul nopții**, un grup format din circa 18 ofițeri pleacă la Bucureşti!

Speranța lor se numea Ion Iliescu. Militarii timişoreni voiau să-i înmâneze *Apelul* direct, fără intermediari, considerând că preşedintele interimar era singurul om politic ce putea sprijini mişcarea C.A.D.A.

Delegația timişoreană ajunge la Bucureşti în dimineața zilei de **12 februarie**. E întâmpinată de aviatori din capitală, condusă de aceştia la sediul militar de pe aeroportul Otopeni. În mod firesc, se declanşează un dialog, au loc discuții, problemele dezbătute referindu-se la competența şi gradul de compromitere a conducerii Ministerului Apărării Naționale pe timpul dictaturii comuniste, la modul de integrare a armatei în noua structură a vieții social-politice din țară.

În urma discuțiilor s-a conturat pentru *Apel* un text concis ce, sperau ei, avea să trezească interesul conducerii superioare de stat:

APEL CĂTRE
PREŞEDINTELE CONSILIULUI PROVIZORIU DE UNIUNE NAȚIONALĂ

Suntem reprezentanții mai multor unități militare din Timişoara şi ai Aviației militare care dorim să prevenim destabilizarea armatei, în cazul în care nu se respectă principiile democratizării țării şi în domeniul militar. Pentru aceasta cerem:

1. Stabilirea adevărului privind rolul armatei în Revoluție, în special în perioada 16-20 decembrie 1989 la Timişoara.

2. Cadrele militare din Ministerul Apărării Naționale care înainte şi după data de 16 decembrie 1989 s-au compromis, fiind părtaşe directe ale dictaturii ceauşiste, să fie înlăturate din armată. De asemenea, cerem retragerea generalilor reactivați în perioada revoluției, în armată fiind suficiente cadre competente tinere care să poată îndeplini funcții de conducere la toate nivelurile.

3. Trecerea în rezervă a ministrului Apărării Naționale care, prin ordinele date, a dus la o stare de tensiune în armată.

4. Trecerea în rezervă a ministrului de interne, ca participant direct la acțiunile de reprimare a demonstranților din Timişoara.

5. Numirea în funcția de ministru al apărării naționale a unei personalități civile ca reprezentant în Parlament al intereselor armatei.

6. Promovarea cadrelor militare în funcții de conducere, în etapa actuală, să se facă pe baza unor criterii stabilite la nivel național prin consultarea întregii armate.

7. Legile şi decretele emise la nivel național să fie valabile şi pentru cadrele militare, fără completări ulterioare din partea Ministerului Apărării Naționale.

8. Desființarea Direcției şi Birourilor de educație patriotică din armată.

9. Dreptul cadrelor militare la demisie.

10. Excluderea posibilităților de manipulare a armatei la rezolvarea diferendelor dintre diferite formațiuni şi partide politice, rolul armatei fiind de apărare a teritoriului național şi de intervenție în cazuri de calamități naturale.

11. Formarea unui Comitet național pentru probleme de apărare națională şi militară, subordonat președintelui țării şi desființarea funcției de senator pentru cadrele militare.

12. Partidele politice să-şi precizeze poziția față de armată şi problemele apărării naționale.

13. Desființarea unităților prezidențiale compromise politic.

Reprezentanții unităților militare: 01878; 01851; 02840; 02819; 02872; 02914; 01185; 01008; 01125; 01926; 01197; 01115; 01233; 01058; 01878; 01913; 01993; 01884; 01901; 01806; 01875; 01879; 02010; 01989; 01905.

După amiază – suntem în **12 februarie** –, in jurul orei 17.00, grupul C.A.D.A. este primit de domnul Gelu Voican Voiculescu, viceprim-ministru în guvernul condus de Petre Roman. Delegația este impresionantă, 64 de cadre militare! Se ajunsese la acest număr pentru că timişorenilor li s-au alăturat colegii din capitală.

În întrevederea cu domnul Gelu Voican Voiculescu, membrii C.A.D.A. au circumscris discuțiile în jurul a trei subiecte: ordinele de reprimare date de conducerea politică şi militară în decembrie 1989, demiterea generalului Nicolae Militaru din fruntea Armatei, demiterea generalului Mihai Chițac de la conducerea Ministerului de Interne.

Din păcate, convorbirea cu reprezentantul guvernului a fost o întreprindere lovită de nulitate, interesantă, dar inutilă! Domnul Gelu Voican Voiculescu nu avea putere de decizie!

Nu pentru asta străbătuseră aproape 600 de kilometri şi, firește, nu se puteau întoarce la Timişoara fără rezultate certe. Admiteau că greşiseră persoana, însă nu şi locul. Şi pentru că se găseau în clădirea guvernului, au solicitat o întrevedere cu preşedintele CPUN, domnul Ion Iliescu, persoana vizată pentru convorbire încă din Timişoara. Au primit, de mai multe ori, acelaşi răspuns: domnul Ion Iliescu era ocupat, nu-i putea primi.

Cum aviatorii nu sunt inşi ce bat în retragere, grupul ofițerilor hotărăşte să rămână în sediul guvernului până când Ion Iliescu ori Petre Roman aveau să-şi facă timp pentru ei!

Numai că, în intervalul de timp ce le e favorabil – pe întuneric, seara, în timpul nopții –, au început să circule… şopârlițele! Nu pe ascuns. În *auzul* şi *văzul* întregii țări! La radio şi televizor! Timişorenii… din nou ei… un grup de ofițeri… destabilizare… sediul guvernului în stăpânirea lor… lovitură de stat… Mai mult de-atât, casetele cu înregistrarea convorbirilor ce-ar fi demonstrat cu totul altceva, pe drum ori în sediul televiziunii, s-au volatilizat!

Solidaritatea oamenilor aerului s-a consemnat şi de data asta. Sediul televiziunii era păzit de paraşutişti, răspândirea aberantelor zvonuri pe seama membrilor grupului de inițiativă n-a fost platonică, i-a pus pe ofițeri într-o situație delicată, reacția Puterii putând fi dură. Conştienți de nefireştile, dar posibilele, urmări, aviatorii din grupul C.A.D.A. au stabilit că trebuiau să *fure startul* a treia oară, pentru a se proteja cât de cât! Din păcate, n-o puteau face prin forțele lor. Paraşutiştii n-au ezitat, le-au sărit în ajutor. Aşa se face că un colectiv de aviatori au reuşit să prezinte *Apelul* pe postul național de televiziune!

Reacția conducerii nu s-a lăsat aşteptată. **13 februarie** este ziua *hăituirii* membrilor delegației, *gonacii* fiind generalii Dumitru Puiu, Lucian Culda, Horia Opruța. Numai că ordinul ministrului Armatei, Nicolae Militaru, a fost întâmpinat cu refuz de fiecare dată, ofițerii rămânând pe mai departe în clădire!

Odată cu trecerea timpului tensiunea a crescut, dispozițiile s-au radicalizat. Seara, în jurul orei 22, generalul Horia Opruța şi Liviu Mureşan, consilier al premierului, le prezintă *edictul* oficial. Şeful guvernului decisese evacuarea clădirii guvernului!

În pofida acestei decizii, membri delegației C.A.D.A. rămân pe poziții. Veniseră să discute probleme importante, se găseau în

capitală nu pentru soluționări de probleme personale, ci de interes major, naționale, pe care voiau să le prezinte factorilor de decizie în vederea stabilirii măsurilor ce se impuneau, din moment ce conducerea provizorie susținea că devenisem țară democratică pretenția era constituțională, aveau deci să rămână în imobil până fie Petre Roman, fie Ion Iliescu, le va acorda întrevederea solicitată!

Situația din cea mai importantă clădire a României e în atenția întregii țări, mijlocele media o prezintă pe larg, oferă cititorilor, ascultătorilor ori telespectatorilor, interpretări pro şi contra, în funcție, firește, de orientarea politică, la urma urmei de obediența față de patron ori de redactorul şef.

Pentru formarea unei *imagini* – din păcate palide! – a situației de atunci, două *mostre* din materialele apărute – pentru început cotidianul *România Liberă* din 14 februarie '90:

COMUNICAT AL M.Ap.N.

În seara zilei de 12 februarie, un grup de ofițeri, recomandându-se ca reprezentanți ai unor unități militare din garnizoana Timişoara, au difuzat la Televiziunea Română Liberă o listă cu revendicări care vizau activitatea instituției militare şi prin care se făceau aprecieri grave la adresa instituției militare, a unora din organismele şi personalitățile sale. Unele din lucrurile aduse în discuție dovedesc o slabă cunoaştere şi înțelegere a realităților armatei. (Rompres)

Şi…

BLAMAREA OFIȚERILOR NU A AVUT LOC

Aflăm de la Constanța: Marți, 13 februarie, comandantul Marinei militare a dat ordin să se organizeze o manifestare de protest împotriva ofițerilor aviatori care au apărut la Televiziunea Română Liberă luni seara, manifestare care să aibă drept scop o declarație de fidelitate față de ministru şi de condamnare a ofițerilor care au cerut destituirea acestuia. În aceeaşi zi s-au adunat la Clubul Comandamentului Marinei cadrele din Marina militară. Au votat pentru blamare şi fidelitate 15 ofițeri, 5 au votat împotrivă, 56 s-au abținut. Deşi votul nu a validat blamarea, s-a trimis o telegramă de adeziune şi de fidelitate față de ministrul Apărării Naționale.

În aceeaşi zi, comandantul Institutului de Marină din Constanța a primit ordin să adune ofițerii-profesori şi să se pună la

vot fidelitatea față de Ministrul Apărării Naționale şi condamnarea ofițerilor aviatori care au apărut la televiziune luni seara. Din 70 de ofițeri-profesori numai 4 au votat pentru, toți ceilalți împotrivă.

Pentru un cunoscător al vieții militare, inițiativele comandanților constănțeni sunt (ca să nu folosim alt cuvânt) … *caraghioase!*, stârnesc stupoare. Vot pentru menținerea în funcție a ministrului apărării! Precedent nu, în Regulamente nici un articol ce să îndrituiască o astfel de acțiune! Atunci?... E drept, nici manifestările contestatarilor nu puteau fi justificate prin *litera Legii.* Ele aveau, totuşi, alt statut. Ne găseam într-o perioadă de **înlocuire**, în locul **trecutului** trebuia pus **noul,** or ei de aceea veniseră la Bucureşti, ca să arate că în Armată **trecutul** încă exista, în detrimentul implementării **noului!**

La urma urmei, şedințele de acest gen – tipic *comuniste,* copii ale mitingurilor atât de dragi dictatorului! – relevau faptul că Armata era un *sector* căruia trebuia să i se acorde atenție.

Atenție care, la capătul acestor două zile, i-a fost acordată. Guvernanții începuseră, în fine, să perceapă realitatea din Armată. Coeziunea slăbise, se conturaseră două tabere, pro şi contra ministrului Militaru. Dacă disensiunile se acutizau, situația putea scăpa de sub control, iar *momentul* acela nu părea prea îndepărtat. În Bucureşti şi Timişoara armata ieşise pe străzi susținând revendicările *Apelului;* în semn de solidaritate cu omologii români, aviatori din întreaga lume demonstrau în fața ambasadelor României!

Dacă până acum nu, de data asta guvernanții decid că premierul trebuia să accepte întrevederea cu grupul C.A.D.A.

Întâlnirea are loc în ziua de 14 februarie ’90, la orele 12,00.

Se aşteptaseră la altă atitudine. Cînd porniseră de acasă, în urmă cu trei zile, fuseseră siguri că avea să li se vorbească altfel, speraseră că li se va arăta înțelegere, respect. Din păcate, domnul Petre Roman a folosit tonuri înalte, propoziții tăioase, replici dure. A refuzat orice argument, nu şi-a revizuit nici o opinie. Intrat în sală cu o idee, a rămas la ea în ciuda oricăror dezvăluiri furnizate. C.A.D.A., după părerea sa, nu era instanța ce putea reforma sistemul militar.

Când premierul s-a *eliberat* de starea de iritare din debutul discuțiilor, s-a ajuns la o propunere pozitivă*:* redactarea unui *Proces-verbal* în care schimbul de replici să fie prezentat astfel, încât să nu se poată considera lezată nici una din părți.

N-au obținut ce-şi propuseseră, n-au renunțat însă la cel mai important obiectiv al misiunii lor. Premierul a acceptat **constituirea unei Comisii guvernamentale ce urma să cerceteze evenimentele din decembrie '89 petrecute în Timişoara.**

În cadrul ei au fost incluşi şi trei ofițeri din grupul C.A.D.A: locotenent-colonelul Cornel Şurcu, maiorul Octavian Chiriac, maistrul-militar Constantin Stancu.

Acceptând, ambele părți, că era necesară încă o întrevedere, s-a propus pentru reluarea discuțiilor data de 1 martie '90.

Peste trei zile se consemnează alt succes, din păcate, *parțial, de suprafață,* cu gust amar. Pe **17 februarie '90** generalul Nicolae Militaru îşi prezintă demisia. Demisia în sine reprezenta *succesul*. Oricine *vedea* în gestul fostului ministru **mâna Mişcării C.A.D.A!** Numai că în ce a urmat – s-a *simțit* **gheara neocomunistă!** În fruntea Armatei revenea generalul Victor Athanasie Stănculescu!

Victor Athanasie Stănculescu mai fusese ministru. Îl învestise în funcție dictatorul, după moartea generalului Vasile Milea. Generalul participase la represiunile din Timişoara, revenise în Bucureşti cu piciorul în ghips din motive deja prezentate şi, în 22 decembrie, e numit ministru al Armatei. Funcție din care e revocat peste două zile, în 24 decembrie fiind înlocuit cu generalul Nicolae Militaru.

Acum, peste mai puțin de două luni… **rocada!** Vin ai noştri, pleacă ai noştri, noi rămânem muți ca proştii!

Decizia Puterii şochează. Urmărind să curme lupta pentru putere în interiorul Armatei, totodată să fie respectată *esența* punctului 1 din *Apel – stabilirea adevărului privind rolul Armatei în Revoluție, în special în perioada 16-20 decembrie '89 la Timişoara* –, C.A.D.A. propusese numirea unui civil pentru funcția de ministru al Armatei.

La doar câteva ore de la anunțul numirii ministrului – **17 februarie** după-amiază –, membrii C.A.D.A. se îndreaptă spre Casa Armatei. Pe chipurile ofițerilor derută, crispări, umbre întunecate. Nervii tuturora – întinşi la maxim. Participanții sunt invitați să se aşeze, să încheie discuțiile particulare, şedința a fost furtunoasă. **Pentru Timişoara numirea lui Stănculescu era un afront, pentru ei – sfidare!** Generalul participase la genocidul din urbea noastră, ei, ca militari, ştiau că era vinovat de crimele comise în perioada 16-20 decembrie. Or, din dimineața aceea, deveniseră subalternii lui!

În cele din urmă au optat pentru o atitudine pacifistă, în care nu se găsea gândul renunțării, ci răbdarea înțeleptului. Au decis să nu

conteste, încă, în mass-media, numirea generalului Stănculescu. Îşi puseră speranţele într-o promisiune, deciseră să-şi exprime dezacordul în 1 martie, la întâlnirea stabilită în 14 februarie cu premierul.

23 februarie '90 poate fi numită **ziua reculului!** S-a ajuns la această situaţie pe de o parte datorită unei manevre abile, pe de alta din cauza semnării în alb a unui *decont deontologic* fals. Abil, versat, ministrul nu aşteaptă să fie *atacat,* iniţiază el ofensiva. Invită C.A.D.A. la discuţii! Şi dă-i cu… *democratizarea Armatei… principii noi… reformă a sistemului militar… ofiţerii politici, comandanţii compromişi pe timpul dictaturii… militarii care s-au folosit de arme în decembrie '89…* Limbaj de lemn, ton de mierlă, zâmbet de cocotă. Din păcate, *per total,* manevră reuşită. Adică o parte din participanţi *au semnat decontul!* Atitudinea acestor ofiţeri poate fi regăsită în formularea maiorului Octavian Chiriac: *să-i dăm şansa omului de a se reabilita faţă de timişoreni…*

Cu asta s-a intrat într-o *hibernare* contestatară de aproape o săptămână de zile.

Şi **1 martie '90**, orele 9,00. Deocamdată nu întâlnirea ce-i făcuse să vină la Bucureşti, una de *intrat în transă!*. Una ce trebuia să joace rolul primelor fumuri dintr-o ţigară de marijuana. Le-au pus trabucurile între buze doi ofiţeri mai puţin cunoscuţi. Locotenentul–colonel Mircea Chelaru, (viitor general ca grad, şef al Marelui Stat Major ca funcţie), şi locotenentul-colonel Ioan Bărbuţă, ofiţer în Direcţia Cadre şi Învăţământ.

Primul a vorbit despre rolul Armatei în societate şi modul în care ar trebui tratat subiectul în Constituţie, despre crearea unui organism prin care să se asigure protecţia cadrelor militare, cel de-al doilea despre eforturile depuse de ministrul apărării pentru a depăşi barierele pe care o serie de generali le pun în calea reformării sistemului militar.

În fine**, 1 martie '90,** orele 12,00, atât de aşteptata întâlnire cu domnul Petre Roman. Din momentul deschiderii uşii, în sală s-a simţit o briză de aer polar. În *dreapta* premierului – ministrul Armatei!

A urmat, firește, o lecţie – de fapt două! – de *învăţământ politic!* Ministrul a ţinut un discurs despre problemele materiale cu care se confrunta Armata, a revenit la planul de reformă militară, încă nefinalizat, premierul s-a lansat într-un excurs asupra situaţiei social-politice în general, referindu-se la problemele din Armată doar când şi când. Una peste alta, pledoariile amândurora, în loc să fie la obiect, constructive, au eludat tot ce era esenţial şi trebuia rezolvat! Nu s-a luat nici un angajament, nu s-a decis nimic, nu s-a fixat nici un termen!

După ce premierul a părăsit încăperea, pe mulți delegați i-a încercat sentimentul zădărniciei. Nu au ieşit toți. Ofițerii *răpuşi* de efectul *marijuanei* au rămas cu ministrul Stănculescu şi au rezolvat… Au vorbit… despre problemele materiale din armată… despre reforma ce se impunea… despre noua ținută militară… despre….

Folosind cuvintele ce se cuvin, întrevederea cu premierul Petre Roman şi ministrul Stănculescu a însemnat un eşec!

Pentru Armată, perioada februarie-martie a reprezentat şansa unei reale reorganizări, posibilitatea de a scoate nomenclatura comunistă din rândurile ei, momentul în care se putea depolitiza organismul militar.

Încheierea întrevederii cu ministrul Stănculescu e încărcată de tristețe, de un apăsător sentiment al zădărniciei. Constituie momentul din care acțiunea de promovare a ideilor cuprinse în *Apel* devine iluzorie.

Fireşte, neocomuniştii îşi dau seama că li se oferea posibilitatea de a distruge mişcarea C.A.D.A. şi preiau inițiativa. Cel care *atacă* e ministrul în persoană. Generalul Stănculescu *iese la rampă,* se declară adept al democratizării şi restructurării Armatei, recunoaşte importanța propunerilor din *Apel,* se angajează să implementeze *noul* şi repede şi eficient.

Mai mult de-atât, ca totul să pară credibil, ministrul *defilează* în mass-media alături de ofițeri cunoscuți opiniei publice din întrevederea protestatarilor cu Gelu Voican Voiculescu, ce avusese loc la 12 februarie ’90.

Tertipul reuşeşte, iar ofițerii, după ce şi-au dat seama că au fost manevrați de abilul general, au început să *vorbească în barbă!*

Maxima cu pădurea şi uscăturile s-a dovedit valabilă şi pentru membrii C.A.D.A. Cei rămaşi în preajma ministrului i-au făcut jocurile cu tot mai multă abnegație, au *uitat* de politrucii fanatici, de ofițerii compromişi în timpul dictaturii, de autorii, cel puțin morali, ale crimelor din Timişoara, pîngărind prestigiul Mişcării C.A.D.A. prin fiecare acțiune.

Mai mult de-atât, percepția acțiunilor foştilor contestatari, acum obedienți ministrului – rolul colportorilor fiind, fireşte, important! –, a permis, pe lângă alte interpretări, conturarea aberantei idei că Mişcarea C.A.D.A. a fost inițiată pentru a proteja fosta pleiadă comunistă din Armată!

Pentru Mişcarea C.A.D.A., **12 martie ’90** e zi importantă, din păcate cea în care Mişcarea îşi pierde importanța!

Sala de concerte a Radio Televiziunii Române – întâlnire de gradul zero! Participă ministrul, conducerea Ministerului, comandanți de mari unități și unități, invitați C.A.D.A., diferiți reprezentanți din unități și instituții militare de învățământ din întreaga armată.

Cum era firesc, i se dă cuvântul ministrului Apărării. Victor Athanasie Stănculescu prezintă un raport al situației politico-sociale din România pre și postrevoluționare… *starea precară în care a fost adus organismul militar românesc în perioada dictaturii, ca urmare a imixtiunii clanului Ceauşescu în organizarea şi conducerea armatei, în principiile de promovare a cadrelor, în orientarea învățământului militar, în conceperea şi realizarea programului de dotare, etc… (...) Oştirea țării a fost premeditat dezinformată, îndeosebi în faza premergătoare declanşării revoluției la Timişoara. S-a urmărit ca în armată să se creeze imaginea unei agresiuni străine care ar periclita independența Românei şi integritatea teritorială a patriei noastre. Aşa se explică că personalul armatei a fost pus să conştientizeze la fața locului adevărul şi să hotărască fraternizarea cu manifestanții, făcând posibilă marea bucurie generală exprimată sintetic în lozinca ARMATA E CU NOI! şi victoria revoluției. Sunt cu totul nejustificate încercările unor pescuitori în ape tulburi sau ale celor care acum se află în boxa acuzaților de a pune pe seama armatei crimele comise la Timişoara în perioada 16-20 decembrie. Se ştie că la ocuparea dispozitivului de către unitățile militare, acestea au găsit aici instalate forțe de securitate şi miliție, multe îmbrăcate în civil precum şi alte trupe speciale. Desigur nu excludem posibilitatea ca unele cadre militare sau ostaşi să fi folosit armamentul din dotare, dar numai în cazuri izolate şi ca răspuns la provocări, pentru că nici o forță revoluționară nu a contactat armata în acea perioadă. (...)*

În partea a doua a intervenției, ministrul s-a referit la problemele curente, de ordin material, care se vor lua pe parcurs în Armată.

La asemenea discurs, luări de cuvânt corespunzătoare. Au vorbit câțiva generali, comandanți de mari unități și unități, ofițeri din conducerea ministerului. Sinteza? **Cuvinte diferite, aceleaşi idei!** Eroismul armatei… contribuția la victoria revoluției… sacrificiile… prestațiile de excepție a unor generali și comandanți de unități… mai ales a domnului ministru Stănculescu… şi a altora dar mai ales a lui… Nimic însă despre morții din cele trei zile – 17, 18 şi 19 decembrie – de foc ale Timişoarei, despre cadavrele incinerate, despre transmiterea ordinelor neregulamentare, criminale, despre

cei vinovați de răniri şi omucideri! Nimic despre reorganizare şi restructurare, nici o vorbă despre înlăturarea din Armată a celor compromişi, nedemni de uniforma de militar.

De fapt nu chiar nimic. La Congresul XII al PCR dictatorul a fost contestat de un vechi comunist, la întrunirea din 12 martie un căpitan aduce acuze unui general! Căpitanul nu e bărbat. E doamna Doina Dincă! Ieşind din degradantul tipar comunist al *aplaudacului,* doamna căpitan a dezvăluit condamnabilul comportament al generalului Dumitru Roşu în timpul revoluției.

Consecința exemplarei atitudini a doamnei Doina Dincă? **A fost trecută în rezervă!**

La întrunire a participat şi domnul Ion Iliescu. În cuvântul preşedintelui interimar nu s-a identificat nici o sugestie, nici o promisiune de reformă a sistemul militar. Câte ceva despre eroica armată română, despre necesitatea îmbunătățirii condițiilor de trai în armată, şi cam atât.

Cu ce-ar fi putut rămâne un participant oarecare la finele întrunirii? Uniforme noi… avansări în grad pentru ofițerii *remarcați* în timpul revoluției… salarii corespunzătoare… disciplină… respect față de superiori… îndeplinirea ordinelor acestora!

Cu ce-au rămas ofițerii pentru care *spiritul* Mişcării C.A.D.A. era, încă, viu? Cu convingerea că puterea neocomunistă se consolidase, că era *stăpână* pe situație, capabilă să obstrucționeze orice inițiative ce i-ar fi *deranjat* interesele!

Celebrul *silogism al Puterii* funcționa**: există vinovați, vinovații sunt la Putere, cei de la Putere nu sunt vinovați!**

În zilele ce-au urmat, parcă pentru a le *preciza* protestatarilor cine e *stăpânul* – ori pentru a plăti serviciile! – generalul Stănculescu avansează în grad şi funcții pe foştii politruci, pe cei ce îndepliniseră ordinele dictatorului, ale lor, ale generalilor, pe cei ce-au participat la represaliile din decembrie ’89!

C.A.D.A. primeşte lovitura de grație în 14 iunie ’90!

Între 13 şi 15 iunie a avut loc în Bucureşti ce mai cunoscută *mineriadă. Fenomenul Piața Universității,* promotor, susținător tenace al punctului 8 din Proclamația de la Timişoara, a avut aderenți şi detractori. Chiar dacă nu în privința procedeelor, militanții din Piața Universității şi ofițerii C.A.D.A. se găseau de aceeaşi parte a *baricadei*. Pentru neocomunişti situația începuse să fie îngrijorătoare – protestatari civili; contestatari în Armată. Era prea mult, se impunea o intervenție în forță.

În fața vicleniei, şansele francheței sunt nule întotdeauna.

Deşi între liderii celor două mişcări nu exista protocol, plan comun de acțiune, mai marii zilei au pus în aceeaşi *căciulă* manifestările tinerilor bucureşteni şi acțiunile ofițerilor C.A.D.A., după care le-au distrus pe rând.

În 13 iunie capitala e cotropită de hoardele minerilor, Piața Universității devine un fel de Termopile, confruntarea e dramatică, răniți, morți… Abilă, Puterea exploatează situația. În dimineața zilei următoare – explicația președintelui interimar Ion Iliescu: actele de violență sunt consecința implicării Mişcării C.A.D.A. în manifestările din centrul capitalei! Fie că era stabilit de dinainte, fie că i s-a dat dispoziție abia atunci, ori a făcut-o din proprie inițiativă, în seara aceleiaşi zile – 14 iunie –, domnul Stănculescu, precizând că din acel moment era interzisă orice manifestare de acel gen, desființează, prin ordin ministerial, Mişcarea C.A.D.A!

În 15 iunie cetele de *ortaci* desființează cealaltă mişcare, a tinerilor din Piața Universității!

După care… a fost *pace!*

Şi a început… *bunăstarea!* Unora! Politrucii şi ofițerii implicați în represiunile din Decembrie ’89 au fost promovați în funcții, li s-au oferit înaintări în grad, protestatarilor, începând cu luna octombrie – decizii de trecere în rezervă!

În *cătare*… Armata! Victimă – C.A.D.A!

ACASĂ LA… HIPPOCRATES

În perioada violentă a Revoluției, *casta* civilă cea mai implicată în vâltoarea evenimentelor a fost cea a medicilor chirurgi. În doar câteva ore din noaptea de 17 spre 18 decembrie, pe lângă *rata obişnuită* de ani şi ani, aproape 60 de cazuri în plus! Cazuri grave, extreme, din păcate amânate de multe ori, deoarece Salvarea aducea un *caz disperat!*

Pentru disponibilitatea, solicitudinea şi abnegația specialiştilor s-ar fi cuvenit să se folosească doar cuvinte alese. Reveneau în unitate chiar dacă abia o părăsiseră, au operat într-un ritm infernal, în condiții greu de imaginat. Sânge peste tot, răniți, gemete, de afară focuri de armă, pe cer elicoptere, ieşind dintr-o operație erau solicitați în 3-4 deodată, greu de ales, hazardul va fi avut şi el rostul lui, important era să nu se piardă timpul, risipind un minut se putea pierde o viață, ca atare… Numai că, de la o vreme, lupta cu blestemații de *plumbi* devenise mai grea. Pe coridoare şi rezerve insolență, aroganță şi aere de stăpâni! Inşi ce se uitau la ei, dar mai ales la pacienți, ca la gândacii de bucătărie, aşa tratându-i şi când, în vreun cabinet ori altul, li se cereau registrele de intrări, li se puneau întrebări nefireşti, li se răspundea ca peste umăr. De atunci au lucrat sub presiune, în stres, iar de când spitalul a fost *arestat,* îngrijorați nu doar de soarta celor pe care îi operau. Începuse să se vorbească de lista medicilor ce operaseră în apocaliptica noapte de 17 spre 18 decembrie!

Şi veştile neobişnuite se înmulțeau. Un timişorean rănit a fost dat jos de pe masa de operație… rudele erau împiedicate să ridice trupurile neînsuflețite ale membrilor familiei… într-o noapte au fost sustrase, **furate,** din morga spitalului, 43 de cadavre!

22 decembrie, fuga dictatorului şi victoria Revoluției, n-au oferit seninătate şi destindere corpului medical timişorean. Dimpotrivă. În noaptea de 17 spre 18 decembrie, un tânăr fusese adus la spital rănit în coapsă, dar cadavrul avea un orificiu în frunte… o femeie fusese internată pentru o rană în umăr, însă decesul s-a datorat unei împuşcături în ceafă… Şi toate astea în media, la televiziunea locală, mărturiile fiind ale rudelor victimelor, notificările ale unor ziarişti ori prezentatori în *prelucrarea* cărora suspiciunile deveneau acuze!

Cele mai încriminate unități de resort – *Spitalul Militar* şi, mai ales, *Spitalul Județean.*

În aceste condiții se impuneau investigații, obțineri de mărturii, analize şi coroborări, rezultatele urmând a fi prezentate opiniei publice.

Inițiativa declanşării unui astfel de demers a aparținut domnului profesor dr. Ştefan Drăgulescu. În 13 decembrie 1990, rectorul Facultății de medicină se adresa Direcției sanitare a județului Timiş. Solicita înființarea unei comisii care să analizeze gradul de vinovăție al unor membri din corpul medical local pe timpul Revoluției, în perioada 16-22 decembrie. Concluziile, preciza dânsul, urmau să fie oferite Colegiului de disciplină a personalului sanitar Timiş, totodată mijloacelor media, ca opinia publică să cunoască adevărul despre evenimentele de atunci.

S-au angajat să constituie comisia: Direcția Sanitară a județului Timiş, Colegiul de disciplină al personalului sanitar Timiş şi asociația *17 Decembrie*. Componența, propusă de primele două instanțe, nu a fost agreată de cea de-a treia. Au fost probleme şi cu noua ofertă. În primul rînd din partea celor propuşi, în al doilea din cauza celor ce trebuiau s-o valideze. Domnul doctor Dănilă Virgil a refuzat cooperarea, asociația *17 Decembrie* a avut obiecții în privința a doi membri. În fine, a treia listă a întrunit şi *acceptul* şi *consensul.*

Cei 11 membri ai **Comisiei de analiză a evenimentelor petrecute în unitățile sanitare din municipiul Timişoara în perioada 16-22 decembrie 1989** sunt: Conf. dr. Doru Bordoş, dr. Valeriu Bold, dr. Alexandru Crişan, dr. Mihai Drăgoi, dr. Afilon Jompan, dr. Nicolae Mocanu, dr. Florin Miculiț, dr. Lucian Negruțiu, dr. Marius Nicolcioiu, dr. Marin Petrica, conf. dr. Radu Străin.

Comisia şi-a început activitatea în 27 martie 1991. În primele şedințe s-au stabilit obiectivele, mijloacele şi modalitățile de valorificare a concluziilor. Un lucru le era clar. Concluziile n-aveau să fie bine primite de unii colegi, în aceeaşi măsură de o parte din timişoreni. Mai mult de-atât, i-ar fi putut pune într-o lumină nefavorabilă până şi pe unii dintre ei. Pentru evitarea acestor situații, dl. dr. Marius Nicolcioiu a propus ca membri care, din diferite motive, nu țin să participe la lucrările comisiei, să se retragă de la început.

Şi-ar fi dorit, firește, să demonstreze că acuzele erau nemeritate, că medicii şi-au respectat halatul şi jurământul, în acelaşi timp şi-au propus să nu treacă cu vederea, din spirit de castă, eventualele abateri de la etica medicală.

După ce-au întocmit lista cu participanții la evenimentele din zilele de foc ale Revoluției, au început audierile. Membrii Comisiei n-au exercitat presiuni asupra intervievaților, volumul de informații a rămas la latitudinea lor, dacă nu voiau să răspundă vreunei întrebări se trecea mai departe, s-a respectat dispoziția intimă a oricărei persoane chestionate, oricine a dezvăluit cât a crezut de cuviință. Din cauza asta, firește, în *panoplia* prezentată la sfârșit lipsesc câteva piese de puzzle, unele importante.

Oricum, interpretarea dezvăluirilor a dat, pentru *restul tabloului*, o imagine destul de coerentă. Mărturiile au fost înregistrate întotdeauna de doi participanți, au fost confruntate de fiecare dată, omisiunile ori *aproximările* prea largi fiind excluse.

Fiind decan de vârstă, a fost firesc să i se propună președinția comisiei domnului dr. Marius Nicolcioiu. Datorită unei observații de bun simț, propunerea nu s-a materializat. Inevitabilele nemulțumiri, ce puteau duce la agresiuni nu doar verbale, au *transformat* statutul funcției. Domnul dr. Marius Nicolcioiu a devenit *purtător de cuvânt* al comisiei, *avea* deci doar această funcție, nu era președinte, postură în care doar dânsul dădea interviuri, furniza informații pentru media, firește, cu acordul celorlalți membri.

La ședințele comisiei, cel puțin la început, au participat directorul Direcției sanitare, dr. Victor Babuşceac şi preşedintele Colegiului, dr. Ioan Raab.

Din motive mai mult ori mai puțin obiective, activitatea comisiei a avut discontinuități și disfuncții. Majoritatea membrilor erau cadre UMF, angrenate în examene şi activități pedagogice obligatorii. Ceea ce a stânjenit însă, în cea mai mare măsură, lucrările ei, au fost agresiunile, repetate, asupra componenților comisiei şi schimbările survenite în conducerea Direcției sanitare şi a Colegiului de disciplină a personalului sanitar. De fiecare dată noi formalități, acreditări etc.

Din păcate, agresiunile nu s-au rezumat la înjurături şi telefoane *anonime* de amenințare. Domnul Marius Nicolcioiu a trecut prin momente incredibile când manevrele unui camion au trădat intenția şoferului de a-l accidenta (25 octombrie 1991), cel puțin de a-l intimida; fiul domnului dr. Lucian Negruțiu a fost bătut de şapte adulți; domnul dr. Nicolae Mocanu a fost bruscat nu altundeva, ci în incinta Clinicii I chirurgie, într-o ședință *orchestrată* de şeful secției, în care activitatea domnului doctor a fost blamată până şi de femeile – instigate! – de serviciu, domnul conf. dr. Ignat

folosind expresii ca *tu şi prietenii tăi puşcăriaşii* etc.; domnul conf. dr. Doru Bordoş a primit scrisori în care i se preciza: *dacă nu te astâmperi, o să-ţi dăm foc casei etc.*

Pentru că situaţia putea degenera, dr. Nicolcioiu şi dr. Negruţiu s-au adresat poliţiei, dr. Mocanu direcţiei spitalului, cei trei adresându-se şi organizaţiei LADO!

Direcţia sanitară a reacţionat cu promptitudine. A cerut protecţie pentru membrii comisiei Procuraturii locale şi Poliţiei municipiului. În 14 octombrie 1992 a fost dat publicităţii – ziarul *Timişoara* nr. 202, *Renaşterea Bănăţeană* nr. 800 – următorul comunicat. *În 9 noiembrie 1992 a avut loc şedinţa comună deschisă a Comisiei de analiză a evenimentelor din unităţile sanitare ale municipiului Timişoara în perioada 16-22 decembrie 1989. S-a apreciat efortul depus de comisie de la data de 27.03.1991 până în prezent. În plus s-a arătat că încercările de denigrare prin presă nu au nici un temei, motiv pentru care Comisiei i se acordă întregul sprijin pentru finalizarea, în cel mai scurt timp, rezultatelor cercetării, pentru corecta informare a opiniei publice în ceea ce priveşte comportamentul personalului medico-sanitar din Spitalul judeţean în perioada revoluţiei.* Materialul e semnat de dr. Horia Vermeşan, directorul Direcţiei sanitare, prof. dr. Petru Drăgan, preşedintele Colegiului de disciplină al personalului sanitar, prof. dr. Ştefan Drăgulescu, rector al UMF Timişoara, dr. Ioan Romoşan directorul Spitalului judeţean, dl. Traian Orban din partea Asociaţiei *17 Decembrie,* dr. Marius Nicolcioiu, purtător de cuvânt al comisiei.

În aceste zile componenţa comisiei suferă modificări. Prof. dr. Ioan Sabău, deoarece nu a participat la nici o şedinţă, este şters de pe listă, lucrurile petrecându-se la fel pentru conf. dr. Viorel Şerban şi dr. Petre Bălboreanu, care se implicaseră în activitate doar câteva luni, şi dr. Vladimir Fluture, care s-a retras, motivându-şi decizia prin aceea că *nu-şi periclitează titlul de profesor şi nu vrea să contribuie la adâncirea divergenţelor din lumea chirurgicală.* Direcţia sanitară şi Colegiul de disciplină al personalului medical au reconfirmat comisia în noua ei componenţă în 05.1993.

Activitatea comisiei s-a desfăşurat pe durata a mai bine de doi ani. Au fost audiate 40 de persoane, s-au studiat 34 de declaraţii ale salariaţilor Clinicii I chirurgie, 52 mărturii ale membrilor Asociaţiei *17 Decembrie,* 15 date de diverse persoane, rapoartele doamnei dr. Rodica Novac şi dr. Ovidiu Golea, înregistrările pe

bandă magnetică ale dr. Ovidiu Golea şi prof. Traian Crişan în cadrul procesului din martie, s-a studiat volumul *Procesul de la Timişoara* (ed. AS Computer Press, decembrie 1990).

La sfîrşitul lunii martie 1992 începuseră să se contureze unele concluzii. Opinia publică erau nerăbdătoare, dorea informări, rezultate. Împuternicit de comisie, domnul dr. Marius Nicolcioiu se prezintă la postul de radio *Timişoara.* Au fost difuzate intervenții în 31.03 şi 07.04.1992. În acestea au fost detaliate aspectele generale ale activității comisiei. Numai că ascultătorii doreau altceva. Cu totul şi cu totul altceva. În spital se salvaseră vieți, era adevărat. Însă se şi murise! Cu zile! Şi dacă se murise, medicii, unii dintre ei, erau vinovați! Şi dacă erau, Timişoara voia să-i cunoască! Să-i ştie pe toți, în mare, şi pe fiecare cu fărădelegea lui!

Dînd curs solicitărilor exprimate de conorăşeni, comisia întocmeşte un raport de etapă. Materialul e pus pe masa preşedintelui Colegiului de disciplină al personalului sanitar, domnul dr. Florin Miclea face cîteva observații, se ține cont de ele, sub noua formă e discutat în şedințele comisiei din datele de 13.04 şi 20.04.1992. În 31.04.1992, orele 21, e difuzat prin postul de radio local, ulterior şi în presă, fiind, firește, înaintat şi celor trei instanțe ce tutelau comisia.

Ziarul *Timişoara* a publicat raportul, *Renaşterea Bănățeană* acuzele! Pentru eliminarea interpretărilor *extreme* are loc, în 15 iunie 1992, o conferință de presă. Opinia publică rămâne pe mai departe nemulțumită, vechile suspiciuni persistă, mai ales că, în 20.06.1992, postul de radio *Europa Liberă* difuzează un comentariu negativ, față de care conducerea spitalului nu are nici o reacție.

Ce-şi propusese să stabilească de fapt comisia:

- modul în care şi-a făcut datoria personalul medico-sanitar,
- identificarea unităților sanitare care au refuzat asistență medicală răniților,
- dacă au fost anchetați răniții în spitale,
- dacă s-a încercat ştergerea urmelor, dacă au fost furate cadavre şi în ce condiții,
- dacă au existat cadre medico-sanitare al căror comportament s-a abătut de la normele de etică şi deontologie medicală, de la regulamentele de organizare şi funcționare ale unităților mediale,
- încercarea de elucidare, pornind de la cererile familiilor, a împrejurărilor în care au murit în spital răniții: Remus Tăşală, Dumitru Gîrjoabă, Ion Maria şi Paraschiv Dominic.

În Revoluția din Timişoara au fost ucise 103 persoane, rănite 485. Toți au fost pacienți, pentru mai mult ori mai puțin timp, ale unităților sanitare din oraş.

Un adevăr necontestat de nimeni – personalul medico-sanitar s-a mobilizat, în seara zilei de 17 decembrie, din proprie inițiativă, venind la spitale de oriunde se găseau când a început masacrul din Timişoara. De menționat că şi-au oferit serviciile, pe lângă medicii pensionari, un însemnat contingent de studenți ai UMF.

La nivelul unităților s-au organizat trei tipuri de echipe: de înregistrare, triere şi de intervenții.

Cea mai intensă activitate s-a desfăşurat la Spitalul județean, spre care a fost dirijată majoritatea răniților. Unitatea dispune de capacitate superioară de *absorbție,* are regim de spital de urgență, deține o bază materială mai bună decât a altor unități spitaliceşti.

Nu se poate trece însă mai departe fără a evidenția curajul, devotamentul salariaților de la Stația de salvare.

Datele statistice sunt următoarele:

- Clinica de ortopedie – 55 de internați, 15 persoane tratate ambulatoriu,
- Clinica de chirurgie pediatrică – 23 de internați,
- Clinica de chirurgie toracică – 29 internați, 14 tratați ambulatoriu,
- Clinica de oftalmologie – 8 internați, 7 tratați ambulatoriu,
- Spitalul municipal – 37 internați, 15 tratați ambulatoriu,
- Clinica maxilo-facială – 7 internați,
- Clinica oncologică – 4 internați,
- Spitalul militar – 60 internați,
- Clinica de neurochirurgie, Spitalul județean – 22 internați,
- Clinica de urologie, Spitalul județean – 6 răniți,
- Clinica I chirurgie, Spitalul județean – 47 internați,
- Clinica II chirurgie, Spitalul județean - 57 internați,

Din păcate, registrele de la Urgență au fost sustrase şi distruse, numărul celor care au beneficiat de atenția cadrelor medicale de la Spitalul județean fiind practic imposibil de stabilit.

Datele de mai sus relevă faptul că au fost antrenate în activitatea din zilele acelea toate unitățile spitaliceşti, chiar şi cele fără profil chirurgical.

Despre volumul de muncă depus într-un interval scurt de timp ne putem da seama din următoarea precizare: în noaptea de 17

spre 18 decembrie, la Spitalul județean, în patru săli s-au efectuat 49 de intervenții mari, complexe – plăgi împușcate abdominal, toracic, vasculare – cu rezultate, deşi în condiții dificile, de excepție. Mortalitatea de 8% este mult mai mică decît cea menționată în analele chirurgiei de război.

Se cade să revenim la condițiile în care s-a lucrat. Spitalul era asediat în adevăratul înțeles al cuvântului, se trăgea înspre clădirea unității, asupra Stației de salvare, iar pe coridoare, prin saloane şi cabinete, *mişunau* persoane suspecte, agresive.

E însă adevărat că s-au înregistrat şi atitudini incorecte ale personalului medical.

Bunăoară, în zilele de 17 şi 18 decembrie, **porțile Spitalului militar au fost închise pentru civili!** Închise în pofida a ceea ce precizează regulamentele militare internaționale – şi ale României! – pentru situațiile conflictuale. Comandantul Spitalului militar, dr. Augustin Pop, a susținut că măsura s-a datorat unui ordin primit.

Din păcate pentru el, nu şi-a putut susține afirmația prin document scris.

Or, datorită porților închise, un timişorean a murit. Miroslav Todorov a fost împuşcat în Piața Libertății. Spitalul militar se găseşte la doar câțiva metri, rănitul a fost dus acolo. Hemoragie externă, nevoie urgentă de prim ajutor, bătăi în porți, nu s-au deschis, bătăi şi strigăte, nu s-au deschis nici aşa, atunci, în cea mai are grabă, spre Spitalul Județean, numai că întârzierea intervenției a fost fatală.

Pe *firma* acestui spital se mai găseşte o pată. Împuşcat în Piața Libertății, domnul Vasile Bărbat –, conform declarației – nu a beneficiat de prestațiile specialiştilor militari. Stare gravă, de şoc, răni multiple abdominale, rănitul e urcat pe masă, totul e pregătit pentru primul gest al operației. Cu toate astea – ordin în ultima clipă? – intervenția nu are loc, timişoreanul e dat jos şi trimis la Spitalul Județean!

În pofida celor două situații, în această unitate au fost îngrijiți peste 60 de răniți.

O acuzație gravă, nu uşor de investigat, a condus la concluzia că răniții au fost anchetați. Nu peste tot. În unele unități medicii au fost abili şi au zădărnicit inumanele inițiative securiste. La Spitalul CFR răniții au fost înregistrați sub alt nume; la Spitalul municipal pacienții au fost drogați şi nu s-a putut vorbi cu ei; la Clinica de ortopedie s-a tergiversat punerea la dispoziție a unei camere pentru anchetă, meritul fiind al domnului doctor S. Pănescu; la Clinica de

neurochirurgie a Spitalului județean, asistenta șefă Voichița Ursuțiu nu a permis anchetatorilor abordarea pacienților, deoarece șeful de secție era absent, iar acesta, dr. Constantin Costea, când a fost contactat, a refuzat să-şi dea avizul.

Din păcate, la Clinicile I şi II, unii pacienți au fost supuşi interogatoriilor.

Acțiunea a fost coordonată de Grui Vasile, ofițerul de securitate ce răspundea de Spitalul județean. În 18 decembrie, în jurul orelor 10, căpitanul îi comunică doctorului Ovidiu Golea că, a doua zi, 19 decembrie, trebuia să-i pună la dispoziție o încăpere. S-a convenit ca răniții să fie chestionați cu avizul şefului de secție şi în prezența unui angajat al spitalului. Numai că, în jurul orelor 12, directorul e vizitat de Sima Traian, şeful Securității şi colonelul Filip Teodorescu. Nu se putea risipi o zi, operațiunea trebuia urgentată, miza era mare. Ancheta s-a declanşat în 18 decembrie, după-amiază, la doar câteva ore după operații. Dr. Ovidiu Golea susține că i-a anunțat pe cei doi şefi de secție de ceea ce avea să se întâmple.

Anchetatorii, opt, zece persoane, însoțiți de ofițerul Grui Vasile, au deschis porțile spitalului în jurul orelor 14. Au ajuns la etajul III cu liftul deservit de Rumega Aurica. Nu e lipsit de semnificații un amănunt. Încă din teribila noapte de 17 spre 18 decembrie, conferențiarul Petru Ignat şi-a convocat subalternii în cabinet, trasându-i dispoziții – din proprie inițiativă?, la ordin? – doamnei Eleonora Cristun, soră şefă, să întocmească o listă cu răniții. Tabelul trebuia să cuprindă rubricile: nume, prenume, sex, naționalitate, antecedente penale. Datele, a precizat şeful Secției I chirurgie, trebuiau comunicate direct tov. Nicolae Ceauşescu – nu a precizat de către cine – în dimineața lui 18 decembrie, înainte ca acesta să plece în Iran.

Afirmațiile doamnei Eleonora Cristun reprezintă un adevăr. Ele sunt confirmate de declarațiile medicilor Onisei şi Mocanu. În acelaşi timp, ele infirmă pe cele ale fostului şef al secției, care pretindea că ar fi fost vorba de ziua de 21 decembrie. Domnul Onisei şi-a amintit că domnul conferențiar P. Ignat îi ceruse surorii şefe ca pe foaia de observație să fie consemnată sintagma *corp străin gambă,* nu *plagă împuşcată gambă!*

Interogatoriile s-au desfăşurat în salonul 19 (camera 332), pregătită la repezeală pentru această acțiune, răniții fiind conduşi spre încăpere de femeia de serviciu. Cea mai importantă condiție din *protocol* nu s-a respectat, n-a asistat la interogatorii nici un angajat al spitalului!

Numărul celor anchetați a fost, după spusele doamnei Cristun, de 10-12 răniți. Nu s-a ținut cont de starea pacientului. Dănuț Gavra, cu amputație de gambă – după nu mult timp a suferit amputație de coapsă! – a fost anchetat la mai puțin de 24 de ore de la intervenția chirurgicală! Din păcate, nici un membru al corpului medical de la această secție nu a intervenit, nu a împiedicat desfăşurarea acestei inumane acțiuni.

Zelul securiştilor *a pierit* în 21 decembrie, când *şareta comunistă înainta* de parcă ar fi avut roți pătrate!

Cu un etaj mai sus, la Clinica II chirurgie, anchetele au fost demarate – în cabinetul medicilor – la aceeaşi oră, fiind conduse de trei persoane îmbrăcate în civil. Şeful secției, prof. dr. doc. Caloghera Gheorghe, a încercat să-i menajeze, cât de cât, pe demonstranții ce suferiseră intervenții complexe. A sfătuit-o pe asistenta şefă Dancea Delia să ducă la comisie persoanele cu răni uşoare, cât mai puțini posibil, îngrijindu-se ca la uşă să se găsească tot timpul un cadru medical.

Răniții n-au fost maltratați nici la Clinica I, nici la Clinica II chirurgie. Din motive neelucidate, la Clinica II chirurgie anchetele s-au încheiat în aceeaşi zi, 18 decembrie, în jurul orelor 18,00.

În 21 decembrie, Clinica II chirurgie a înaintat Procuraturii un raport cu cele întâmplate în secția lor.

Un obiectiv important al organelor de represiune şi a colaboratorilor din spital a fost *ştergerea* urmelor.

Documentele au fost distruse progresiv, în funcție de importanța lor. În noaptea de 17 spre 18, în jurul orei 24 – conform declarației asistentei Ene Mihaela şi a domnului dr. Constantin Costea, care executa triajul de urgență – registrul de consultații de la Ambulanță chirurgie a fost dus la etajul III. În dosarul 6/1990, dr. Ovidiu Golea precizează: *La conf. dr. Petru Ignat se găseau ofițerii Ghircoiaş, Obăgilă şi Deheleanu, care mi-au cerut să prezint registrul de consultații de la Chirurgie Urgență.*

Registrul conținea orice *intrare* în cabinet: viii, morții, cu datele de identificare: nume, prenume, de unde a fost adus rănitul, primul diagnostic stabilit etc. Registrul ar fi permis comisiei lămurirea celei mai presante acuzații, uciderea pacienților în interiorul instituției.

După dispariția registrului, înregistrarea persoanelor rănite s-a făcut pe foi volante, multe din acestea dispărând.

Din păcate, nu s-a găsit nici registrul de la biroul de internări. Acesta a fost ridicat în noaptea de 17 spre 18, la orele 04,00, din dispoziția verbală a directorului spitalului. Acest document ar fi

permis comisiei să stabilească persoanele internate. Conform legii, foile de observație se întocmesc doar pentru vii.

Se cunoaşte persoana care a folosit datele din registre, se ştie în ce mod. La ordinul generalului Nuță, colonelul Ghircoiaş a întocmit lista cu demonstranții răniți, cu persoanele ucise.

Decizia de distrugere a *urmelor* fărădelegilor comise de forțele de represiune aparține generalului Nuță. O emite în 18 decembrie. Conform unui document inclus în volumul *Procesul de la Timişoara,* A.S. Computer Press, pagina 43, luni seara generalul Nuță i-a convocat pe generalul Mihalea Velicu, generalul Emil Macri, colonelul Filip Teodorescu, colonelul Traian Sima, colonelul Nicolae Ghircoiaş, colonelul Ion Deheleanu, pentru a stabili măsurile pe care le voia îndeplinite.

Se acționează cu rapiditate. În 19 decembrie, colonelul Ghircoiaş intră în posesia tuturor scriptelor din spital: registrele de operații, evidențele pe secții, registrele de mişcare ale pacienților etc. În declarația prezentată comisiei, Dr. Ovidiu Golea recunoaşte că i le-a dat colonelului. Face însă şi o precizare: i le-a predat având promisiunea că ofițerul i le va returna a doua zi.

În fața instanței, la proces – acelaşi volum, pg. 46 –, colonelul Ghircoiaş declară: *În dimineața zilei de 19 decembrie, ora 10, am mers la spital din ordinul generalului Nuță, unde am ridicat, cu concursul direct al doctorului Golea, registrele de internare, registrul de la blocul operator, fişele de mişcare ale bolnavilor… în total 12 caiete. În ziua de 21 decembrie, orele 16,30, generalul Nuță mi-a ordonat să distrug toate documentele. Nu le-am distrus, mi-am extras o mulțime de date. În 22 decembrie, când la radio şi televiziune se făcea apel ca trupele M.I. şi Securitate să se predea, m-am adresat generalului Nuță, care tocmai se îmbarca într-un ARO. Mi-a spus să distrug totul şi să încerc să mă salvez. Ceea ce am şi făcut.*

Din fericire, nu toate documentele au fost distruse. Au fost găsite foile de observație de la ATI – o parte! – şi registrele pentru rapoartele de gardă de la nivelul secțiilor, care sunt o sinteză a activității clinicii respective. Faptul că registrul rapoartelor de gardă de la Clinica I chirurgie lipseşte, nu a permis comisiei să se pronunțe, cu argumente convingătoare, că, în noaptea de 17 spre 18, timişoreanul Dumitru Gîrjoabă a fost ori nu internat.

În ceea ce priveşte *aventura* celor 43 de înscrisuri de la ATI, în posesia comisiei au intrat doar 33 foi de observație!

Aşa ajungem la o decizie diabolică, tutelată de primitivism, ferocitate şi cretinism politic – *Operaţiunea Trandafirul!*

Deşi în ţările din jur gloaba socialistă îşi dădea duhul, dictatorului român continua să i se pară că e armăsar cu stea în frunte şi rachete la copite! Pe care a şi urcat, şi, chiar dacă în Timişoara s-au făcut, într-o singură noapte, aproximativ 750 de arestări, dintre cei reţinuţi peste 130 fiind copii, dus a fost! Înainte însă de asta, cel mai iubit fiu al poporului a dat – **pentru popor! -** o dispoziţie. **Şi-n a doua noapte au fost ucişi 50 de bărbaţi, 12 femei, 6 copii!**

Morţi în timp de pace… demonstraţii stradale… manifestanţii nu aveau arme… opinia publică internaţională… convenţiile ONU…

Rezervele *umaniste* ale *umanismului socialist* sunt însă inepuizabile! Cadavru… cenuşă… canal… şi nu-i! Asta era soluţia! **Un ins care nu revine acasă nu e neapărat mort. Poate fi un viu dispărut!** Peste hotare!

Operaţiunea *Trandafirul* a avut la bază această *schemă de logică tipic comunistă!*

Coordonatorul a fost generalul Nuţă, care a stabilit responsabilii celor trei acţiuni principale (*Procesul de la Timişoara,* Vasile Popa, pg. 43-44) în vederea încheierii ei. Ghircoiaş a răspuns de selectarea cadavrelor; Deheleanu de mijlocul de transport; Corpodeanu de echipa de lucru!

La orele 08,00 (18 dec.), procurorul şef adjunct Gh. Diaconescu şi maiorul Ghircoiaş îi fac o vizită doamnei dr. Rodica Novac, după care, la orele 09,00, Spitalul judeţean este înconjurat de militari, securişti şi miliţieni, comanda fiind asigurată de maiorii Veverca şi Dragoş! La proces, doamna Novac declară că n-a cerut intervenţia militară. Faptul este însă fapt, după întrevederea cu ofiţerii, în spital puteau intra doar angajaţii, pe bază de legitimaţii verificate de militari şi şeful BDS, domnul Popenciu Andrei. Peste o oră, însoţiţi de zece persoane, în spital apar generalii Nuţă şi Mihalea. Conform unei mărturii a d-lui Codruţ Dragoş, grupul a coborât la subsol.

Lucrurile se precipită. Se trece, în regim de urgenţă, la *verificarea,* la *selecţionarea* cadavrelor. Dispoziţia o dă Gh. Diaconescu, executanţi fiind maiorul Ghircoiaş, şeful Laboratorului criminalistic din IGM, 5 procurori (declaraţia aparţine doamnei Novac) şi brancardierii de serviciu. Operaţiunea a durat trei ore, între 11 şi 14. După încheierea ei, conform mărturiei brancardierului Beneş, autopsierul Traian Bodonea a adus în morgă saci de plastic.

În jurul orei 17,00 – vizita era *protocolară*, oaspeții veniseră doar pentru a stabili că nu se comisese nici o omisiune – spitalul e vizitat de procurorul Diaconescu şi colonelul Dăescu. Doamna Rodica Novac precizează că procurorul şi ofițerul au cerut asistentei şefe de la Urgențe, Stela Gilovan, să fie conduşi la subsol. Aici au dat peste directorul administrativ Anderca Ilie. După spusele doamnei Novac, în morgă, păşind printre cadavre, procurorul şi colonelul au rostit, în propoziții ori fraze, cuvintele… *vagabonzi… huligani… derbedei… haimanale…*

După încheierea *inspecției,* conform uzanțelor, cheia de la morgă a fost depusă, de doamna Stela Gilovan, pe tabloul de la biroul de internări.

Peste o oră – altă vizită de *grad zero,* a coloneilor Traian Sima şi Ghircoiaş, la directorul spitalului, dr. Ovidiu Golea, care, la orele 19,00, ridică cheia de la morgă din biroul de internări!

Ultima semnătură pe *certificatul de calitate al selectării cadavrelor* e a lui Corpodeanu. Colonelul şi Gircoiaş ajung la spital în jurul orelor 21,00, urcă la etajul I, intră în cabinetul doctorului Ovidiu Golea şi-i cer – depoziția directorului în fața comisiei – să deschidă morga.

Cu asta, totul era pregătit pentru efectuarea unei fapte incredibile, dar deloc improprie practicii comuniste!

Ridicarea trupurilor neînsuflețite se desfăşoară între orele 01,30 şi 04,15. Cu toate măsurile de clandestinitate, a existat o *scăpare,* remediată de Ghircoiaş şi Corpodeanu, care au dispus întreruperea curentului electric când şi-au dat seama că erau urmăriți de pacienți de la ferestre.

Au fost sustrase 43 de cadavre, 35 identificate, 8 nu. Comisia nu a reuşit să stabilească de ce unele cadavre au fost îmbarcate în frigorifică, altele nu. Nu au fost luate la rând, nu a contat gravitatea leziunilor. În plus, declarațiile *actorilor* sinistrului *act* nu sunt concludente. Dr. Golea susține că a făcut precizări de specialist – decese patologice, decese prin împuşcare – adăugând că Ghircoiaş şi Corpodeanu aveau câte o listă. Directorul spitalului tinde să creadă că selectarea cadavrelor s-a făcut după indicațiile colonelului Ghircoiaş. Declarația lui Corpodeanu prezintă însă lucrurile altfel: c*adavrele ce urmau să fie scoase din morgă a fost stabilit de colonelul Ghircoiaş şi dr. Golea.* Ghircoiaş are şi el versiunea lui: *cadavrele mi-au fost predate de dr. Ovidiu Golea şi dr. Rodica Novac,* (Vasile Popa, *Procesul de la Timişoara), directorul spitalului părând să fie dinainte prevenit de ceea ce trebuia să facă.*

Comisia adaugă o observație celor prezentate până acum: implicarea dr. Ovidiu Golea în acest episod nu se justifică. Morțile prin violență intră în competența medicinii legale, morga nu aparține spitalului!

În condiții firești, hainele persoanelor ucise într-un conflict se depun, separat, în câte un sac. Norma n-a fost respectată, au fost plasate la întâmplare, fără a se ține cont de apartenență. În 19, în 20 decembrie, doamna Stela Gilovan îl atenționează pe directorul spitalului că, datorită petelor de sânge, din saci se degaja mirosul specific. Din dispoziția acestuia, pachetele sunt plasate în boxa de la subsol a salariatului ce se ocupa cu dezinfecțiile, domnul Gîrbea Alexandru. Acesta, din motive lesne de dedus, împreună cu instalatorul Mihai Vasiliu şi fochistul Husar, în 23 decembrie au mutat hainele în altă încăpere. Conform depozițiilor lor, au fost 23 de saci de plastic lungi de circa 2,5 metri. Cei trei îşi amintesc că doi, trei saci erau cu haine militare, unul cu opt, zece perechi de bocanci şi centuri. Pe sacii cu efecte militare se găseau etichete cu precizarea *17 decembrie,* pe cele cu îmbrăcăminte civilă *17 şi 18 decembrie.*

În vestoanele hainelor militare se găsea câte un maiou şi o cămaşă. Cei trei, îndemnați de o curiozitate firească, au studiat câteva vestoane. Prezentau aceeaşi caracteristică: orificiile din maiou, cămaşă şi veston se potriveau, mai mult decît atât, gaura din față era mai mare decît cea din spate. De regulă acestea se găseau la nivelul toracelui! Husar a făcut încă o declarație tulburătoare: în 18 decembrie, amenințat cu arma de un ofițer, a pus pe foc un sac cu haine militare!

Aproximativ în 25 decembrie, dr. Ovidiu Golea îi spune lui Vasiliu *ai grijă, acolo este ceva important, să nu cumva să fie în apă,* ca, prin 10 ianuarie, să pomenească de un săculeț cu bijuterii, ceasuri etc. Instalatorul declară însă că nu a dat de aşa ceva nici când sacii i-au trecut prin mîini din nou, în 4 ori 5 ianuarie, cînd Procuratura, după efectuarea unei reconstituiri, a preluat sacii.

În februarie, hainele au fost returnate spitalului, spălate, fiind depuse la magazia unității.

Despre distrugerea hainelor militare există o mărturie interesantă. Mama lui Remus Tăşală, demonstrant împuşcat în Piața 700, declară că a văzut în apropierea spitalului, între morgă şi Calea Buziaşului, resturi de haine militare arse. Declarațiile Victoriei şi Trandafir Panfil îi susțin afirmația. Venind, în 22 decembrie, după

trupul neînsufleţit al Gabrielei Tako, fetiţă ucisă în revoluţie – fiica unor prieteni, răniţi şi ei – la ieşirea din morgă înspre Calea Buziaşului domnul Trandafir Panfil s-a împiedicat de o grămadă de cenuşă, în care a putut distinge resturi de efecte militare şi nasturi caracteristici.

La un moment dat, situaţia medicilor din Spitalul Judeţean, mai ales a chirurgilor, a fost dramatică. Se vorbea de o listă a celor prezenţi la unitate în noaptea de 17 spre 18 decembrie. Cercetările comisiei au stabilit că, într-adevăr, în 19 decembrie, juristul instituţiei, dl. Marius Dîrlea, s-a interesat de personalul medico-sanitar ce se găsise în instituţie în noaptea aceea. Domnul Dîrlea recunoaşte că a întocmit lista, făcând precizarea că aceasta a fost solicitată de unul din superiorii lui: Rodica Novac, dr. Marius Aconiu, Ovidiu Golea ori directorul administrativ Ilie Anderca. Nu putea preciza cine anume i-o ceruse, oricum unul dintre ei. Numai că nici unul din aceştia nu-şi amintesc să-i fi solicitat acest serviciu!

Patru familii – Tăşală. Gîrjoabă, Ion şi Paraschiv –, convinse că cei dragi lor au fost lichidaţi în spital, s-au adresat Asociaţiei *17 Decembrie* pentru explicaţii privind abuzul din instituţie.

Remus Tăşală a fost împuşcat în Piaţa 700, pe 17 decembrie aproximativ orele 17. Prietenii cu care era – şase persoane – apelează la serviciile Spitalului oftalmologic din apropriere. Diagnosticul – plagă împuşcată latero-cervical dreapta. I se acordă primul ajutor, e înscris în registru, i se eliberează biletul de trimitere, prietenii îl duc la Spitalul judeţean. Personalul de la serviciul de urgenţă, spun cei şase însoţitori, le dă asigurări că pacientul se afla în afara oricărui pericol. Cu toate astea, în 22 decembrie este găsit mort în morga spitalului, locul de unde fuseseră răpiţi 43 de demonstranţi împuşcaţi!

Miracolul nu se explică prin neglijenţa ori clemenţa *selecţionerilor*, ci prin hazard. Unul dintre brancardierii obligaţi să participe la *selectarea* cadavrelor, Alexandru Ciprina, era prieten al familiei Tăşală. A îndeplinit toate dispoziţiile, dar, când a prins momentul, a revenit în morgă şi a ascuns trupul lui Remus printre morţii patologici.

Ştim în ce stare a fost adus Tăşală la spital, urmarea – moartea a fost violentă (raportul medico-legal), datorându-se plăgii împuşcate cranio-cerebrale ce prezintă la nivelul extremităţii cefalice două orificii, de pătrundere şi de ieşire al glontelui!

Ştim ce a făcut Alexandru Ciprina pentru prietenul său, urmarea – în 20 februarie 1990, brancardierul e găsit într-un şanţ din strada Izlaz, mort prin asfixiere!

Dumitru Gîrjoabă a fost rănit la catedrală în seara zilei de 17 decembrie. Se găsea în compania prietenului Domițian Chioreanu. Din fericire, un ins din preajma lor avea maşina în apropiere, Chioreanu a apelat la serviciile lui, rănitul a fost transportat la cea mai apropiată unitate spitalicească, Clinica de ortopedie. Maşina a fost condusă de proprietar, despre care Chioreanu are date puține: se numeşte Robi şi lucra la *Modern*. În acelaşi drum maşina a fost supraîncărcată cu încă trei răniți. Cei trei au rămas la Ortopedie, Dumitru Gîrjoabă a fost îndrumat spre Spitalul Județean. Chioreanu îşi aminteşte că, înainte de a ajunge la destinație, a încercat să stabilească natura rănii prietenului său: orificiu în şoldul stâng, cu o uşoară sângerare. Şi-şi mai aminteşte ceva Chioreanu. După împuşcătură, după ce s-a prăbuşit, din buzunarul hainei i-a căzut pachetul de țigări străpuns de glonț. Pachetul a fost predat Procuraturii.

După ce-a părăsit spitalul, Chioreanu a anunțat familia de cele întâmplate, precizând că nu erau motive de îngrijorări extreme. În dimineața lui 18 decembrie, soția şi mama lui Gîrjoabă încearcă să intre în spital. Nu reuşesc, sunt oprite de cordoanele din jurul acestuia. Soția, asistentă medicală, izbuteşte să vadă, la Urgențe, o listă cu demonstranții decedați. Dumitru Gîrjoabă nu figura printre ei. În 21 decembrie, rudele apucă să intre în unitate. La etajul III – Clinica I chirurgie –, îl întâlnesc pe conf. dr. Ignat, căruia i se adresează. *A, pe Doru îl căutați. Eu l-am operat. A sângerat, dar nu-i nici o problemă, e la pansat.* Şi chirurgul s-a îndreptat spre un salon. A revenit puțin mirat, punând totul pe seama unei confuzii. O soră ce asistase din întîmplare la discuție, a intervenit spunînd că nu ştia pe secția lor nici un pacient cu acel nume. Medicul Onisei confirmă afirmația femeii. Cu asta, părinții lui Gîrjoabă, doi frați, soția şi părinții acesteia, rămân blocați.

Investigațiile comisiei reuşesc să lămurească situația pînă la un punct. Asistenta şefă de la Urgențe, Stela Gilovan, a afirmat că a văzut foaia de observație a lui Gîrjoabă. În ea era trecută adresa părinților, nu cea din buletin. Amănuntul nu e nesemnificativ, din tot ce se poate deduce important fiind însă faptul că rănitul a fost lucid, cooperant. Mai presus de toate – viu. Foile de observație se întocmesc doar pentru viii ce urmează să fie internați.

Prezența lui Dumitru Gîrjoabă în spital e confirmată de altfel şi de alte mărturii. Asistenta Adriana Mehringer – Clinica I chirurgie – nu-şi amintea figura lui, era însă sigură că i-a văzut numele pe o listă ce se găsea în camera surorilor.

O pacientă de pe secție – descrisă de mama rănitului… *îmbrăcată într-un halat matlasat* –, auzind o parte a discuției, a intrat în vorbă şi a oferit cîteva date. Ştia că-l cheamă Doru, l-a descris, a afirmat că putea umbla, că în noaptea de 18 spre 19, când au fost furate cadavrele, Doru privea şi el ce se petrecea jos, din spatele ei. După care s-a îndreptat spre salonul în care intrase şi conferențiarul Ignat. Din păcate…

În 18 ianuarie 1990, mama lui Gîrjoabă a ajuns în fața procurorului Bălan. Acesta a notat ce spunea femeia despre momentele împuşcării şi ale felului în care a ajuns la spital, nu însă şi amănuntele din interiorul acestuia. Buletinul lui Gîrjoabă a fost găsit. Deci rănitul fusese internat, operat, numai că după aceea în spital nu, acasă nu, iar doi martori declară că l-au văzut după furtul cadavrelor!

Pentru Dumitru Gîrjoabă există un certificat medico-legal cu data de 18 decembrie! Cauzele decesului: hemoragie internă datorită unei plăgi abdominale!

Comisia nu a putut decât să ofere aceste date, în mare parte contradictorii, concluzia putând fi pronunțată doar în urma unor investigații judecătoreşti.

În seama acestei instituții a rămas şi cazul Mariei Ion.

Maria Ion a fost rănită fiind în maşină – Calea Girocului –, de un glonț ce a trecut prin parbriz. Cînd au ajuns la spital a coborât din autoturism fără să fie nevoie de ajutorul cuiva, a urcat pe targă singură. Era rănită, după precizările soțului şi ale asistentei, la umărul stâng.

Cadavrul, ridicat de Ion Petru de la morgă, avea plagă împuşcată în zona feței!

La fel de straniu e cazul Dominic Paraschiv. A fost adus la spital în 24 decembrie, cu plagă împuşcată abdominală. A fost operat de dr. Nicolae Mocanu. Glonțul pătrunsese prin peretele abdominal, rănind partea centrară a ficatului. S-au efectuat hepatorafie şi drenaj, evoluția post operatorie a fost mulțumitoare, tranzitul intestinal fiind reluat a doua zi. În 26 decembrie, din cauza stării de agitație, a fost consultat de dpo medici psihiatri, verdictele coincizând: sindrom maniaco-depresiv cu manifestări de violență. Brusc, în jurul orelor 20,30, starea pacientului se înrăutățeşte. E trecut la ATI unde, peste opt ore, moare.

La momentul investigațiilor doctorul ce-l îngrijise se găsea în Germania, nu a fost posibil să fie audiat nici un cadru medical care să-l fi îngrijit în ultimele ore.

Trecerea în revistă a acestor cazuri evidențiază intenții onorabile duse până la un punct şi, mai ales, ezitări, *dezinteresul* de a *trece* de acel punct!

Se ştie că activitatea celor ce lucrau în aparatul administrativ, din orice instituție, era controlată de Securitate, nu e greu de apreciat de ce au *funcționat* aceste *colaborări*. Sintagma *interesul personal* acoperă întreaga varietate a relațiilor de acest tip, de la teamă până la avantaj individual!

În dosarul comisiei se găseşte fotocopia unei scrisori, *adrisantul* fiind colonelul Sima Traian!

Personal tov. Sima Traian. Tov. colonel luați măsuri urgente cu Cale Bîrz. Dar şi cu tîmpitele de la ATI şi de pe aripa mea mică. Se omoară cu munca şi mă încurcă. Eu cred că aici e „c". Tot primeşte pe unul care e f. suspect. Îți mai trimit pe Nadoi. Rupe tot şi plicul meu. Ge. Gen."

Fireşte, pentru *cei din afară* mesajul e ininteligibil, nu încape însă nici o îndoială că transmitea o informație din spital. Mesajul a fost trimis în 18 decembrie!

Din păcate, *cârtița* nu a fost identificată, textul, deşi publicat în presă de două ori, a rămas nedescifrat.

E drept, există o reclamație oficială împotriva unui medic din Spitalul județean. A domnului Octavian Onisei, medic specialist chirurg, Clinica I chirurgie. În 9 aprilie acesta a înaintat Procuraturii militare Timişoara, domnului procuror-şef maior Petre Izdrescu, un denunț penal ce a fost înregistrat la nr. 167/P/1990. *Denunț penal împotriva lui Ignat Petre, conf. dr. la Institutul de Medicină Timişoara, şeful secției Chirurgie I din Spitalul județean, colaborator notoriu al fostului organ PCR şi al Ministerului de Interne prin numiții Pacoste Cornel, Matei Ilie, Moț Petru, Sima Traian, Deheleanu Ioan, Atudoroaiei, Corpodeanu Ioan, Bucur Viorel. Vă aduc la cunoştință că, în zilele revoluției, cabinetul conf. dr. Ignat Petre, situat la etajul III al Spitalului județean, a fost sediul statului major de reprimare în sfera activității medicale.*

Domnul Octavian Onisei a susținut aceste afirmații şi în fața comisiei din spital.

Investigațiile comisiei, demarate pe această pistă, au constatat:

- În noaptea de 17 spre 18 decembrie, liftiera Crăciun Sînziana a transportat la etajul III pe dl. dr. Ovidiu Golea şi cîțiva civili. Grupul a intrat în cabinetul conferențiarului Ignat Petre.

Dimineața – ora 07,00, 18 decembrie – a transportat de la Urgențe tot la etajul III, doi civili însoțiți de dr. Golea. Ca şi noaptea, cei 3 au intrat la domnul conf. Ignat Petre. Declarația liftierei şi un memoriu al domnului Onisei Octavian, au fost înaintate Procuraturii, domnului procuror Mihai Aron, în 1 februarie 1990.

- În jurul orei 04,30 – noaptea dintre 17 şi 18 decembrie –, domnul dr. Bîrzeanu Atanasie, medic primar chirurg în Clinica II chirurgie, şeful gărzii din acea perioadă, este scos din sala de operație de infirmiera Matei Doina de la Clinica I chirurgie, care îl invită la cabinetul domnului Ignat. În încăpere a dat de doi civili prezentați drept colonei – mai târziu pe unul din ei l-a identificat după fotografii, e vorba de colonelul Ghircoiaş –, de dr. Rodica Novac, dr. Ovidiu Golea, dr. Costin Georgescu, medic inspector la Direcția sanitară. Fusese chemat, după cum declară chirurgul Bîrzeanu, pentru a da informații despre numărul morților şi răniților.

Despre acest episod a dat o declarație şi dr. Ovidiu Golea, care precizează că în cabinet s-au mai aflat – poate înainte ori după plecarea domnului Bîrzeanu – colonelul Obăgilă, colonelul Deheleanu, Ilie Anderca, Anițoiu Ion, şeful Serviciului personal al Direcției sanitare.

- Liftiera Rumega Aurica a transportat, în jurul orelor 14 - 14,30 – e vorba de data de 18 decembrie – de la Urgențe, 8-10 persoane însoțite de cpt. Grui Vasile (ofițerul de securitate al spitalului) tot la etajul III, tot la cabinetul conf. dr. Ignat Petre!

- Există şi mărturia instalatorului Vasiliu Mihai. În 10 ianuarie 1990, pe când se afla într-o şedință de alegeri, este scos de asistenta medicală Dana, care îl conduce la etajul III, la cabinetul… domnului Ignat Petre! Până a ajunge la el, îi spune că e aşteptat de două persoane, reporteri. Femeia foloseşte pentru cei doi o sintagmă curioasă – formația cea bună. În cabinet se găseau doar cei doi *reporteri.* Unul dintre ei, un ins cu mustață, în timp ce închidea uşa cu yala, i-a spus să nu se sperie, pentru că *noi suntem formația cea bună, ceilalți sunt şarlatani, dar noi suntem formația cea bună.* Au urmat apoi întrebările: ce putea spune despre dr. Ovidiu Golea, dar mai ales despre dr. Ignat Petre. În acest timp, aparent fără nici o legătură cu discuția de pînă atunci, i-au dat un sfat: să renunțe la declarația dată procurorilor Onițiu şi Man cu privire la sacii de haine! Şi, servindu-l cu coniac Napoleon, cu cafea şi țigări, i-au luat o declarație *conformă cu realitatea!* Poate pentru că *reporterii* vor fi vrut, poate dintr-o neglijență a lor, instalatorul le-a văzut armele.

Nu i-a fost totuna, cu toate astea şi-a făcut curaj şi a întrebat cu cine avea onoarea să vorbească. *Nu ne putem dezvălui identitatea, dar uite numărul de telefon la care, cu parola* ***computer şi cartuş,*** *ne poți găsi ori de câte ori ai ceva de adăugat la cele dezvăluite azi.*

Cei doi *reporteri* erau Iaru Florin (computer), ofițer de securitate, şi Stelian Drăgoi (cartuş), mecanic auto la Dacia-Service, numărul de telefon fiind al generalului Popescu Gheorghe de la garnizoana Timişoara!

Spre cinstea lor, medicii au avut o reacție salutară. În după-amiaza aceleiaşi zile, conf. dr. Nicolae Barbu, dr. Octavian Onisei şi Radu Enaşca din comandamentul FSN s-au deplasat – declarațiile domnului conferențiar Nicolae Barbu şi Vasiliu Mihai date comisiei au fost înaintate Procuraturii în 30.03.1990 – la garnizoana Timişoara. Generalul Popescu recunoaşte că numărul de telefon era al lui dar – dar!... –, spre nedumerirea celor trei, ofițerul îi sfătuieşte să se adreseze instanțelor judecătoreşti deoarece nu cunoştea pe nici unul dintre *reporteri!*

- Comisia a stabilit, de asemenea, un fapt demn de evidențiat în legătură cu unul dintre *reporteri.* Stelian Drăgoi se oferă, în 6 noiembrie 1992, să depună mărturie în fața comisiei colectivului medical. A declarat că, împreună cu Iaru Florian, a făcut parte dintr-o echipă antiteroristă de 5 persoane, activitatea lor fiind coordonată de colonelul Zeca! Culegeau informații pentru el! Una din acțiuni, în care până la urmă a fost implicat instalatorul Vasiliu Mihai, a fost culegerea de informații de la o asistentă din Spitalul Județean, a cărei soră – Prinzoffer Georgeta – fusese ucisă în revoluție. Atunci, în 10 ianuarie, când să plece spre spital, s-au întâlnit cu procurorul Anghel. Au venit împreună. Procurorul, conducându-i spre cabinetul conferențiarului, le-a spus că venise pentru a-l pune pe dr. Ignat Petre într-o *lumină bună.* Ei, Iaru şi Drăgoi, nu-l cunoşteau pe şeful Clinicii I chirurgie. În fine, au intrat. În cabinet se găsea o femeie *bondoacă,* pe care Drăgoi a revăzut-o a doua zi la conferențiar acasă, când a participat la percheziția locuinței medicului. Domnul dr. Igant le-a oferit băuturi străine, cafea. A trimis apoi o soră după Dana, fata cu care voiau să vorbească, iar procurorul Anghel şi conferențiarul i-au lăsat singuri. N-au putut afla prea multe deoarece, speriată, tânăra nu se putea opri din plâns. Printre sughițuri le-a spus că Vasiliu Mihai ştia mai multe, să-l chestioneze pe el. Întrebările, a precizat Drăgoi, vizau evenimentele petrecute în subsol. Aşa a ajuns instalatorul Vasiliu Mihai în cabinetul conferențiarului Ignat Petre!

Concluzia e uşor de formulat, dimensiunile complicităţii greu de stabilit. E însă cât se poate de clar că la etajul III, în cabinetul şefului Clinicii I chirurgie s-au petrecut episoade incriminabile! Incompatibile cu statutul de medic! Dacă vizitele securiştilor, contactele cu anumiţi membri ai colectivului medical, s-ar fi stabilit în *sedii oficiale,* bunăoară în cabinetele doamnei Rodica Novac ori Ovidiu Golea, situaţia s-ar fi plasat sub *umbrela firescului comunist!,* or conf. dr. Ignat Petre nu făcea parte din aparatul administrativ, din cel politic al spitalului, secţia sa nu era clinică de gardă!

Gestul pe care-l comite după câteva luni poate fi trecut la capitolul *mustrări de conştiinţă,* nu la *decizii fireşti.* La cerere, biroul executiv al UMF îi aprobă, în 08.03.1990, pensionarea. Numai că, după ce mustrările – dacă vor fi fost! – *îl părăsesc,* conferenţiarul revine asupra iniţiativei din martie. Mai mult decât atât, în cursul anului 1990 încearcă să-şi probeze nevinovăţia. Nu se poate spune că nu a avut sprijinul unor factori de decizie. Conferenţiarul apelează la sprijinul prof. dr. Barbu Nicolae, preşedintele FSN în alegeri; Procurorul Man şi dr. Avram Jecu solicită rectorului UMF promovarea lui în funcţia de profesor; Procuratura comunică Direcţiei Sanitare că nici dr. Golea nici conf. dr. Ignat nu sunt vinovaţi, nu constituie subiecte ale vreunei anchete penale!

Cititorul ce se respectă, la finele paragrafului va fi avut un moment de nedumerire, de iritare. Şi va face ceea ce vom încerca şi noi. Dovezi pentru patru cazuri de lichidare fizică în spital… **43 de cadavre furate**… securişti prin spital în unul şi acelaşi cabinet… oamenii de contact ai acestora doar trei persoane, dr. Rodica Novac, dr. Ovidiu Golea, dr. Ignat Petre, mai ales acesta din urmă… documente spitaliceşti furate… Corpodeanu şi Ghircoiş în morgă însoţiţi de dr. Golea… *2 reporteri* în spital, nu oriunde, ci în cabinetul dr. Ignat… Şi din nou: lichidări fizice în spital… **43 de cadavre furate…**

Cu toate astea, Procuratura nu identifică nici un vinovat!

Raportul comisiei din spital nu depăşeşte nici ea această *interpretare* a dovezilor din dosar. Prezintă evenimentele, mărturiile, dar…

Astfel, se precizează, în cursul lunii februarie personalul Clinicii I chirurgie, inclusiv dr. Ignat Petre, au dat declaraţii Direcţiei sanitare. Motivul *mobilizării totale*? Dezvinovăţirea! Se admite că depoziţiile au apărut datorită presiunilor conferenţiarului, numai că

în raport găsim şi fraza: *comisia nu-şi poate da seama ce fel de învinuiri i se aduceau conferențiarului şi de către cine.*

Ce e însă sigur, dr. Ignat Petre nu s-a prezentat în fața comisiei – a fost chemat de patru ori – niciodată. Pentru orice solicitare – acelaşi răspuns, va veni sora şefă, deoarece el şi colaboratorii şi-au prezentat punctele de vedere în declarațiile depuse la Direcția Sanitară.

În dosarul comisiei se găsesc mărturiile a şase medici, 14 asistente medicale, opt infirmiere şi şase femei de serviciu.

În prima parte a depoziției, dr. Ignat Petre descrie modul în care a fost asigurată asistența medicală în secție. Apoi, în fine, trece la *dezvăluiri.* L-au căutat doi civili, care au spus că sunt de le Serviciul judiciar. Nu-i cunoştea. Oamenii i se adresaseră deoarece nu erau din oraş şi voiau să ia legătura cu conducerea spitalului. Câtă sinceritate conține această afirmație? Ne putem da seama inserând precizările raportului: în acel moment dr. Novac şi dr. Golea erau în spital; birourile acestora se găsesc la parter; instituția are portar!

Ce se întâmplă mai departe? Dr. Ignat îi cheamă pe directori la el, apoi şi pe dr. Bîrzeanu, căruia *străinii de la Serviciul judiciar* îi cer date despre răniți şi morți. Unul din ei, face precizarea în continuare conferențiarul, pe care avea să-l recunoască mai tîrziu după o fotografie, era colonelul Ghircoiaş!

Neconcordanțele continuă. Dr. Ignat susține că datele personale ale răniților au fost trecute în 21 decembrie, că în timpul anchetării acestea nu figurau în foile de observație; dr. Onisei şi dr. Mocanu declară că ele au fost întocmite în 18 decembrie, unele având trecut şi protocolul operator, şi că anchetarea pacienților s-a făcut cu documentele pe birou!

Declarația continuă cu… *scârbit de ceea ce se petrecea, am decis să ies la pensie…* dar… *am fost chemat de rectorul UMF, care m-a rugat să revin asupra intenției…* mai mult de-atât, *să-mi pregătesc dosarul de promovare ca profesor.*

E momentul să folosim, din nou, *hîrtia de turnesol* pentru stabilirea adevărului. La vremea aceea, rector al UMF era prof. dr. Mihai Dragomirescu, care, într-o discuție cu dr. Nicolcioiu, neagă afirmațiile conferențiarului. E drept, dosarul exista. S-a întocmit, dar la cererea domnului Ignat, nu a rectorului. Mai mult de-atât, semnătura şefului instituției lipsea. Şi cum în protocolul de acordare al titlului există un paragraf ce se referă la moralitatea candidatului, domnul Dragomirescu aştepta raportul final al comisiei!

Alte omisiuni? Nici un cuvânt despre discuția din noaptea de 17 spre 18 decembrie, când în cabinetul dr. Ignat s-au găsit Ghircoiaş – pe care conferențiarul pretinde că l-a identificat mult timp după aceea! –, Obăgilă, Deheleanu, dr. Novac, dr. Golea, dr. Georgescu, dr. Anițoiu, directorul administrativ Anderca Ilie! Nici un cuvânt despre condițiile în care s-au făcut anchetele, timişoreanul Gavra Dănuț fiind supus supliciului la mai puțin de 24 de ore de la amputarea pelviană a membrului! Nici un cuvânt despre *predispoziția* anchetatorilor de a intra în unul şi acelaşi cabinet, al dr. Ignat! Nici un cuvânt despre faptul că, în 10 ianuarie, cabinetul său e la dispoziția securistului Iaru Florin şi mecanicului Drăgoi Stelian pentru ancheta în cazul Prinzhoffer Georgeta! Nici o explicație pentru dispariția foilor din rapoartele de gardă întocmite în noaptea de 17 spre 18 decembrie! Nici o informație despre documentele secției! Nici un comentariu pentru cazul Gîrjoabă!

Deşi observațiile inserate sunt îndeajuns de grăitoare pentru conturarea unei concluzii ferme, să adăugăm cîteva formulări din declarațiile altor participanți la aceste evenimente. Dr. Golea: … *se împărțeau sarcini*…Dr. Novac: … *era o treabă mai ciudată*… Dr. Georgescu: … *am fost invitat la o cafea*…Dr. Nicolae Bota: … *s-a muncit mult…din păcate nu e promovat… conf. dr. Ignat e denigrat mai ales de dr. Onisei*…Dr. Ivan Vasile: *... n-am văzut în acele zile nici milițieni, nici securişti…nu ştiu să fi existat acel centru de represiune… da, îmi amintesc, în 20 decembrie a circulat zvonul că în spital au fost împuşcați anumiți răniți…ştiu că s-a întocmit o listă cu personalul medical ce urma să dispară, că atunci era să izbucnească un conflict între persoanele ce întocmeau lista şi cei de pe ea… am auzit şi de asta, că răniții au fost anchetați, pînă în 21 decembrie…nu, lucrurile stau altfel: s-au creat structuri FSN şi membrii lor au început calomnierea Clinicii I chirurgie, mai ales a domnului conf. dr. Ignat…acestor persoane, care anchetează faptele petrecute în spital atunci, vreau să le spun ceva: nu uitați, domnilor, sunteți cadre didactice, ați fost secretari ale organizațiilor de partid, ați fost promovați în diverse funcții universitare, în timp ce domnului Ignat, unul din cei mai cunoscuți chirurgi din Timişoara, avansarea îi este blocată în mod scandalos… e drept, pe vremea lui Ceauşescu în clinica noastră au fost operați mulți nomenclaturişti, dar pentru asta domnul conferențiar nu trebuie taxat nici colaborator, nici compromis…*

Una peste alta, la etajul III, unde s-au întîmplat atîtea – despre unele evenimente vorbind însuşi dr. Ignat! –, dr. Ivan Vasile nu ştie nimic!

Aproximativ în acelaşi mod *sună* şi declarația dr. Avram Jecu… *s-a operat mult… pacienții au fost îngrijiți bine… conf. dr. Ignat era peste tot, ajuta pe unul, pe altul…în Clinica I s-a lucrat cu acelaşi devotament ca în Clinica II…nu, alea sunt minciuni, nu ştiu să se fi întâmplat aşa ceva la noi…e o nedreptate, calomnierea domnului Ignat, a Clinicii I, sunt manifestări ce intră în sfera jocurilor murdare, degradante…*

Ce au comun aceste mărturii e caracteristic şi pentru declarațiile asistentelor medicale, infirmierelor şi a femeilor de serviciu – 14, opt, respectiv şase la număr. *Efort intens… profesionalism… grija părintească pentru răniți a domnului conferențiar…* Numai că de multe, de foarte multe ori, frazele sunt identice!

Nici un membru al comisiei nu se îndoia de profesionalismul domnului dr. Ignat. Însă toți condamnau refuzul medicilor, din secția domnului conferențiar, de a colabora. Trimiseseră declarațiile – întocmite, aşa cum ştim, – la Direcția sanitară, nu s-a prezentat însă în fața comisiei nimeni. Mai mult de-atât, unii medici au sfidat-o. Comisia abia se constituise, nu-şi începuse încă activitatea şi dr. Jecu Avram spunea… *treabă murdară, pentru ăştia concluziile sunt trasate.* Mult mai eficace – în fond, agresiv! – a fost dr. Ivan Vasile. Într-un articol publicat în Renaşterea Bănățeană afirma… *bine fac cei din secție că nu se prezintă în fața comisiei!*

Destăinuirile ce-ar fi trebuit să lămurească situația sunt ale factorilor de decizie din cele două instituții, însă ele sunt doar **declarații!**

Doamna dr. Rodica Novac recunoaşte că, în noaptea de 17 spre 18 decembrie, în jurul orelor 03,30, dr. Costin Georgescu a venit la direcție însoțit de Ghircoiaş şi Obăgilă, de unde au urcat la etajul III împreună. Numai că nu-şi *aminteşte* ce persoane se găseau în cabinetul dr. Ignat şi de ce s-au adunat acolo! *Era o treabă ciudată…* a îngăimat dânsa referindu-se la subiectul discuției de la acea oră neobişnuită – compania fiind ea însăşi neobişnuită! –, *era o treabă ciudată…* Nu obiectează, l-a însoțit pe procurorul Diaconescu la morgă. Dar deşi dr. Pănescu şi conf. dr. Petrescu susțin că, la Clinica de ortopedie, a inițiat anchetarea răniților, dânsa neagă acest demers! A auzit de lista cu personalul medico-sanitar prezent în unitate în noaptea de 17 spre 18, dar nu ştie cine a dat dispoziția întocmirii ei,

nici ce s-a întâmplat cu ea! Nu i s-a cerut aprobarea pentru demararea anchetării răniților, dar știe cine a dat-o – dr. Ovidiu Golea! Nu s-a implicat în interzicerea vizitelor răniților, însă cunoaşte numele celor care au luat hotărârea: Moț, Florea şi Manta!

Directorul spitalului, dr. Golea Ovidiu, precizează comisia de anchetă, a fost cooperant. Informațiile oferite au permis elucidarea multor situații controversate din instituție. Chiar şi a uneia ce-l privea. În dosarul 6/1990 se găseşte o declarație ce nu pomeneşte nimic despre participarea la *Operațiunea Trandafirul,* în mărturia, înregistrată pe bandă magnetică în timpul procesului din martie '90 admitea însă că s-a implicat! În fața comisiei medicilor, lucrurile au fost puse la punct: da, a participat la acțiunea respectivă.

Domnul doctor Costin Georgescu, medic inspector la Direcția sanitară, e incoerent, confuz, duplicitar. De ce se găsea, în noaptea de 17 spre 18 decembrie, în biroul dr. Ignat Petre la orele 03,30? Pe-ntru că… *domnul doctor m-a chemat la o cafea*! Admite că acolo se găsea dr. Golea Ovidiu, dr. Novac Rodica, şi încă o persoană. Dar pe aceasta nu o cunoştea! În contradicție cu declarația directoarei sale, nu el i-a prezentat acesteia pe coloneii Ghircoiaş şi Obăgilă! Şi în noaptea aceea nu s-a discutat nimic important, despre anchetarea răniților afla abia în momentul acela! Ca de altfel şi despre ridicarea documentelor şi lista cu personalul medical prezent la datorie în noaptea de 17 spre 18 decembrie!

Atitudinea directorului administrativ al Direcției sanitare e a unui adevărat comunist! Dincolo de faptul că a refuzat solicitările comisiei, a folosit cuvinte şi injurii de birjar.

Nici domnul Anițoiu Ioan nu a colaborat cu membrii comisiei. S-a pensionat şi nu a răspuns nici unei invitații. În ceea ce-l priveşte pe domnul dr. Dîrlea Marius, acesta *nu-şi aminteşte* cine i-a solicitat lista cu cadrele medicale prezente la spital în noaptea de 17 spre 18 decembrie!

Documentele comisiei relevă pentru dr. Aconiu Marius o cu totul altă atitudine a *puternicilor zilei* decât față de, să spunem, domnul dr. Ignat. Deşi cadru de conducere – director adjunct al Direcției sanitare –, nu a fost invitat la *celebra întrunire* din noaptea de 17 spre 18 decembrie de la etajul III. Ba, se poate spune, a fost *lăsat în afara* tuturor preocupărilor comune factorilor de conducere din mediul sanitar şi reprezentanților organelor de represiune ale Revoluției. După noaptea măcelului din Timişoara, luni, 18 decembrie, în jurul orelor 15, procurorul adjunct Diaconescu o

caută pe doamna dr. Novac Rodica. Aceasta lipsind, dr. Aconiu îi ține companie, însă când directoarea apare, medicul este rugat să-i lase singuri! Câteva ore mai tîrziu, pregătindu-se să plece spre casă, e obligat de maiorul Veverca să rămână în birou! Nu oricum, ci cu ușa deschisă!

Concluziile comisiei sunt, din păcate, *temperate* de un evident spirit de colegialitate. Se acceptă că în Spitalul Județean se poate vorbi de colaborarea medicilor cu organele de represiune. Cad sub incidența acestei acuzații conf. dr. Ignat Petre, dr. Golea Ovidiu, dr. Novac Rodica, Anderca Ilie şi Aniţoiu Ioan. Pentru unii dintre ei, comisia a emis însă *indulgențe.* Factori de răspundere… presiuni datorate funcțiilor… imposibilitatea de a se sustrage dispozițiilor… E drept, se admite că s-a trecut dincolo de onorabilitatea medicală. Dar, se revine cu vădite intenții *edulcorante*, la situațiile incerte de atunci…

Chirurgul pentru care acuzațiile sunt mai conturate este conf. dr. Ignat Petre. Lucrurile sunt şi de data asta duse numai până la jumătate. Raportul conține următoarea frază: *singurul* – dintre cei enumerați – *care nu avea nici o obligație administrativă, a fost conf. dr. Ignat Petre, a cărui participare la neregulile din spital nu ne-o putem explica!*

În ceea ce-i privește pe domnii Costin Georgescu, Popenciu Andrei, Dîrlea Marius, Ion Constantin, se spune: *participarea dânşilor se poate explica prin sarcini de serviciu!*

Concluziile comisiei au fost înaintate Colegiului de Disciplină al personalului sanitar Timiş, Direcției Sanitare a județului Timiş şi Universității de Medicină şi Farmacie Timişoara, organe abilitate să stabilească măsurile disciplinare în cel mai scurt timp.

Şi timpul a trecut… a trecut…

Dar măsurile…

EI AU FOST PRIMII

Până la intervenția brutală a forțelor de represiune, manifestările stradale din zilele de 15 şi 16 decembrie au fost paşnice! Legale! Afirmația nu trebuie susținută de articolele constituționale ce prevăd aceste drepturi. E suficient să interpretăm atitudinea Puterii. Nu a intervenit! Băieții cu ochi albaştri şi cerul gurii negru vor fi făcut – de la *distanță* ori, după ce se vor fi infiltrat printre manifestanți, *mai de aproape* – observații de felul: *oameni liniştiți… nu produc pagube… nu au mână armată… nu se lovesc…*

Ce eram deocamdată? Un grup de inşi inimoşi ce ne îmbătaserăm cu gândul că, stând în preajma unui perete, aveam să împiedecăm Puterea să săvârşească un abuz.

Numai că grupul era din ce în ce mai mare şi cei ce ne conduceau pe *gloriosul* drum al socialismului ştiau că aveam suficiente motive s-o luăm pe *de lături.* Şi, pentru că sosise momentul, am luat-o! *Vrem pâine!, Vrem căldură!, Vrem lumină!…* Cererile erau îndreptățite, curajul de a ne pronunța – neobişnuit. Pentru ei, neaşteptat, şocant! Asta deşi ştiau că societatea socialistă *multilateral dezvoltată* nu era capabilă să ne asigure strictul necesar existenței!

Ce eram din acel moment? Nişte ființe care… *cerşeam!*

Atunci însă când am fost îndeajuns de mulți, am strigat altfel de sloganuri. *Jos Ceauşescu!*

Ce deveniserăm din acele clipe? Bărbați capabili să obținem ce doream!

Odată cu lozincile antidictatoriale, Puterea a hotărît să intervină, ca într-o țară ce tot *urca* pe culmile bunăstării, şi a *dezlegat* hăitaşii! În noaptea de 16 spre 17 decembrie, pentru că îndrăzniserăm să cerem ceea se spunea că ni se asigura dar nu era deloc aşa, am fost *vânați* în Piața Maria, la Comitetul Județean, pe bulevardul – fost – Tinereții, Piața 700, Piața Dacia, Piața Victoriei, podul Michelangelo, Calea Lipovei, Calea Girocului…

Am pierdut în noaptea aceea cel mai curajos regiment, **un *efectiv* de aproape 800 combatanți, 130 fiind copii!**

În pofida insidioaselor fornăieli ale pelticului dictator, combatanții erau cetățeni români! Germani, maghiari, sârbi, români! – dar cetățeni ai României! 706 din Timişoara, 68 din împrejurimi,

restul *voluntari* – salariați angajați la diferite întreprinderi – din județele Mureş, Hunedoara, Suceava, Bihor, Caraş-Severin, Maramureş, Arad… **Dar cetățeni români!**

Ne-a fost greu fără ei, dar n-am dat înapoi. Şi noi ceilalți, ***corpul de armată Timişoara,*** am reuşit să-i eliberăm destul de repede. În 20 decembrie! **Când am pus guvernul *în genunchi*!**

Din păcate, fuga tiranului comunist n-a reprezentat visata VICTORIE, de aceea *vechii* combatanți s-au regrupat, s-au *înregimentat* din nou!

A.L.T.A.R. 1989 – Asociația luptătorilor din Timişoara arestați în Revoluția din 1989 – s-a constituit în 29 iulie 1991, membrii fondatori fiind Alexandru Cuțară – preşedinte, Eugen Popa - vicepreşedinte, Victor Burghelea – secretar, comitetul de conducere fiind completat de domnii Dan Strungariu, Iosif Fulga şi Elena Maghețiu.

Ținând cont de sugestiile membrilor, Asociația şi-a stabilit obiective importante:

- aflarea adevărului despre Revoluția din Decembrie 1989,
- demascarea şi pedepsirea celor vinovați de reprimarea demonstrațiilor,
- eliminarea tarelor comunismului,
- lupta împotriva tendințelor de instaurare a oricărei forme de totalitarism,
- protejarea membrilor asociației şi a participanților la Revoluție împotriva oricăror presiuni, încercări de intimidare ori discriminare pe linie profesională, socială,
- cinstirea memoriei eroilor decedați în Decembrie 1989,
- scrierea şi cunoaşterea adevăratei istorii a României,
- promovarea valorilor eterne ale umanității: cinstea, demnitatea, curajul civic…

De-a lungul anilor, funcția de preşedinte a fost îndeplinită de următorii revoluționari:

Alexandru Cuțară (1991-1992),
Viorel Sasca (1992-1994),
Călin Vasi (1994-1996),
Costel Bursuc (1996-1997; 1998-2004),
Marian Melinte (1997-1998; 2004-2005),
Virgil Hosu (2005-prezent).

Declarațiile membrilor A.L.T.A.R. 1989 s-au constituit drept probe şi necesare şi importante în procesele intentate

persoanelor implicate în reprimare, asociația pronunțându-se împotriva ocupării de către aceştia a unor posturi de conducere în MApN, a încadrării în funcţii didactice (colonelul Paul Vasile, avansat la grad de general poate pentru că a comandat sîngeroasa intervenție de la podul Decebal, a devenit cadru universitar urmînd, desigur, să le vorbească studenților despre meritele Armatei în lupta pentru îndepărtarea dictatorului!), a sprijinit inițiativele legislative reparatorii, de recunoaştere a contribuției luptătorilor timişeni la victoria Revoluției, şi-a precizat poziția când se încerca tergiversarea actului justițiar; a sprijinit acțiunile tuturor Asociațiilor revoluționare ce vizau pedepsirea celor vinovați de rănirea şi uciderea demonstranților, a protestat ori de câte ori se muşamalizau acțiunile criminale din tulburătoare zile ale lui Decembrie ’89…

În Franța se scriu şi acum cărți şi studii despre Revoluția burghezo-democratică din 1789, perioada respectivă reprezentând un capitol important în manualele şcolare. Chiar şi în cele din România! Din păcate, în cărțile româneşti de istorie epocalele evenimente din Decembrie ’89 sunt tratate superficial. Formal. De parcă ne-ar fi ruşine de ceea ce s-a întâmplat atunci. Apar în schimb în manuale personaje de *referință* de tipul ştiristei Andreea Esca! Călin Vasi, vicepreşedinte al Asociației A.L.T.A.R. 1989, preciza de altfel: *Am luat manualele de istorie (...) şi am constat că, în toate, Revoluția e tratată mai mult decât superficial. (...) Exemplul cel mai elocvent (...) într-o carte semnată de Adrian Cioroianu* – şi dânsul susține că e istoric! *–, în care Revoluției din Timişoara i s-a alocat un singur rând, comunismului îi sunt rezervate 53 de pagini!*

Dincolo de demersul protestatar, asociația a concretizat – spune domnul Virgil Hosu, preşedinte – acțiuni de amploare. A inițiat o campanie de informare difuzând în şcoli peste 10.000 de pliante şi CD-uri cu fotografii din timpul manifestațiilor din Timişoara; tinerilor ce-au împlinit 18 ani în decembrie 2007 li s-au acordat diplome comemorative; copiilor născuți între 15-20 decembrie, din 1989 până acum, li se oferă, an de an, diferite premii…

Minimalizarea rolului determinant al timişorenilor în declanşarea Revoluției Române e, se pare, *preocupare* predilectă pentru mulți factori de influență şi decizie din țară. Presa internațională recunoaşte Timişoarei acest merit, istoricii români de notorietate de asemenea, nu însă şi fostul şef al direcției de *Relații publice al Armatei RSR!* Alex M. Stoenescu, într-un *delir cronicăresc* (la urma urmei cu tente… grafologice!) de sute de pagini

intitulat *Istoria loviturilor de stat în România*, vede în *fenomenul 1989* mâna KGB, CIA etc.! Conform licențiatului Facultății de Utilaj Tehnologic, comunismul s-a prăbuşit, de la Elba până la Vladivostok, pentru că nişte *supermani,* aşa, într-o *distracție,* au *dus de nas* sute de milioane de oameni!

Din păcate, în mistificarea adevărului a fost gata să se implice până şi guvernul României! În 2007, datorită intervenției unui deputat, s-a pus problema acordării municipiului Iaşi, prin ordonanță, titlul de oraş inițiator al Revoluției din 1989!

Şi într-un caz şi în celălalt, Asociația A.L.T.A.R. 1989 şi-a exprimat punctul de vedere energic, argumentat, demersul fiind sprijinit de Societatea *Timişoara*.

Aniversările şi manifestările comemorative au constituit pentru asociație preocupări constante, concretizate prin întâlniri în locurile *fierbinți* ale Revoluției, marşuri pe traseele parcurse de coloanele demonstranților, depuneri de coroane de flori la locurile de martiraj, la monumentele Revoluției, plasarea de lumânări aprinse pe treptele catedralei, simpozioane, mese rotunde, conferințe de presă, slujbe de pomenire la cimitirul *Eroilor Revoluției*...

Din păcate, multe din acțiunile pomenite nu se mai bucură de audiența din primii ani de după Revoluție. Timişorenii se simt înşelați, majoritatea celor vinovați de intervențiile brutale şi crimele din Decembrie 1989 sunt pe mai departe nepedepsiți, adevărul se cunoaşte, dar nu e *legalizat* de instanțe, responsabilii politici n-au făcut, nu fac nimic pentru a-l pune în lumină.

Lipsită de sprijinul ce-ar fi fost firesc să i se acorde, A.L.T.A.R. 1989 face tot ce-i stă în putință pentru ca faptele, sacrificiile, jertfele timişorenilor din acele zile, să nu fie date uitării. Pe pereții a două instituții reprezentative ale regimului dictatorial-comunist, fosta Miliție şi Penitenciarul de pe strada Popa Şapcă, Asociația a plasat plăci inscripționate. *Aici au fost* – textul de la actuala Poliție – *arestați abuziv şi maltratați de către forțele de represiune ale regimului comunist, pentru participarea la Revoluția anticomunistă începută în 16 Decembrie 1989 la Timişoara, peste 800 de persoane, copii, femei, bărbați, indiferent de naționalitate. Niciodată opresiunea nu va putea învinge dorința de adevăr şi libertate. Nici o lege nu-i poate absolvi de răspundere în fața umanității pe cei care încalcă drepturile fundamentale ale omului la libertate şi demnitate."*

De câte ori e posibil, asociația sprijină publicarea mărturiilor celor care, în Decembrie 1989, au fost victime ale intervențiilor

forțelor comuniste de represiune. În 1989, Laszlo Eugenia Maria era studentă. A fost arestată în zona Județenei de Partid, încarcerată, tratată cu brutalitate. Cele trăite în zilele acelea au fost aşternute pe hârtie, au devenit carte, *TIMIŞOARA, ATUNCI*, mărturiile sunt zguduitoare.

... Trag jos prelata maşinii. O pornim. Şi ei încep. Începe unul să te bată, apoi celălalt. Îşi schimbă între ei victimele.

- Nu v-o plăcut regimul, ha? Țineți, bă, să vă săturați.

Băiatul în sânge de lângă mine pune mâinile peste ale mele. Să-l pocnească pe el. Palmele lui care sunt deja în sânge vor să le salveze pe ale mele, care încă sunt albe. Atât le trebuie! Atâta solidaritate îi irită. Primim amîndoi, când eu, când el…

Placheta de versuri în limba franceză a profesorului Eugen Tănase, *TIMIŞOARA 16-22 Decembre 1989 SOUVENONS-NOUS-EN*, a apărut tot cu sprijinul asociației. Exemplele pot continua.

O situație ce i-a preocupat pe membri A.L.T.A.R. 1989, ce continuă să îi solicite, este relația **Revoluția – tânăra generație.** Din păcate, populația şcolară nu e informată în mod corespunzător, ştiu prea puțin – ori nimic! – din ceea ce s-a întâmplat în Decembrie ’89.

Pentru a contracara această stare de lucruri, asociația a stabilit, pe două direcții, o strategie de acțiune:

- colaborarea nemijlocită cu instituțiile de cercetare-documentare şi cu istorici,

- reorientarea programului *spre timişoreni*, mai ales spre tineri.

Astfel, materiale documentare, mărturiile obținute de membrii asociației, se depun pe mai departe la fondul scriptic al *Memorialului Revoluției din Timişoara,* unde se tehnoredactează orice înscris referitor la evenimentele petrecute în Decembrie ’89, se editează materiale grafice, se fac traduceri, istoricii Miodrag Milin, Kali Adrian şi Mioc Marius definitivând broşuri şi lucrări informative referitoare la arestările din perioada 16-19 decembrie etc.

Programele elaborate în ultimul timp urmăresc să sensibilizeze opinia publică, în special a generației tinere, în problematica luptei împotriva dictaturii comuniste şi instaurării democrației în România, obiectivele principale fiind:

- dezvoltarea spiritului de solidaritate socială, a dorinței de apărare a valorilor democrației şi drepturilor fundamentale ale omului,

- păstrarea vie în amintirea cetățenilor a sacrificiului făcut de tinerii timişoreni în 1989 şi a momentului de solidaritate ce i-a animat pe concitadini în zilele Revoluției din Decembrie,

- promovarea curajului şi spiritului combativ în mentalitatea tineretului, în scopul de a fi pregătit pentru confruntarea cu economia competitivă europeană,

- creşterea nivelului de informare a tinerilor cu privire la valorile tradiției, istoriei, științei şi artei locale (prin editarea de pliante tematice, CD-uri, albume de artă),

- sprijinirea tinerelor talente, promovarea valorilor culturale locale în circuitul cultural național, regional şi internațional (prin organizarea de expoziții de artă, editarea de cărți şi publicații promoționale despre Revoluția din 1989 şi despre Timişoara),

- promovarea cooperării culturale la nivel local, intensificarea relațiilor de parteneriat dintre instituțiile de învățământ şi alți factori sociali (prin colaborarea unităților şcolare, universităților şi cluburilor copiilor la elaborarea materialelor documentare şi artistice).

În acest fel se speră să crească interesul tinerei generații, al cadrelor didactice, al societăților civile şi oficialităților locale, în general al cetățenilor urbei față de Revoluția din 1989, la urma urmei a tuturor vizitatorilor din țară şi străinătate, Timişoara putând deveni, după ce în zilele lui Decembrie ’89 numele oraşului nostru fusese pe buzele oamenilor din lumea întreagă, cel mai important oraş turistic din sud-estul Europei!

O inițiativă încheiată cu rezultate remarcabile a fost concursul de artă plastică *Revoluția Română văzută de copiii Timişoarei*, organizat cu sprijinul cadrelor didactice de la Liceul de *Arte Plastice* şi *Palatul Copiilor* din Timişoara. Documentarea elevilor a fost asigurată de doamnele profesoare Dana Miclăuş Mercea de la *Liceul de Arte*, Maria Bana de la *Palatul Copiilor* şi oficiali A.L.T.A.R. 1989, din cele 80 de lucrări fiind premiate, de un juriu format din cadrele universitare conf. dr. Adriana Lucaciu, lector dr. Călin Beloescu şi lector dr. Laza Lihor, 25 de creații.

Lucrările au constituit *substanța* unui album color – cuvântul înainte şi cronologia evenimentelor din Decembrie ’89 sunt semnate de profesorii Ioan Mercea, respectiv Adrian Kali –, fiind dedicat cetățenilor Timişoarei, tuturor celor care au avut demnitatea şi curajul de a se ridica împotriva dictaturii comuniste în zilele şi nopțile lui Decembrie 1989, mai cu seamă celor ce au plătit cu sângele lor prețul libertății noastre.

Un alt moment aniversar a fost organizat în colaborare cu *Inspectoratul Şcolar Județean*. Asociația A.L.T.A.R. 1989 a distribuit în şcolile din oraş, gratuit, pliante şi CD-uri documentare despre

manifestările din Decembrie '89, a organizat o expoziție itinerantă cu reproduceri fotografice color din acele zile, reprezentanții asociației au participat în licee la lecții deschise de istorie şi educație civică, relatând fapte trăite, răspunzând întrebărilor puse de elevi.

Compact-discul de care vorbeam mai sus conține texte semnate de Eugen Tănase, Eugenia Laszlo, Adrian Kali, articole din presa scrisă şi rețeaua Internet, Cartea de Onoare A.L.T.A.R. 1989; setul de fotografii cuprinde imagini din perioada comunistă, Revoluția Română şi cele imortalizate cu ocazia manifestărilor anterioare dedicate Revoluției; secțiunea Video şi Audio însumează filmul documentar *Operațiunea TRAVAMA*, videoclipul *Timişoara 1989*, intervențiile verbale consemnate cu prilejul unei Mese rotunde consacrate Revoluției.

Una din cele mai reuşite manifestări omagiale a fost cea din anul 2007. Se împlineau 18 ani de la declanşarea şi victoria asupra dictaturii comuniste, **Revoluția ieşise din adolescență, era la vârsta majoratului!**

Au fost aprinse candele şi lumânări pentru eroii Revoluției în fața clădirii *Teatrului Național*, locul în care **am decis** că **Timişoara era oraş liber de comunism**, preoții au rostit o rugăciune ecumenică in balconul teatrului, cu sonorizare în *Piața Victoriei*, pe un ecran imens au fost prezentate filme documentare despre Revoluția Română, a avut loc o Masă rotundă cu revoluționari timişoreni şi reprezentanți ai societăților civile, dar mai ales…

Cel mai emoționant moment a fost cel în care Lucian Victor Fomicescu a aprins **Flacăra Simbolică a Revoluției de la Timişoara** în balconul Operei**!**

Lucian Victor Fomicescu s-a născut în noaptea de 16 spre 17 decembrie 1989, când am fost hăituiți, arestați, întemnițați! Când, în pofida prigoanei şi a supliciilor, s-a înfiripat un VIS! **VICTOR** s-a născut odată cu **VISUL, VISUL** ni s-a dezvăluit odată cu primul scâncet al lui **VICTOR. Gemenii** au fost **înfiați** şi de noi, cei de *afară,* şi de noi, cei de după gratii, întruparea unui înger şi înfiriparea unui vis fiind daruri dumnezeieşti!

Victor e înalt, brunet, rezervat. Nu e obişnuit să fie în centrul atenției celor din jur. *Poftim?... Da, aşa e, anul trecut, de ziua mea, am fost… înger…Vă rog să nu mă înțelegeți greşit. Am fost înger nu pentru mine. Am fost pentru Ei… Pentru cei care…*

Momentul a tulburat întreaga asistență. În 17 decembrie, când **gemenii** împlineau 18 ani, Victor, îmbrăcat în alb ca un înger,

a aprins **Flacăra Revoluției** pentru **fratele** său! **Pentru toți cei care au fost uciși în ziua în care el se năștea!**

Ideile fundamentale ale Proclamației, spunea George Şerban, *aparţin timişorenilor. Ei le-au scandat în formule simple, lipsite de echivoc, pe străzile oraşului, în Piața Operei, între 16 şi 22 decembrie 1989.*

Le-au scandat şi ei, cei aproape o mie de arestați, în celule le-au îngânat şi când brutele satrapului *stăruiau* până ce pe trupuri, pe chipuri, țâşnea *culoarea comunistă*; după ce-au revenit printre noi le-au scandat cu şi mai multă dârzenie pentru că Proclamația îi reprezenta, era a lor, îi *definea* în cel mai profund sens.

Constituindu-se parte a societății civile, A.L.T.A.R. 1989 a militat pentru:

- includerea punctului 8 al Proclamației de la Timişoara în Legea electorală,
- promulgarea Legii lustrației,
- adoptarea Legii deconspirării Securității ca poliție politică,
- condamnarea comunismului,
- recunoaşterea oficială a ororilor săvârşite de regimul comunist începând cu instaurarea sa,
- pedepsirea celor vinovați de crimele comise în timpul Revoluției din 1989.

La primele alegeri libere de după al doilea război mondial – cele din 1990 şi 1992 –, A.L.T.A.R. 1989 i-a susținut pe reprezentanții partidelor democratice.

În 1996, cînd victoria în alegeri a revenit forțelor democratice grupate în *Convenția Democratică Română*, asociația a participat, ca reprezentantă a societății civile, la încercarea CDR şi a preşedintelui Emil Constantinescu de a implementa în țară principii sociale autentic democratice.

A.L.T.A.R. 1989 s-a implicat, cu rezultate notabile, în treburile gospodăreşti ale oraşului şi județului, doi dintre membrii ei făcând parte din structurile puterii locale trei mandate la rând. Inginerul Viorel Sasca a fost (este) consilier la CJ (al 4-lea mandat), economistul Călin Vasi la CM (3 mandate).

Dintre propunerile domnului Călin Vasi, patru proiecte au fost implementate:

- informatizarea completă a activităților Primăriei şi a altor instituții de importanță locală, pentru deservirea eficientă a populației,

- amenajarea în cartierele oraşului, pe terenurile virane, de baze sportive şi locuri de joacă pentru copii,

- mărireaperimetruluiconstruibilpentrudescongestionarea oraşului,

- susţinerea în Consiliul municipal a problemelor luptătorilor în Revoluţia din 1989.

Prezenţă activă, catalizatoare, în viaţa social-politică a ţării, dar mai ales a oraşului, A.L.T.A.R. 1989 s-a implicat în:

- susţinerea introducerii votului uninominal;

- poziţia faţă de lupta anticorupţie şi îmbunătăţirea actului de justiţie, în interesul cetăţeanului;

- participarea la depunerile de coroane de flori la monumentele eroilor cu ocazia Zilei Eroilor Neamului;

- susţinerea iniţiativei *Apel pentru repunerea în drepturi a lui Paul Goma* şi acordarea titlului de Cetăţean de Onoare al Municipiului Timişoara acestui important scriitor şi disident anticomunist;

- susţinerea schimbării destinaţiei unui imobil situat în Piaţa Timişoara „700", în lăcaş de cult ortodox (în anul 1995).

În ceea ce priveşte relaţiile internaţionale, asociaţia A.L.T.A.R. 1989 a susţinut aderar*ea României la Pactul Nord-Atlantic,* integrarea României în *Uniunea Europeană,* orice iniţiativă constructivă, reciproc avantajoasă.

Într-un comunicat de presă se preciza: *Civilizaţia poporului nostru este de tip occidental, chiar dacă există o influenţă orientală… Aparţinem Europei prin cultură, poziţie geografică… îi aparţinem şi prin mentalitate, organizare social-politică, la fel ca înainte de 1946... Suntem una din naţiunile civilizate ale Europei, nu un trib al ei…*

Consecinţă firească a activităţii Asociaţiei – câteva gînduri consemnate în Cartea de Onoare:

Ph. Gilles, Boulogne, Franţa

Mulţumesc mult pentru primire. Bravo României pentru ridicarea la luptă şi pentru amintirea pe care o păstrează victimelor Revoluţiei.

Khristin, USA

Solidaritatea voastră este demnă de urmat. Vă mulţumim pentru curajul dovedit. Ne rugăm ca Dumnezeu să continue să lucreze în sufletele timişorenilor. Dumnezeu să vă binecuvânteze.

Richard Menzel, Rochester NH, USA

Aceasta este a treia călătorie pe care o fac în România. Sunt încântat să văd schimbările în bine pe care oraşul şi ţara

le-au făcut, rupându-se de vechea gândire, înrobitoare guvernării corupte. Transformarea pe care o vedem acum este emoționantă. România va fi, cât de curând, un centru mondial.

M. C. Lajeunesse, Montreal Canada

Vă mulțumesc, mi-ați permis să înțeleg mai bine Revoluția din 1989. Foarte impresionant şi totodată cutremurător... Este important ca astfel de asociații, precum ALTAR, să existe, mai ales pentru ca victimele revoluției să nu fie date uitării niciodată.

Hal Fischer, St. Louis, Missouri, USA

Sunt foarte fericit că v-am vizitat țara. Sunt fascinat de istoria Revoluției şi bucuros că am putut vedea imaginile de aici. Mulțumesc.

Coleen Longhorn, NYC, USA

Cel mai potrivit mod de a exprima ceea ce simt este acesta: VĂ MULȚUMESC!. Timişoara este un exemplu pentru întreaga lume. Vizita mea aici a avut darul de lumina întregul. Sunt mândră de români şi pentru români, sunt mândră că am avut ocazia, prin oamenii întâlniți şi locurile de aducere aminte ca acesta, să simt pe viu Revoluția din 1989. Aici istoria se trăieşte cu adevărat. Vă mulțumesc că păstrați amintirea bucuriei şi totodată a suferinței României în lupta pentru libertate.

Julio, Italia

Cât de greu înțelegem istoria dar, oare, cât de greu le-a fost celor care au trăit-o!

LIBERTATE CU ORICE PREȚ!

MURIM PENTRU LIBERTATE! ONOARE CELOR CĂZUȚI!

Quentin Gillian, NYC, USA

Vă mulțumesc pentru primirea deosebită. Sunt fascinată de istoria României şi a fost extraordinar să-i văd adevărata față odată sosiți în Timişoara. JOS NOMENCLATURA! Mult succes în demersul vostru pentru democrație.

Michele, Italia

Astăzi am descoperit ce preț poate avea setea de libertate a unui popor. Libertatea este bunul cel mai de preț din lume pentru orice ființă umană, pentru orice popor. Doresc societății civile, ce este puntea între oameni şi popoare, să gândească şi mai departe fără bariere.

Adăugăm acestor declarații măgulitoare cele mai recente gânduri. Cele de **atunci** şi de **totdeauna**. **Pentru voi, primii care ați îmbrăcat linţoliul sacrificiului de sine, recunoştința şi neuitarea ultimilor timişoreni care mai cred în ce-am crezut atunci toți.**

PE DRUMURI NEBĂTUTE

Caracteristica esențială a **existenței** este **schimbarea**, trecerile **dintr-o stare în alta** pot fi naturale ori determinate de acțiuni umane, problema ce se pune în această situație fiind **ce punem în locul a ceea ce îndepărtăm.**

Înlocuirile au la bază un conflict. Dacă e paşnic, termenii potriviți sunt **rentabilitate, performanță, eficiență, raționalizări administrative, îmbunătățiri legislative ori constituționale, măsuri anti-birocratice, anti-corupție …**

Revoluțiile aparțin familiei conflictelor violente. Pentru o catastrofă naturală nu există vinovat, n-ai cui imputa starea de la un anumit moment. Când **schimbarea** se datorează însă unui *act voluntar,* **factorul** e fie erou, fie **victimă, d**e multe ori, şi nu neapărat în această ordine, putând trece prin ambele ipostaze.

Una din întrebările pentru care răspunsul nu e uşor de formulat este **cine trebuie să finiseze o acțiune inițiată de o anumită persoană?**

Eliminând situațiile banale – confecționarea obiectelor de primă necesitate, a uneltelor simple, efectuarea unor servicii etc. –, pentru **realizările de proporții** sunt necesare o idee, entuziasm, dăruire, competență… Ființa umană, oricât de dotată ar fi, nu poate poseda atâtea calități. Dacă ne-am referi la persoanele ce *folosesc cărămida* numită cuvânt, nu e nevoie de cine ştie ce argumente pentru a admite că un poet nu e şi bun prozator, un istoric nu e şi dramaturg de valoare etc. Cu atât mai puțin un inginer nu e medic, un avocat nu e economist, oricare dintre aceştia nu e politician decât în mod întâmplător, or din 22 decembrie…

Dar înainte de-a încheia ideea, să oferim o *metaforă.* **Dacă e să comparăm revoluția democratică –** revenim la o formulare deja lansată – **cu o probă atletică, nu se cade să vorbim de maraton, ci de ştafetă!** În primele faze e nevoie de inşi voluntari, impulsivi, după acces de temperamente hotărâte, de oameni cu inițiative, în cele din urmă de specialişti pe domenii, de politicieni, de administratori comunali.

Din 22 decembrie, Timişoarei îi trebuia un primar competent, un prefect destoinic, un aparat administrativ democratic-eficient! Oameni capabili să asigure **reconstrucția.**

După tumultoasele trăiri din zilele ce-au urmat celei în care **ne-am declarat oraş liber de comunism**, liderii importanți ai Revoluției din Timişoara – cei ce-au apărut în unul din balcoane în 20 decembrie, unii înfruntând delegația din Bucureşti, ceilalți constituind primul partid necomunist din România – pot fi împărțiți în trei categorii: Petre Petrişor, Nicolae Bădilescu, Sabin Mărieş, Ioan Chiş, Sorin Oprea, Maria Trăistaru… din motive intime ori mărturisite, la urma urmei personale*, s-au retras din lumina reflectoarelor*, au revenit la locurile lor de muncă, poartă *straiele* de eroi – pe care din păcate le cinstim din ce în ce mai rar şi mai puțin! – doar la momente aniversare, în rest sunt cetățenii obişnuiți de dinainte de Decembrie 1989.

Lorin Ioan Fortuna, Ioan Marcu, Claudiu Iordache, Ştefan Ivan, au făcut parte, un timp, din structurile locale, chiar naționale, de conducere politico-administrative. Nu au ajuns să ocupe pozițiile respective în acelaşi mod. Claudiu Iordache, cel mai **cumpătat, curat, altruist revoluționar timişorean**, n-a solicitat nici o funcție, nu s-a folosit de statutul său în nici o împrejurare. A fost însă şi parlamentar datorită imensului prestigiu dobândit în timpul Revoluției şi a rectitudinii ideologice. **A fost**! Datorită aceloraşi calități, nu mai este!

Ceilalți trei revoluționari, emblematici pentru Timişoara, au trecut prin situații mai mult decât neplăcute, au trăit, după momentele de glorie, dezamăgiri uriaşe. Spre deosebire de Claudiu Iordache, domnii Lorin Ioan Fortuna, Ioan Marcu şi Ştefan Ivan au vizat, chiar de la început, anumite poziții în structurile de conducere create după fuga dictatorului. Dorințele, ținând cont de impresionantele prestații din zilele lui Decembrie ’89, erau legitime. Au obținut funcțiile, dar…

În 20 decembrie ’89, în clădirea Comitetului Județean s-a consemnat un fapt crucial – discuția dintre delegația guvernamentală, în frunte cu primul-ministru, şi… nişte demonstranți! Nişte oameni care abia acolo, în sala de protocol, şi-au dat seama că nu erau pregătiți pentru o astfel de confruntare. Din fericire, în grup s-au găsit doi timişoreni ce-au reprezentat Timişoara **ca adevărați tribuni ai Revoluției**. Petre Petrişor a impresionat delegația bucureşteană prin date concrete şi argumente, Ioan Savu prin inspirație şi intransigență, finalul confruntării consfințind nici mai mult nici mai puțin decât **căderea guvernului!**

Ioan Savu e alt revoluționar de seamă ce n-a pretins vreun post în noua organigramă a conducerii municipale ori județene. I s-au

propus responsabilități încă din 21 decembrie, în cadrul comitetelor ce s-au constituit la Operă după ce *balconul* de la Comitetul Județean n-a mai *existat.* A refuzat orice ofertă. *N-am* – din intervențiile de atunci ale domnului Ioan Savu – *nici priceperi nici ambiții de-a conduce, dar o să fiu cel mai aprig critic al acțiunilor celor ce vă veți implica în actul de conducere… I-am îndepărtat pe comuniști pentru că ne-au dus la sapă de lemn, ce-am făcut în zilele astea e că am luat sapele din mîinile oamenilor şi-am dat cu ele peste gard. Acum trebuie să le oferim ceva. Altceva ce? Eu mărturisesc că nu ştiu. Dacă vreunul din noi ştie, e în regulă. Dar dacă se laudă că ştie şi o să ofere celor de jos tot sape de lemn, aflați că n-o să stau deoparte! Pentru cei ce-au murit, pentru ei înşişi, oamenii de jos nu trebuie să fie cobaii experimentelor noastre.*

Ioan Savu *n-a stat deoparte* chiar de a doua zi. *N-aveam idei şi prestanță, Titus, nu eram capabili să facem față solicitărilor, oamenii din Piață semnalau fel de fel de probleme, din păcate nu ştiam ce măsuri să luăm, nici unul n-avea atîta autoritate încît să rezolve o situație printr-o intervenție verbală, nici un director de întreprindere nu s-ar fi conformat unei dispoziții emise de vreunul din noi, cei din balcon. Şi-atunci… Atunci am fost de acord să-l aducem în mijlocul nostru pe omul care putea rezolva o problemă printr-un simplu apel telefonic!*

N-o să insist asupra amănuntelor referitoare la aducerea lui Radu Bălan în foaier, în balcon, sunt cunoscute din primele tale cărți. Din păcate pentru el, aş zice pentru Timişoara, fostul primar, primul-secretar al județului din zilele acelea, s-a dovedit a fi politician de paie. N-a înțeles ce se întîmpla în lume, în România, a ratat cel mai important moment al vieții lui, cea mai mare şansă de a deveni personalitate istorică. Asta e, mîncase prea multe grăunțe din mîna lui Ceauşescu ca să fie în stare s-o muşte, singurul gest ce l-ar fi putut reabilita! În prima fază am fost satisfăcut de ce-a făcut. Un telefon şi problemele pîinii, laptelui, cărnii s-au rezolvat. Altul şi s-a obținut promisiunea că vom avea saloane pentru pomul de Crăciun. În acelaşi mod s-a soluționat primirea salariilor la timp; alte apeluri la direcțiunea Băncii Agricole, la Telefoane… Titus, cînd rezolva treburile acelea, mă uitam la el cu respect, fiind mulțumit de inițiativa mea. Toată considerația s-a dus însă de rîpă cînd şi-a manifestat rezerva de a se implica din plin în redresarea situației din oraş. Că familia-i era în Ialomița… că dictatorul, deşi fugise, era încă stăpîn pe situație… Şi-atît de mare a fost dezamăgirea

atunci, încît n-am mai avut nici o reacție. Știi ce spune afurisitul de Peter cu pragurile lui blestemate: super-competent, competent, incompetent. Un muncitor poate face la strung minuni, ca şef de secție rezultatele pot fi onorabile, dar de-l pui în fotoliul directorial duce fabrica de rîpă.

Cu observațiile de mai sus mă refer la mine. La Detergenți, ca analist programator la Oficiul de Calcul, făcusem față problemelor de serviciu cu brio. Colegii o spun, nu eu. În 20 decembrie, în discuția cu Dăscălescu şi ai lui, se consideră că m-am descurcat bine. Dar ajuns aici ştii ce am simțit? Nu se cădea să fac pasul următor. De mai urcam o treaptă m-aş fi făcut de rîs, din noua poziție aş fi stricat tot ce făcusem pînă atunci. Am rămas de aceea acolo unde era nevoie de umăr şi proptit în călcîie, unde ştiam că puteam fi util!

Bunăoară în seara de 22, la Drapelul Roşu…A, pe lîngă atîtea altele, şi noaptea aceea e încărcată de întîmplări de neuitat. De la Operă am ajuns la Drapelul Roşu cu maşina lui Dan Bardaş. Eram eu, fireşte Dan, Radu Bălan, Hulea, Nae Laslău, încă un tip, pe care Radu Bălan l-a trimis la Comitetul Județean după agenda sa, Bulza, Boeru… Cînd să cobor – pe banchetă o stație de emisie-recepție, ştii de care, de pe vremea aceea. E a ta, l-am întrebat pe Dan. Nu. Dacă Nu cum de se găsea în maşina lui, dacă Da de ce n-a recunoscut, ne putem întreba acum. Atunci însă nu era timp pentru astfel de amănunte, am acceptat răspunsul ca atare. Pot s-o iau, l-am întrebat. Da. Am luat-o. Recunosc, nu prea ştiam de ce. Dar gestul s-a dovedit util. Se va vedea imediat cum.

Deci seara lui 22 decembrie, noi – într-un birou al redacției Drapelul Roşu. Vesa, adus la ordin, primeşte dispoziția şi legăturile telefonice, necesare deoarece ştiam că avea să apară o armată de ziariști străini, sunt restabilite aşa, una-două. De acolo a rezolvat apoi Radu Bălan problemele menționate în urmă cu cîteva minute, din încăperea aceea.

Acum vedetă devine stația de emisie-recepție. Nu-mi amintesc dacă m-a îndemnat cineva, dacă am făcut-o de capul meu. Faptul este însă fapt, am apăsat butonul recepție şi… am început să ne uităm unii la alții tot mai îngrijorați. Ordine… dispoziții… precizări despre elicopterele de pe cerul Timişoarei… răpăituri de arme… raportări că apa e otrăvită…

Știi ce începuse să mă streseze? Iminența unei catastrofe. Solventul, secția cu oxid de etilenă de la Detergenți, Fabrica de oxigen, Azurul… reprezentau bombe cărora doar focosul le lipsea. O explozie

în unul din aceste puncte ar fi produs oraşului pagube greu de estimat. Atunci am sărit pe Bălan din nou, bănuieşti de ce. Nu m-a refuzat, l-a sunat pe Zeca cerîndu-i să asigure paza acelor obiective.

Acum e momentul să fac o precizare ce iluminează o afirmaţie din urmă cu cîteva minute. Eu nu, Bulza nu, Boeru nu… nici unuia din noi nu i-a trecut prin cap că ni se putea întîmpla ceva. Radu Bălan ne-a determinat să luăm însă lucrurile altfel. Apelase la telefon de atîtea ori, deci Securitatea putea ştii unde suntem şi… Titus, observaţia ne-a pus pe gînduri, ştii ce noapte de coşmar am trăit atunci, de aceea am ieşit cu tot curajul pe furiş şi în maşină şi direct la socrul lui Nae Laslău!

Cum însă canonada continua, noi dispoziţii lui Zeca! Numai că răspunsurile nu ni se păreau în regulă, măsurile cu atît mai puţin şi, sugerate de acelaşi Radu Bălan, din nou spaimele că Securitatea ne localizase şi avea să dea peste noi. De aceea am părăsit şi acest cuib conspirativ, refugiindu-ne la Boeru.

Aşa ne-a trecut de fapt noaptea, fugind de colo-colo, poate fără rost dar nu cred că trebuie să fim condamnaţi pentru comportamentul de atunci. Faptul este însă acesta, cel mai suspicios dintre noi a fost primul-secretar.

Şi dimineaţa lui 23 decembrie, şi noi, după o noapte albă, în drum spre Poligrafie. Am ajuns la instituţie cu altă maşină. A domnului arhitect Dan Covrig, bun prieten cu Boeru. Şi-am intrat, vitejeşte… prin spate. Prin curte, pentru a evita cordonul de militari de la poarta principală, rămînînd în clădire pînă în 24 decembrie pentru că voiam să scoatem primul număr al unui ziar necomunist! A, să nu uit, acolo ne-am întîlnit cu Claudiu Iordache şi Misarăş. Cu Fortuna nu, el plecase spre Bucureşti.

Dacă venisem cu spaima în sîn, de aici am plecat în condiţii de siguranţă extremă. Cu un TAB! Pe bancheta din spate, la business-clas, eu, Radu Bălan, Bulza, Boeru… Punctul terminus al promenadei – Comandamentul militar, unde ne aşteptau Zeca şi un grup de ofiţeri. Scopul? Discuţii preliminare în vederea înfiinţării CFSN-ului.

La întrunire a participat şi generalul Popescu. Pentru că venise în ţinută civilă, am pus pe el haine militare şi l-am dus la Operă, să dea asigurări că nu se va mai trage.

În fine, după-amiază urma să ne revedem la primărie pentru constituirea comitetului municipal. M-am repezit acasă, am făcut o baie, m-am întins vreo două-trei ore să-mi revin cît de cît şi, la ora stabilită, am intrat în primărie.

Am intrat şi, nu după mult timp, am trăit o uluire ce m-a răstignit între neînțelegere şi dezamăgire. În sală – mai toți revoluționarii din balcon. Ca în atîtea alte rînduri, le-am spus că nu voi accepta nici o funcție. Oarecum în compensație, le-am propus să-l accepte pe Bălan consilier. Şedința, după nu mult timp, a degenerat. Dacă vrea cineva să mă acuze, e liber s-o facă. Recunosc din start că am fost un cîrcotaş, un ins incomod, un ghimpe. Eu nu voiam funcție, nu mă interesa Puterea, ceea ce doream era însă ca timişorenii să fie liniştiți, mulțumiți, să meargă la lucru şi totul să se desfăşoare în condiții bune.

Şi pentru că m-am răzvrătit ori de cîte ori mi se părea că încercau să impună decizii ce i-ar fi nemulțumit pe cei din stradă, am intervenit de fiecare dată. Ştii în ce mod s-a încheiat şedința aceea. Colegii de suferință din balcon, de fapt nu ei, nişte oportunişti pripăşiți pe acolo acum, după ce nu mai era nici un pericol, m-au luat pe sus şi m-a scos din sală.

Ei bine, după toate astea ştii ce mi-a spus Bălan cînd a ieşit? ***Nu te apropia de mine, îmi creezi deservicii!*** *Atunci m-a lovit uluirea ce m-a răstignit între neînțelegere şi dezamăgire. Atunci*

Au urmat sărbătorile, de Crăciun mi-am văzut de ale mele, ale familiei, vorba ceea, am lăsat politichia de-o parte. În 25 decembrie, după ce mi-am plasat copiii astfel încît să pot fi sigur că nu li se va întîmpla nimic, eu şi Olguța, soția mea, am plecat la Bucureşti la nişte prieteni. Ştii de ce? Să constat personal ce se petrecea în capitală. Să prind pulsul situației din Bucureşti.

Şi Anul Nou, revelionul, şi sărbătorile încheiate şi revenirea la viața de zi cu zi. În 3 ianuarie, cum mi s-a părut că era normal, am mers nu la primărie ori Comitetul Județean, ci la serviciu. La Detergenți, locul meu de muncă. În 3, 4 şi 5 ianuarie, nu se poate să nu-ți aminteşti de perioada aceea, ca în orice altă întreprindere, şi la noi au avut loc alegerile FSN. Pe unități de lucru, pe întreprindere. Prin vot deschis, direct. Oamenii, avînd încredere în mine, m-au ales preşedinte FSN pe întreprindere. Ți-e clar motivul, nu insist. N-am făcut nimic să obțin funcția, dar am acceptat-o fără nici o obiecție. Ba mai mult, că suntem la ceas de sinceritate, mi-am dorit-o. Ştii de ce? Cum ți-am tot spus, nu am veleități de conducător, dar sunt ***al dracului de dat dracului*** *cu cei ce conduc. Din postura aceea, orice cîrcotire a mea, în realitate a celor mulți, era firesc să aibă altă pondere decît a unui ins oarecare. De cîte ori aveam să intervin o făceam în numele unei colectivități, nu a unei persoane.*

Anticipînd această situație, rezultatele votului nu le-a căzut bine celor din fruntea administrației locale din acele zile şi la întreprinderea noastră vizite în cadrul cărora, pe lîngă cafea, s-a oferit o idee! Mai exact spus – o dispoziție. Cafeaua a dat-o directorul întreprinderii, ideea – Petrişor Morar, Florentin Cârpan… Ei bine, dacă e să păstrăm tonul uşor zeflemitor, mie domnul Crişan mi-a oferit doar ideea! Nu l-am lăsat s-o scalde prea mult, l-am scutit de explicații suplimentare, nu m-am împotrivit, am acceptat ca modalitate votul secret. Cu respectarea tuturor prevederilor pentru o astfel de acțiune. Numai că, spre supărarea unora – de fapt a aceloraşi persoane! – noul ales a fost alesul din primul scrutin!

Titus, o să-ți dezvălui un gînd nemărturisit niciodată. Fortuna, Marcu, Iordache, pe care ştii cît de mult îi prețuiesc, profesorul Ivan, erau… Cum să zic?… Noi ne găseam pe aceeaşi listă. Neagră, cu antetul Securității în stînga sus, cu semnătura anticristului în dreapta jos. Dacă Revoluția n-ar fi reuşit, am fi avut aceeaşi soartă. Am fi împărțit groapa comună din cel mai dosnic cimitir, fundul vreunei văgăuni de pe cine ştie unde! Dar pentru mine de aici pînă la gestul tranşant – dacă acesta mi se pare necesar – distanța e mică. Aş spune că nici nu există. Se ştie, i-am criticat des pe Fortuna, Ivan şi Marcu… Ar trebui să se ştie însă încă un lucru. N-am făcut-o din invidie ori în urma unor diferende personale. Dacă timişorenii ar fi fost satisfăcuți de activitatea lor, i-aş fi îmbrățişat de cîte ori ne-am fi văzut. În '89 oamenii au ieşit pe străzi din cauza nemulțumirilor, unii dintre noi fiind bătuți, împuşcați, ucişi. Din păcate după Victorie, la conducere găsindu-se ei, Piața Operei era tot ca în 20 decembrie! Plină de ***demonstranți*** *zi de zi! Titus, zi de zi! Păi dacă aşa stăteau lucrurile…*

Există şi alt unghi sub care poate fi privită situația. Ce s-ar fi întîmplat în Timişoara dacă, după fuga dictatorului, s-ar fi dat şi ei la o parte?

Prin prestațiile din 20, 21 şi 22, îşi cîştigaseră un impresionant statut. O notorietate ce le legitima prezența în structurile de conducere. Numai că vidul de Putere e devorator! Înlăturarea unui sistem social e urmată de instabilitate, manevre politice, fraude de tot felul. Datorită acestora, poate propriilor greşeli, revoluționarii timişoreni implicați în activitățile administrative ale oraşului şi județului au devenit, preluînd expresia unui cunoscut filosof, ***victimele vii ale Revoluției.***

Din păcate pentru FDR, eşalonul doi comunist a devenit, în scurt timp, o forță politică redutabilă care, urmărindu-şi interesele,

bloca tot mai eficient inițiativele – atîtea cîte au fost – primului partid necomunist din România. De aici nemulțumiri ale timişorenilor şi demonstrații tot mai dese, mai ample şi mai agresive.

Accept să nu e uşor, ba mi se pare de-a dreptul imposibil ca, prin cîteva propoziții, să faci pe cineva să înțeleagă, să trăiască tensiunile de atunci. Bunăoară în 6... da, cred că e vorba de 6 ianuarie, am trecut prin aceeaşi situație ca în 20 decembrie! Ți-aminteşti, atunci a vrut să-mi smulgă microfonul din mîna Pacoste, acum mi l-au luat cei din noile structuri de conducere. E vorba de o convocare a şefilor FSN pe întreprinderi la Comitetul Județean. Ştii de ce am fost chemați. Să facem gimnastică. Să ridicăm mîna pentru a-i confirma în funcții pe cei care, cum-necum, după fuga dictatorului le ocupau. Treabă formală, mascaradă ca pe vremea comunismului. Am sărit ca ars, mi-am spus punctul de vederea, pentru o astfel de investiție mi se păreau necesare caracterizări de la locurile de muncă, din care să se poată deduce, în aceleşi timp, şi competența profesională şi spiritul democratic; ei nu, că Revoluția ne-a purificat pe toți; eu pe poziție, că sunt fapte ce nu pot fi trecute cu vederea, că activiştii de partid ce-au aplicat preceptele comuniste ani de zile nu vor respecta principiile democratice; ei cu... Ei cu forța, adică la fel ca în dictatura de până atunci, s-au repezit la mine şi mi-au luat microfonul!

Tensiunea din oraş – întreținută de *băieții deştepți* ca şi de gestionarea necorespunzătoare a situației, ce-i drept într-o proporție greu de stabilit! – creştea, şi, constrâns de atitudinea ostilă a manifestanților ce scandau alte nume, în 12 ianuarie ’90 domnul Lorin Ioan Fortuna îşi oferă demisia.

Gestul cunoscutului revoluționar timişorean a pus orașul într-o situație dilematică. S-au vehiculat mai multe nume, cel mai des al generalului Popescu. Ioan Savu, intransigent ca totdeauna, a avut obiecțiile lui. Ofițer la conducerea județului? Asta aducea a lovitură militară. Ce va spune Timişoara, restul țării?... În cele din urmă s-a mers, totuşi, pe această variantă, condiționată de două precizări. Excluderea colonelului Predonescu – compromis pentru modul în care gestionase repartizarea ajutoarelor materiale trimise Timişoarei – din organigramele celor două Comitete, şi acceptarea caracterului temporar al numirii pe funcție.

Odată cu provizoratul militar de la prefectură, privirile revoluționarilor, ce credeau că pot face față funcției, au *fixat* primăria. Postul, în virtutea evenimentelor din Decembrie, era

deținut, din 24 decembrie, de profesorul Ivan Ştefan. *Asta e, după 12 ianuarie obiectivul principal al unor concitadini a fost primăria. Şedinţele au fost furtunoase şi aici, m-am implicat şi în treaba asta, în acelaşi mod,* ***dezinteresat,*** *adică fără să urmăresc ceva pentru mine personal, dar* ***interesat*** *peste poate ca totul să fie spre binele oraşului. Nu-mi fac iluzii că ideile mele vor fi fost foarte bune, în mod cert vor fi existat soluții mai potrivite. Însă în starea de tensiune de atunci, amplificată de vizita ministrului de externe german Hans-Dietrich Genscher, a trebuit să fim expeditivi şi lucrurile s-au încheiat – pentru moment, pînă la alegeri – astfel: primar – Pompiliu Alămorean; şef al FSN pe oraş – Ioan Marcu; economist al primăriei – Duşan Nicolicin.*

Numai că situația din oraş nu s-a ameliorat, Piața Victoriei era pe mai departe plină de oameni. De timişoreni nemulțumiți, revoltați. Sigur, nu se poate exclude **manipularea** orchestrată de foştii securişti, de activiştii pecerişti din eşalonul doi, dar nici administrarea defectuoasă a urbei.

Se poate invoca însă şi un alt motiv al manifestărilor stradale – frustrarea! Să nu uităm, unul din punctele celor două platforme-program – lansate la Operă şi Comitetul Județean – era: Alegeri libere! Or funcțiile importante din aparatul administrativ fuseseră ocupate altfel decât prin **alegeri libere!**

Ajunşi aici, se conturează, de la sine, două întrebări grave. Ce se cădea să propună FDR-ul imediat după fuga dictatorului? Cine trebuia să organizeze alegerile?

Organizatorii acestor alegeri au fost responsabilii FSN din întreprinderi. La inițiativa lui Ioan Savu s-au întâlnit, în sala de şedințe de la UMT, la început 7-8 timişoreni ce îndeplineau astfel de funcții, apoi 15-20, încet-încet mai toți preşedinții din oraş, din județ.

Criteriile, pe baza cărora urmau să se desfăşoare alegerile, s-au cristalizat greu, rând pe rând, de-a lungul unor nopți nedormite, de Ioan Savu, Stan Sorin, George Ardeleanu, Vasile Ciupa, Tică Mihaly, avocatul Onofrei, Nae Laslău, pictorul Emil Ollei… cele mai înfierbântate discuții purtându-se în jurul modalităților efective. Au fost analizate două procedee. Votul universal, votul cenzitar. Mult prea complicată prima variantă, a fost adoptată a doua, pentru care au fost stabilite criteriile. La o sută de membri se alegea un reprezentant, la zece reprezentanți – un candidat.

Nu se cade să trecem peste un detaliu de culise. Se ştia, se ştie, revoluționarul implicat cel mai energic în organizarea

alegerilor a fost Ioan Savu. Din această cauză a avut parte şi de aprecieri şi de critici, cei din a doua grupă fiind siguri că avea să-şi **păstreze** un loc de delegat. N-a făcut-o, a rămas consecvent cu sine însuşi, concentrându-şi atenția asupra corectitudinii şi transparenței activității desfăşurate de comisia electorală.

După cîte îmi amintesc, Titus, şi pentru Consiliul Municipal şi pentru Consiliul Județean au fost prevăzute în jurul a 30 de funcții. Te poți lămuri consultînd un buletin de vor. S-au iscat discuții şi aici, în legătură cu procentajul pentru minorități. Mă rog, am trecut peste ele, ne-am văzut de treburi. Am ales spațiul în care urmau să se desfăşoare alegerile – Sala Olimpia; am solicitat executarea unei cercetări genistice a clădirii şi împrejurimilor; am luat legătura cu armata pentru a asigura un cadru adecvat alegerilor; am studiat buletine străine de vot pentru a concepe unul potrivit acestor prime alegeri libere din România…

Scrutinul timişorean, primele alegeri libere de după război din România, s-a desfăşurat în cu totul alte condiții decît în zilele noastre. Nu era timp pentru campanii electorale, candidații erau practic necunoscuți, de aceea buletinele ofereau datele esențiale despre candidați ca: vârsta, profesia, profilul pregătirii profesionale, funcția, întreprinderea la care lucra, învestiturile fiind obținute prin votul electorilor, nu ale tuturor cetățenilor cu drept de vot.

Pentru Consiliul Municipal, în urma sondajelor efectuate în întreprinderi, a rezultat un număr de 57 de candidați. Pe buletin erau trecute numele acestora cu precizările enumerate mai sus, electorii urmând să aleagă 27 de persoane.

Din cele aproximativ 900 de buletine, Comisia electorală, formată din 32 de persoane, a validat, în 26 ianuarie ’90, un număr de 879, ele consfințind primul complet administrativ, ales în condițiile în care opțiunea era reală din moment ce pe buletin se găseau mai multe nume, spre deosebire de mimarea acestui drept cetățenesc înainte de ’89, cînd pe acesta se găseau datele unui singur candidat, al singurului partid din țară!

Titus, nu mi-am făcut iluzii, ştiam de la început că întreprinderea noastră n-avea cum să se bucure doar de aprecieri. Precizez însă că mi-am asumat fără nici o ezitare, asemeni întregii comisii, responsabilitatea demersului încheiat la sfîrşitul lui ianuarie ’90. Trebuia să-l ducem la împlinire pentru noi cei din balcon, pentru întreaga Timişoară. Acum, fireşte, am proceda altfel. Încă atunci, în ’90, pe la mijlocul anului, spre sfîrşitul lui, am fi adoptat alte criterii, am fi fost mai pragmatici, mai eficienți.

În ceea ce priveşte criticile, te rog să mă crezi că le primesc fără să simt că ar trebui să aplec fruntea. În tot ce-am făcut eu, comisia, nu se pot identifica interese mărunte, de grup, falsuri, avantaje personale. Intrat în componența comisiei, deveneai instantaneu incompatibil cu statutul de candidat. Unii dintre colegii de balcon din Decembrie '89 îmi impută şi azi faptul că nu s-au regăsit pe liste, că n-au obținut învestitura dorită. Hotărît lucru, aveau merite mai mari decît cei mai mulți dintre cei aleşi, dar atunci, în ianuarie '90, a fost vorba de opțiunea colegilor de muncă, a subordonaților ori şefilor, la urma urmei a Timişoarei.

Alegerile s-au desfăşurat aproximativ în acelaşi mod şi pentru Consiliul Județean, acestea desfăşurându-se duminică, 28 ianuarie.

Aşa cum de altfel Ioan Savu recunoaşte, organizarea şi desfăşurarea acelor alegeri, ieşite din tiparul comunist dar nu întru totul democratice, pot fi criticate. Universitarului Ioan Lorin Fortuna, liderului timişorean ce şi-a legat pentru totdeauna numele de Revoluția din Timişoara, drumul spre una din funcțiile administrative ale urbei ori județului i-a fost blocat. E, desigur, cea mai mare nedreptate comisă în zilele acelea. Altfel spus se probează, şi de data asta, cât de adevărată este cunoscuta maximă **revoluțiile îşi devoră eroii**.

De la sfârşitul lunii ianuarie, Timişoara a avut, pentru prima după conflagrația mondială, consilii administrative constituite în urma unor alegeri libere!

În noua componență, Consiliul Municipal s-a întrunit în data în 27 ianuarie, Consiliul Județean în 29 ianuarie 1990.

Porneam pe un drum nou, necunoscut, nebătut…

COMPENDIU PENTRU DETRACTORI

Foarte scurta povestire ce urmează nu e inserată de dragul subiectului. E parabolă, parabolele au tâlc! Să presupunem că familia moşteneşte o casă. Clădirea e de nelocuit, locul pe care se găseşte e însă în centrul urbei. Familia deține un apartament mic, de ceva timp strânseseră bani pentru achiziționarea unei locuințe corespunzătoare. Moştenirea schimbă situația, capul familiei decide să construiască o casă pe terenul celei vechi.

Să *revenim* în familia respectivă peste… să spunem 22 de ani. Prin ce faze s-a trecut în acest timp? casa veche a fost dărâmată,molozul a fost îndepărtat, a fost construită casa nouă, familia s-a mutat în ea, s-au executat, când a fost cazul, lucrări de întreținere.

Povestirea se încheie aici, îndepărtând veştmintele literare ajungem la parabolă, *scuturând-o* de acestea dăm de **tâlc**! Marius Tucă, Ion Cristoiu, Alex Stoenescu, Grigore Cartianu… tâlcul parabolei este **conceptul REVOLUȚIE! Revoluția este şi construcție, nu doar o sumă de acte violente!** Şi are patru faze:

- dărâmarea *simbolurilor* dictatoriale,
- înlăturarea vechiului,
- construirea noului,
- *întreținerea* noului!

Concluziile, *sentințele* pe care le-ați tot emis, se datorează faptului că ați redus Revoluția Română la ce s-a petrecut între 16 şi 22 decembrie. Or întâmplările acelea reprezintă doar **partea violentă al Revoluției!** Ceea ce în parabolă corespunde fazei *casa veche a fost dărâmată.* Aceasta, după cum se ştie, ne-a reuşit. Guvernul a fost *dărâmat* în 20 decembrie la Timişoara, dictatorul în 22 la Bucureşti. De cei **care fac Istoria, masele populare, nu KGB, CIA ori *agenturili* străine!**

De aici încolo lucrurile s-au rânduit însă altfel decât doream, în realitate totul fiind – vom vedea de ce! – ***firesc!***

După ce-am scăpat de dictator ar fi trebuit să **înlăturăm molozul comunist.** Am eşuat – în mod paradoxal şi această situație este ***firească!*** –, *construirea* noului sistem social fiind demarată peste *surpăturile* vechiului regim. Mai mult de-atât, *dărâmăturile au intrat* în ceea ce ne-am angajat să edificăm!

Cele trei fraze rezumă nu o neputință tipic românească, e **caracteristica dramatică a revoluțiilor democratice!** Revoluțiile ce instaurează o dictatură se împlinesc de la o zi la alta, cele democratice în zeci de ani. Să amintim revoluția rusă din 1917, să dăm detalii despre situația din România la sfîrşitul celui de al doilea război mondial. Atunci, peste noapte acarul a devenit impiegat, sărăntocul satului preşedinte al C.A.P-ului, portarul – director al întreprinderii! Dimensiunile terorii comuniste se pot exprima în cifre. Pe frontul de răsărit au fost uciși 242.658 de militari, pe cel din apus 58.330. Or după război, comunismul a ucis peste 500.000 de români din cei peste 1.300.000 încarcerați – politicieni, artişti, scriitori, jurnalişti, avocați, gospodari de frunte… – în sinistrele închisori din Sighet, Aiud, Periprava, Piteşti, Galați, Ocnele Mari, Gherla, Jilava, Poarta Albă, Salcia, Târgu Ocna…

Revoluția ce-şi propune să instaureze un regim democratic, **manifestare declanşată împotriva dictaturii, a forței – nu poate apela la forță!** E violentă până la înlăturarea dictatorului, după care totul se subsumează lozincii **Libertate, Egalitate, Fraternitate!** Îndepărtarea dictatorului a însemnat ieşirea dintr-un sistem, implementarea altuia şi haosul dintre cele două ipostaze. Însă în bâjbâielile iminente unor asemenea bulversări, **revoluțiile sunt furate**. Aceasta e formularea corectă a stării de lucruri de după 22 decembrie, nu cele pe care le folosiți *aşa numita revoluție, contrarevoluție, lovitură de stat* etc. Revoluțiile democratice sunt *făcute* de cei ajunşi la capătul răbdărilor care, deoarece nu-şi mai pot asigura existența, sunt dispuşi să-şi rişte viața. **Numai că ei nu ştiu să gestioneze Victoria**! Nu au exercițiul Puterii. Şi-atunci **– gest superb, dramatic însă prin consecințe! – oferă *câştigul* celor ce se angajează să rezolve problemele ce i-au scos pe străzi.**

În 22 decembrie au apărut ori **au fost aduşi** la televiziune Mirel Brateş, Ion Caramitru, Mircea Dinescu, Sergiu Nicolaescu, Corneliu Mănescu, Manea Mănescu, Alexandru Bârlădeanu, Silviu Brucan, Dan Iosif, Ilie Verdeț, Nicolae Militaru, Virgil Măgheruşan… Ion Iliescu.

Doi dintre aspiranții la statutul de lider – Brucan, Bârlădeanu – semnaseră *Scrisoarea celor şase*, îl criticaseră pe dictator, ar fi trebuit să fie percepuți ca adversari ai dictatorului. Au obținut nişte funcții, nu s-a impus însă în adevăratul sens al cuvântului. Nu dăm explicația acum, o facem la încheierea analizei.

Primul guvern nu a fost constituit de Ion Iliescu, ci de Ilie Verdeț, în 22 decembrie. A *existat* 22 de minute! Explicarea eşecului – la încheierea analizei.

Primul politician comunist **adus** la televiziune nu a fost Ion Iliescu. Virgil Măgheruşan s-a adresat de trei ori mulțimii cu acelaşi cuvinte, *să fie adus aici Corneliu Mănescu.* A fost adus, nu s-a impus, motivul – la încheierea analizei.

Unul dintre politicienii neagreați de dictator, la urma urmei, persecutați, era fostul reprezentant al RSR la ONU, Dumitru Mazilu. Nu s-a impus nici el, vom vedea de ce la încheierea analizei.

Generalul Nicolae Militaru – absolvent al Academiei Militare *Frunze* din Moscova, spion GRU, membru în grupul de ofițeri ce a încercat în 1978 să-l îndepărteze pe dictator de la putere –, candidat în 1996 la preşedinția țării, n-a reuşit să se impună nici el, vom preciza motivul la încheierea analizei, pe care o demarăm acum.

Cel mai *aproape* de serviciile KGB era generalul Militaru; de CIA Mazilu şi Mănescu; Brucan şi Bârlădeanu ar fi convenit altor agenturi, dar…

Nu inşirăm alte nume, e momentul să revenim la întrebările: *schimbarea în România a fost determinată de KGB, CIA… a fost stabilită în vreo **cănțălarie** de pe cine ştie unde?* Marius Tucă, Ion Cristoiu, Alex Stoenescu, Grigore Cartianu… v-ați pus cumva întrebarea de ce, la Bucureşti, a fost scandat numele lui Mănescu, Iliescu, la Timişoara ale lui Radu Bălan, Iliescu şi Florentin Cârpanu?

Nu dau eu răspunsul, reiau cuvintele unui important revoluționar timişorean. Nicolae Bădilescu a intrat în clădirea teatrului în 20 decembrie, a fost al treilea demonstrant care a vorbit de la balcon şi, poate, **primul** care şi-a dat seama de ce lucrurile nu mergeau cum trebuia: **ştii ce mi s-a părut că se *simțea* la un moment dat? Nevoia de personalități. Oamenii nu urmează inşi necunoscuți. Or, din păcate pentru noi, cum până atunci nu ne ilustraserăm nici unul în politică, pentru cei de jos eram nişte iluştri anonimi. Hai să-ți dezvălui o observație. *Nici unul dintre noi nu a dominat mulțimea!***

Astea fiind spuse, revenim la întrebarea: *cine **face** Istoria, insul? Mulțimea?* În 22 decembrie au apărut în fața carelor TV fel de fel de *aspiranți* la preşedinția României, până în luna mai au apărut şi reprezentanții partidelor istorice, a unora noi, accesul la

microfon n-a fost controlat de KGB, CIA… numai că nici unul n-a fost îndeajuns de coerent, de convingător, nici unul nu a avut audiența lui Ion Iliescu. I-au împiedicat cumva serviciile străine să se impună?

Şi au urmat alegerile din ’90. Marius Tucă, Ion Cristoiu, Alex Stoenescu, Grigore Cartianu… vor fi umblat cei de la KGB din casă în casă să ne convingă pe cine să votăm şi **noi nu ştim acest amănunt?**

Să apelăm la cifrele de atunci. Ion Iliescu – 85,07%; Radu Câmpeanu – 10,64%; Ioan Rațiu – 4,29%! Cine a stabilit aceste rezultate? KGB, CIA? Le-a stabilit **Mulțimea pentru că ea *face* Istoria, nu un politician, schimbările esențiale şi pe termene lungi se datorează Mulțimii, nu unor directive găsite prin cine ştie ce sertare ministeriale!**

Revenind la parabolă, să ne focalizăm atenția asupra corespondenței dintre *lucrările de întreținere* şi ***întreținerea* noului**. Oricît de bine consolidat ar fi sistemul democratic, fraudele sunt prezente. Unele sunt comise de interlopii ordinari, cele mai scandaloase de politicieni şi înalții funcționari publici. Primele sunt rezolvate de justiție, celelalte prin greve! Când fărădelegile acestora sunt prea neruşinate, oamenii ies în stradă! Altfel spus**, grevele sunt modalitățile prin care sistemul democratic este *reparat!***

Scriu aceste rânduri la începutul anului 2012. *Guvernul Boc* a căzut, oamenii continuă să protesteze, ținând cont de ce se întâmplă *comit* o premoniție: războiul dintre Băsescu şi demonstranți se va încheia cu victoria entității ce face într-adevăr Istoria, **Mulțimea!**

P.S. Marius Tucă, Ion Cristoiu, Alex Stoenescu, Grigore Cartianu… **nu mai vorbiți (scrieți) despre Revoluție ca despre un fenomen încheiat. Revoluția democratică nu e o sumă de întâmplări violente la finele cărora pe *masa națiunii* apare borcanul cu miere, nouă nerămânându-ne altceva decît să introducem lingura să luăm cât şi de câte ori vrem! Este şi *construcție!* Şi o construcție se realizează în timp!**

BIBLIOGRAFIE:

Durac Nicolae; NELINIŞTEA GENERALILOR, ed. ŞTEFAN POAPA POPA'S, 1991

Fortuna Lorin Ioan şi colaboratorii; ROLUL F.D.R. ÎN CADRUL REVOLUȚIEI ROMÂNE DIN DECEMBRIE 1989, ed. ARTPRESS, 2006

Nicolcioiu Marius şi colaboratorii; RAPORT FINAL AL COMISIEI DE ANALIZĂ A EVENIMENTELOR PETRECUTE ÎN UNITĂȚILE SANITARE DIN MUNICIPIUL TIMIŞOARA.

CUPRINS

Avertisment 4
Față în față 5

TIMIŞOARA ’89, prima parte

DINCOLO DE CLIŞEE 8
- Cutremure în Europa 14
- Semne din țară 16
- Avertismentele Timişoarei 17
Jurnalism şi servitute 19
Aşa a fost 56

TIMIŞOARA, IEŞIREA DIN COMUNISM, partea a doua

Primul partid necomunist de după război 89
Lupta de după… luptă 106
Aventura… Timişoara 118
În cătare… Armata 160
Acasă la… Hippocrates 184
Ei au fost primii 209
Pe drumuri nebătute 219
Compendiu pentru detractori 230
Bibliografie 234